Hieronymi Cingularij Aurimõtani artis Grammatice obseruationes: ad diuum Joannem

Turzo Vratislauianorũ Presulem: castigatissime et diligenti recognitione nouissime stanneis formulis excusse.

Contenta in hoc libro.

¶ De facili partiũ oratõis cognitõe Opusculũ vnũ.

¶ De Etymologia dictionũ Libellus vnus.

¶ De Syntaxi seu ptium orõis ɔstructõe Codicul⁹ vn⁹.

¶ De Componendis epistolis Opellum vtilissimum

Ad Lectorem.

Nuper Chalcographi vitio/quod mille scatebat
Mendis: iam longe tersius exit opus.
Nam quod erat pridem mendoso pumice pressum:
Aut quod abundabat/demere cura fuit.

¶ Lipsi impressit Vuolfgangus Monacensis in Platea Grimmensiũ e regione Edis diui Pauli Anno .1515.

Autor librum alloquitur.

Externas iterum gestis Liber ire sub oras
Chare mihi: et domini limina nota fugis
Te multis prodesse iuuat: nec summa vereris
Pulpita Pyerijs scandere digna viris.
Es miser oblitus stimulos ranchosqȝ popelli?
Forsan Lethaeis es saturatus aquis?
Tedia nonne tibi sub iniquis iudice quondam
Est satis? et rabidi tela tulisse canis?
Multi quos Latiae capiet facundia linguae:
Laudibus afficient candida sensa tua.
Sic quos diuine stimulat preclara Poesis
Gloria: sub gremium te rapientqȝ suum.
Attamen in triuiis posthac lacerabere furtim
Eritiumqȝ tibi qui petet/ Osor erit.
Aut tineas pasces: aut fulgi fabula fies
Publica: seu piperi vestis eris/ue Croco.
Aut taciturnus eris/penitusqȝ inglorius ibis:
Hec te fata manent si tuus augur ero.
Angulus omnis habet Liuoris mille ministros
Nec pares: ideo consule: vade: Uale.

Ad Innocentissimũ Joannem Turzo Uratislauianorũ Pontificẽ Hieronymi Cingularii Aurimontani Epistolium.

Candidissima res est et p̃clarum q̃dem facin⁹ amplissime pater/ita age
re in viuis vt nõ solũ nobis vixisse/sed future etiã posteritati consuluisse
videamur: qḋ nõ satius ac facili⁹ vsu venire sum arbitrat⁹/q̄ꝫ cꝑ pueri
q̃ future posteritatis et christiane reip. colũne et cardines esse debẽt/ab ineunte
iuuẽta liberalioꝛib⁹ sciẽtijs/optimis moꝛib⁹/ꝛ p̃clarís q̃dem virtutib⁹ imbuan
tur erudiant̃ instituant̃. Qḋ vt in p̃mis elemẽtis cõmodius fieri poterit: anim
aduerti grãmatice institutiões breues/easqȝ veras pueris foꝛe pnecessarias. Ita
qȝ illis ꝑ virium mearũ portiũcula operã laturus/Grãmaticã hanc/tuo nomi
ni dicatã/excussam/exaratã/reliq̃s Alexandri Galli/alioꝛũqȝ Grãmatistarũ hal
lucinacõib⁹ omissis/q̃bus germana Iuuẽtus iam multo ex t̃pe corrupta ẽ atqȝ
neglecta cõpoꝛtaui ac collegi: quã si pueri suoꝛũ p̃ceptoꝛũ instituto didicerint:
et in manib⁹ tractauerint: ingeniisqȝ suis accõmodarint: doctrinã nõ peniten
dã sese legisse experient̃: quã si fidẽter impigreqȝ lectitauerint haud opus erit
p̃claram adulescentuloꝛũ etatẽ in grãmatice labyrintis terere: ac ꝑ varias am
bages et ꝑpleros amphractos aberrare: cũ intelligẽt sese hoc ex ope satis super
qȝ cultissima grãmatice p̃ncipia degustasse. Etenĩ summatim in hoc nostro co
dice/q̃ apud disertissimos quosqȝ Grãmatice scriptoꝛes passim milleqȝ locis ex
cussa sunt/habẽt. Nihil hercle hic literarũ monimẽtis tradidim⁹/qḋ nõ aucto
ritate Oratoꝛũ atqȝ Poetarũ solidissimo inniteret̃ fundamẽto: nihilqȝ addidi
mus qḋ nõ ex omnib⁹ fere grãmaticoꝛũ et q̃dem vetustissimoꝛũ et recẽtissimoꝝ
penetralib⁹ ꝓdierit. Uolui itaqȝ clemẽtissime Põtifex hoc Grãmatice opus tue
integerrime ac innocẽtissime paternitati dicare: tanq̄ꝫ christiane reipu. principi
ac tutoꝛi et vnico firmamẽto: vt libro dignitatẽ cõpararẽ: tibi vero laudẽ ac glo
riã ꝑ oꝛa hoĩm dissiparẽ. Cui ergo poti⁹ lucubraciũcule debent̃ mee/q̄ꝫ tibi vni?
qui oĩm doctissimoꝛũ viroꝛũ sis parens splendoꝛ et p̃sidiũ. Quocirca te patro
nũ ac nostre ꝓuintie tutoꝛẽ fidelissimũ doctissimũqȝ: et parentẽ elegerim⁹ op
timũ: qui vt idem sis/te nõ oꝛo solũ/sed obsecro etiã et obtestoꝛ. Suscipe pre
terea rem nostrã arma gregem tuũ eruditiõis ac doctrine scuto: ne semꝑ Ger
manice Sarmaticeqȝ gentis pueros in foꝛib⁹ errare: et in Grãmatice delyra
mentis periclitari/cõtingat: teipm oꝛnabis: reddesqȝ beatũ/ac ꝑpe immorta
lem. Uale dulce decus p̃sidiumqȝ meũ/et me sub alis tue innocentie suscipito
atqȝ defensato/ Ex literatoꝛio et augustissimo Uuittembergeñ. gymnasio: octa
uo Calendas Septembreis: Anno catholice veritatis duodecimo supra mil
lesimũquingentesimũ.

¶ In eundem

Presul Joannes insignis gloꝛia vatum:
Phebei specimen grandis honoꝛqȝ choꝛi.
Gloꝛia summa virum: cultoꝛ pꝛobitatis et equi:
Accipe nunc facili: scriptula nostra/manu.

Accipe de nostris hominum doctissime scriptis:
Sume Iuuentutis primitiasq; tue.
Stirpimus hic lolium quod Palladis inter alumnos
Gallus Alexander saeuerat / eruimus.
Tradidimus tenerae voces componere turbae:
Et fandi Latio copia more data est.
Nostro Marte tenent quo crassam rite fugare
Barbariem possint / barbaricosq; viros.
Hoc opus exiguum tibi quod sacrauimus vni:
Vincet Chalcydice: saecula longa: deae.
Et tua monstrabit magna cum laude sub aeuum
Nomina / virtutes / fortia facta / decus.
Te vox / doctorum portumq; auramq; virorum
Germanae pubis / tempus in omne canet.
Teq; suum non immerito vocitare patronum
Gestiet: et grates semper habere tibi.
Dicet Ioannes presul clarissime viue:
Slesia dum fuerit fertiliore solo.
Dum quoq; Zodiacum Phoebus peragrauerit ardens:
Orbes dum celsi motor agetq; poli
Et dum fructiferas Nilus septemfluus vndas
Fundet; dum refluet Oceanusq; fluet.

Hieronymus Cingulari⁹ Aurimontanus Scholasticorũ p̄ceptoribus / et hui⁹ libri Lectoribus. S. D.

Cum tantaq; hac tempestate a diuersis literarie reipu. doctoribus artis grãmatices in lucem prodiere volumina: non secus ac si Grãmatica plures distinctasq; cõplecteret̃ scientias / vt iam non satis intelligi queat / quã pueris instituendis exhibeamus. Vellem p̄ceptores tenere Iuuentutis optimi / ne vsq; adeo in re aperta dissentiretur: quũ Grãmatica tamẽ ipsa apd̄ omnes vna eademq; sit scientia; q̃q; tradendi modus varius / sepeq; mendosus. Nos iccirco qui in quintũdecimũ ꝓpe annum scholastice p̄fecture munus gessimus / Alexandri Galli versiculos / nostris tamen cõmentariolis semꝑ adiunctis / in literatorio nostro gymnasio admisimus: ne varietas in docẽdo scholasticis obesset: nõ nr̃a sed patrum nostrorũ ducti opinione qui ita iusserũt / impossibile fore arbitrãtes quẽpiã posse citra Alexandri Galli doctrinã artis grãmatice p̄ncipia nancisci: id qd̄ longe secus accidere iampd̄ẽ certissimis didici argumẽtis. Nam anteaq; puer nõ mõ mdosa aliquantisper Alexãdri carmia: sed etiã cuiusq; politioris scriptoris memorie mandare possit / iam potuisset tot⁹ grammatices archana adamussim libasse. Non itaq; ea ꝓmoti rõne detrahẽtes nemi / sed rem cupiẽtes iuuare lr̃ariam / grãmaticã hanc nostrã cõis vtilitatis gr̃a procudimus: quã pueris ita profuturã pollicemur vt paucissimis admodũ mensib⁹ grãmatici pene cõsumatissimi euadere queant / modo eã accurate legerint / ꝑlegerint / lectitarint. quã vsq; adeo facilem esse cernitis / vt facilior ac melior esse nequeat. Et q̃q; in priori editione quã paucis añ annis elucubrauim⁹ textu Alexandrino inserto / pleraq; incuriose ac prope subrustice et inculte subarauim⁹: exĩa barbara nõnunq; attulimus: nũc tñ studiosius elimauim⁹ retractauimusq; / et cultiora venustioraq; quib⁹ adulescẽtuloꝝ animi ad veram latinitatẽ ꝓnsiores reddant̃ / adiũxim⁹. Quare vos monemus / vos hortamur Iuuẽtutis p̄ceptores doctissimi / si adulescentibus vtilitatẽ queritis / si vobisipsis gratiã haberi volueritis si mercedẽ a deo optio mario capturi / hũc codicẽ vr̃is exhibete scholasticis legendũ / hũc suadete amplectendũ / hũc die noctuq; in manibus cõsulite versandũ / ꝑspicietis se Iuuentutẽ non defraudasse: non inutilia docuisse / nec ꝑ deuia illos ductitasse. Nihil etem̃ est huic operi insertũ / qd̄ non apd̄ doctissimos quosq; / vel Grammaticos vel Oratores / vel Poetas lectitassem⁹: ac ex oĩbus Romane fere lingue luminib⁹ ad apis morẽ non q̃ diligentissime pro vr̃o vsu elimauissem⁹ / diripuissemus / extruxissemus / Valete. et me pro vr̃a in me hũanitate vt cõsuestis amate. Ex Lucoriana omniũ bonaꝝ artiũ Academia calẽdis Augustis Anno a natali christiano 1512.

Ad Lectorem.

Optime teutonicis recte Praeceptor alumnis
Consulturus; eis hoc opus oro legas.

Magister Laurẽtius Coruinus Nouoforensis ad Iuuentutem Germanam.

Grammatices qui prima puer libamina queris:
Hunc auida dulcem diripe fauce cibum.
Hec tibi mellifluos prebent alimenta sapores:
Ignauamq; fugant: non peritura: famem.
Quae nisi gustabis nullo saturabere foetu:
Tantaliamq; feres semper in ore sitim.
Quam tibi vt eripuit multo sudore Magister
Hic suus vt tanto tempore duret honos.
Donec laeta manet fructicoso Slesia campo:
Piscosusq; vagas odera versat aquas.

¶ Ad Iuuentutem.

Pectore Grammaticen facili studiosa Iuuentus
  Disce: riga hocce lacu labra tenella tua.
Hac sine litus aras sterile; hac sine tempora perdis:
  Artibus omnigenis incubuisse volens.
Siue Panomphaei scrutari archana Tonantis:
  Seu bifido nodos soluere Iure / velis.
Siue Machaonias: tua phoebe Iuuenta: medelas:
  Seu Sophie parteis te didicisse iuuat.
Siue Oratorum campi / vernantia rura:
  Deniqꝫ si oblectent Delphice prata tua.

¶ Ad eandem.

Hanc tibi Grammaticen longo sudore paratam:
  Perlege Teutonici pulcher Ephebe soli.
Nam tibi / si qua tuis inserta fuere Magistris
  Dogmata diuellet: quae bone Galle dabas.
Quin tibi sermonem nulla ruditate carentem
  Eruet: et latijs ora rigabit aquis.
Noster Hieronymus quicquid scripsere priores
  Grammatici: legit sedulo ad instar apis.

¶ Gvolfi Cyclopii Cicnei artiũ ⁊ philosophie doctoris: in Grammaticã Hieronymi Cingularij Chrysomi artium et Medicinarum Doctoris Epigramma.

Si tua Romuleum sitit arida ligua liquorem:
  Hunc bibe quem noster prebet Hieronymus.
Quo duce barbariem pepulit Silesia duram:
  Romanae applicuit pallia graeca togae.
Qui primo patriam tulit vtile munus in vrbem:
  Optima discipulis dans alimenta suis.
Non velut in rudibus: sine Pallados arte: palestris:
  Certat vbi nil q̃ꝫ / Bacchus / Ancilla / Ceres.
In quibus / heu viridis nimium vitiata Iuuentus,
  Marcet: vt in vili gramina leta solo.
Athletas: rigidum qui non certamen abhorrent:
  Moribus et Musis vult sed habere bonos.
Ad studium blando Iuuenes inuitat honore
  Difficile accessu / qui leue reddit iter.
Sicut honoratis ales Iunonia pennis:
  Sic puer oblato munere laudis: ouat.
Flexipedes ederae multos peperere Poetas:
  Perpetuo quorum scripta neglecta forent.

Gesta vt Alexandri Caesar clarissima magni
  Dum stupuit: clarum non minus egit opus.
Emula sic statuens hilaris simulachra triumphi:
  Virtuti et Sophiae premia grata locat:
Distribuit pulchro distinctas ordine classes:
  Ingenio appropians vnicuiqꝫ gradum.
Instruit ingenium doctrina flexile fida:
  Format vti docilem fune magister equum.
Hec lege propterea Doctoris scripta diserti:
  Atqꝫ illa excipias qua tibi mente dedit.
Nec dubita quot sint presentis commoda Libri:
  Quã frons promisit: plura recessus habet.

¶ Franciscus Syluius Nouimõtanus ad lectorẽ

Qui sua iampridem iuuenilia pectora manco
  Dogmate Doctoris fouerit / atqꝫ rudi.
Quem quoqꝫ Alexandri retinebat inertia Galli:
  Qua tenerem pubem traxit ab arte bona.
Et qui Germanis indulsit Casibus olim:
  Qui ad duo lustra operam Temporibusqꝫ dedit.
Hic sua pensabit damna: et meliore fouebit
  Doctrina: presens quam Liber iste tenet.
Nam suberit quicquid Diomedes cum Veliterno
  Seruius et / quicquid Sulpitiusqꝫ docent.
Quicquid et eximij / coluit quos sancta vetustas
  Grammatici tulerint: Codici inesse vides.
Insuper haud paucos hic Rhetoras atqꝫ poetas
  Perspicis accitos: robore non minimo.

¶ Hieronymus Cingularius Aurimõtanus Scholasticis suis Salutem Dicit.

Accipe obuijs manibus studiosa Iuuẽtus posteriorẽ ex me iampridẽ excussam Grammatices scientie editionẽ: longe quidem cultiorẽ tersioreqꝫ priori: quam si lectitare non contempseris offendes profecto doctrinã ingenio tuo non imparẽ neqꝫ contemnendã: quã tibi iccirco ex receptissimis autoribus carptim procudi ne in Alexandri Galli versibus aut cõmentarijs barbam nutrire videaris / sed vt recto tramite hanc nostram / quam antea grammaticã appellitauimus institutionẽ: ediscas / grãmaticus nõ vulgaris eris. Itaqꝫ opus hoc tuum ita tueri ac defensare cures rogo / quo Zoili nostri qui oĩbus sui dissimilibus oblatrare nituntur ab egregij nostri laboris detrectatiõe deterreãt / eumqꝫ caninis suis dentibus lacerare cõfutareqꝫ abstineant. Vale et Hieronymũ tuũ in patris vicez te obseruantẽ: vt soles: adama. Ex Vuittenbergẽsi Gymnasio calendis Augustis Anno salutifere incarnatiõis 1512.

In Inuidum.

Liuide quid nostros iuuat exprobrare labores:
 Quidue iuuat Rhodiis ponere sacra focis.
Grammata nostra tuis dixti non commoda Ludis:
 Sed quibus ex auro nobile nomen adest.
Non modo: crede: meis ingentia Chrysorinis
 Commoda: sed cunctis vtiliora ferent.
Rumperis inuidia nostri q mille labores
 In lucem veniunt: rumperis inuidia
Rumperis inuidia dum obliquo lumine nostros
 Percurris libros: rumperis inuidia.
Rumperis inuidia ab doctis q laudibus olim
 Tollimur in coelum/ tersiloquisq viris.
Liuide si nescis doctorum scripta virorum
 Non subitura necem per maledicta tua
Quare age ferales rabidos quoq pone furores:
 Si potes et mores: estoq vt ante: Vale.

Grammatici quibus vsi sumus in hoc opere.

Pristianus	Laurentius Vallen.	Donatus	Calepinus
Quintilian⁹	Dionisius Nestor	Caper	Pylades
Diomedes	Nicolaus Perottus	Lanclotus	Phocas
Sulpitius	Martian⁹ felix Capel.	Seruius	Varro
Sergius	Terentianus	Carisius	Aldus Ma.
Aulus Gelli⁹	Antonius Mācinelli⁹	Frāciſc⁹ Ni.	Aestieāpian⁹
Noni⁹ Mar.	Joānes Grassicanus	Augustinus	Probus
Maurus	Gregorius Simler	Ascensius	Henrichmā.

¶ Videbit itaq diligens lector me sine auctoritate scriptitasse nihil
Sin in aliquo erratū est/ boni et docti literatores iudicent.

Distichon in Auctorem operis.

Liuor abi procul et vires compesce furentes:
 Nam lata est tanto laurea digna viro.

Ad Lectorem.

Accipe prima puer ligue rudimenta latine
 Quis sine tu steriles vomere arabis agros.

Liber Primus

Generis neutri ex significatione sunt

Nomia	Significantia fruct⁹ arborū	vt	Pomum pirum.
	materialr̄ posita		Magistri est genitiui casus.
	lr̄arū latinarū		A.b.c.d.e.
	lr̄arū grecarū		Alpha vita gamma.
	ciuitatū in um		Mediolanum Ticinum.
	in e		Preneste Soracte mons.
	in t		Nepet
	in ur		Tybur
	in ir		Gaddir
	adiectia in um		Malum bonum.
	ꝯpatiui grad⁹ in us		Melius doctius.
	infinitāter posita		Nonhomo nonlapis.

Oīa verba et aduerbia materialiter posita. vt vnum salue.
Hebraica loca siluestria: vel deserta. vt zin dotain.
Hebraica mensuram vel vestem significantia: vt gomur/hyn/ephy baltin/ephot. Sed hec barbara sunt.

Generis neutri ex terminatione sunt

Nomia terminata in	ma	vt	Poema dogma crisma.
	e		Presepe ouile cubile.
	i		Nausi sinapi gummi.
	u		Cornu gelu veru
	c		Lac allec
	d		Quod quid aliquid.
	t		Caput occiput
	al		Animal tribunal.
	el		Mel fel rodomel
	il		Nil nihil
	um		Templum damnum
	n		Nomen foramen
	ar		Torcular coclear
	ur		Guttur iecur femur
	us tertie		Tempus sidus corpus.

Generis cōmunis sunt

Nomia:
Adiectiua in is: vt debilis fortis humilis.
Comparatiui gradus in or: vt doctior felicior.
Significantia res cōuenientes viro et mulieri: vt homo virgo.
Deriuata a nominibus hominū et locorum: que conueniunt vtriq sexui sunt generis cōmunis: vt Saxo Friso.

ℭ Generis omnis sunt.

Noia adiectiua in:

x		Audax velox loquax
ans		Amans petulans
ens		Sapiens prudens
es	vt	Bipes quadrupes
r		Par pauper impar
ps		Municeps particeps
rs		Solers iners expers

Participia in ans/et in ens : vt amans legens.
Noia nũeralia cardinalia/a tribus vsqȝ ad centũ vt quatuor quinqȝ sex

ℭ Numerus.

¶ Duo sũt numeri : scȝ singularis et pluralis. Illud nomē est singularis nũeri: per qȯ fit sermo de vno : vt magister eyn meister : eques eyn reyter. Sed illud nomē est plis nũeri : p qȯ fit ſmo de plibꝫ : vt mgri dy meister: eqtes dy reyter. ¶ Hic notent pueri/que noia sunt singularis nũeri tm̃ :id est que carēt plurali numero. Et que sunt pluralis nũeri tm̃.i.que carent singulari nũero : vt patebit in scd̓o opusculo huius operis.

ℭ Figura.

¶ Due sunt figure : scȝ simplex et cōposita : simplex vt doctus : cōposita vt indoctus. ¶ Hic nota : ꝙ noia cōposite figure sunt triplicia. Quedā cōponunẗ ex duobus rectis/et illa declinanẗ ex pte vtriusqȝ recti : vt respublica. Aliqua componuntur ex recto et obliquo/et illa declinanẗ solum ex pte recti : vt paterfamilias. Alia ex duobus obliquis vt huiusmodi et illa sunt indeclinabilia.

ℭ Casus.

¶ Casus est gradus declinatiōis. Et sunt sex : scȝ duo recti/ntũs et vtũs : quatuor obliqui : gtũs/dtũs/actũs/et abltũs. Et sub casu cōtineẗ declinatio. Quorum casuũ expositio patet in sequenti figura.

Nam	Ntũs	exponitur per	eyn/der/dy/das
	Gtũs		des/der/von
	Dtũs		dem/den/tzu
	Actũs		eyn/den/dy/das
	Vtũs		o domine/o herre
	Abltũs		mit/von/auf/yn

¶ Ex terminatōe casus cognosciẗ: sicut ex declinatiōe vt patet inferi⁹ in formis declinationũ. Nec expedit noim et ꝓnoim casus scire; eo modo/quo olim omnes germani corrupti sunt. *Casualia germanorũ notat.*

ℭ Notatu dignum.

¶ Hic addiscant pueri casuum expositōes : per signa theutonica seu in lingua vernacula aut natiua. Pro quo sciendũ : ꝙ si ntũs exponiẗ per der : gtũs exponitur per des ; vt subscripta ostendit figura et forme inclinationũ.

uis tres sunt gradus : scȝ positiuus vt doct⁹ : compatiuus vt doctior : suplatiuus vt doctissimus. Et sciendũ ꝙ oīs positiuus/aut est p̄me/ aut secũde aut tertie declinatiōis. Sed oīs compatiuus/est tertie declinatiōis tm̃. Sed suplatiuus/si terminaẗ in a est p̄me/Si vero in us/aut in um/est scd̓e declinatōis.

ℭ De cognitione comparationis.

¶ Cognoscitur aũt sic compatio : qr sola illa noia adiectiua comparanẗ : quibꝫ in bona sententia pōt addi valde : vt valde doctus : valde sctũs. Sed illa adiectiua quibus nō pōt addi valde/nō compantur : vt sũt/oīs/nullus/ q̇libet totus. Nec numeralia vt vnũ/duo/tria ꝛc.quia nō dicimus : valde oīs : nec valde duo. Itē nec ista : campester/pedester/equester. Non itaqȝ oīa adiectiua cōpanẗ:sed solũ ea q̄ apd̓ idoneos scriptores cōperta leguntẗ. Naqȝ vbi oīa de fecerint: ad auctoritatē ; vt ait Diomedes tāqȝ ad ancorā nobis decurrēdũ est

¶ Et nota ꝙ nullũ substantiuũ inquantũ hm̓oi compatur. Diciẗ inquantũ huiusmodi: qr si capianẗ adiectiue nonnunq̄ȝ companẗ. Et talia sũt quadruplicia Primo quedā ꝓpria ; vt Salomon pro sapiēti : Sampson ꝓ forti : Absolon ꝓ pulchro : Codrus ꝓ paupe : Ganimedes ꝓ luxurioso : Nero ꝓ crudeli. Sic dicim⁹ Quāto neronior/tanto secundior extat. Si foret hic Codrus tū essem codrior illo. Qui sedet in sede ganimedior est Ganimede. ¶ Secundo noia substantiua appellatiua : vt lapis lapidior lapidissimus/pro duro : vulpes ꝓ astuto : coruus ꝓ nigro : cignus pro albo. ¶ Tertio noia gentilia : vt barbarus pro immodesto et insano : romanus ꝓ tumido : alemanus ꝓ bibulo. ¶ Quarto pronoīa nōnulla : scȝ nr̃/vester/tu⁹/ Sic dicim⁹ : ego q̇ totus tu⁹ sũ immo tuissim⁹ : vl' vestrissim⁹ : sic etiā nostrissim⁹. Que oīa auctoritate inueniri cōpertũ est

Salomō. Sampsō. Absolon. Codrus. Ganimedes. Nero. Barbar⁹ Roman⁹ Aleman⁹

ℭ Diuisio comparationis.

¶ Duplex est compatio : scȝ regularis et irregularis. Compatio regularis est : quando compatiuus et suplatiuus regulariter formanẗ a positio : vt doct⁹ doctior doctissimus. Compatio irregularis est : qñ compatiuus et suplatiuus nō regulariter formanẗ a positiuo : vt bonus melior optimus.

Cōpatio regularis. Cōpatio irregularis.

ℭ De formatione comparatiui a positiuo

¶ Compatiuus a positiuo sic formaẗ. Ad gtm̃ scd̓e declinatiōis : vt docti/pulchri/adde or vel us/sic habes compatiuos : doctior doctius/pulchrior pulchri⁹ ¶ Ad dtm̃ tertie declinatiōis : vt forti/pauperi/adde or et us : sic habes comparatiuos: vt fortior pauperior. ¶ Hic nota ꝙ illa regularis formatio compatiui a gtō scd̓e : vel a dtō tertie declinatōis fallit quinqȝ modis.

Nā:
- Primo fallit in istis q̇nqȝ ꝯpatiuis:sinisterior:maior:mior:neqor ꝛ potior
- Scd̓o fallit qñ ante us p̄cedit i vel u in scd̓a declinatōe:et qñ ante is p̄cedit u in tertia: qr tũc compatiuus nō terminaẗ in or : sed capiẗ positiuus cũ aduerbio magis: vt pius/magis pius pijssimus.
- Tertio fallit in istis : diues/nō diuitior/sed ditior per subtractōem syllabe:ita quoqȝ spurtius spurcitior:ita inimicus inimicitior.
- Quarto fallit in compatiuis formatis ab aduerbio et p̄positōe:qui comparatiui nō formanẗ a gtō; vel dtō tertie declinatōis.

Et sunt quinq; aduerbia scꝫ pridem prior ꝑmus: sepe: raro: cito et nuper. Et octo ꝓpositões; vt post: extra: supra: ante: infra: citra: vltra et prope: quarũ cõparatio in forma cõpatõis patebit. ¶ Eruditi tñ hos cõpatiuos a nominibꝫ desitis et exoletis diriuari volũt: scꝫ anter: inter: exter: sup: infer: citer: et nõ a ꝓpositionibꝰ: cũ cõpatiui actũ admittere nequeãt. Diomedes aũt in aduerbio: ait illas esse aduerbia: et non ꝓpositões.

¶ Quinto fallit in adiectiuis cõpositis ab istis quatuor verbis: loquor: dico: volo et facio: de quibus infra.

De formatione superlatiui a positiuo.

¶ Suplatiuus a positiuo sic formatur. Ad gtĩ scõe declinatiõis vt albi docti: adde s et simus: sic habes suplatiuos: vt albissimꝰ doctissimus. Et ad dtĩ tertie vt forti prudenti: adde s et simus: sic habes suplatiuos: vt fortissimꝰ prudentissimus. Sed si ntũs terminet in r: tũc ad ntĩ adde rimus: vt pulcherrimꝰ: integerrimus: nigerrimus. Item vberrimus: celeberrimus.

Illa reglaris formatio suplatiui a positiõ fallit qnq; mõis

¶ Primo fallit in istis suplatiuis: primus/postremꝰ/extremꝰ/intimus/citimus/q̃ nõ hñt veros positiuos: sed voces q̃ supplẽt vices positiuorũ.

¶ Scõo fallit in istis/que faciũt suplatiuos ꝑ entissimus: vt beniuolentissimꝰ magnificẽtissimꝰ. Nã reglariter diceret bẽiuolissimꝰ magnificissimꝰ

¶ Tertio fallit in quinq; adiectiuis designatis per hanc dictionẽ fagus: que hñt limus per ll duplex: vt sunt facilis/agilis/gracilis/humilis/similis: quorũ cõpatio patet in forma cõpationũ.

Nã ¶ Quarto fallit in vetus/veterrimus nõ veterissimus: satur saturissimꝰ vel saturrimus. Ita maturus maturissimꝰ vel maturrimus.

¶ Quinto fallit in suplatiuis: qui nõ hñt regularẽ formatõem a suis positiuis: sed oĩno discrepantiã hñt cum positiuis in primis syllabis. Et talia sunt quinq;: vt bonus/malus/magnus/paruus et multus: quorũ comparatio patet infra.

¶ Hic nota ꝙ nomen qñq; cõpatiuo caret/vt multus plurimꝰ. Inclitus sine cõpatiuo inclitissimꝰ: sic etymologia a lentus: cũ rei copiã ꝑcat: vt vinolentus: somnolentꝰ: violentus/qđ tñ habet violentior.

Virgiliꝰ. Virg. Violentior incidit eurus.

Ouidius Truculentꝰ truculẽtior. Ouidius in põto: Nulla getis toto gens est truculẽtior orbe. Iurisconsultus iurisconsultissimꝰ: immeritus immeritissimꝰ. Diuersissimꝰ a positiuo diuersus sine cõpatiuo.

Herodotus. Necessarius necessarijssimꝰ apud Herodotũ.

Columella. Persuasissimus apud Columellam.

¶ Est ꝓterea sciendũ ꝙ oĩs cõpatiuus crescit supra positiuũ: exceptis qnq; scꝫ iunior: maior: peior: prior et minor. Itẽ quatuor sunt positiua que carent suplatiuis: vt ante anterior: senex senior: iuuenis iunior: adolescens adolescentior.

Seruius ¶ Addit ingens ingentior/auctore Seruio. Longinquꝰ longinqor: ꝓpinquus

Martia. ꝓpinquior: infinitꝰ infinitior: supinus supinior. Mar: Nusq; delitie supiniores

¶ Itẽ inuenies cõpatiuũ et suplatiũ sine positiuo; vt prior ꝑmus: ocyor ocys-

simus. Qñq; suplatiuus solus est vt nouissimus a quo Cicero abstin[illegible] re Bellio: sũmus: que delira effutiat gens. Sunt etiã positiua que vtroq; gradu deficiũt vt oĩpotens/ꝑfectus volẽte Seruio. Memor/rudis/singularis/sobrius/mediocris/et plura id gñs/in quibꝫ potius auctoritas ꝑquirenda est. — Bellio. Seruꝰ.

Forma comparationis regularis.

¶ Adiectiua in us secundi ordinis regulariter sic comparantur.

Doctus.

In Masculino	gñe Ntõ	hic doctus ior issimus vir
In Feminino	gñe Ntõ	hec docta ior issima mulier
In Neutro	gñe Ntõ	hoc doctum ius issimũ animal

¶ Sic cõpantur: iustus/eruditus: beatus/expertus/robustus/honestus/humanus/benignus/letus/auidus/albus/amplus/strictus/latus/calidus/frigidus/hũidus/feruidus/siccus/rarus/peritꝰ/cupidus/auarus/elatus superbus/paucus/molestus/et sic de alijs.

¶ Hic pueri sumopere inducant in notitiã adiectiuorũ: positiui/cõpatiui/ꝛ suplatiui/graduũ: adiunctisq; substãtiuis per singulos casus cõparẽt. Et sic vnum adiectiuũ in us cõpatur: ita et alterũ/et sic de ceteris intelligendũ est.

¶ Adiectiua in er scõe declinationis hoc modo cõpantur.

Pulcher.

Noĩatiuo	Pulcher pulchrior pulcherrimus fluuius
	Pulchra pulchrior pulcherrima imago
	Pulchrum pulchrius pulcherrimum templũ

¶ Sic ater/niger/macer/lacer/piger/deter/ et cetera q̃plura.

¶ Adiectiua tertie declinationis sic cõpantur.

Celeber.

Noĩatiuo	Celeber celebrior celeberrimus confessor
	Celebris celebrior celeberrima virgo
	Celebre celebrius celeberrimum altare

¶ Simili modo cõpantur ista noĩa/volucer/alacer/acer/celer/saluber/vber (puber/pauper/et sic de alijs.

¶ Adiectiua in is hoc modo cõpantur.

Fortis.

Noĩatiuo	Fortis fortior fortissimus vir
	Fortis fortior fortissima mulier
	Forte fortius fortissimum bellum

¶ Hoc pacto cõpantur/nobilis: insignis: tristris: fidelis: mestis: grauis: breuis: elinguis: insolubilis: amabilis: legibilis: execrabilis: inextricabilis

¶ Adiectiua in x/ans/ens/rs/et oĩa adiectiua; que sunt generis oĩs; sub vna terminatione: regulariter sic cõpantur.

Felix.

Noĩatiuo	Felix felicior felicissimus populus
	Felix felicior felicissima ciuitas
	Felix felicius felicissimum templum

¶ Sic alia noĩa in x/vt mendax/verax/ferax/fallax/capax/tenax/rapax/loquax audax/cõtumax/pertinax/efficax/pernix. Silr adctia in ans/vt amãs/abũdãs elegans/petulans/impugnans/damãs/redundans/constans/animãs/pregnans. Sic etiã nomina in ns et in rs terminata: vt ingens/fidens/demens/recens/patiens/sapiens/vehemẽs/insolens/competens/cõueniens/feruens/excellẽs; prudẽs. Solers; iners/expers/secors/vecors/misericors ꝛ mlta silia

¶ Forma comparationis irregularis secũdum ordinẽ alphabeti. Comparant̃ aũt irregulariter subscripta noĩa hoc pacto.

¶ Arduus.

Arduus. Arduus magis arduus arduissimus ignis
Ardua magis ardua arduissima res
Arduum magis arduum arduissimum negotium.

¶ Simili modo comparantur strennuus/tenuis /industrius /ꝓprius/et plus. que tñ poti⁹ inueniunt̃ arduior/strennuior/industrior / proprior. Non tñ pior Tenuis/exiguus/egregius/dubius/ambiguus/ idoneus. Legitur tñ tenuior
Cicero: apud Cicero. et etiam exiguior. Plautus in Epidico. Nam strennuior si predi-
Plautus. cat suas pugnas. Et idoneor legitur apud iurisconsultos; et egregi⁹ ꝓ magis egregium inuenitur.

Ante. Adolescẽs

¶ Ante			¶ Adolescens
	Anterior locus		Adolescens ior vir
Ante	Anterior pars	caret suplatiuo	Adolescens ior puella
	Anteri⁹ edifitiũ		Adolescens ius mancipiũ

¶ Amicus

Amicus. Amicus amicitior amicissimus fautor
Amica amicitior amicissima amatrix
Amicum amicitius amicissimum opus

¶ Simili modo comparantur inimicus: spurcus: pudicus: impudicus: Inimicitior: spurcitior: impudicitior. Amicus tamẽ regulariter amicior et nõ amicitior facit. vt Cicero pro Appio. Neq̃ tu amicior q̃ ego sum. Sic etiã stultus
Cicero. stultior et non stulticior.

¶ Bonus

Bonus. Bonus melior optimus dies
Bona melior optima structura
Bonum melius optimum vinum

¶ Beniuolens

Beniuolens. Beniuolens beniuolentior beniuolẽtissimus imperator
Beniuolens beniuolentior beniuolentissima regina
Beniuolens beniuolentius beniuolentissimum cõsilium

¶ Simili modo comparantur composita ab istis verbis loquor: dico; volo facio. vt vaniloquus vaniloquẽtior vaniloquẽtissim⁹. Doctiloquus: multiloqu⁹: tersiloquus: magniloquus; grandiloquus: maledicus: falsidic⁹: preter veredicus; causidicus: fatidicus: que cõparationẽ non recipiũt. et benedicus qđ apud latinos etiã vix legit̃. beniuol⁹: maliuol⁹: multiuolus: turpiuolus: magnificus; benificus: maleficus: honorificus; munificus; veneficus: p̃ter mirificus a quo mirificissimus legitur.

Cito. Citra

¶ Cito			¶ Citra
	Citior citissimus nuncius		Citerior citimus mons
Cito	Citior citissima ancilla	Citra	Citerior citima ciuitas
	Citius citissimũ anial		Citerius citimũ mare

¶ Celsus

¶ Celsus celsior celsissimus recta comparatio est. Unde Ouidius in transforma- Celsus.
tis: Celsior ipse loco sceptroq̃ innixus eburno. Cicero pro Sylla: Ope quorũ Ouidius Cicero.
ego in illum locũ/atq̃ in hanc celsissimam sedem dignitatis atq̃ honoris multis meis laboribus magnisq̃ periculis ascendissem. Sic excelsus excelsior excellissimus comparatur.

¶ Dexter	¶ Diues
Dexter dexterior dextimus euentus	Diues ditior ditissimus populus
Dextera dexterior dextima fortuna	Diues ditior ditissima ciuitas
Dexterum dexterius dextimũ ingeniũ	Diues ditius ditissimũ opidum.

Dexter Diues

¶ Ditior nõ a diues venit: sed potius a dis ditior; et diuitior a diues. Teren- Terenti⁹
tius; Quam inique comparatũ est; vt hij qui minus habent: semp diuitioribus aliquid addant Ouidius sexto metamorpho. Diuitior forma quales audi- Ouidius
re solemus. Alij etiã volunt q̃ suplatiuo careat: et habeat positiũ diuitior: et q̃ ditissimus a dis veniat.

Diu Extra

¶ Diu			¶ Extra
	diutior diutissim⁹ nuncius		exterior extremus labor
Diu	diutior diutissima serua	Extra	exterior extrema vita
	diutius diutissimũ opus		exterius extremũ iuditiũ.

¶ Facilis

Facilis. Facilis facilior facillimus labor
Facilis facilior facillima res
Facile facilius facillimũ studium

¶ Simili modo comparantur difficilis: gracilis: humilis: agilis: similis: docilis cum eorũ compositis. Habitior habitius: id est pinguior: sine positiuo et sup- Plautus.
latiuo. Plautus tñ et Aulus Gellius habitissim⁹ ꝓ pinguissimus dixerunt. Jul⁹ gel.

Intra Infra

¶ Intra			¶ Infra
	interior intimus fautor		inferior infimus rex
Intra	interior intima amatrix	Infra	inferior infima prouintia
	interius intimum venenũ		inferius infimũ regnum

¶ Juuenis	¶ Magnus
Juuenis iunior puer: per syncopam	Magnus maior maximus mons
Juuenis iunior adolescentula	Magna maior maxima vrbs
Juuene iunius animal	Magnum maius maximũ damnũ.

Juuenis. Magn⁹

¶ Malus

Malus. Malus peior pessimus perata
Mala peior pessima papirus
Malum peius pessimũ delictum.

¶ Matur et Satur desita.

Matur. Matur maturior maturissimus vel maturrimus fructus
Satur. Satur saturior saturissimus vel saturrimus. Sic etiã legitur veturrimus ab antiquo nomine veter; nunc nõ in vsu existenti. Sed mediocer mediocrim⁹ habet superlatiuum.

[64]

Multus ¶ Multus
Multus plurimus error
Multa plurima querela
Multum plus plurimũ damni

¶ Nota mult⁹ caret cõparatiuo/in masculino et femino: sed in neutro genere habet plus. Et in plurali nõ caret: sed habet cõparatiuũ/per oĩa gña/ et cas⁹ vt Ntõ hĩ mlti plures plurimi: hec mlte plures plĩme: hec mlta plura pluria.

Nuper. Nequã.

¶ Nuper	¶ Nequam
Nuper nupior nuprimus nũcius	Nequã nequior nequissim⁹ rusticus
Nuper nupior nuprima medicina	Nequam nequior nequissima deceptio
Nuper nupius nuprimũ factum	Nequam nequius nequissimũ scelus

¶ Ocyor caret positiuo latino; sed greco hꝫ ocys ocyssimus a greca dictõe οκισ.

Prope. Pius.

¶ Prope	¶ Pius
Prope ior ximus recessus	Pius magis pius pĳssimus iudex
Prope ior xima domus	Pia magis pia pĳssima domina
Prope ius ximum edifitium	Pium magis pium pĳssimũ iuditium.

¶ Prope/proximus in suplatiuo: aliqñ accipitur pro cognato. et sic positiui significationẽ habet: et cõparatiuũ proximior/sine suplatiuo habet Unde si quis sine liberis excesserit/ primiores succedãt: non volo ꝓpiores/sed agnatos.

Per otus ¶ Item penitissimus a pene/sine cõparatiuo penitissimus a penitus. i. intrinse-
Plau tus cus: penitior. i. interior: penitissimus. i. intimus: vt dicit Perotus. Plautus:
Apulegi⁹ Penitissima loca adĳt. Et Apulegius: visus est adolescẽs honesta forma: quasi ad nuptias exornatus: trahere se ad penitiorem locum.

Potis Paruus

¶ Potis	¶ Paruus
Potis potior potissimus rector	Paruus minor minimus puer
Potis potior potissima causa	Parua minor minima domus
Potis potius potissimum damnũ	Paruũ minus minimũ argumentũ

Post. Prior

¶ Post	¶ Prior sine positiuo.
Post posterior postrem⁹ ꝯmẽdator	Prior primus monachus
Post posterior postrema vnctio	Prior prima abbatissa
Post posterius postremũ supplitiũ	Prius primum monasterium

¶ Volunt tñ quidam loco positiui ponere hoc aduerbiũ pridem

Raro. Sener.

¶ Raro	¶ Sener
Raro rarior rarissimus hospes	Sener senior vir
Raro rarior rarissima auis	Sener senior domus
Raro rarius rarissimũ supplitiũ	Sener senius animal

Sinister.

¶ Sinister	¶ Sepe
Sinister sinisterior sinistim⁹ fluui⁹	Sepe sepius sepissimum vel sepissime
Sinistra sinisterior sinistima man⁹	
Sinistrũ sinisteri⁹ sinistimũ opus	

Supra. Ultra.

¶ Supra	¶ Ultra
Supra supior supmus orator	Ultra vlterior vltimus asinus
Supra supior supma penitentia	Ultra vlterior vltima domus
Supra supius supremũ facinus	Ultra vlterius vltimum templum.

¶ Hic est notandũ ꝙ non solũ noĩa comparantᷣ: verũetiam oĩa aduerbia/ a noĩbus comparabilibꝫ deriuata: vt docte/doctius: doctissimũ vel doctissime. Forte/fortius/fortissimũ vel fortissime ꝛc. Et quecũqꝫ hec dicta sunt de adiectiuis cõparabilibus/etiam habẽt veritatẽ de aduerbĳs. ¶ Dicitᷣ descendentia a noĩbus cõparabilibus: quia si nõ veniũt a noĩbus cõparabilibus/non cõparantur; paucis exceptis: que licet nõ veniãt a noĩbus cõpabilibus: tamẽ cõpantur: vt satis/satius/satissimũ vel satissime. Sed ꝑmutat significatũ: nam satis dicit quãtitatẽ: sed sati⁹ idem est ꝙ meli⁹. Diu/diuti⁹/diutissimũ vel diutissime. Sepe/sepius/sepissimũ vel sepissime. Nuper/nuperi⁹/nuprimum vel nuprime. Et additᷣ cito; qđ habet citissime/sed id põt esse a citus cita citum — aduerbia cõpantᷣ.

Motio.

¶ Moueri nihil aliud est: ꝙꝫ aliqđ nomẽ poni in diuersis gñibus/sub vna /v diuersis terminatõibus. Et cognoscitᷣ sic: qꝛ oĩa adiectiua mouentᷣ. Aliqua ꝑ vnam termĩationẽ: vt illa que sũt gñis oĩs/ vt sub vna terminatõe. vt hic/ꝛ hec et hoc felix: audax/ferox/velox. Aliqua ꝑ duas terminatiões: vt illa que sũt generis cõis; vt hic et hec fortis/ꝛ hoc forte. hic et hec gracilis/ ꝛ hoc gracile. Aliq̃ per tres terminatões: vt sũt illa/que sub us sũt gñis masculini/sub a feminini sub um neutri/vt hic doctus/hec docta/hoc doctũ/hic vetust⁹/ hec ta/hoc tum.

Genus.

¶ Genus est nomẽ/cui ꝑponitᷣ vnus/vel plures articuli. Et sunt q̇nqꝫ gña nominum: scꝫ masculinũ: femininũ: neutrũ: cõe: et oĩe. Sed dubiũ/vel incertum gñs cõprehenditᷣ/sub cõi: et epichenũ/siue ꝓmiscuũ/sub mas. et fe. qꝛ si aliquod nomẽ epicheni gñis/terminatᷣ in us est mas. gñis tantũ: vt miluus. Si in a gñis feminini: vt aquila. Si igitᷣ petatᷣ; q̃re hoc nomẽ est gñis mas. Dico quia ꝑponitᷣ ei hic: vt hic dñs; hic poeta: ꝛ femino hec: vt hec amica: hec socrus: neutro hoc: vt hoc alleũ: hoc sacellũ: cõi hic et hec: vt hic ꝛ hec sacerdos parẽs: oĩi hic ꝛ hec et hꝫ: vt felix: dubio/hꝫ aut hec: vt dies vel hꝫ aut hec finis.

Generis masculini ex significatione sunt.

Noĩa	Deorum	vt	Jupiter Mars Bachus
	Angelorum		Michael Gabriel Uriel
	Diabolorum		Belzebub Belial Bel Pluto
	Virorum		Cicero Virgilius Horatius
	Fluuiorum		Odera Renus Danubius
	Ventorum		Boreas Auster Aquilo
	Mensium		Januarius December
	Auium in us		Miluus Columbus
	Montium		Syna Aethna Thabor

Offitiorũ / que solis marib⁹ cõueniũt: vt papa ep̃us.
Urbiũ hebraica sex nũero: vt modin/gabaon/hesebon/hendor/siloꝛ/ꝛ chyma. Alia oĩm ciuitatũ sunt gñis feminini vt supra. Exceptis in um/ que sunt gñis neutri. Similiter excipiuntᷣ noĩa ciuitatũ in t; e; ir; et

ur: que similiter sunt generis neutri vt pz in figuris sequentibus.

¶ Generis masculini ex terminatione sunt

	o		Sermo carbo leo ticio.
	ol		Sol tantum.
	ul		Consul tantum.
	an		Titan pan sathan.
	in		Delphin.
Nomia	on	vt	Demon orizon.
termia-	er		Pater frater ager.
ta in	ir		Uir leuir semiuir.
	or		Factor lector color.
	os		Ros mos flos.
	us scde		Dominus seruus famulus.
	us quarte		Fructus vultus senatus.
	ex		Codex rex grex.

¶ Exceptiones patebunt in secundo Opusculo huius operis.

¶ Generis feminini ex significatione sunt

	Dearum		Uenus Juno Pallas.
	Mulierum		Hedudgis Elizabet
	Ciuitatum		Roma Hierusalem Suollis.
	Arborum		Pomus Pirus Persicus.
Noia	Auiū in a	vt	Aquila Pica.
	Adiectia in a		Pulchra Alba Uenusta.

Significantia mulieres/vt genitrix puerpera.
Dignitatū mulierū: vt dux/ciuis/regina/abbatissa/ducissa/pncipissa
Licet barbara sunt. Comitissa tñ legi apud Codrū: ꝛ Marchionissa (Codrus.)
apud Baptistam. (Baptista)

¶ Generis feminini ex terminatione sunt

	a		Musa scientia terra excipula.
	do		Fortitudo hirundo formido.
	go		Jmago siligo vorago.
	io		Lectio doctio abusio.
	as		Ciuitas bonitas pietas.
	es		Soboles fames sedes.
Nomia	is	vt	Pestis nauis clauis.
termina	bs		Plebs calibs.
ta in	ms		Hyems.
	ns		Mens gens.
	rs		Pars ars sors.
	x		Par lex nix.
	ls		Puls
	aus		Laus fraus.

Ramūsus 10 5 P

GRammatica est recte loquen- (Grāmatica quid)
di recteqz scribendi scientia: que vsu: ratiōe: auctoritateqz
constat. Nam grāmatica pcipue in poetarū: historicorū et
idoneorū scriptorū interptatiōe: ꝛ recte loquendi scribendi (Cicero)
qz ratiōe cōsistit. Cicerone: Diomede: Fabio auctoribus. (Diomedes)
Que nisi studijs grauioribꝫ fundamēta iecerit: quicqd sup
struxeritis/corruet. Quintiliano teste. ¶ Deducit aūt gram (Fabius.)
matica a γραμμα qd est latine litera. Jdeo dicta ars literaria vel literatura: (Quinti.)
qr a literis incipit quas in syllabas cogit vnde ptes orōis exurgūt: dehinc oratio (Corneli⁹)
nē ɔsumant. Hinc grāmaticus literat⁹ dicit: quā Cornelius nepos (referente (nepos.)
Tranquillo) vocat poetarū interptem. ¶ Partes grāmatice sunt quatuor: li (Partes)
tera: sillaba: dictio: et oratio. ¶ Litera: nūero singulari: est forma vocis que (gmatice.)
scribi potest. Uel: est minima ps vocis ɔposite.i. dictōis. Deducit a litura quā (Litera.)
sepe patit; vel a legitera qr legit vel legendi iter ostendit. Sed in plurali litere
epistolā significāt. De literarū vero numero et potestate alio loco sumus dicturi
¶ Syllaba est literarū comphensio vnico spū pnuncianda. Et dicitur a greco (Syllaba.)
συλλαβειν qd est cōphendere. ¶ Dictio est sermo syllabis ɔcretus quo aliqd (Dictio.)
significam⁹. Et deducit a dicendo: cū aliquid dicat.i. significet. ¶ Oratio est la (Oratio.)
tina verborū structura pfectam sententiā demonstrans. Dicta oratio ab oris so
no: vel a greco Oarijsijnon qd est sermotionari. Oratōis aūt ptes quibꝫ oīs
latinitas ɔstat sunt octo: quaꝝ pprietates in pmo li. hui⁹ opis sum⁹ explanaturi

¶ De Grammatice diuisione

GRammatica que (auctore Priſtiano) est scientia docēs recte scribere: (Pristian⁹.)
recte scripta recte intelligere: recte intellecta recte cōponere: recte com
posita debito mō pnunciare: in qtuor diuidit spēs: scz orthographiā:
etymologiā: syntaxim: et psodiā: qs singillatim in hoc ope sum⁹ psequuturi.
¶ Orthographia est ps grāmatice docēs nos recte scribere: non formare lrās (Orthographia.)
sed ordinare in scribendo. Et dr ab orthos quod est rectū et graphia scriptura.
Jnde orthographia.i. tractatus de recta scriptura literarū et syllabarum. Et de
illa spetie seu parte grāmatice in hoc ope nihil diximus; qr de ea diuersi et va-
rij sunt libelli: inter quos pcipuus est Joannes Tortelius. (Joannes Torte.)
¶ Etymologia est ps grāmatice docēs nos recte intelligere accñtia ptium orōis (Etymologia.)
gña et declinatōes noim: pnoim et pticipiorū / ɔiugatōes; pterita: et supina
verborū: de quibꝫ in scdo libro sumus dicturi. Et dr ab etymon.i. verū et logia
loquutio qsi vera loquutio. Jnde etymologia.i. tractat⁹ de vera varietate oīm par-
¶ Syntaxis est ps grāmatice docēs nos recte cōponere dictōes (tium orōis. (Syntaxis.)
ad inuicē: cōgrue aut figurate: et euitare orōes incōgruas. Est eīm cognitio bo
ne siue male constructōis perfecta. Et interptatur latine cōstructio siue coordi
natio: de qua in tertio libro sumus acturi.
¶ Prosodia est ps grāmatice docēs nos debite pnunciare: in pmis: medijs (Prosodia)
et vltimis syllabis. Est eīm lex siue accent⁹ ad eleuandā vel deprimendā syllaba
rū vocem: vniculqz pticule vocis accōmodata. Et dr a pros quod est ad et ode
cantus. Jnde psodia.i. tractatus de cuiuslibet dictōis tpe vel accentu. Quā in
Quarto libro bene (iuuante deo) docebimus.

ZEXT [6,]

Hieronymi Cingularij Aurimontani

de octo ptiumorationis cognitione Liber Primus.

[O]cto sunt ptesoratiõis : ex quibus om̃is sermo latinus componit̃ scʒ nomen : ꝓnomen : verbum : participiũ : aduerbiũ : coniunctio : p̃positio : interiectio : Quarũ quatuoꝛ prime sunt declinabiles : qꝛ variantur per casus/vel tempoꝛa/et modos. Relique quatuoꝛ indeclinabiles : qꝛ nõ variant̃ per casus/tempoꝛa/et modos.

Donatus

Nomen est ṗsoꝛatiõis cum casu corpus

aut rem/ꝓprie cõiter/ꝗ ſcans : ꝓprie vt Roma Tyberis : cõiter vt vrbs flumẽ

¶ Hic teneat fidelis infoꝛmatoꝛ : q̃ nec p̃ter Donati/sunt pueris alie et alie obscurioꝛes diffinitiões supinfundende : quib⁹ puerile ingeniũ obtunditur. Nec octo ptiumoratiõis suffitiẽtie/aliarũqʒ diuisionũ/atqʒ argumẽtatiões varie pueris sũt inculcãde. que est ṗma corrũpendoꝝ ingenioꝝ radix. Ideoqʒ si a pueris petatur : que ṗsoꝛatiõis sit aliqua dictio : non rñdebũt/nisi per diffinitões Donati. Et si nomẽ est ꝓprium : rñdebũt ꝓprie ſcans/omitendo cõitertie. Et si est nomẽ appellatiũ/vel termin⁹ cõis : rñdebũt cõiter ſcans : omittẽdo ꝓprie.

Facilis nominum cognitio.

¶ Illa dictio est nomẽ : cui põt addi in bona sentẽtia vnus vna vnũ : vt vnus deus : vna mulier : vnũ scamnũ. Siliter que ſcat rem visibilẽ/palpabilem/ vl̃ audibilem : vt homo/lapis/lignum.

¶ Est aũt duplex nomen : scʒ adiectiuũ et substantiuũ. Unde.

Nomẽ
- Nomen substãtiũ — Substantiũ est : cui in suo teutonico comode põt addi eyn. vt vir eyn man : lignũ eyn holtz : mulier eyn weyp. Uel cui in bona sentẽtia non põt addi/vir vel mulier. Nõ eñ bene dĩ/scamnũ vir/scamnũ mulier
- Nomen adiectiuũ — Adiectiuũ est : cui in suo teutonico comode non põt addi eyn vt albꝰ weyſ/magnus groſ/doctus gelerth/nõ eñ dicim⁹ : albus eyn weyſ magnus eyn groſ : doctus eyn gelerth : nisi adderet̃ substantiuũ / vt doct⁹ vir eyn gelerth man. Ul' cui in bona sñia põt addi vir vl' mulier bñ eñ dĩ : albꝰ vir/alba mulier Et dĩ adiectiũ qꝛ adiacet suo sb̃stantio

De sex accidentibus nominis.

¶ Sex sũt accidẽtia nois : scʒ qualitas : compatio : genus : numerus : figura : casus. Motio aũt sub genere cõp̃rehenditur et declinatio sub casu.

Qualitas.

¶ Qualitas nois duplex est : scʒ ꝓpria/et appellatiua. Unde Illud nomẽ est ꝓprie qualitatis : qd̃ significat vnã rem tm̃ : vt sunt noia ꝓpria deoꝝ : dearũ : angeloꝝum : spirituũ : viroꝝ : mulierũ : ciuitatũ : pagoꝝ : castroꝝ : fluuioꝝum : ventoꝝ : montiũ ; regionũ : siderũ : et cõsimilia noia/quibus repugnat pluralitas. Sed illd̃ nomẽ est appellatie q̃litatis ; qd̃ ſcat plures res/vt homo/ lapis/lignũ. Uel Nomẽ appellatiue q̃litatis / est nomẽ multarũ rerum cõmune.

Comparatio.

¶ Compatio nihil aliud est ; q̃ʒ positiuus/cũ suo compatiuo/et suplatiuo/

 8

Expositio casuum

Ntũs	dy	der	das	In plurali	dy
Gñs	der	des	des		der
Dtũs	der	dem	dem		den
Actũs	dy	den	das		dy
Utũs	semper	o			o yr
Abltãs	von der	von dem	von dem		von den

¶ Hic bonus infoꝛmatoꝛ iuuenũ/practicabit pueris expositões casuũ p̃ nois Donati : magister/musa/scamnũ/sacerdos/felix/fructus/spẽs : vt dicãt pueri : Ntõ hic magister : der meister. Gtõ hui⁹ magistri : des meisters : ꝛ sic de alijs Quoꝝ noim inflectõem promptissime mẽoꝛie teneãt : adiũcto sermone vernaculo : veluti in subscriptis patebit figuris. Iccirco cõsulim⁹ ꝛ mandam⁹ pedagogis et scholasticoꝝ p̃ceptoꝛibꝰ : vt scholasticis suis casus noim : tp̃a verboꝝ : ꝓnoia : aduerbia : ptĩcipia : ꝯiunctões et ꝑpositões : fidelissime : in natiua lingua vernacula interptent̃ et exponãt : et mẽoꝛie pueros recensere pmittant. Sic vetustissimoꝝ casualiũ et tp̃aliũ institutõe mĩme opus erit : q̃bꝰ olim ꝓpe vniuersa coꝛrupta fuit germania. Pueri itaqʒ q̃ʒprimũ rite legere nouerint mox ad opuscula ista introducantur. Casualia et tp̃alia tangit

Declinatio.

¶ Quinqʒ sunt declinationes in nomine Quinqʒ sunt declinatões in nomine

Scʒ
- Prima que habet gtĩ et dtĩ in e : vt hic poeta. hui⁹ poete. huic poete.
- Scd̃a que habet gtĩ in i : et dtĩ in o : vt hic dñs. hui⁹ dñi. huic dño.
- Tertia que habet gtĩ in is : et dtĩ in i : vt hic et hec sacerdos. huius sacerdotis. huic sacerdoti.
- Quarta q̃ hʒ gtĩ in us : et dtĩ in ui : vt hec man⁹. h⁹ man⁹. huic manui
- Quinta que habet gtĩ et dtĩ in ei : vt hec res. huius rei. huic rei. Quarũ terminatões p̃ singulos casus sufficiẽter patebũt in foꝛmis sequẽtibꝰ.

¶ Si aũt declinatões inq̃rere vis : p̃ quesitiuũ quotus facias/vt quote declinatõis est nomen : aut quoti oꝛdinis : aut declinatus. Et rñdendũ est/ṗme vel ṗmi/scd̃e vel scd̃i. Si aũt querat̃. Cui⁹ declinatõis est nomẽ : rñderi põt/grece vel latine. Sic etiã de cõiugatu querendũ est/vt quote cõiugatiõis : nõ cuius.

Forma prime declinationis.

¶ Sciant pueri : nullũ nomen esse prime declinatõnis : nisi terminet̃ in a : vt hec aĩa. hec terra. In as ; vt hic aeneas. hic andreas. In es : vt hic anchises. In am : vt hic adam abraham. Quoꝝ declinatio patebit in foꝛma sequenti. Cognitio noim primi oꝛdis.

In singulari		In plurali	
	Ntõ as/es/a/am		Nominatiuo e
	Genitiuo e		Uocatiuo e
	Datiuo e		Genitiuo arum
	Actõ am an en		Datiuo is
	Utõ a : e ex es nti.		Accusatiuo as
	Abltõ a : e ex es nti.		Abltõ is. Sed aliq̃ hñt abus

¶ Sed vt pueri id facilius sensu et exemplo ꝑcipiant : sume tale exemplũ cum interp̃tatione theutonica.

Doctrina pme decli nationis.

¶ Doctrina: nomē appellatiū: gñis femini: nūeri singularis: figure simpli- cis: casus nti: et declinabit sic. Ntō hec doctrina: dy lere. Gtō hui⁹ doctrine: der lere: Dtō huic doctrine: der lere. Actō hanc doctrinā: dy lere. Vtō o doctri- na: o du lere. Abltō ab hac doctrina: vō der lere. Ntō plī: hee doctrine: dy le ren. Gtō harū doctrinarū: der leren. Dtō his doctrinis: den leren. Actō has do ctrinas: dy leren. Vtō o doctrine: o yr leren. Abltō ab his doctrinis: vō den lerē

¶ Hoc pacto variant̄ oīa noīa pme declinatōis in a: siue sint gñis mascu- lini: vt hic poeta/verbigena/planeta/cometa. Siue femini gñis: vt hec pergu la/pupa/ꝓpola. Siue cōis gñis: vt hic et hec aduena/hic et hec pincerna/cōui ua. Declinationē aūt aliarū terminationū cognosces ex forma pscripta.

ℭ Sequuntur regule generales declinationū.

Regla de rectis et accusatis.

¶ Prima regula: Noia pme et scōe declinationū: semp hñt ntm̄ et vtm̄ ples si miles. In pma: vt ntō hij poete: vtō o poete. In scōa: vt ntō hij viri: vtō o viri ¶ Sed noia tertie/quarte/et qnte declinatōis: hñt ntm̄ actm̄ et vtm̄ plurales siles. In tertia: vt ntō hee mulieres: actō has mulieres: vtō o mulieres. In qrta: ntō hec manus: actō has man⁹: vtō o manus. In qnta: hee spēs: has spēs: o spēs.

Regla de neutris

¶ Noia aūt neutrius gñis cuiuscūqꝫ declinatōis fuerint: semper hñt ntm̄ actm̄ et vtm̄: tam singlares qꝫ ples/similes. Sed in plī semp hñt a vl ia. In scōa declinatōe in singulari ntō actō et vtō sacellū: et in plī in his casib⁹ sacella. In tertia in singulari ntō et actō et vtō vlcus: et in plī in his casib⁹ vlce- ra. In quarta in singulari ntō et actō et vtō cornu: in plurali cornua.

Regla de obliquis casibus.

¶ Scōa regula: A gtō singulari formant̄ omnes obliqui. Ideo si gtūs crescit: crescūt alij obliqui: si nō/nec obliqui cōiter: vt chremes chremetis vl' chremis gtm̄ habet. A gtō chremetis venit dtūs chremeti: a gtō vo chremis venit dtūs chremi. Ita intellige hāc regulā: nō q nullus obliquorū plures syllabas gtō sin gulari habere debeat. Nā abltūs plīs tertij ordinis gtm̄ singularē in syllabis ex cedit. Hoc vo nomē vis facit cōtra regulā: et qdā greca i his de qbꝫ infra dicā. ¶ Tertia regula: Dtūs et abltūs plīs: cuiuscūqꝫ declinatōis sunt: sunt siles ꝛ equales: vt stellis/discipulis/pauperibꝫ/diebus/fructibus.

ℭ Forma secunde declinationis.

Cognitio nominū secūdi or dinis.

¶ Sciant scholasticuli nullū nomē esse scō e declinatōis nisi terminet̄ in er: vt hic magister: hic et hec sacer. In ir: vt hic vir: hic leuir. In ur: vt hic et hec sa- tur. In um: vt hoc verillū: hoc alleū. In us: vt hic equus: hic deus. In eus: vt hic tydeus: hic orpheus. Quorū inflectio patebit in forma sequenti.

In singulari:
- Ntō er/ir/ur/um/us/eus.
- Gtō i/sed octo hñt ius in gtō: et in dtō i.
- Dtō o
- Actō um
- Vtō er ex er / e ex us / i ex us — ntī
- Abltō o

In plurali:
- Ntō i / Vtō i — sed neutra hñt a.
- Gtō orum
- Datiuo is
- Abltō is
- Actō os — Sed neutra habent a.

Magr̄ se cūdi ordi nis.

¶ Ntō hic magister: der meister. Gtō huius magistri: des meisters. Dtō huic mgrō: dem meister. Actō hunc magistrū: den meister. Vtō o magister: o du meister. Abltō ab hoc mgrō: vō dem meister. Plī: Ntō hij mgrī: dy meister. Gtō horū mgrorū: der meister. Dtō his mgrīs: dē meistern. Actō hos mgrōs dy meister. Vtō o mgrī: o ir meister. Abltō ab his mgrīs: vō den meistern.

Deus.

¶ Ntō hic deus. Gtō huius dei. Dtō huic deo. Actō hunc deum. Vtō o deus. Abltō ab hoc deo. Plurali: Ntō hij dij vel dei. Gtō horum deorum/vel deum Dtō his deis vel dijs. Actō hos deos. Abltō ab his deis vel dijs.

Pomum.

¶ Ntō hoc pomū. Gtō huius pomi. Dtō huic pomo. Actō hoc pomū. Vtō o pomū. Abltō ab hoc pomo. Plurali: Ntō hec poma. Gtō horū pomorꝫ. Datiuo his pomis. Actō hec poma. Vtō o poma. Abltō ab his pomis.

ℭ Forma tertie declinationis.

Notitia nominū tertie de clinatōis.

¶ Presciant pueri: q omnia noia tertie declinatiōis in ntō singulari/aut termi- nantur in a: vt hoc dogma. In e vt hoc cubile In o vt hic et hec virgo. In c vt hoc lac. In l vt hoc aial. In n vt hoc nomē. In r vt hic pr̄. In t vt h̄ caput. In s vt hec ciuitas. In x vt h̄ ꝛ hec ꝛ h̄ audax. Quorꝫ variatio in sbarata claret figura

In singulari:
- Ntō a c o c l / n r s t x
- Gtō is
- Dtō i
- Actō em vel im — Neutra sicut in ntō.
- Vtō sicut in ntō
- Abltō e vel i

In plurali:
- Ntō / Actō / Vtō — es. Sed neutra a vel ia.
- Gtō um vel ium
- Dtō ibus
- Abltō ibus

Panis ter tie in flec tionis.

¶ Ntō hic panis/das brot. Gtō huius panis/des brotes. Dtō huic pani/dem brote. Actō hunc panē/das brot. Vtō o panis/o du brot. Abltō ab hoc pane/vō dem brote. Plurali: Ntō hij panes/die brote. Gtō horū panū/der brote. Dtō his panib⁹/den broten. Actō hos panes/die brote. Vocatiuo o panes/o yr brote. Ablatiuo ab his panibus/von den broten.

sacerdos

¶ Ntō hic et hec sacerdos. Gtō huius sacerdotis. Dtō huic sacerdoti. Actō hūc et hāc sacerdotē. Vtō o sacerdos. Abltō ab hoc et ab hac sacerdote/vl' sacerdoti Plurali: Ntō hij et hee sacerdotes. Gtō horū et harū sacerdotū. Dtō his sacer- dotib⁹. Actō hos et has sacerdotes. Vtō o sacerdotes. Abltō ab his sacerdotibꝫ

Felix.

¶ Ntō hic et hec et hoc felix. Gtō hui⁹ felicis. Dtō huic felici. Actō hunc et hāc fe licem et hoc felix. Vtō o felix. Abltō ab hoc et ab hac ꝛ ab hoc felice vl' felici. Plī: Noiatiuo hij ꝛ hee felices/ꝛ hec felicia. Gtō horū ꝛ harꝫ ꝛ horꝫ felitiū. Dtō his feli cibꝫ. Actō hos et has felices/ꝛ hec felicia. Vtō o felices/ꝛ o felitia. Abltō ab his (felicibus.

Pascha. Mnaci- Hierony.

¶ Ntō hoc pascha. Gtō huius paschatos/vl' paschatis. Dtō huic paschati. Actō hoc pascha. Vtō o pascha. Abltō ab h̄ paschate. Antiq vo: hec pas cha: huius pasche dixerūt; sicut hec syrma/huius syrme. Nūc vero syrma syr- matis/et hoc pascha paschatis. Et est pascha nomen plane hebraicum vt dicit beatus Hieronymus de quo vide Calepinum.

ℂ Forma quarte declinationis.

Cognitio q̄rte declinationis.

¶ Presupponant pueri/nullū nomen esse quarte declinatiōis/nisi exeat: in us vt hic visus: vel in u: vt hoc cornu.

¶ Item nota q̄ oīa noīa in u/huius declinatiōis: in nūero singulari sūt indeclinabilia: hoc est in oībus casibus hñt u. Sed in ntō/actō/et vtō p̄rali/ hñt a.

¶ Item oīa noīa quarte declinatiōis in us sunt gñis masculi/ preter vndecim scʒ anus/tribus/portic⁹/man⁹/idus/acus/pinus/nur⁹/socrus/dom⁹/ ⁊ spec⁹

ℂ Nominū quarti ordinis declinatio in hac forma cōtinet.

In singulari		In plurali	
	Ntō us vel u		Nominatiuo us
	Vtō us vel u		Actō us. Sed neutra habent a
	Genitiuo us		Vocatiuo us
	Datiuo ui		Genitiuo uum
	Actō um. Sed neutra sicut in ntō		Datiuo et abltō ibus
	Ablatiuo u		Sed. xij. habent ubus.

Visus q̄rti ordinis

¶ Ntō hic visus. Gtō huius visus. Dtō huic visui. Atō hunc visum. Vtō o vis⁹ Abltō ab hoc visu. Plurali. Ntō hi visus. Gtō horū visuū. Dtō his visibus. Accusatiuo hos visus. Vtō o visus. Ablatiuo ab his visibus.

Domus

¶ Ntō hec domus. Gtō huius domus vel domi. Dtō huic domui. Actō hāc domum. Vtō o domus. Abltō ab hac domo. Plurali: Ntō he domus. Gtō harū domuū / et domorū. Dtō his domib⁹. Actō has dom⁹. Vtō o dom⁹. Abltō ab (his domib⁹.

Cornu.

¶ Ntō hoc cornu. Gtō huius cornu. Dtō huic cornu. Actō hoc cornu. Vtō o cornu. Abltō ab hoc cornu. Plurali: Ntō hec cornua. Gtō horum cornuū. Dtō his cornib⁹. Actō hec cornua. Vtō o cornua. Abltō ab his cornib⁹.

ℂ Forma quinte declinationis.

Cognitio quinti ordinis

¶ Sciant pueri/q̄ oīa noīa quinte declinatiōis/ terminant in ntō in es: et sunt gñis femini. Preter hic aut hec dies: et meridies: carentq̄ʒ in plurali numero: gtō/dtō et abltō: preter res: species: dies: p̄genies: maneries: ⁊ materies. Quorum inflectio videtur in presenti forma.

In singulari		In plurali	
	Nominatiuo es		Nominatiuo es
	Vocatiuo es		Accusatiuo es
	Genitiuo ei		Vocatiuo es
	Datiuo ei		Genitiuo erum
	Accusatiuo em		Datiuo ebus
	Ablatiuo e		Ablatiuo ebus.

Dies q̄nti ordinis

¶ Ntō hic vel hec dies. Gtō huius diei. Dtō huic diei. Actō hunc vel hāc diem Vtō o dies. Abltō ab hoc vel ab hac die. Plurali: Nto hi dies. Gtō harū dierū Dtō his diebus. Actō hos dies. Vtō o dies. Abltō ab his diebus.

Alexādri carmina reijcit

¶ Has declinationū formas pueri memorie cōmendent diligētissime: ⁊ si eis difficile fuerit assuescant per inflectionēʒ noīm prescriptorū. ¶ Nec opus est ad singulos casus Alexandri gallici testimoniū afferre. sed vnico cōtextu pueri assuescant ex ordine recēsere casus cū suo vernaculo sermōe vt. Ntō hic magister

der meister. Gtō huius magistri: des meisters: ⁊c̄ij. Cūq̄ʒ casuū ordinē rite nouerint; satis est si noīa flectant celeriter nō exp̄ssis casib⁹: vt magister: mḡri mḡro ⁊c̄. Hoc tū obseruatu dignū est: vt pueri inter declinandū substātiuis adiūgere adiectiua studeāt: vt candidus miles: candida virgo: candidū poema Sic variando p̄ oīes casus tā in singulari q̄ʒ in pl̄i: q̄ʒ lectoris cure ꝯmittim⁹

ℂ Persona.

¶ Si petat: Quot sunt p̄sone in noīe: Dico due: scʒ scd̄a ⁊ tertia. Vnde Omnia noīa: oīa p̄ticipia: ⁊ oīa p̄noīa sunt tertie p̄sone. Inde excipiunt oīes vtī qui sunt scd̄e p̄sone. Et excipiunt quatuor ntī p̄nomīales: scʒ ego ⁊ nos qui sunt prime p̄sone: tu et vos qui sunt secunde persone.

ℂ Speties.

¶ Si petat: Quot sunt spēs in noīe: Dico due: scʒ p̄mitiua et deriuatiua. Primitiua dicit que a nullo deriuat: vt dn̄s. Deriuatiua dicit que ab alio deriuat: vt heremita ab heremo. Deriuatorū spēs sunt decem: scʒ patronymicū vt pelides: possessiuū vt romanus: cōparatiū: suplatiuū: diminutiū vt fraterculus denoīatiū vt scriba a scribo. Parynymiū est quod trahit ab alijs vt nihil de memoratis supra significat; vt equus equis. Hec Franciscus niger.

ℂ De Pronomine.

Francisc⁹ niger Donatus

Pronomē est parsoratōis que

pro noīe posita tantundē pene s̄cat p̄sonamq̄ʒ interdū recipit. Id est p̄nomen ponit loco noīs: recipitq̄ʒ interdū p̄sonā: q̄a ego et nos sunt prime persone: tu ⁊ vos scd̄e. Sulpitius itaq̄ʒ bene dicit q̄ p̄nomen est parsoratōis que pro noīe p̄prio vniuscuiusq̄ʒ rei accipit: p̄sonasq̄ʒ finitas recipit. *Sulpiti⁹*

ℂ De cognitione pronominū.

¶ Cognoscunt autē sic p̄noīa: q̄r sunt solū quindecim simplicis figure scʒ ego: tu/sui/ille/ipse/iste/hic/is/meus/tuus/suus/noster/vester/nostras et vestras.

¶ Dicit simplicis figure: plura eñi sunt p̄noīa cōposita vt patebit infra de figura pronominū.

ℂ Diuisio pronominis.

¶ Duplicia sunt p̄noīa: quedā sunt demōstratiua: et quedā relatiua. Demonstratiua sunt oīa que non sunt relatiua. Sed relatiua sunt q̄tuor: scʒ is suus ipse sui. Sunt etiā octo primitiua scʒ ego tu sui ille ipse iste hic is. Et septem deriuatiua scʒ meus tuus suus noster vester nostras et vestras. Ex quib⁹ prima quinq̄ʒ dicunt possessiua: q̄r nos aliquid possidere s̄cant. Et vltima duo scʒ nostras et vestras dicunt p̄noīa gentilia/vel patrie s̄catiua. Item hoc p̄nomē ille potest esse relatiū vel demonstratiū. Similiter ipse iste hic is possunt poni tam demōstratiue q̄ʒ relatiue: vt patebit in tertio opusculo. Et sic dicat q̄ qui etiam sit relatiuū. Dico q̄ est relatiū nominale; non aūt p̄noiale.

De accidentibus pronominis.

¶ Sex sunt ꝓnois accñtia: scꝫ qualitas: gñs: numerus: figura: persona: casus.

Qualitas.

¶ Qualitas est duplex: scꝫ finita et infinita.

Finite qualitatis sunt qñ ꝟcant certã rem: et hoc fit in demõstratõe et relatõe. Exm̃ pmi: vt iste hõ currit. Exm̃ scdi: vt mgr̃ legit et is est doctus.
Vñ Infinite q̃litatis sunt ꝓ noia q̃ nõ ꝟcant certã rẽ: ⁊ hoc fit extra demõstratioñe et relationẽ: hoc est qñ se solo ponunꝰ: vt ego iste hic. Tunc em̃ dicunꝰ esse cassa et vana. qꝛ neqꝫ demõstrant neqꝫ referunt: sed incerte: infinite: et indeterminate significant.

Genus.

¶ Quinqꝫ sunt gña in ꝓnomine: scꝫ masculinũ: feim. neutrũ: cõmune: et oĩe.

Gñis masculini sunt ꝓnomina sub istis terminatõibꝫ: ille. ipse. iste. hic. is meus. tuus. suus. noster. vester.
Gñis femini sunt sub istis terminationibꝫ. illa: ipsa: ista: hec: ea: mea: tua: sua: nostra: vestra.
Vñ Gñis neutri sunt ꝓnomina sub istis terminationibꝫ: illud: istud: hoc: id: meũ: tuum: suum: nostrum: vestrum.
Gñis cõmunis sunt ista duo: nostras et vestras.
Gñis oĩs sunt ista tria: ego: tu: sui. Et etiam ꝓnomina in ius: et in i: et in is in obliquis: vt illius: illi: illis.

Numerus.

¶ Duo sunt numeri in ꝓnoie. scꝫ singularis ⁊ plis. Singl'aris ẽ qñ fit sermo de vno: vt ille mgr̃: der meister. Plis qñ fit sm̃o de pluribꝫ: vt illi mgr̃i: dy meister

Figura.

¶ Due sunt figure in ꝓnoie: scꝫ simplex et composita. Simplex vt ego hic iste. Composita vt egomet illic idem.

¶ Hic nota ꝙ quinqꝫ mõis cõponiꝰ ꝓnomen: cũ noie: cũ seipo: cũ aduerbijs cũ ꝑpositõe: cũ syllabis quibusdã. ¶ Primo ꝓnomẽ cõponiꝰ cũ noie vt huiusmodi eiusmõi illiusmõi. Hec in omnibꝰ casibꝫ sub vna voce varianꝰ. silr̃ totidẽ ¶ Scdo vnũ ꝓnomen cõponiꝰ cũ reliquo. Primo ille et iste cõponunꝰ cũ ꝓnomine hic: vt illic istic: q̃ declinanꝰ in istis dũtaxat casibꝫ: vbi hic retinet c: preterqꝫ in dtõ: vt illic illec illoc illunc illac illanc illoc ab illoc. In pl'i neutro gñe: illec: sic istic declinaꝰ. Scdo me te se geminanꝰ: vt meme tete: vel potiꝰ tute. sese que acti casus sunt: hñt tñ et ablm̃. Tute nti casus est et vti. Tertio cũ ipse: vt egoipse tuipse: hec ꝑ ambos rectos varianꝰ. ¶ Tertio ꝓnomen cõponiꝰ cũ aduerbijs. Primo ꝓnomen is cõponiꝰ cũ aduerbio demũ: vt idem. i. iterũ is. Et declinaꝰ idẽ sicut is: semꝑ adiũcta cauda dem: vt idem eiusdẽ eidẽ eundẽ ⁊c. Identidẽ in ntõ et actõ neutri gñis: et aliqñ aduerbiũ est ꝟcans frequẽter. Secundo ntũs ego. dtũs mihi. ⁊ actũs me reperiꝰ cõponi cũ aduerbio ne: vt egon .i. ego ne: men et michin. i. mihi ne. Postremo is et ille cõponunꝰ cuꝫ aduerbio

ecce: vt eccũ ellum. Eccũ. i. ecce eum. Ellũ. i. ecce illum: et declinãtur in actis in vtroqꝫ nũero et oĩ gñe: Ellũ ellam ellũ ellos ellas ella: sic eccũ. Laurentiꝰ tñ vallen. hec vult esse aduerbia demõstrandi: nõ ꝓnomia: et ita resolui debere: Eccũ: ecce hic ĩtellige virũ de quo loq̃bamur. Ellã ecce illic feminã q̃ de agebaꝰ — Laurẽtiꝰ vallensis
¶ Quarto mecũ: tecũ: secũ: nobiscũ: vobiscũ: cõposita sunt ex prepositiõe cũ et abltis tantũ
¶ Quinto ꝓnomẽ cõponitur cũ quibusdã syllabis: nõ significatiuis. Primo ꝓnomẽ hic: et cõposita eius cõponunꝰ cũ cine: vt hiccine illiccine: et varianꝰ adiũcta hac syllaba cine. ¶ Scdo cũ ce: vt huiusce illiusce: et declinanꝰ in casibꝫ in q̃bus ꝓnomẽ tenet s vt huiusce: hasce: hisce: hosce: illiusce: illosce: illisce: illesce: illosce: istac: istec: istoc: illic. Et nõ seruant aspirationem: et declinanꝰ in actõ istinc: istanc: istac: vel istuc in abltõ: ab istac: in dtõ singulari carent: in ntõ et actõ pl'ali: istec et nõ plura ait Sulpitius. Veteres hicce: hecce: hocce: illicce: illucce: istucce: illance: dixerũt. Item hecca ⁊ ella in ntõ singulari et femĩno gñe ꝓtulerũt. ¶ Tertio q̃nqꝫ abltĩ mea: tua: sua nostra et vestra cõponũꝰ cũ syllaba pte: q̃ tm̃ opatur q̃ntũ syllaba met: vt meapte: suapte: vestrapte: nostrapte. Teren. Nostrapte culpa facimus. Reperimꝰ et suopte et meopte tuopte. Et isti abltĩ cum syllaba ptim iungunꝰ. vt meaptim tuaptim suaptim. ¶ Ultimo cũ met iungunꝰ pronoia primitiua: vt egomet tumet: suimet: ipsemet: illemet. Et sola hec declinanꝰ vt simplex: carent tamẽ genitiuo pl'ali: non em̃ suscipit met. Tutumet in ntõ et vtõ tm̃ dicimus. Et tumet non diciꝰ sed tutemet: ne verbũ esse videaꝰ. Itẽ met per se nihil ꝟcat: ergo male dicũt aliqui met feci: et est adiectio syllabe. Et ideo ꝓprie loquendo oia predicta noia nõ sunt cõposita: quia nõ pñt diuidi in duas ptes significatiuas. Est ergo in his: vt Priscianꝰ ait nõ cõpositio sed metaplasmus. i. paragoge: q̃ est species metaplasmi: habens fieri qñ fini dictiõis aliquid additur.

Sulpitiꝰ — Terentiꝰ — Priscianꝰ

Persona.

¶ Tres sunt ꝑsone ꝓnoĩm: scꝫ prima: scda: et tertia. Prime ꝑsone est ego cuꝫ suis cõdeclineis. Scde est tu cũ suis cõdeclineis. Tertie sunt oia alia ꝓnoia: et similiter oia noia et ꝑticipia: preter vtm̃.

Casus.

¶ Sex sũt casus in ꝓnoie scꝫ ntũs: gtũs: dtũs: actũs: vtũs: et abltũs. q̃ pñt faciliter cognosci scitis ipis ꝓnoibus mẽoriter: qꝺ pueris valde necessariũ est.

Declinatio continetur sub casu.

¶ Quatuor sũt declinatiões in ꝓnoie. Prime declinatiõis sũt ista tria ꝓnoia ⁊ ego: tu: sui: qꝛ in gtõ hñt i vel is: et in dtõ i: vt ego mei vel mis mihi. Scde declinatiõis sunt q̃nqꝫ ꝓnoia scꝫ ille: ipe: iste: hic: is qꝛ in gtõ hñt ius: et in dtõ i: vt ille illius illi. Et silr̃ mõ declinanꝰ ista octo scꝫ vnus: vllus: vter: nullꝰ solus: alter: neuter: alius. Et silr̃ hoc nomẽ quis. Tertie declinatiõis sũt ista quinqꝫ ꝓnoia scꝫ: meus: tuus: suus: noster: vester: qꝛ in gtõ hñt i: et in datiuo o: vt meus mei meo. Vel qꝛ in gtõ et dtõ hñt e: ⁊ in actõ am: vt mea mee meã. Quarte declinatiõis sũt ista duo ꝓnoia: scꝫ nr̃as et vr̃as: qꝛ in gtõ hñt atis et in dtõ ati. Et declinanꝰ sic noia tertie declinatiõis in as. ¶ Sciendũ ꝙ ꝓnoia

tertie declinatõis debẽt declinari sub masculino gñe: sicut noĩa scõe declinatõis vt meus: sicut dñs declinat/vel sicut scamnũ. Sub feĩno gñe debẽt declinari sicut noĩa pme declinatõis; vt mea sicut musa declinat. Quarta aũt declinatio p nominũ fit p tertiã declinatõem noim. ¶ Has declinatiões pueri diligẽtissime notent adiũctisq; nominib substãtiuis simul declinẽt p oĩa gña cũ expositiõe sua; vt ille princeps: illa virtus: illud carmen. Iuxta formã infrascriptam.

Forma declinationis pronominum.

¶ Persone prime sunt duo noĩatiui: Ego et nos.

¶ In singulari Ntõ ego. Gtõ mei vel mis. Dtõ mihi. Actõ me. Abltõ a me.

Ego In plurali Ntõ nos. Gtõ nostrũ vel nostri. Dtõ nobis. Actõ nos. Abltõ a nobis

¶ Persone secunde sunt duo noĩatiui: Tu et vos.

Tu ¶ In singulari Ntõ tu. Gtõ tui/vel tis. Dtõ tibi. Actõ te. Vtõ o tu. Abltõ a te. In plĩ Ntõ vos. Gtõ vestrũ vel vestri. Dtõ vobis. Actõ vos. Vtõ o vos. Abltõ a vobis.

¶ In singulari et in plurali Gtõ sui. Dtõ sui. Actõ se. Abltõ a se.

Sui ¶ Omnes alij nti hic et alibi sunt tertie persone.

¶ In singulari Ntõ ille illa illud. Gtõ illi⁹. Dtõ illi. Actõ illũ illã illud. Abltõ ab

Ille illo ab illa ab illo. In plĩ ntõ illi ille illa. gtõ illorũ illarũ illorũ. dtõ illis. actõ illos

¶ In sing. Ntõ ipe ipa ipm. gtõ ipius. dtõ ipi. actõ ipm (illas illa. abltõ ab ill'

Ipse. ipam ipm. abltõ ab ipo ab ipa ab ipo. In plĩ Ntõ ipi ipe ipa. gtõ ipsorũ ipsarũ ipsorũ. dtõ ipsis. actõ ipsos ipsas ipsa. abltõ ab ipsis.

¶ Hic nota q olim ipsus ipa ipm dicebat: p ipse: ideo um nũc quoq; seruat in neutro. Et apud Plautũ ipsissim⁹. Teren. Est ne hic ipsus de quo aiebam.

Plautus ¶ In sin. Ntõ iste ista istud. Gtõ isti⁹. Dtõ isti. Actõ istũ istã istud. Abltõ isto ista

Terenti⁹ isto. In plĩ ntõ isti iste ista. gtõ istorũ. istarum. istorum dtõ & abltõ istis. accusatio

Iste istos istas ista.

Hic ¶ In singulari Ntõ hic hec hoc. Gtõ huius. Dtõ huic. Actõ hunc hanc hoc. Ablatiuo hoc hac hoc. In plurali Ntõ hij he hec. Gtõ horum harum horum. Dtõ et abltõ his. Actõ hos has hec.

Is. ¶ In singlari Ntõ is ea id. Gtõ eius. Dtõ ei. Actõ eum eam id. Abltõ eo ea eo In plurali Ntõ ei ee ea. Gtõ eorum earum eorum. Dtõ et abltõ eis vel ijs. Accusatiuo eos eas ea.

Quis ¶ In singulari Ntõ quis vel qui. Gtõ cuius. Dtõ cui. Actõ quem quã quod vl' quid. Abltõ quo vel qui/que vel qua/quo vel qui. In plurali ntõ qui/que/que vel qua. Gtõ quorũ quarum quorum. Dtõ et abltõ quis vel quib⁹. Actõ quos quas/que vel qua.

¶ Hic nota q veteres quis cõmunis gñis esse voluerũt: et in plurali ques di

Pacuui⁹ xerunt. Pacuuius: Quaes sunt isti. Hinc est q nunc dtm̃ et ablm̃ in is et in bus enunciamus.

Meus ¶ In singulari Ntõ meus mea meum. Gtõ mei mee mei. Dtõ meo mee meo Actõ meum meã meũ. Vtõ mi mea meũ. Abltõ a meo mea meo. In plurali Ntõ mei mee mea. Gtõ meorum mearũ meorum. Dtõ et ablatiuo meis. Actõ meos meas mea. Vtõ o mei o mee o mea.

¶ In eadem forma declinat noster: quod in vtõ habet noster. Noster

¶ In singulari Ntõ tuus tua tuum. Gtõ tui tue tui. Dtõ tuo tue tuo. Accusatio Tuus tuum tuam tuũ. Ablatiuo tuo tua tuo.

¶ In plĩali Ntõ tui tue tua. Gtõ tuoꝝ tuarũ tuorum. Dtõ et Abltõ tuis Actõ (tuos tuas tua.

¶ Eodem mõ declinant suus et vester.

Compositas de Quis.

	Alius		aliquis
	En		enquis
	Ne		nequis
Quis componitur primo cum	Num	vt	numquis
	Si		siquis
	Unus		vnusquisq;
	Quis		quisquis

Mancinellus: Si/ne/alius/num/quis/simul en/pponere debes. Mãcinel

¶ Et declinant illa ex pte recti. Unusquisquis ex pte vtriusq; recti. Quisqs aũt tm̃ habet ntm̃ actm̃ et abltm̃. Et hec cõposita hñt femininũ in a: et non in e: vt aliqua. Alia vero oĩa declinant vt eorũ simplex: qs que quod vl' qd pposítis. Vel postpositis duab vocib. Nisi q in femina voce nti singularis: et neutrali plis dicim⁹ siqua/nequa/aliqua nunqua. Et horũ abltĩs nõ terminat in i/et a multis pſertim multitudinis numeri vocibus aures abhorrent: vt quorumq; quasquam.

	Nam		quisnam
	Que		quisq;
Quis componit secundo cum	Piam	vt	quispiam
	Putas		quisputas
	Quam		quisq;. Que dictio gñis cõis

est: Teren. in eunucho: Illarũ neq; quisq; te nouit. Mancinel: Post qs nãq; Terenti⁹ piã sine qui iũge putasq;. De quib ppositis duo nõ declinat scz qsnã & qsputas Mãcinel

¶ Ntõ quisquis in singulari tm̃: alia fere per totum. ¶ Ntõ aliqs/aliqua/ali lus. quod vel aliqd. Gtõ alicuius. Dtõ alicui. Actõ aliquẽ/aliquã/aliqd vel aliquid. Abltõ ab aliquo ab aliqua ab aliquo: et sic de alijs. ¶ Ntõ quisq; queq; qdq; Aliquis Gtõ cuiusq;. Dtõ cuiq;. Actõ quemq; quamq; quodq;. Abltõ a quoq; qq; qq;. Quisq;

¶ Ntõ quispiam quapiã quodpiã. Gtõ cuiuspiã. Dtõ cuipiã. Actõ quempiam Quispiã. quampiã quodpiam. Abltõ a quopiam &c. Ita de quisq;. Reliqua que habent declinatõem pnominũ in scõo opusculo dicturi sumus.

Composita de qui.

	Dam		quidam
Qui iungitur cum	Vis	vt	quiuis
	Cumq;		quicumq;
	Libet		quilibet

Dam/vis, cumq;/libet/sine quis qui cõtinet apte. Mancinellus. Mãcinel

¶ Ntõ quidã quedã quoddã vel quiddã. Gtõ cuiusdã. Dtõ cuidã. Actõ quendã quandã quoddã vel quiddã. Abltõ a quodã quadã quodã; & cẽtijs. Quidam

Quiuis. ¶ Nō quiuis/queuis/quoduis vel quiduis. Gtō cuiusuis. Dtō cuiuis. Actō quemuis/quāuis/quoduis vl' quiduis. Abltō a quouis quauis quouis. ⁊c̄

¶ Ita alia duo q̄libet/quicūq; per oēs casus in singlari: ⁊ in plurali masculino genere feminino et neutro.

¶ Idem compositum ab is.

Idem. ¶ Nō idem eadē idem. Gtō eiusdē. Dtō eidē. Actō eundē eandē idem Abltō ab eodē eadē eodem. ¶ In plali: Nō idē eedem eadē. Gtō eorundē earūdem eorundē. Datiuo et abltō ijdem vel ijsdem. Actō eosdem easdem eadem.

¶ Et nota q᷑ eadem in ablatiuo feminini gn̄is producit a: in ceteris corripit.

Donatus ¶ Idem in masculino gn̄e ꝓductū: in neutro correptū ait Donat⁹. vn̄ Neutrū curtat idem: sed mas. ꝓducit idem. In rectis eadem: vult abltūs eadem.

¶ Declinatio pronominū quarte declinatiōis.

Nostras ¶ Quarte declinatiōis ꝓnoīa sūt duo: nostras ⁊ vestras: q̄ ꝑ oēs cas⁹ sequūt tertiā declinatiōem nois: Hic ⁊ hec nr̄as/⁊ hoc nostrate. hui⁹ nostratis: huic nostrati. hūc et hāc nostratē ⁊ hoc nostrate. vtō o nr̄as et o nr̄ate. ab hoc hac et h nr̄ate vel nr̄ati. Pluraliter hi et he nr̄ates et hec nostratia. hoꝝ et haꝝ et horum nostratū vel nostratiū. Dtō et abltō nr̄atibus. hos et has nr̄ates vel nostratis et hec nr̄atia. o nostrates ⁊ nostratia. Huic simile vestras: qd̄ tn̄ vtō caret.

Lancilot⁹ ¶ Hic nota ꝯm Lancilotū: articulos nō esse ꝓnois: nec alteri⁹ cuiusuis ptis orationis. quēadmodū sillabice adiectiōes. Item pūcta et accent⁹ quoq; nulli⁹ sunt ptis orōis: sed signa tm̄ et note aliarū ptiū orationis. Ob id non dicēdū est Nomē est gn̄is masculini: q2 ꝑponit sibi ꝓnomē articulare hic. sed dicēdū sibi preponit articulus hic. Ita quoq; O in declinatiōe ꝑpositū: articulus est: ⁊ nō aduerbiū. Item nota q᷑ ꝓnoibus nō ꝑponūtur articuli: nec indeclinabilibus: nec adiectiuis trium vocum secundi flexus.

Donatus

Verbum est ps orationis cum tpe

et persona/sine casu/agere aliqd/aut pati/aut neutrū significās.

¶ Cognitio verbi.

¶ Illa dictio est verbū/cui in bona snīa pōt addi nūc vel tūc: vt amo nūc: amor tūc: lego nūc/legi tūc. ¶ Vel sic. Illa dictio est verbū: que pōt exponi ꝑ ego/tu/ille/nos/vos/illi. vt ego lego/tu legis/ille legit/nos legimus/vos legitis/illi legunt/vt patebit inferius in formis verborum.

¶ Due sunt diuisiones verbi.

¶ Prima diuisio. Oīe verbū aut est substātiuū/vl' adiectiuū. Sbstātiua sūt tria scz sum/fio/existo. Vocatia sūt q̄nq; scz nūcupor/appellor/nominor/vocor ⁊ dicor/et illa pn̄t aptepost regere ntm̄. Adiectiua sunt oia alia verba mundi.

¶ Secunda diuisio. Omne verbum aut est personale/aut impsonale.

Personale est/qd̄ ꝯiugat ꝑ tres distinctas psonas in singli ⁊ in pli/vt ego

Verbum scribo/tu scribis/ille scribit. Et oē tale vult an̄ se hr̄e ntm̄ expsse vl' iplicite

Impsonale est qd̄ solū ꝯiugat ꝑ tertias in singli nūero tm̄. (vt patebit.

vt iuuat/iuuabit/iuuerat/iuuabat. Et tale nō potest hr̄e ntm̄ ante se.

¶ Dicitur impsonale: qd̄ cū oēs personas cōtineat/nullam habet certā Caper. per. Siquidē vna voce tres psonas ꝓnunciat: vt legit a me vel mihi: a te vel tibi: ab illo vel illi recte dicit. Estq; significatio actiua. Descendētia vero a neutris vel absolutis/absolute proferunt/non cum his casibus.

¶ Actiuū est illud: qd̄ terminat in o/et habet passiuū in or/vt lego legor: et qd̄ potest vulgarisari: aut potius in nostra vernacula lingua interptari per wirt. Sed verbū actiuū transitiuū est illud: de quo potest interrogari: quē vel quid vidisti. Silr deponētalia in or: que pn̄t

Verbū exponi per wirt: vt patior lucror loquor. Et regunt post se actm̄ transi-

psonale tiuū sicut casum ꝓprium/et tres casus cōes: scz dtm̄/actm̄ vel ablatiuum

est tri- temporis/et abltm̄ sine prepositione.

plex scz ¶ Passiuū est illd: qd̄ terminat in or: et habet actm̄ in o: vt legor lego. Et talia regūt abltm̄ mediāte a vel ab: et cū illo tres casus cōes/scz dtm̄/actm̄/vel abltm̄ temporis/et ablatiuum sine prepositione.

¶ Neutrale est illd: qd̄ terminat in o/et nō habet passiuū in or: nec potest exponi per wirt: vt curro iacco sedeo. Non eīm dicit curror. Et illud non regit casum ꝓprium/sed tres casus cōmunes vt prius.

¶ Actiue vocis sūt: que termiant in t/et exponunt per es. Et talia sūt quadruplicia: quia quedā regūt genitiuū vt interest/refert/et est captum pro pertinet. Quedam dtm̄: et talia sunt supra viginti: scz contingit/accidit/euenit/placet/libet/licet/liquet/vacat/suppetit/competit/cōexpedit/fit/constat/succedit/sufficit/ptinet/dolet/prestat/congruit/cō-

Verbū uenit/conducit/prodest/nocet/obest. Quedā actm̄ tantū: vt decet/de-

impso- lectat/ostendit/iuuat/oportet/preterit/latet/fugit/concernit/respicit/

nale est tangit. Quedā regūt actm̄ cū gtō: vt penitet/miseret/piget/pudet.

duplex ¶ Passiue vocis sunt: que termiant in tur. Et illa sūt quasi infinita quia ab oīni verbo potest formari verbum impsonale. Quādo ergo descendunt ab actiuis/et sic exponuntur per man: ⁊ possunt regere eosdē casus quos regit verbū actiuū post se. Sed quādo veniūt a verbis passiuis/tūc exponuntur in vernacula lingua per es wirt/et regunt eosdē casus q̄s regūt verba passiua. Sed qn̄ veniunt a verbis neutralibus tūc regūt ablatiuum cum casibus cōmunibus.

¶ Hec verborū diuisio pueris summe notanda est: qm̄ ipsa ad verum fundamentū facilem prebet aditum.

¶ De accidentibus verbi.

¶ Septē sūt accn̄a verbi: scz qualitas/coniugatio/genus/numerus/figura/tempus/et persona. Qualitas nihil aliud est nisi modus et forma

¶ Modus.

¶ Modus est diuersa inclinatio aīi/varios effect⁹ demonstrās. Et sūt q̄nq;: Indicatiuus/seu definitiuus: qui indicat rem esse vl' fuisse/vl' fore: vt scribo. Imperatiuus: qui imperat rem esse/vel futuram esse: vt scribe. hic etiam dicitur precatiuus. Optatiuus vel desideratiuus: qui eget aduerbio optādi: vt perfectū sensū reddat vt vtinā scirem singla. Subiūctiu⁹ vl' coniūctiu⁹ dr̄: q2

iungit sibi aliud verbũ/vel subiungit alteri verbo vt pfectum significet sensum: vt cum videris amicũ pallesces. Infinitiuus aut infinit⁹ mod⁹: q2 nec psonas diffinit nec numerũ/sed eget sola alterius verbi cõiũctione: vt cõpensare teutonice abetziben. Inde compensatio dicit debiti: ⁊ crediti inter se contributio. Aliqui addiderũt pmissiuũ: quidã impletiuũ: quidã percũctatiuũ: quidã substantiuum: quidã hortatiuũ: et sic decem modos ponebãt Sed hi supflue adiunguntur/ratio em̃ non admittit inquit Caper.

Caper.

¶ Quot tempora habeat quilibet modus.

¶ Indicatiuus habet quinq3 tpa diuisim: sc3 pñs/ptm̃ imperfectũ/ptm̃ pfectũ/ptm̃ plusq̃pfectũ/et futurũ. Imperatiuus habet duo tpa: sc3 pñs et futurum. Optatiuus habet q̃nq3 tpa: sc3 pñs/ptm̃ impfectũ habet ꝯiũctiui/ptm̃ pfectũ ⁊ ptm̃ plusq̃perfectũ habet cõiunctiui/et futurũ solũ. Cõiunctiuus habet quinq3 tpa diuisim: sc3 pñs/ptm̃: vt supra. Infinitiu⁹ habet quinq3 tpa: sc3 pñs/ptm̃ impfectũ cõiunctiui/ptm̃ pfectũ et ptm̃ plusq̃perfectũ cõiunctiui/et futurũ solũ Quod pulcherrime et manifeste in formis ꝯiugationũ subscriptorũ cognosces

¶ Hic nota cũ aliqs alteri vult indicare loquendũ est in indicatiuo. Si imperare loquendũ est in impatiuo. Si optare loquendũ est in optatiuo. Si vo vult dicere duo: quorũ vnũ ex alio seq̃t: loqndũ ẽ in ꝯiũctiuo: vt si studuerj doct⁹ eris

¶ Forma seu Species.

¶ Quatuor sunt forme seu spẽs verborũ: sc3 Perfecta vt lego. Meditatiua vt lecturio. Frequentatiua vt lectito. Inchoatiua vt feruesco calesco.

¶ Perfecte forme seu spẽi sunt illa verba: que significãt cum meditatiõe/frequentatiõe/et inceptione. vt lego.

¶ Meditatiue sunt: que s̃cant suũ significatũ cũ cogitatiõe vel desiderio. Et oĩa verba meditatiue forme terminant in rio: et sunt neutra quarte cõiugatiõis: carentq3 supinis et pteritis: pter esurio esuriui vel esurij: in supino esuritũ. Parturio pturiui pat turitũ ait Sulpiti⁹ ⁊ Perotus. ¶ Et formãt ab vltio supino corripiendo u: et addẽdo rio: vt a visum visu venit visurio. sic scaturio a scateo. micturio a mitto. adolescẽturio ab adolesco.

Sulpiti⁹ Perotus

¶ Frequẽtatiue forme sunt: que s̃cant suũ significatũ cũ frequentatione Et oĩa verba frequẽtatiue forme aut terminant in to: aut in xo: aut in so Et sunt pme cõiugatõis: et formant ab vltimo supino mutando u in o: vt a curro cursum cursu fit curso as.are. Sic etiã dicto dictito: factito. volito: queritu: scribito: quesito a q̃so. Nõ aũt ab omnibus verbis formantur sed ab his solũ quib⁹ auctores frequenti⁹ vtunt. Nusq3 em̃ legit a doceo docto/ab amo amito: ab audio audito: q̃ latinitas nõ assumit/cũ eruditorũ cõsensus repugnet/cui soli innitẽdũ est. ¶ Sed si verbũ pfecte forme fuerit pme cõiugatõis et habeat atũ in supino: tunc mutat a in i: vt a rogatu venit rogito. Nisi sint monosyllaba: nã sic a nõ mutat: vt a no nas venit nato as.are. ¶ Si vero verbũ pfecte forme fuerit tertie cõiugatõis et habeat gi in ptõ: tũc format a scõa psona deponendo s: vt a legis venit legito. ab agis venit agito. Excipiunt querito a quero; quesito a queso:

Vñ

Pscitor a scitor. sequor de se facit sector: cũ deberet formare sequutor. Agnosco descendit noscito vel noto. Et plura alia q̃ nõ formant aliquo pdictorũ mõ: vt fluito a fluo: lectito a lego/et filia. pauitare a paueo. Omnia quoq3 frequẽtatiua primi sunt ordinis: pter ea verba in so: q̃ ab alijs dicunt desideratiua: vt viso lacesso facesso capesso. hec nãq3 sũt tertij ordinis

¶ Inchoatiue forme sunt verba q̃ s̃cant suũ significatũ cum inceptõe. Et oĩa terminant in co: ⁊ formant a scõa psona pñtis tpis indicatiui: addendo co: vt a ferueo ferues venit feruesco. a dormio venit dormisco. a iuuene iuuanisco. ab igne ignesco. a vesper vesperasco. a brutum brutesco. a herba herbasco. Sic adolesco malesco inualesco aegresco sordesco grãdesco silvesco vilesco flãmasco domesco lucesco cupisco viuisco reminisco miseresco. Et sunt oĩa tertie cõiugatõis: carẽt q̃q3 pteritis et supis teste Diomede. Licet aliq̃ eis attribuũt pterita pmitiuorũ: vt horresco horrui. floresco florui. albesco albui. calesco calescui. asscisco asscuii: conscisco conscivi. despisco despui. compesco compescui. pasco paui. quiesco quieui. posco poposci. disco didici.

Diomedes

¶ Hic nota q̃ Laurenti⁹ valla verba nõ inchoatiua sed meditatiua et exercitiua vocat: et Calepin⁹ vocat ea augmẽtatiua. Significãt ergo hec verba non aliud q̃ verba cũ fio iuncta vt calesco. i. calefio. sordesco. i. sordefio. albesco. i. albefio. rubeo rubesco. palleo pallesco. marceo marcesco. labo labasco. hio nõ hiasco sed hisco verbũ: fatisco. Et dicit Aulus gellius q̃ possit exponi per inceptione/ vel vtdictum est: vt calesco. i. incipio calere vel caleo. ¶ Desideratiua verba exponunt p desidero: vt viso. i. desidero videre. Sed Valla de his arguti⁹ sentit; et dicit: Desideratiua verba actũ corpis s̃cant: nõ affectũ mentis: vt viso. i. ad videndũ vado: nõ aũt cupio videre. Cicero ad Atticũ: Cupio equidẽ et iampridẽ cupio Alexandriã reliquamq3 Egiptũ visere. i. ire ad videndũ. Facesso. i. eo ad faciendũ. Accerso. i. eo ad vocãdũ. silr arcesso p eodẽ: primũ ab actio accis acciui: ex ad et cio cõposito descendit. scõm ab arceo: vtrũq3 aũt verbum et accio et arceo s̃cat voco. Antiq̃ nanq3 sepe ar pro ad posuere. Nõ aũt de se facit accesso: q2 illud ab accedo venit. Itẽ ab arceo arcesso venit pro accuso. Ex istis pt3 hec verba male noiari desideratiua: sed frequentatiua sunt nuncupanda: vt volunt Phocas/Diomedes/Seruius/vt ait Mancinellus. Quidam ea dixerunt motiua. ¶ Diminutiua verba in lo terminant: vt sorbillo a sorbeo caluillio a caluo. garrio a garrulo. catillo a catulo/et siqua sunt similia.

Lauren. valla. Calepin⁹

Aulus gellius Valla

Cicero

Phocas diomedes Seruius Mãcinel

¶ Coniugatio.

¶ Cõiugatio est per tpa et psonas ordinata declinatio. Et sunt quatuor

Verba prime ꝯiugatõis sunt q̃ hñt a longã ante re infinitiui in voce actiua Aut in passiua voce ante ris in scõa psona pñtis indicatiui. vt portare portaris

Scõe coniugatõis verba sunt que in voce actiua hñt e longam ante re in infinitiuo: aut in voce passiua ris: vt docere doceris.

Tertie ꝯiugatõis verba sunt q̃ in voce actiua hñt e breue ante re infinitiui: aut voce passiua ante ris in scõa psona singulari pñtis indicatiui: vt scribere scriberis

Quarte ꝯiugatõis verbũ est qð in voce actiua habet i

Vñ

longam ante re infinitiui/in passiua añ rio/vt audire audirio. Et oĩa q̃rte cõiugationis verba in io se finiũt/ p̃ter eo/queo/et veneo cũ cõpositis. Et hec est cognitio generalis quo ad omnes cõiugatiões. Cognoscit aũt quãta queqʒ cõiugatio/penes secundã p̃sonã indicatiui/vt dictũ est. Et dicitur cõiugatio/ eo q̃d plura genera declinatorũ sub vno iugo cõprehendit.

❡ Cognitio spẽalis v̇borũ p̃me ꝯiugatõis q̃ ad termĩatões

❡ Trigintaq̃tuor sunt terminatiões v̇borũ p̃me cõiugatiõis in p̃nti indicatiui.

	bo		cubo probo turbo acerbo
	beo		beo
	deo		enudeo
	co		vaco voco placo dico indico iudico vindico intorico decor- tico mastico exceco loco.
	cio		satio sotio vitio cõsitio pretio
	dio		dimidio repudio appodio
	gio		effugio
	do		fedo heredo inheredo exheredo lapido trepido formido diffido cõmodo accõmodo
	eo		creo
	go		nego lego cõgrego ligo obligo nauigo fatigo litigo subigo rogo derogo
	hio		hio
	lo		baiulo volo velo similo dissimilo postulo tumulo maculo stillo sigillo vacillo
Scʒ	lio	vt	humilio spolio amplio consilio pallio
	mo		adamo clamo inclamo diffamo estimo existimo firmo inhumo exhumo armo
	meo		meo. Inde meatus
	mio		premio vindemio
	no		orno dono inclino nomino termino ordino
	neo		balneo
	nio		lanio
	pio		expio pio
	po		sipo stipo obstipo palpo increpo occupo cuspo extirpo
	quo		aquo obliquo equo propinquo
	ro		paro reparo impero fenero onero oro exaro spero separo soporo genero pondero supero v̇bero lacero desidero tempero modero.
	reo		recreo creo
	rio		ebrio angario iniurio excorio vario
	so		patriso matriso cuso accuso excuso pulso penso recompenso dispenso incrasso
	zo		euangelizo prophetizo baptizo canonizo
	seo		nauseo
	to		nato dito vito ossito febricito dubito nobilito muto puto cõputo imputo saluto tracto specto salto exulto resulto cãto. ⁊c̃

	tio		angustio
	uo		mutuo extenuo insinuo cõtinuo.
De	vo	vt	leuo cauo lauo grauo priuo saluo seruo.
	uio		breuio deuio alleuio.
	ro		laro vero.

❡ Omĩa p̃dicta: et multa alia simplitia et cõposita hñt aui in p̃terito ⁊ atum in supino: que ideo hic enumerant̃ ne pueri credant q̃ omĩa in io bo co do go ⁊c̃. sint tertie cõiugatõis: et omnia in eo sint secunde cõiugatiõis

❡ De preterito verborũ prime cõiugationis Regula vna.

❡ Omĩa verba actiua ⁊ neutralia: prime ꝯiugatõis hñt aui in p̃tõ p̃fecto: p̃ter sedecim: ex quib⁹. xij. hñt ui duarũ syllabarũ/vt crepo crepui. cubo cubui. domo domui. frico fricui. mico micui. neco necui et necaui. nexo nexui. plico plicui ⁊ plicaui. seco secui. sono sonui. tono tonui. veto vetui. Sʒ do habʒ dedi. sto steti. iuuo iuui. lauo laui. ❡ Sed omnia deponẽtalia: passiua ⁊ cõmunia habẽt atus sum in p̃terito et atum in supino: et nulla est exceptio.

❡ De supino similiter vna Regula.

❡ Omnia verba hñtia aui in p̃tõ: hñt atũ in supino: vt amo amaui amatũ. Et hñtia ui in p̃tõ: hñt itũ in supino: p̃ter frico q̃d habet frictũ: seco sectũ. nexo nexũ lauo lotũ vel lautũ. do datũ. poto potũ. iuuo iuui iutũ. sto statũ. neco necui nectũ sed neco necaui necatum. mico aũt caret supino.

❡ Cognitio verborum sc̃de coniugationis.

❡ Quatuordecim sunt terminatões verborum sc̃de ꝯiugatõis: scʒ beo ceo deo geo ieo leo meo neo peo queo reo seo teo ueo. Ex quo patet q̃ omnia verba sc̃de cõiugatõis in prima p̃sona p̃ntis indicatiui terminant̃ in eo.

❡ De preteritis et supinis verborũ sc̃de coniugationis

	beo		debeo	
	ceo		doceo	
	deo		studeo	
	ieo		cieo quieo	
Verba	meo		timeo	habent ui in p̃terito et itum in supino
sc̃de con-	leo	vt	doleo	vel carent.
iugatio-	neo		teneo	
nis ter-	peo		tepeo	
minan-	reo		careo	
tur In	seo		censeo	
	teo		lateo	
	queo		torqueo: habet si in p̃terito et sum in supino: vel tum.	
	ueo		moueo: habet ui in p̃terito: et tum in supino.	
	geo		mulgeo: habet si in p̃terito: et sum in supino.	

❡ Cognitio verborũ tertie coniugationis

❡ Viginti due sunt terminatões verborũ tertie cõiugatiõis: scʒ cio pio uo do lo po so dio rio bo go mo quo to gio tio co ho no xo uo ro.

De preteritis et supinis verborū tertie coniugationis.

Verba tertie cō iugationis terminantur In ... vt

cio	aspitio	hñt xi in pterito: et ctum in supino.	
go	rego		
ho	trabo		
dio	fodio	fodi	fossum
gio	fugio	fugi	fugitum
pio	sapio	sapui sapitum	
rio	pario	peperi	partum
tio	percutio	percussi	percussum
uo	tribuo	tribui	tributum
bo	bibo	bibi	bibitum
co	nosco	noui	notum
do	scando	scandi	scansum
lo	colo	colui	cultum
mo	tremo	tremui	tremitum
no	pono	posui	positum
po	strepo	strepui	strepitum
ro	quero	quesiui	quesitum
so	lacesso	lacessiui	lacessitum
to	pecto	pexui	pexum
uo	soluo	solui	solutum
quo	coquo	coxi	coctum
ro	texo	texui	textum

Cognitio verborū quarte coniugationis.

¶ Tredecim sunt terminatōes verborum quarte cōiugatōis: scz bio/cio/dio/gio/lio/mio/pio/rio/sio/tio/uio/eo.

De preteritis et supinis verborū quarte cōiugationis.

Verba quarte cōiugatōis terminantur In ... vt

bio	cambio cambiui: et cambitū in supino.
cio	fultio habet si in pterito: et tum in supino.
dio	audio
gio	vagio
lio	sepelio
mio	dormio
nio	punio — habent iui in pterito et itum in supino
pio	sepio
rio	nutrio
sio	tussio
tio	sitio
uio	seruio
eo	eo

Pro pleniori habenda distinctōe coniugationū: addiscāt pueri ex textu Donati: aut formas subscriptas mēoriter recensere: amo/doceo

lego audio: in voce actiua et passiua et in impsonalib⁹ etiā cum expositōe debita modorū et temporū: qd faciet pedagogus dicendo: Ego amo ich lybe: tu amas du lybest: ille amat der lybet: et sic de aliјs.

Sequitur forma cōiugationis facillima pro verbis actiuis et neutralibus in o.

¶ In indicatiuo.

	Ego	Tu	Jlle	Nos	Vos	Jlli
Pñti tpe	amo	amas	amat	amamus	amatis	amant
	doceo	doces	docet	docemus	docetis	docent
	lego	legis	legit	legimus	legitis	legunt
	audio	audis	audit	audimus	auditis	audiunt

	Ego	Tu	Jlle	Nos	Vos	Jlli
Ptō im pfecto	amabam	abas	abat	abamus	abatis	abant
	docebam	ebas	ebat	ebamus	ebatis	ebant
	legebam	ebas	ebat	ebamus	ebatis	ebant
	audiebam	iebas	iebat	iebamus	iebatis	iebant

	Ego	Tu	Jlle	Nos	Vos	Jlli
Ptō pfecto	amaui					
	docui	isti	it	imus	istis	erūt vl' ere
	legi					
	audiui					

	Ego	Tu	Jlle	Nos	Vos	Jlli
Ptō plusq̄pfecto	amauerā					
	docueram	eras	erat	eramus	eratis	erant
	legeram					
	audiuerā					

	Ego	Tu	Jlle	Nos	Vos	Jlli
Futuro	amabo	abis	abit	abimus	abitis	abunt
	docebo	ebis	ebit	ebimus	ebitis	ebunt
	legam	es	et	emus	etis	ent
	audiam	ies	iet	iemus	ietis	ient

¶ Sicut ista sex supposita: ego/tu/ille/in singulari: nos/vos/illi/in plurali depicta sunt cū appositis sub cōuenientia numeri et psone: ita repetant in mōis et tpibus sequentibus ad infinitū vsqz.

¶ In imperatiuo.

	Tu	Jlle	Nos	Vos	Jlli
Presenti	ama	amet	amemus	amate	ament
	doce	doceat	doceamus	docete	doceant
	lege	legat	legamus	legite	legant
	audi	audiat	audiam⁹	audite	audiant.

	amato	amato	amemꝰ	amatote	amãto vl' aãntote
Futuro	doceto	doceto	doceamus	docetote	docẽto vl' docẽtote
	legito	legito	legamus	legitote	legũto vl' legũtote
	audito	audito	audiamus	auditote	audiũto vel tote.

¶ In optatiuo.

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
	amarem	ares	aret	aremus	aretis	arent
Pñti et	docerem	eres	eret	eremus	eretis	erent
ptõ impfcõ	legerem	eres	eret	eremus	eretis	erent
	audirem	ires	iret	iremus	iretis	irent
	amauissem					
Ptõ pfctõ	docuissem	isses	isset	issemus	issetis	issent
z plusq̃zp.	legissem					
	audiuissem					
	amem	ames	amet	amemus	ametis	ament
Futuro	doceam	doceas	doceat	doceamꝰ	doceatis	doceant
	legam	legas	legat	legamus	legatis	legant
	audiam	audias	audiat	audiamꝰ	audiatis	audiant

¶ In coniunctiuo.

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
	amem	ames	amet	amemus	ametis	ament
Presenti	doceam	doceas	doceat	doceamꝰ	doceatis	doceant
	legam	legas	legat	legamus	legatis	legant
	audiam	audias	audiat	audiamꝰ	audiatis	audiant
	amarem	amares	amaret	amaremꝰ	amaretis	amarent.
Ptõ im-	docerem	doceres	doceret	doceremꝰ	doceretis	docerent.
perfecto	legerem	legeres	legeret	legeremꝰ	legeretis	legerent
	audirem	audires	audiret	audiremꝰ	audiretis	audirent
	amauerim					
Ptõ per	docuerim	ris	rit	rimus	ritis	rint
fecto	legerim					
	audiuerim					
	amauissem					
Ptõ plus-	docuissem	isses	isset	issemus	issetis	issent
q̃pfecto	legissem					
	audiuissem					
	amauero					
Futuro	docuero	ris	rit	rimus	ritis	rint
	legero					
	audiuero					

¶ In infinitiuo

¶ Infinitiuus modus sine numeris et psonis non regit ante se nĩos ego/tu/ille &c. Sed illorũ noiatiuorũ loco regit accusatiuos: hoc pacto.

Presenti et pterito imperfecto: Me/te/illum/nos/vos/illos — amare / docere / legere / audire

Preterito pfecto et plusq̃zpfecto Me/te/illum/Nos/vos/illos — amauisse / docuisse / legisse / audiuisse

Futuro Me/te/illum/Nos/vos/illos — amatum ire vel amaturũ esse / doctum ire vel docturum esse / lectum ire vel lecturum esse / auditum ire vel auditurum esse

	amandi	docendi	legendi	audiendi
Gerundia	amando	docendo	legendo	audiendo
	amandum	docendũ	legendũ	audiendum
Supina	amatum	doctum	lectum	auditum.
	amatu	doctu	lectu	auditu
Participia	amans	docens	legens	audiens
	amaturus	docturus	lecturus	auditurus

¶ De coniugatione impsonaliũ passiue vocis.

Presenti	amatur	docetur	legitur	auditur
Ptõ imperfecto	amabatur	docebatur	legebatur	audiebatur
Preterito perfecto	amatũ est vel fuit	doctũ	lectum	auditum est vl' fuit
Ptõ plusq̃zpfecto	amatum	doctum	lectũ	auditũ erat vel fuerat
Futuro	amabitur	docebitur	legetur	audietur
Presenti impatiui	ametur	doceatur	legatur	audiatur
Futuro impatiui	amator	docetor	legitor	auditor
Presenti optatiui	amaretur	doceretur	legeretur	audiretur
Preterito optatiui	amatum	doctum	lectum	auditum esset vel fuisset
Futuro optatiui	ametur	doceatur	legatur	audiatur
Presenti cõiunctiui	ametur	doceatur	legatur	audiatur
Preterito impfecto	amaretur	doceretur	legeretur	audiretur
Preterito perfecto	amatum	doctum	lectum	auditum sit vel fuerit
Ptõ plusq̃zperfecto	amatum	doctum	lectum	auditum esset vl' fuisset
Futuro	amatum	doctum	lectum	auditum erit vel fuerit
Infinitiuo	amari	doceri	legi	audiri
Ptõ pfecto z plusq̃zp.	amatum	doctum	lectum	auditum esse vel fuisse.
Futuro	amatum	doctum	lectum	auditum iri

Sequitur forma cõiugandi verba passiua z deponentalia: et cõmunia.

¶ In indicatiuo

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
	amor	aris vl'are	atur	amur	amini	antur
Presenti	doceor	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
	legor	eris vel ere	legitur	legimur	legimini	leguntur
	audior	iris vel ire	audit	audimur	imini	untur
	amabar					
Preterito	docebar	baris vl'bare	batur	bamur	bamini	bantur
impfecto	legebar					
	audiebar					

Preterito pfecto: amatus / doctus / lectus / auditus — sum vel fui/es vel fuisti/est vel fuit. Et pluraliter amati sum⁹ vel fuim⁹/estis vel fuistis/sunt fuerũt vel fuere.

Ptõ plusqpfecto: amatus / doctus / lectus / auditus — eram vel fuerã/eras vel fueras/erat vel fuerat. Et plr amati eramus vel fueram⁹/eratis vel fueratis ₇c.

	amabor	beris vl'bere	bitur	bimur	bimini	buntur
Futuro	docebor					
	legar	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
	audiar					

¶ In imperatiuo

	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
	amare	ametur	amemur	amamini	amentur
Presenti	docere	doceatur	doceamur	docemini	doceantur
	legere	legatur	legamur	legimini	legantur
	audire	audiatur	audiamur	audimini	audiantur
	amator	amator	amemur	amaminor	amantor
Futuro	docetor	docetor	doceamur	doceminor	docentor
	legitor	legitor	legamur	legiminor	leguntor
	auditor	auditor	audiamur	audiminor	audiuntor

¶ In optatiuo

Pñti et ptõ im pfecto: amarer / docerer / legerer / audirer — reris vl'rere, retur, remur, remini, rentur

Ptõ pfctõ et plusq̃p.: amatus / doctus / lectus / auditus — essem vel fuissem/esses vel fuisses/esset vel fuisset. Nos amati essem⁹ vel fuissem⁹/essetis vel fuissetis ₇c.

	amer	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
Futuro	docear	earis vl'eare	eatur	eamur	eamini	eantur
	legar	aris vel are	atur	amur	amini	antur
	audiar	iaris vl' iare	iatur	iamur	iamini	iantur

¶ In Coniunctiuo.

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
	amer	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
Pñti	docear	earis vl'eare	eatur	eamur	eamini	eantur
	legar	aris vel are	atur	amur	amini	antur
	audiar	iaris vl' iare	iatur	iamur	iamini	iantur
	amarer					
preterito	docerer	reris vel rere	retur	remur	remini	rentur
impfctõ	legerer					
	audirer					

Ptõ per fecto: amatus / doctus / lectus / auditus — sim vel fuerim/sis vel fueris/sit vel fuerit amati simus vel fuerimus/sitis vel fueritis ₇c.

Ptõ plusqpfecto: amatus / doctus / lectus / auditus — essem vel fuissem/esses vel fuisses/esset vel fuisset amati essemus vel fuissemus/essetis vel fuissetis ₇c.

Futuro: amatus / doctus / lectus / Auditus — ero vel fuero/eris vel fueris/erit vel fuerit amati erimus vel fuerimus/eritis ₇c

¶ In infinitiuo.

Presenti et ptõ impfecto: Me/te/illum/Nos/vos/illos amari / doceri / legi / audiri

Ptõ pfctõ et plusq̃perfctõ: me/te/illũ/nos/vos/illos amatũ / doctũ / lectum / auditum esse vel fuisse

Futuro/Me/te/illum/Nos/vos/illos/amatũ/doctũ/lectum/auditũ iri

¶ Gerundia et supina/sunt eadem cum actiuis.

	amatus	doctus	lectus	auditus
Participia	amandus	docendus	legendus	audiendus

Coniugatio impsonalium actiue vocis.

¶ In indicatiuo prime cõiuga.		¶ In indicatiuo secunde.
Presenti	delectat	oportet
Preterito impfctõ	delectabat	oportebat
Preterito perfecto	delectauit	oportuit
Ptõ plusq̃pfecto	delectauerat	oportuerat
Futuro	delectabit	oportebit

¶ In imperatiuo		¶ In imperatiuo
Presenti	delectet	oporteat
Futuro	delectato	oporteto

¶ In optatiuo p̄me ꝯiugatōis	¶ In optatiuo scđe ꝯiugat.
Pn̄ti et p̄terito imp̄fecto delectaret	oporteret
Ptō p̄fecto et plusq̄ꝫp̄fecto delectasset	oportuisset
Futuro delectet	oporteat

¶ In coniunctiuo		¶ In coniunctiuo
Presenti	delectet	oporteat
Preterito imperfecto	delectaret	oporteret
Preterito perfecto	delectauerit	oportuerit
Ptō plusq̄ꝫperfecto	delectasset	oportuisset
Futuro	delectauerit	oportuerit

¶ In infinitiuo		¶ In infinitiuo
Presenti	delectare	oportere
Preterito	delectasse.	oportuisse
Futuro	delectatum iri	Futuro caret

¶ Coniugatio de Sum mirum in modū est necessaria ad coniugandum verba passiua: deponentalia: et cōmunia.

¶ In indicatiuo

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presenti	Sum	es	est	sumus	estis	sunt
Ptō impf.	Eram	eras	erat	eramus	eratis	erant
Ptō p̄fec.	Fui	fuisti	fuit	fuimus	fuistis	erūt vel ere
Ptō plus.	Fueram	fueras	fuerat	fueramus	fueratis	fuerant
Futuro	Ero	eris	erit	erimus	eritis	erunt

¶ In imperatiuo.

	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presenti	Sis	sit	simus	sitis vel este	sint
Futuro	Esto	esto	simus	estote	sunto vel suntote

¶ In optatiuo

Presenti	Essem	esses	esset	essemus	essetis	essent
Preterito	Fuissem	fuisses	fuisset	fuissemus	fuissetis	fuissent
Futuro	Sim	sis	sit	simus	sitis	sint

¶ In Coniunctiuo.

	Ego	Tu	Ille	Nos	Vos	Illi
Presenti	Sim	sis,	sit	simus	sitis	sint
Ptō impf.	Essem	esses	esset	essemus	essetis	essent
Ptō p̄fec.	Fuerim	fueris	fuerit	fuerimus	fueritis	fuerint
Ptō plus.	fuissem	fuisses	fuisset	fuissemus	fuissetis	fuissent
Futuro	Fuero	fueris	fuerit	fuerimus	fueritis	fuerint

¶ In infinitiuo.

Presenti et ptō imperfecto	Me/te/illum/ Nos/vos/ illos esse
Ptō perfctō et plusq̄ꝫperfctō	Me/te/illum/ Nos/vos/ illos fuisse
Futuro	Me/te/illum/ Nos/vos / illos fore

¶ Supplet aūt fore vicem futuri infinitiui de Sum.

¶ Composita de Sum sequuntur hanc formam.

Presenti	possum potes potest possumus potestis possunt
Ptō imperfctō	poteram poteras poterat poteramus poteratis poterant
Ptō perfctō	potui potuisti potuit/uimus uistis uerunt vel uere
Ptō plusq̄ꝫp̄fctō	potueram potueras potuerat ramus ratis rant
Futuro	potero poteris poterit poterimus poteritis poterunt

¶ In optatiuo

Presenti	possem posses posset possemus possetis possent
Ptō plusq̄ꝫp̄.	potuissem potuisses potuisset/issemus issetis issent
Futuro	possim possis possit/possimus possitis possint

¶ In cōiunctiuo.

Presenti	possim possis possit/possimus possitis possint
Ptō imp̄fctō	possem posses posset/possemus possetis possent
Ptō perfctō	potuerim potueris potuerit/potuerimus potueritis potuerint
Ptō plusq̄ꝫp̄.	potuissem potuisses potuisset/issemus issetis issent
Futuro	potuero potueris pot uerit/potuerimus potueritis potuerint

¶ In infinitiuo.

Presenti et preterito imperfecto	posse
Ptō perfecto et plusq̄ꝫperfecto	potuisse

De ꝯiugatu alioꝝ oīm v̄boꝝ vide Jo. Brassicanū grāmaticū nr̄m limatissimū

¶ Genus.

¶ Quinqꝫ sunt gn̄a in verbo: scꝫ actiuū: passiuū: neutrū: deponens; et cōe. Actiuū est: qđ terminatᷣ in o: et habet passiuū in or: vt amo amor. Passiuū est: quod terminatᷣ in or: et hꝫ actiuū in o: legor lego. Neutrū est qđ terminatᷣ in o: et non hꝫ passiuū in or: vt sto/non em̄ dicim⁹ stor. Deponens est: qđ terminatᷣ in or: et non hꝫ actiuū in o: et s̄cat actiue: vt loquor/ non em̄ dicitᷣ loquo. Dicitᷣ deponens: q̄r in r terminatᷣ/et vnā s̄cationē deponit/et alterā retinet actiuaꝫ scꝫ vel passiuam. Nam sequor retinet actiuā/pauca quidē passiuam: vt letor/orior nascor/vescor. Cōmune est quod terminatᷣ in or: et nō habet actiuum in o significans passiue et actiue: vt largior est generis cōmunis; q̄r in passiua literatura vtramqꝫ retinet significationē/scꝫ actiuam et passiuā. ¶ Hic notandū ꝙ omnia verba deponētalia que in nostro vernaculo per wirt exponi possūt/habent significationem actiuā et passiuā/et sunt vera cōia; et ergo sūt multo plura q̄ꝫ nouē: vt lucror/furor/largior/experior/vereor/criminor/amplector/interpretor/moror osculor/hortor.et hec sequētia cōia sūt/ teste Aulo Gellio/vtor/consolor/testor/ dignor/cōfiteor/vereor. ¶ Exulo/vapulo/veneo/fio / in l̄ratura naturali passiuā hn̄t s̄cationē: ob id q̄dā ea dixerūt neutropassiua: ⁊ gn̄is neutripassiui rn̄derūt Suffire ⁊ cōfire tn̄/ꝯposita a fio/actionē denotāt. Licꝫ ꝯfio q̄qꝫ i passiua replatᷣ: vide Nestorē. Suffio itē suffiui hꝫ/et ꝯiugatᷣ iuxᷓ modū v̄boꝝ q̄rte ꝯiugatōis s̄ datū. Aulus gellius Nestor.

¶ Quedã sunt verba hñtia ptã circũloquuta: sicut passiua verba/ cetera vero tempora hñt quẽadmodũ verba neutra. Gaudeo gauisus sum/ fio factus sum soleo solitus sum/ audeo ausus sum/ et ausi reperit: vt probat Nestor: fido fisus sum/ prandeo pransus sum/ mereo mest⁹ sum/ morigero morigeratus sũ/ Hec verba quidam vocauere neutropassiua.

Nestor.

¶ Sũ neutrũ et sbstantiuũ: qꝛ nec actionẽ nec passionẽ/ ꝟ solã sbstãtiã fcat. Mẽl tũ nulli⁹ est gñis: qꝛ nec in o nec i oꝛ desinit/ nec descẽdit a ṽbo desinẽte i o vl' in oꝛ

Figura.

¶ Due sunt figure in verbo: scꝫ simplex vt lego/ cõposita vt perlego. ¶ Hic nota ꝙ verba cõposite figure/ formant ptã/ sicut verba simplicis figure: vt facio habet feci: ergo inficio habet etiã infeci. lego habet legi/ ergo plego habet plegi. bibo habet bibi/ ergo ebibo hꝫ ebibi. ¶ Cõponit etiã verbũ cum noie. vt magnifico/ floccifacio. Cum verbo: vt calefacio. Cum aduerbio: vt maledico/ benedico. Cum prepositione: vt produco.

Tempus.

¶ Tria sunt tpa in verbo: scꝫ pñs/ ptĩ et futurum. Sed ptĩ diuidit/ in ptĩ imperfectũ/ et ptĩ perfectũ/ et preteritum plusquãperfectũ. Et tempus ex interpretatione cognoscitur et ex formis verborum supra positorum.

Amo		pñtis: qꝛ presens designat tempus
Amabã		preteriti impfecti: qꝛ significat qđ omissum est/ et non completum
Amaui	temporis	preteriti pfecti: significat id qđ cõpletum est.
Amauerã		preteriti plusqꝫperfecti: quia significat id qđ iam pridem completum est.
Amabo		futuri: qꝛ significat id qđ imminet.

¶ Notandũ ꝙ aliqua tpa formant a pñti indicatiui: et aliqua a ptõ pfecto indicatiui. Unde tpa in qbus habetur ram/ sem/ rim/ ro/ se/ formant ꝟm ptĩ perfectum: vt neglígo habet neglexi in ptõ pfecto: ergo dicendũ est neglexerã/ neglexisse/ neglexissem/ neglexerim/ neglexero. Sed oĩa alia tpa formant a pñti: vt negligerẽ/ negligã/ negligere. ¶ Hic nota ꝙ siliter a qlibet verbo actiuo pñt formari duodecim vocabula: scꝫ octo noĩa verbalia/ et quatuor participia: vt in subscripta patet figura.

	rogator	lector	rogatus us ui lectus
A supĩo rogatu	rogatrix	lectrix	rogatiuus lectiuus
ectu formant	rogatio	lectio	et hoc mutatis mutandis.
	Duo participia/ rogatus a um rogaturus a um.		

	rogabilis	legibilis
A presenti indicatiui formant	rogamen	legimen
	rogamentũ	legimentum

A ptõ impfecto/ rogabam/ legebam/ mutãdo bam in ns/ venit rogans/ legens participia presentis temporis.

A gtõ rogantis/ legentis/ mutando tis in dus: venit rogandus/ legendus/ participia futuri temporis.

Numerus et persona patent in hac figura.

	Ich		prime persone et singularis numeri
	wyr		prime persone et pluralis numeri
Verba que	Du	sunt	secunde persone ꝛ singularis numeri
exponũtur	Ir		secunde persone et pluralis numeri
per	Der		tertie persone et singularis numeri
	Dy		tertie persone et pluralis numeri

¶ Amo est prime psone: qꝛ est prima vox singularis huius tpis. Vel quia est vox que dicit. Amabis est scđe psone: qꝛ est scđa vox singularis hui⁹ tpis. Vel quia est vox cui dicit. Amarent est tertie psone: qꝛ est tertia vox plis huius tpis Vel qꝛ est vox de q̃ dꝛ. Infinita oĩa impsonalia et supina nũeris ꝛ psonis carẽt.

De participio.

Articipium est pꝫorationis partẽ capiens noĩs et verbi. Recipit eñ a noĩe/ gña et casus/ a verbo tempora et significatiões/ ab vtroqꝫ numerũ ꝛ figuram. Et nota ꝙ pro tanto pticipiũ dicitur capere gña et casum a noĩe: qꝛ eodẽ modo cognoscunt in pticipio sic in noĩe. Siliꝛ ꝛ de aliis pticulis intelligẽdũ est

Donatus

Cognitio participiorum.

¶ Participia cognoscunt duobus modis: scꝫ ex terminatione et significatiõe vt patet in subscripta figura.

	Ans		ende: vt amans lybende
	Ens		ende: vt legens lesende
Om̃e partici-	Tus	Et illa	ist: vt lectus ist gelesen
piũ aut termi-	Sus	exponũ	ist: vt visus ist gesehen
natur in	Xus	tur per	ist: vt nexus ist gebunden
	Rus		wirt: vt lecturus wirt gelesen
	Dus		wirt: vt legendus/ wirt sollen gelesen werden

¶ Notandũ diligenter/ ꝙ om̃e pticipiũ includit in se hoc nomẽ qui/ ꝛ cum hoc suum verbũ a quo descendit eiusdẽ temporis: ꝛ vltra hec duo sepe includit hoc pronomẽ ille illius: vt amans: tm̃ valet ille qui amat. Ex quo sequit optimũ notabile: ꝙ loco qui et verbi põt poni pticipiũ: vt qui laborat mãducabit: venustius dꝛ laborans mãducabit. Sic in gtõ: arma sunt militis pugnantis: melius dicit: qꝫ militis qui pugnat. Et illud plurimũ conducit pro traditione participiorum: que patent in subscripta figura.

In singulari.

Ntõ	legens	lectus	lecturus	legend⁹	der	
Gtõ	legentis	lecti	lecturi	legendi	des	der do list
Dtõ	legenti	lecto	lecturo	legendo	dem	ist gelesen
Actõ	legentẽ	lectũ	lecturũ	legendũ	den	wirt gelesen
Vtõ	legens	lecte	lecture	legende	o du	sal werdẽ gelesen
Abltõ	legente	lecto	lecturo	legendo	vondẽ	

¶ In plurali.

Nñtõ	legentes	lecti	lecturi	legendi	dy	
Gtõ	legentiũ	lectorũ	lecturorũ	legendorũ	der	dy do lesen
Dtõ	legẽtibus	lectis	lecturis	legenpis	den	syn gelesen
Actõ	legentes	lectos	lecturos	legendos	dy	werden gelesen
Vtõ	legentes	lecti	lecturi	legendi	o yr	sollen werdẽ gelesen.
Abltõ	legẽtibus	lectis	lecturis	legendis	võ den	

¶ Sili mõ debẽt traduci pticipia/in femio ꝛ neutro gñe: ꝛ hoc debꝫ fieri ꝑpter additionẽ noim substantiuoꝝ: et tũc pticipia dñt exponi sicut exigũt sbstantia: vt mulier legẽs/eyn frauw dy do list: mulieres legẽtes/dy frawen dy do lesen.

De accidentibus participij.

¶ Sex sunt accñtia pticipij: scꝫ genus/casus/tpus/significatio/nũer⁹ et figura

Genus.

Quinqꝫ sunt genera pticipiorum scꝫ: Masculinum / Femininum / Neutrum / Commune / Omne — vt sunt pticipia in: us vt lectus / a vt lecta / um vt lectum / em/es/vt legentem legentes / ans/ens/vt amans legens

Donat⁹; ¶ Casus in pticipio cognoscunꝰ ex figura p̃scripta vbi dicíꝰ Nñtõ hic legens ꝛc. ¶ Item declinatio sub casu cõtineꝰ. Ideo nota ꝙ oĩa pticipia pñtis tpis/in ans et ens sunt tertie declinatõis: vt amãs/ legens/et declinanꝰ sicut felix. Et oĩa pticipia p̃teriti tpis: in tus/sus/xus/et futurũ in rus dus/sũt prime/aut secunde declinatõis: vt lectus/visus/nexus/lecturus/legendus/ et declinanꝰ sicut magister/musa/ scamnum.

Et est hic sciẽdũ ꝙ q̃tuoꝛ mõis pticipia ĩ vim nois trãseũt

Primo cõpositõne: qñ scꝫ cõponiꝰ cum dictiõe/cum qua suum verbum non cõponitur. vt indoctus/ euideus/infectus qñ non factus significat. Nam indoceo/euideo/infacio/non dicimus.
Nã Scdo constructiõe: quando cõstruiꝰ cũ alio casu/q̃z verbũ a quo descendit: vt abundans lactis: amans iustitie: patiens laboꝛis. Non eĩ cõgrue dicitur/abundo lactis/amo iustitie.
Tertio cõparatione/ qñ cõpatur pticipiũ/ fit nomen: vt doctus doctioꝛ.
Quarto tpis amissione: vt amandus .i. dignus amari: pditus.i.dign⁹ pditiõe/amissiõe quoqꝫ ꝑcati pticipiũ nomẽ efficiꝰ: vt acceptus .i. grat⁹/ scitus.i.pulcher. Terentius in Andria Scitus puer e Pamphilo.

Terenti⁹. ¶ Item circũspectus/sapiẽs cautus ꝓfusus tut⁹ disert⁹ desiderat⁹ incõsiderat⁹ siliter illa nõ ꝑcant cũ tpe: ergo sũt noia: indulgẽs/galeatus/scutat⁹/pileat⁹:tunicatus manicat⁹ gẽmatus caligat⁹ p̃teratus comat⁹ lr̃atus turritus et multa id genus. Oĩa igitur sunt noia amissiõe tpis ꝑcati et casuũ suorum verboꝛũ.

Tempus.

Tria sũt tpa in pticipio: Presens / Preteritũ / Futurum — vt pticipia in: ans ens / tus sus xus / rus dus

Significatio

Quluqꝫ sunt ꝑcatiõs in pticipio: Actiualis / Passiualis / Neutralis / Deponẽtalis / Cõmunis — vt sunt pticipia que veniunt a verbo: actiuo / passiuo / neutrali / deponentali / communi

Nota ꝙ a verbo: Actiuo / Passiuo / Neutrali / Depoñtali / Cõmuni — veniũt participia: duo/pñs et futurum in rus / duo/ ptm̃ et futurum in dus / duo/presens et futurum in rus / tria/presens ptm̃ ꝛ futurum in rus / quatuoꝛ/pñs ptm̃ et duo futura.

¶ Alia significatio participioꝛum.

Oĩe pticipiũ aut ꝑcat: Actiue / Passiue / Utrumqꝫ — vt sũt pticipia in: ans ens rus / dus / tus sus xus

Numerus.

¶ Duo sunt numeri in pticipio: scꝫ singularis vt legens/pluralis vt legentes. Et cognoscuntur ex declinatione pticipioꝛum: sicut et casus.

Figura.

¶ Due sũt figure in pticipio: scꝫ simplex vt legẽs/ decõposita vt negligẽs. Vñ Decõposite figure sũt pticipia/q̃ veniũt a ꝟbis ꝯposite figure. alia sũt simplicꝭ fi.

Aduerbium est ꝑsoꝛationis que

adiecta verbo/ꝑcationẽ eius explanat.i.specificat: atqꝫ implet.i. perficit. Aduerbiũ eĩ dicíꝰ/qꝺ stat ad.i.iuxta verbũ/ad explanãdam seu implendam eius ꝑcationẽ. Cognitio aduerbioꝛũ sufficienter patet ex significatione/iuxta traditionẽ subscriptam.

De accidentibus aduerbii.

¶ Tria sunt accñtia aduerbij: scꝫ significatio/compatio/et figura. Sunt autez vigintisex ꝑcationes aduerbioꝛũ/ꝭm Donatum. qꝛ aliqua cõsignificãt locũ/ aliqua tempus/aliqua negationẽ/et aliqua affirmationẽ. ꝛc. ¶ Da aduerbia loci: vt hic/ibi/illic/ibidẽ/inde/intro/foris. Da que addunꝰ intus foris quousqꝫ istic alibi vbiqꝫ nullibi huc illuc istuc hac illac istac hinc illic istic aliũde hoꝛsum seoꝛsum quoꝛsum antroꝛsum sursum deoꝛsum retroꝛsum dextroꝛsum sinistroꝛsum subtus palã quoad vsqꝫ nusq̃ꝫ quaq̃ꝫ ꝓtenus pecomin⁹ comin⁹ aliquo emin⁹ Dona
¶ Aduerbia localia pro tpalibꝫ vt inde pro deinde/vbi pro postq̃ꝫ/ hic pro hinc ediuerso tpalia pro localibꝫ. ¶ Aduerbia significãtia in loco/ cõstrui debent cuꝫ verbis significantibus quietem in loco: et aduerbia ad locum/ cũ verbis ad locum: et sic de alijs. vt proficiscoꝛ intro. sum intus/sedeo intus/pergo illuc/ venio illinc: quare inepte dicitur veni intus/ sicut si quis dicat/ venio vbi/ vbi vadis: hec enim non coherent. ¶ Hic nota differentiã inter quo et quoꝛsuꝫ Quo querit locũ. quoꝛsũ vero viam. Quoꝛsũ vadã/si de itinere dubito. Rñsio

flat sursum: deorsum: horsum: retrorsum ⁊c. Quo vadis: quero locũ. Rñsio flat
Coloniā: mediolanũ ⁊c. ¶ Da tpis: vt hodie heri nũc nuper cras aliqñ olim
iam quũ dũ tunc semp mane mō. Da que addunt: dudũ iamdudũ. Dudum
qñqȝ pro pñti capit tpe. Virg. ij. Eneid. Jam dudũ sumite penas. Pridē pridie
Virgili⁹ perendie postridie mox diu donec sero diluculo cito nunqȝ vnqȝ statim vesperi
vbi p postqȝ/et vbi pro qñ. quoad noctu posthac ante al's interim interea inter
dũ interdiu ppedie quaten⁹ hacten⁹ eatenus impñtiarũ nudiusterti⁹ nudi-
Virgili⁹ usquart⁹. quondā qd Virgi. in futuro ptulit in bucco. Quondā tua dicere fac-
ta Tpus erit. Posteri⁹ postmodũ antehac subito repente euestigio extēplo ilicet
illico cōcitus actutũ cōfestim ocyus demũ necdũ qȝprimũ nondũ nōadhuc quo
usqȝ tũ ptinus remote cōtinuo tātisper paulisp plerũqȝ quatin⁹ hucusqȝ et plu-
ra alia. ¶ Da nũeri: vt semel bis ter quater. Addunt qnquies sexies decies vi
gesies centies millies infinities toties quotiēs sepe multotiēs aliquotiēs bifariā
multifariā trifariā plerũqȝ sepenũero. ¶ Da negādi: vt haud nō neqȝ. Addun
tur quaqȝ nequaqȝ neutiqȝ minime: nullaten⁹ nō dicit: p quo meli⁹ nullo mō
nullo pacto. ¶ Da affirmandi: vt etiā qui ni certe. Addunt sic imo ita sane iure
nēpe quippe quidnũ porro nimirũ vtiqȝ pfecto equidez etiā amen scȝ videlicet
atq necinjuria nec imerito adeo. ¶ Da demōstrandi: vt en ecce. Addunt eccũ
eccā eccos eccas ellum ellā ellos ellas. ¶ Da optandi: vt vtinā o si/vt p qñ vel
postqȝ. itē pro quemadmodũ. O si due dictōes: o est aduerbiũ vocandi optādi
admirādi indignādi interiectio. Si optandi: qȝuis etiā cōiunctio sit. Virgi. in
Virgili⁹ vi. Si nũc se nobis ille aureus arbore ramus: Ostendat nēore in tanto. ¶ Da
hortandi: vt eya aye agite agedũ. Age ad vnũ: agite ad plures: agedũ vtroqȝ
mō. ¶ Da ordinis: vt deinde deinceps. Addunt pmitus cōsequēter principio
cetero decetero postea postqȝ posteaqȝ post depost ampli⁹ prius nouissime vltio
tandē demũ imposterũ interea obiter pterea. ¶ Da interrogādi: vt cur quare
qȝobrem psertim. Addunt an ne num nũquid vtrũ: an ne: necne nonne itane
qdita siccine qñ qualiter quotiēs qũo itanũ quid qȝtũ quotannis. ¶ Da silitu-
dinis: vt quasi ceu tanqȝ velut veluti vtsic sicut silr. Addunt vti acsi itē itemqȝ
quēadmodũ pinde eque equeac pindeac pindeatqȝ instar ita. ¶ Da qualitatis
vt docte pulchre fortiter viriliter bene male. Addunt infinita in e: a scđa decli-
natōe: vt sane valde egre dure et duriter. Infinita in ter a tertia declinatiōe: vt
faciliter grauiter prudēter sapiēter enormiter. ¶ Da quātitatis: vt multũ parũ
modicũ minimũ mīme valde. Addunt tm̃ qȝtũ paulũ paululũ apprime nimis
abũde admodũ magnope sat satis aliqȝten⁹ aliqȝtulũ aliqũo penit⁹ oino ferme
¶ Da dubitādi: vt forsan forsitan fortassis fortasse fortuitu. Adde his an/forte.
Inuenit etiā forsit. ¶ Da psonalia: vt mecũ tecum secũ nobiscũ vobiscũ. ¶ Da
vocandi: vt heus heho. ¶ Da rñdendi: vt heus. ¶ Da sepandi: vt sursum re
trorsum. Addunt secus aliter secreto discrete al's pugillatim sepatim singillatiz
vtrũqȝ diuisim. ¶ Da iurandi: vt perpol edepol castor hercle mediusfidius: vt
Hieronymus. ait Hiero. poti⁹ sunt porrecta qȝ noia. ¶ Da eligendi: vt poti⁹ imo. Adde ma-
gisqȝ qnymo. ¶ Da cōgregandi: vt simul vna pariter. Addunt adinuicē mu-
tuo cōiuncte comiter. ¶ Da phibendi vt ne. Adde neu. ¶ Da euent⁹: vt forte

fortuitu/fortuna. ¶ Da compandi vt magis/minus vel tam/valde/maxime/
minimũ/minime. Addunt qȝ/qȝplus/doctius/forti⁹/sāctius/meli⁹. Infinita
¶ Extra numerũ Donati addunt. (alia cōpatiua ⁊ suplatiua.
¶ Da intensiua: vt prorsus/penitus/oino/ptinus/subito/fundit⁹/illico/adeo
continuo/admodũ/valde/apprime/statim/cōfestim/repēte/cōtinēter. ¶ Da re
missiua: vt vix/paululũ/fere/pene/ferme/pedetētim/passim/sesim/gradatim
paulatim/prope/ppemodũ. ¶ Da exclusiua: vt tm̃/tm̃modo/precise/solũ/so-
lummō/dũtaxat. ¶ Da cōcessiua per ironiā: esto sane. i. sit ita vis. ¶ Da modi-
catiua: vt possibilr/cōtingenter/necessario/impossibilr/vo/falso/q pñt cōtineri
sub qlitate. ¶ Hic faciāt pueri petitiōes in aduerbiorũ rcatōibȝ ordie pscripto.

Comparatio.

¶ Tres sunt gradus compationis aduerbiorũ: scȝ positiuus vt docte: com
patiuus vt doctius: suplatiuus vt doctissimũ vel doctissime. ¶ Et est hic scien-
dum: q sola illa aduerbia compantur/que descendũt a noibus cōpabilibus:
paucis exceptis: scȝ sepe/mane/diu/intra/vltra/supra/qñ sũt aduerbia. Unde
nota oĩes prepositiones sunt aduerbia/qñ ponuntur sine casibȝ: vt Joannes
venit ante: et ego veni post: ibi ante et post sunt aduerbia.

Figura.

¶ Due sunt figure aduerbiorũ: scȝ simplex vt docte/prudenter/diu: cōposita
vt indocte/imprudēter/interdiu. ¶ Hic notandũ q aduerbia que descendũt a
nominibȝ adiectiuis scđe declinatiōis/terminant in e vt docte bene male. Sed
illa q̄ descendũt a noibus tertie declinatiōis/cōiter terminant in er: vt diligēter
prudēter. ¶ Item ab omibus ptibus oratōis pñt deriuari aduerbia: a noie doc
tus/venit aduerbiũ docte. A pnoie ille: venit aduerbiũ illic et sic de alijs.
¶ Hic caueant pueri/ne aduerbijs inepte vtant: ne dicant: ibi da/ rcat enim
ibi/alibi/sed dicendũ est illic/da. Neqȝ dicendũ est bonũ sero: rcat eñ. bonum
eueniat sero. i. tarde: ideo dicendũ est bonus vesper vl' bonũ vesperũ/vel bona
vespera. Et qui dixerit bonũ sero/ei respondendũ est malũ cito. Sed bonũ ma
ne/congrue et bene dicit: deqbus in elegantijs terminorũ dixim⁹. ¶ Item ad
uerte: q ppositio sepatim aduerbijs non applicat. Et si legitur desursum/exin
de/abusqȝ/dehinc/sed hec vnam ptē oratiōis: sub vno accentu dicim⁹. Ne-
mo eñ latinus seu grāmaticus dicit: de sero de mane/nisi forte barbasculus.
Uerum de pmo mane/et dicim⁹ et legimus: vbi ppositio nō iungit mane: s
primo. Itē mane nono lectũ est/et ita mane etiā. Cetera aduerbia iũcta noibȝ/
noia efficiunt. Jubetqȝ Lācilot⁹ in h loco/mane declinari. Mane manis mani Lācil
mane a mane. Exceptionēqȝ eē a reglā q̄ terminat abltōs noim terminatoꝝ e in i.

Coniunctio est ps orationis an- Dōnc

nectens ordināsqȝ sententiā. Uel sic. Cōiunctio est/ que cōiungit
ceteras partes in oratione.

De accidentibus coniũctionis.

¶ Tria sunt accidentia cōiunctionis: scȝ potestas/figura/et ordo.

¶ Potestas.

¶ Quinque sunt potestates seu spẽs ꝯiunctõis: scꝫ copulatiua/disiũctiua/exple-
tiua/causalis et rõnalis. ¶ Da copulatiuas cõiunctões: vt et etqꝫ at atqꝫ ac ast
quoqꝫ. Et dicunt copulatiue: qm̃ dictiões ꝯiungũt inter se ad vnum tertium.
¶ Da disiunctiuas: vt aut ve vel ne necan neqꝫ. Addunt seu p s. siue neue. Et
dicunt disiũctiue: qꝛ dictões iungũt inter se: sed disiungũt sesum scꝫ in ordine
ad vnũ tertiũ. ¶ Da causales: vesi etsi etiãsi siquidẽ qñ qñquidẽ quin quinetiã
quatin⁹ per i scriptũ pro qm̃ vel qꝛ. Nã quatenus p e aduerbiũ loci aut tp̃is est
Sin seu siue neue nã nanqꝫ ni nisi nisisi ne sed interea q̃zobrem presertim item
itẽqꝫ ceterũ alioqn p̃terea. Addũt quidã cũ q̃ vt neu nedũ sin eo quaten⁹ prop
terea nẽpe quippe scꝫ videlicet: que et rõnales et causales congrue dici possent
¶ Da rõnales: vt ita itaqꝫ em̃ etem̃ em̃uero qꝛ q̃propter qm̃quidẽ q̃ppe nẽpe
ergo ideo igit scꝫ videlicet ꝓpterea iccirco. Aliȷ̃ loco rõnalis ponũt collectiuã vel
illatiuã. Da collectiuas vel ex p̃missis illatiuas: vt quare ergo itaqꝫ ideo igitur
ꝓinde q̃zobrem quocirca q̃propter. Et alii addũt sextã spẽm scꝫ aduersatiuam.
Da igit aduersatiuas: vt sed at ast vel saltẽ tñ ceterũ quanqꝫ q̃zuis licet etsi ve
rũ mõ tametsi etiãsi alioqn. Et dicunt aduersatiue: qꝛ rei de qua loqmur cõtra
riari vident: vt hoc est aurũ sed nõ purũ: seruasti p̃ceptũ licet vel q̃zuis coacte
¶ Da expletiuas: vel cõpletiuas: vt quidẽ eq̃dem saltẽ videlicet qꝫ q̃zuis q̃qꝫ
aũt porro licet tñ verumtñ sinautẽ sinaliter. Aliȷ̃ ponũt sic. Da expletiuas vel cõ
pletiuas: vt quoqꝫ vero aut quidẽ eq̃dem scꝫ videlicet. Et dicunt cõpletiue: qꝛ
nulla p̃catõis necessitate sed solũ ornatus vel metri gratia ponunt. ¶ Hic nota
q̃ multe ꝯiũctões: cũ sub vna voce diuersas habeãt p̃catões: plerũqꝫ in aduer
bia transeũt. Ita q̃qꝫ p̃positões: de q̃rũ distinctõe vide elegãtias nr̃as termioꝝ

¶ Figura.

¶ Due sunt figure in cõiunctõe: scꝫ simplex vt nã: cõposita vt nanqꝫ attñ ⁊ cȷ̃s

¶ Ordo.

¶ Tres sunt ordines ꝯiunctõis: scꝫ p̃positiuus: subiũctiu⁹ ⁊: cõis. Vñ Con
iunctões ordinis p̃positiui sunt: q̃ p̃ponunt dictõib⁹ vel oratõib⁹ q̃s copulant
vt at ac ast. Vel aut nec neqꝫ si quatin⁹ quin sin seu siue ne sed. ¶ Subiunctiui
ordinis sunt: q̃ postponunt dictõib⁹ vel oratõib⁹: vt sunt qꝫ ne ve em̃ quidem
quoqꝫ aũt vero. Ex quib⁹ p̃me tres dicunt encletice: hoc est inclinatiue: eo q̃
Horati⁹. inclinãt accentũ p̃cedentis syllabe ad se. Vñ Hora. Ludere q̃ nescit cãpestribus
abstinet armis. Indoctusqꝫ pile disciue trochiue quiescat. Ne spisse risum tol-
lant impune corone. ¶ Cõmunis ordinis sunt que indifferenter p̃ponunt aut
postponunt dictõib⁹ vel oratõib⁹ q̃s copulãt: vt ergo ideo igit: ⁊ cetere fere oẽs

Prepositio est ps oratõis que pre

Donat⁹ posita aliȷ̃s ptibus orõis p̃catões earũ aut cõplet/aut mutat/aut
minuit. Exm̃ vbi cõplet: vt facio pficio: fero pfero. Exm̃ vbi mu
tat: vt rideo derideo. doctus indoct⁹. Exm̃ vbi minuit: vt rideo
subrideo. vereor subuereor. tristis subtristis. ¶ Et nota q̃ p̃positio p̃ponit aliȷ̃s

ptib⁹ orõis: vel appositõe. i. regimine casus: vt in manu in templo. Vel cõ-
positiõe: hoc est qñ cõponit: vt pbibo subrustice. Et sunt sex p̃positões q̃ semp
per cõpositõem p̃ponunt: ideo eas Donatus insepabiles vocauit: scꝫ am/con Donat⁹
dis/di/re/se. Am. i. circum: vt ambustus. i. circũbustus. Sed apud/erga/iux-
ta/s̃m/penes/nunq̃ꝫ componunt.

¶ De accidentibus prepositionis.

¶ Unum est accidens p̃positõis scꝫ casus: cui deseruit. Deseruit autẽ p̃positio
duobus casibus scꝫ actõ et abltõ. Non q̃ p̃positio alicuius casus sit: sed qꝛ aut
actõ/aut abltõ/aut cum vtroqꝫ p̃positio appositõe p̃posita construit.

¶ Prepositiones cum accusatiuo. xxxi.

¶ Cum actõ. xxxi. p̃positões cõiter cõstruunt: vt ad/apud/ante/aduersum/et
aduersus: cis/citra/circũ/circa/contra/erga/extra/inter/intra/infra/iuxta/ob/
pone/per/prope/ꝓpter/s̃cdm/post/trãs/vltra/p̃ter/supra/circiter/vsqꝫ/secus/ Jacobus
penes/versus. De quib⁹ singulis subiũxit Jacobus Henrichman auctor non Henrichman
penitendus exempla in Grãmatica sua pueris non inutilia. Et ne martẽ marti
addam dicti viri subiungam Mineruam.

¶ Ad

¶ Ad vnguẽ/ad amussim/ad ppendiculũ/ad libellã apud Philippũ Beroal.
Nihil est qđ ad se rẽ vllã tam alliciat et tã attrahat/q̃ꝫ ad amicitiã sĩlitudo inq̃t
Cicero de amicitia. Cicero.

¶ Apud

¶ Apud deũ nõ est psonarũ acceptio. Et bene apđ memores veteris stat gratia
facti. Virgi. iiij. Aeneiđ. Virgili⁹.

¶ Ante

¶ Ante victoriã laudes canis. Posces ante diẽ librũ/ cũ lumine: si non intẽdis
animum studiȷ̃s ⁊ rebus honestis. Inuidia vel amare vigilꝰ torq̃bere. Hora. in Horati⁹.
epis. Philel. in s̃cda sa. Sit deos ante oculos semper qui presit agendis. Philel.

¶ Aduersum

¶ Aduersum vel aduersus naturã pugnare noli. i. cõtra. Aliqñ notat apud vel
erga. Teren. in An. Id gratũ fuisse aduersum te habeo gratiam. Terenti⁹

¶ Cis

¶ Cis Rhenũ/multi tui similes mendici ad stipem manũ porrigunt. Cis fre-
quenter nominibus ꝓpriȷ̃s fluminũ/vel montium preponi solet et cõponi po-
test: vt Cis Alpina gallia. Ceteris vero citra preponitur.

¶ Citra

¶ Horatius in sermo. Est mod⁹ in rebus sunt certi deniqꝫ fines. Quos vltra Horati⁹.
citraqꝫ neq̃t cõsistere rectũ. Citra h̃ loco notat sine: sic alibi: vt Citra dignitatẽ
tuam. i. sine dignitate tua. Seneca. Ede citra cruditatẽ. Bibe citra ebrietatem. Seneca.

¶ Circum

¶ Circũ muros cursitãt hostes. Circũ ad locũ refert. Circa ad tẽpus. Circiter
vero ad numerũ refert. Ita docuit Caper. Non tñ vbiqꝫ hec dr̃ñtia seruata est. Caper.
Nam circiter et ad numerũ et ad tempus locumqꝫ refertur.

¶ Circa

¶ Circa tres ãnos egi Tubige/anq̃ꝫ pbie recepi insignia. Notat etiã qñqꝫ locũ

¶ Contra

Tibull⁹. ¶ Tibullus libro prio. Cōtra q̄s ferat arma deos. Si deus nobiscū/ q̄s ꝯ nos.

¶ Erga parentes pius esto. Erga liberos benignus : erga familiam grauis ꝛ maturus. Sit quoq꜡ amor tuus erga p̄ceptores non vulgaris/ nec mediocris.

¶ Extra

¶ Extra aleam. Extra noram. Extra propositum egisti tuum.

¶ Inter

Horati⁹. ¶ Horatius in sermo. Hoc vitiū est cantorib⁹ inter amicos. Ut nūq꜡ inducant animum cantare rogati. Iniussi nunq꜡ desistunt. Idem in epis. Inter cuncta legas et ꝑcontabere doctos.

¶ Intra

¶ Intra oppidum cōsilia/extra illō vero arma prosunt. i. in oppido. Intra annum. Intra mensē. Intra tres dies/ ꝛ nō infra annū/mensē / et infra tres dies.

¶ Infra tectū perna suspendit. Infra tectū et in vmbra oīs labor facilis est.

¶ Iuxta

Cornucopie. ¶ Iusta cū s nō x scribere iubet Cornucopie ꝛ notat prope/ nō simul/ nō apud.

Plautus. Plau. Iusta te sum tu me tuearis oportet.

¶ Ob pro propter.

Cicero. ¶ Ob inscitiā multi repellunt a sacro ordine. Cicero Ob eam etiā cām eloqui copiose/ nō prudēter/ meli⁹ est/ q̄z vl' acutissime eloquētia sine cogitare i offitijs.

¶ Pone

¶ Pone. i. prope. Pone tribunal sedēt notarij et assessores iudicis q̄ fideliter acta coram iudice audiant et memorantur.

¶ Per

Propti⁹. ¶ Ferte ꝑ extremas gentes ꝛ ferte ꝑ vndas. Qua nō vlla meū femia norit iter.

¶ Prope

¶ Prope mortem sunt senes. Prope ignem arida queq꜡ facile incenduntur.

¶ Propter

Cicero. ¶ Propter virtutē ꝛ ꝓbitatē/ eos etiā q̄s nunq꜡ vidim⁹/ quodāmodo diligim⁹. Cicero de amicitia.

¶ Scdm

¶ Oīa vero que s̄m naturā fiant sunt habenda in bonis. Cicero de Senec.

Cicero.

¶ Post

Tibull⁹ Mātuanus. ¶ Tibullus. Uenit post multos vna serena dies. Bap. Mantua. Egloga. scda. Sed post iacturā quis nō sapit vtile non est. Consiliū post facta dari qd oportuit ante. Idem Eglo. iii. Fluit melius post pocula sermo. Nā cōsulta nihil post

Philelp. factū sana valebūt. Phil i sa.

¶ Trans

Horati⁹. ¶ Celum non animū mutant qui trans mare currunt. Horatius in epis.

¶ Ultra

¶ Ultra famā. i. opinionē. Ultra vires facere pōt nemo. Nunq꜡ potest cōponi hec ꝑpositio.

¶ Preter

Terenti⁹ ¶ Pter spem. i. insperato. Preter opiniorem. i. inopinato. Aliquādo notat cōtra. Terentius Preter ciuium nomen atq꜡ legem.

¶ Supra

¶ Supra caput. Supra mod̄. i. valde. Qn̄ spatiū interijcit supra vtimur : vt nubes sunt supra nos. Auis volitat supra nos, et non super. Sed sup vtimur

quando nō est spatiū intermediū/ vt sup scamnū sedes/ et nō supra. Hec Laurentius Ual. Id tamē non vsquequaq꜡ seruatum est probat Calepinus. Laurentius Ual. Calepin⁹

¶ Circiter.

¶ Circiter kalendas May oīa florescūt. Circiter decembrē frondes/ flores / ac herbe marcescunt.

¶ Usq꜡.

¶ Usq꜡ cum iungit proprijs noībus locorū vel domus/ rus/ militia/ simpliceꝫ accusatiuū requirit : vt Usq꜡ rus propero : vsq꜡ domum ibo. Cum alijs vero nominibus iungimus ad vel in : vt Usq꜡ in Hispaniam : vsq꜡ ad templum. Quamq꜡ in predictis aliquando ad vel in additur.

¶ Secus.

¶ Secus decurs⁹ aquarū serunt salices. Secus viā lassus qn̄q꜡ residet viator

¶ Penes.

¶ Penes. i. apud sed vsurpat frequētius in ijs que ad dominiū spectant/ laudē vl' vituperiū/ cōmodū vel incōmodū. Uarro Sed seruorū cura penes dn̄os sit Liuius. Ut penes eosdem pericula belli essent/ penes quos premia. Uarro Liuius

¶ Uersus.

¶ Uersus sepissime postponitur. Plautus. Ego portum versus pergam / et ꝑquiram / quem si non inuenero /. domum versus reuertar. Plautus

¶ Prepositiones cum ablatiuo quindecim.

¶ Cum abltō construuntur quīdecim ꝑpositiones sequentes. A/ ab/ abs/ cum coram/ clam/ de/ e/ ex/ pro/ pre/ palam/ absq꜡/ sine/ tenus.

¶ A.

¶ Catullus. Quid datur a diuis felici optatius hora. Ouidius in Metamor. Non hospes ab hospite tutus. Nō socer a genero. fratrū quoq꜡ gratia rara est Catullus Ouidi⁹

¶ Ab

¶ Iuuenalis satyra sexta. Pone seram cohibe. sed quis custodiat ipos Custodes. cauta est/ ab illis incipit vxor. Tibullus. Uos quoq꜡ abesse ꝓcul iubeo discedite ab aris. Cui tulit hesterna gaudia nocte Uen⁹. Ab re. i. ꝓter rē/ ꝓter rōeꝫ. Iuuena. Tibull⁹.

¶ Abs

¶ Abs quouis homine bn̄fitiū cū opus est gaudeas accipere. Teren. in Adel. Terenti⁹

¶ Cum

¶ Cicero de Senectute. Pares cū parib⁹ facile cōgregant. Idem de amicitia Quid dulcius q̄z habere/ cū quo oīa audeas sic eloqui vt tecū. Idē nihil eñ turpius q̄z cum eo bellum gerere/ cum quo familiariter vixeris. Non minus ardent / qui cum multis ardent. ij. q. i. c. Multi. Tullius Ius

¶ Coram

¶ Iuuenalis satyra sexta Cantabit vacuus coram latrone viator. Coram magis ad personas certas/ palam ad omnes refertur. Iuuena.

Clam

¶ Clam pastorib⁹ oues lupi surripiētes deuorāt. Clam parētibus ludūt liberi

¶ De

¶ Propertius Nauita de vētis/ de tauris narrat arator. Enumerat miles vulnera/ pastor oues. Hora in epis. Singula de nobis anni predantur euntes. Eri Propti⁹. Horati⁹

puere iocos / Venerem conuiuia ludum.

¶ E.

Poeta latinus. ¶ Virgilius. Gratior est pulchro / veniens e corpore virtus.

¶ Ex.

¶ Bache bibat doctꝰ / tua munera : rusticꝰ vndam Discat et ex quirna pellere glande famem. Nihil ex omī pte beatū. Loq̄ ex tpe. i. sine pmeditatōe. Ex cōposi to. i. data opera.

¶ Pro.

Terentiꝰ ¶ Terentius in andria. Pro peccato magno paululū supplitij satis est patri.

¶ Pre.

¶ Pre amore nescit homo quid faciat. Pre me fero. Pre te fers.

¶ Palam.

¶ Palam omnibus loqui et non mutescere est res non modica.

¶ Absq̃.

¶ Absq̃ pecunia versari cum hominibus est res difficillima. Absq̃ metu ma re nauigare et tonitrua audire audacis est hominis : non fortis.

¶ Sine.

Ouidius ¶ Ouidius de arte : Et nihil emineat : et sint sine sordibus vngues.
Terentiꝰ Teren. in eunucho : Sine cerere ⁊ bacho friget venus. Hora. sat. iiij. Simul ac
Horatiꝰ. durauerit etas. Membra animūq̃ tuū nabis sine cortice. Nil sine causa : sine riuali diligere.

¶ Tenus.

¶ Tenus in singulari frequēter abltō postponit : vt hactenus / eatenꝰ / q̄tenus / Aut meliꝰ he dictōes vnā ↄstituūt ptemoratōis : sunt em̄ aduerbia aut loci aut
Flaccus. tpis. Tenus aliqñ actō iungit. Flaccus in argo : Et tanaim tenus immēso de-
Virgiliꝰ scendit ab euro. In pli frequēter iungit gtō. Virg. Crurum tenus a mento pa
Curtius. learia pendunt. Et : cumarū tenus. i. vsq̃ ad cumas. Curtius : Pauci hostiū
Horatiꝰ. tenus. Cum abltō. Hora. in epis. Est quodā prodire tenus si nō datur vltra.

¶ Prepositiones cum actō et ablatiuo quatuor.

¶ Cum actō et abltō construunt he quatuor ꝑpositōes : in / sub / super / ⁊ subter vel subtus. Qñ significāt motū seruiunt actō : vt ire in templum. Qñ vero sig- nificant in loco seruiūt ablatiuo : vt ire in templo.

¶ In.

Mātua. ¶ In cū actō : vt in os inserere siue ꝑmandere. Mant. in eglo. Sit licet in na-
Horatiꝰ. tos facies austera parentū : Aequa tñ semp mens est et amica volūtas. In cū
Terentiꝰ abltō. Hora. Foenū habet i cornu. Teren. Nodū in scirpo queris. Idē Lupus
Propertiꝰ est i fabula. Propertiꝰ : Duriꝰ in terris nihil est qd viuat amāte. Statiꝰ Maior
Statius in exiguo regnabat corpe ṽtus. Varias huiꝰ ꝑpōnis ſcatiōes q̄re apd Calepi.

¶ Sub.

¶ Sub qñ denotat tps cū actō iungit : vt sub lucē. Itē qñ ad locū denotat. Sꝫ
Horatiꝰ. qñ in loco ſcat cū abltō ↄstruit. Hora. Quicq̄d sub terra ē in apricū pferet etas

¶ Super.

¶ Super in ſcato ↄtrariat subter : supra vō infra : supra tñ actō tm̄ iungit. At sup mō actō : mō et abltō : vt sedeo sup lapidem. Virg. Fronde sup viridi sunt nobis mitia poma. De harū trium ſcatione ꝑpositionū vide Calepinū.

¶ Subter ꝑpō est : cuiꝰ reltm̄ est sup : vt h mirifice natat duratq̃ subter aqua et tā actō q̃ abltō iūgit. Nec hoc ꝓtereundū est q ꝑpōes sine casibꝰ suis in orōe positis : nisi cōposite fuerit : vim aduerbij recipiūt. Hoc em̄ accidit cōiter his xi. ꝑpōibꝰ ante ↄtra iuxta pone ꝓpe post vltra cū corā clā palā. Nec hoc q̄dē mi rādū est. qm̄ aduerbijs etiā q̄busdā licet vim ꝑpōis assumere. vt ꝓdie calēdas.
ꝓdie nonas. Itē ꝓcul inter ꝑpōes poni Lācilotꝰ hisce ondit exēplis. Corne. taci. Lancilo.
Iā ventū ꝓcul mari qd hyberniā insulā spectat. Curtiꝰ. Vetusta arbor haud ꝓ Corne. ta.
cul muro ramos multa frōde vetustos. Velut de industria tegeni regētes ob- Curtius.
iecerat.

¶ Exempla huiꝰ regule.

¶ Ante. Virgi. Ante leues ergo pascent in ethere cerui. Cōtra aduerbiū / signi- Virgiliꝰ.
ficat e regiōe siue ex opposito / vt stat ↄtra starīq̃ iubet. Plautꝰ in amphi. Hostes
crebri vadūt nostri cōtra ingruūt. Iuxta aduerbiū ſcat eque / silr / eodem modo
Plautus. Iuxta mecū rem tenes. i. eque mecū. Salustius in Iugur. Hyemem Plautus
atq̃ estatē iuxta pati. Pone. Virgi. Pone subit cōiunx ferimur per opaca locoꝝ Salustiꝰ
Prope aduerbiū vltima acuta ſcat fere vlꝫ q̄si. Teren. prope adest. Post. i. postea Virgiliꝰ.
Virgi. Post mihi nō simili pena cōmissa luetis Idē li. vi. Ille admirās venerabile Terentiꝰ
donum. Fatalis virge longo post tpe visum. Vltra. Assidue lego nihil vltra fa- Virgiliꝰ.
ciens. Cum ſcat qñ vt cū didiceris doctus efficieris. Coram. vt corā p̄sensq̃ te-
cum loquutus sum. Clam. clam feci nihil palam. Terentius in Eunucho. Si Terentiꝰ
fictum aut falsum cōtinuo palam est. i. manifestum. Multa etiaꝫ in elegantijs nostris terminorum hisce de rebus disseruimus.

Interiectio est pars orationis signi

Donatꝰ.

ficans mētis affectū voce incognita. Hoc est Interiectio est ps orationis indeclinabilis / interiecta alijs ptibus orōis ad exprimen dos animi affectus puta gaudium / timorem aut huiusmōi. Et dicitur interiectio quia interijcitur alijs ptibus in orōne siue regula. Greci eam inter aduerbia cōpleri sūt : sed latini eā ab aduerbio sepauerūt : cū hmōi voces non statim verbū subsequant : et late multiplex interiectiōis causa cōsistit

¶ De accidente interiectionis.

¶ Vnum est accñs interiectionis scꝫ ſcatio. Vnde quatuor sunt ſcationes in- Donatꝰ.
teriectionis ſm Donatū. Nam aut letitiā mentis significāt vt euax / aut dolorē vt heu / aut ammirationē vt pape / aut metum vt tat tat. Sed sunt quedaꝫ alie que ad istas reducuntur vt patet in figura sequenti.

Omnis interiectio aut ſcat.
- Leticiam mētis / vt euax / euge / yoheya.
- Ridentis : vt haha / hehe / ahu / aho
- Dolorem : heu / heuheu / o / ah / hey / prohdolor / he / vae / hui ironiā ſcat. Terentius hui tam cito. (Terentiꝰ)
- Timorem vel metum : vt atatat / ast / phi / ha / hoe
- Admirationem : vt pape / hem / hoe / vih / vach
- Indignationem : vt ve / vah / proh / nefas / infandum
- Blandientis : vt sodes / amabo media breui
- Plorantis : vt au / ohiohi / et si qua sunt similia.
- Vitantis ; vt apage.
- Exclamantis : vt proh / vah / vih.

Puerorum regule duodecim.

¶ Prima regula.

¶ Omne adiectiuũ siue noiale : siue ꝓnominale : siue ꝑticipiale : et suum substantiuũ volunt cõuenire in gñe : numero : et in casu. Est em̃ adiectiũ nomiale cui in bona sententia potest addi eyn ding. Adiectiũ ꝑticipiale est omne participiũ. Adiectiua ꝓnominalia sunt meus : tuus : suus : noster et vester.

Exempla sunt:
- Albus vir — Bonus magister
- Misericors deus — Benignissimus princeps
- Optimus liber — Papa sanctus sanctior sanctissimus
- Pinguis bos — Cara annona
- Maria sancta sanctior sanctissima
- Templum pulchrum pulchrius pulcherrimum

¶ Secunda regula.

¶ Omne nomen substantiũ regit aliud in gtõ. Vel sic : Qñ duo substãtiua ad diuersa ꝑtinentia simul cõueniũt in oratiõe / tunc alterum ipsorũ erit gti casus.

Exempla sunt:
- Equus regis — Rex anglie — Caput corporis
- Potentia patris — Albedo petri — Offitium humanitatis
- Piscis triũ solidorũ — Vnũ vasis — Puer octo annorum
- Dies ludi — Rex populi — Epistola pauli
- Circulus vini — Medicina sanitatꝫ — Joannes pistoris
- Tempus resumẽdi — Dalida samsonis — Liber petri

¶ Tertia regula.

¶ Quemcunqꝫ casum regit positiuus : eundẽ regit compatiuus et suplatiuus

Exempla sunt:
- Diues ditior ditissimus agri vel agro
- Similis similior simillimus patris vel patri.
- Pulcher pulchrior pulcherrimus faciem vel facie.

¶ Quarta regula.

¶ Demonstratiuũ et sua res demonstrata debent cõuenire in numero / in gñe et in casu. Et intelligit̃ regula tam de demonstratiuis noialibꝫ ; q̃ꝫ ꝓnoialibus

Exm̃a de noiali:
- Tantus : talis honor nobis exhibetur.
- Tanta : talis virtus extollitur
- Tantum : tale carmen probatur

Exm̃a de ꝓnomiali:
- Hic/ille/iste/meus/tuus/suus/noster/vester hortus
- Hec/illa/ista/mea/tua/sua/nostra/vestra domus
- Hoc/illud/istud/meũ/tuum/suũ/nostrum/vestrũ pallatium

¶ Quinta regula.

¶ Interrogatiuũ et suum responsiuum volunt conuenire in casu.

Exemplum cũ queritur:
- Joannes cuiꝰ ꝑtisorationis
- Quibꝫ artibꝰ inuigilas
- Quẽ amore ꝓsequeris
- Que a te amatur

Rñdetur:
- nominis : et non nomen.
- grãmatice : logice.
- petrum : ioannem
- Elizabet/anna.

¶ Sexta regula.

¶ Relatiuũ et suum añcedens debent cõuenire in numero et in gñe. Et intelligitur hec regula solum de sex relatiuis scꝫ qui/ille/ipse/iste/hic/is.

Regule grammaticales

Exempla sunt:
- Petrus currit qui mouetur.
- Deus est pius et ille : vel is : adoratur
- Verecundia est virtus que in adolescentibus laudatur
- Rhenus est magnus et ille/ipse/vel qui : laudatur

¶ Septima regula.

¶ Suppositũ et appositũ volũt cõuenire in numero : in ꝑsona : et in rectitudine casuali. Et ꝑ suppositũ pueri debẽt intelligere nomẽ : et ꝑ appositũ verbum. Licet ꝓm veritatẽ sic nõ sit : nã Oratores eis alia offitia attribuũt. Exm̃a sunt : Magister legit. Diues honorat̃. Joannes scribit. Pauper cõtemnitur.

¶ Octaua regula.

¶ Omne verbum actiuum transitiuũ regit post se accusatiuum.

Exempla sunt:
- Amo deum — Intro scholas
- Video hominem — Suo tunicam
- Lego librum — Adamat virginem

¶ Nona regula.

¶ Quando duo verba sine cõiunctione media simul cõueniunt in oratiõe : tũc vnum illorũ debet poni in infinitiuo.

Exempla sunt:
- Volo scribere — Studet mentiri
- Cupio legere — Desiderat studere
- Nescit fallere — Discit assentari

¶ Decima regula.

¶ Omne aduerbiũ põt stare iuxta suũ verbum vel ꝑticipiũ : ad eius ꝓcatiõem determinandã. Et illa determiatio fit tot mõis quot sunt ꝓcatões in aduerbiis quarũ ꝓm Donatũ sunt .ij. Nam aliq̃ sunt aduerbia loci : aliqua tꝑis ꝛc.

Exempla sunt:
- Deus retribuet abundantissime
- Celum mouetur velocissime
- Comedens sobrie sed potas ebrie

¶ Vndecima regula.

¶ Cõiunctio copulatiua et disiũctiua ; et iste tres dictões q̃ꝫ/nisi/ꝑterq̃ꝫ/volunt copulare similes casus : et siliter verba similiũ verborum.

Exempla sunt:
- Virtus et diuitie nunq̃ꝫ possunt coire
- Fauor aut amor insignia nõ magniducit munera
- Nullus nisi opulentia affectus obseruatur

¶ Duo decima regula.

¶ Triginta sunt ꝓpõnes volẽtes ꝯstrui cũ actõ : quibꝫ addunt̃ versus et retro. Et quedã volẽtes ꝯstrui cũ ablt̃õ ; quibꝫ addit̃ ꝓcul. Et q̃tuor volentes cõstrui cũ vtroqꝫ. Exm̃a sufficiẽter enumerata sunt de ꝓpositionibus.

¶ Predicte regl'e pueris q̃si ꝓgymnasmata administrent̃ : nõ mõ i orõibꝫ ꝯgruis verũetiã in incõgruis plerisqꝫ exmis : q̃ ipi ꝯuenientiã et dnãm accñtiũ grãmaticaliũ diligẽter ꝯsiderare studeãt : vt orões latinas recte cõbinare ꝑdiscant.

Hieronymi Cingularij Aurimontani

Etymologia: seu Liber scđus: Noīm declinationes: eorūm gn̄a: verborum cōiugationes summatim cōtinens.

Etymologia est vera cunctarū

originis inq̄sitio dictionū. Et est graphice ſm hui⁹ opis diui sionē in q̄nq; capita discreta. Caput primū est de noīm latinoꝝ recticliniū inflectiōe: et de nominū patronymicorū: et grecorū declinatōibus. Scōm de declinatōibus noīm heteroclitorum. Tertiū de gn̄ibus noīm et pticipiorū. Quartū de verborum regulariū cōiugationibus. Quintū et vltimū: de verbis defectiuis et anomalis.

Caput primum de declinationibus nominū.

Declinatio est inflectio noīs p casus. Sūt aūt noīm declinatōes q̄nq; ¶ Prima est q̄ facit gtī̄ et dtī̄ singłares in ae diphthōgon: vt musa musae. orbita orbitae: arca arcae. ¶ Scđa est q̄ hȝ gtī̄ in i ꝛ dtī̄ in o vt anim⁹ animi animo: surcul⁹ surculi surculo. ¶ Tertia est q̄ gtī̄ in is finit et dtī̄ in i: vt virtus virtutis virtuti. ¶ Quarta est q̄ gtī̄ in us et dtī̄ in ui termiat: vt senatus senat⁹ senatui: tractatus us. ui. ¶ Quinta est q̄ facit gtī̄ ꝛ dtī̄ in ei p diuisas syllabas: vt glacies glaciei: macies maciei.

De prima declinatione noīm. — De Ntō.

¶ Primi ordinis noīa: siue latina siue greca: aut in a: aut i as: aut in es hn̄t singłares ntōs. In a vt poeta roma musa. In as et in es greca sūt tm̄: aut barbara: vt aeneas anchises thōas. ¶ Est etiā vna termiatio nti in am: sed plane barbara siue hebraica: vt adam habraam: Nec sunt plura talia declinabilia. ¶ Est et alia terminatio nti prime declinatōis greca: in e scȝ: vt phebe/phebes phebe: pheben: et phebe in abltō. Sic declinant̄ et alia greca in e: vt infra de declinatiōe noīm grecorum docebimus.

De A et As.

A. ¶ Nomia in a desinētia nō neutri gn̄is sunt p̄me declinatōis: vt abolla arista aurora arra arrha anīa acrimonia basilica copia industria ignauia nauta patria scriba ꝓpheta ꝓpola. Neutra vo in a sunt tertij ordinis: p̄ter tria barbara scȝ pascha mām̄ona manna q̄ sunt primi ordinis: nec sunt plura. Pascha tn̄ et

Scripta māna etiā legunt̄ tertie declinatōis: vt in vita dn̄i de resurrectōe: in die paschatis: et in alijs sepe historijs inuenit̄ esse primi vel tertij ordinis. Et vetustissimi

Sulpiti⁹ vtebant̄ solū polenta in neutro gn̄e inq̄t Sulpiti⁹: Ouidij testimoniū citans:

Ouidius quarto metamorpho. Dulce dedit testa qđ coxerat ante polenta. Et itē in feino

Hierony ponit: Cū liquido mixta pfudit diua polenta: vbi mixta polēta abltūs est. Di

mus. uus Hiero. li. j. Josue. c. v. in femino posuit/ibi: Et comederunt gentes de frugibus terre die altero et azimos panes et polentam eiusdem anni.

As. ¶ In as termiata noīa p̄me declinatōis: oīa sunt masculina et virorū ꝓpria vt aeneas anaxagoras andreas barrabas dametas esaias helias mathias tobias: ꝛ q̄dā alia greca et barbara. Preter boreas ꝛ sathanas. Nā dorcas tertij est ordīs: nō p̄mi. mlta eñ ꝓpria i as exeūtia sūt tertie inflectōis: vt atlas pallas

¶ In es desinētia p̄me declinatōis: oīa etiā sunt aut greca aut barbara: semperq; masculina et virorū ꝓpria: vt anchises alcides manasses. Multa tn̄ ꝓpria virorū in es exeuntia sunt tertie declinatiōis: vt aristoteles herodes agathocles hyppocrates. Multa etiā prime et tertie declinatōis vt achates. huius achatis vel achatae. Vlixes: huius vlixis vel vlixe vel vlisse Chremes: huius chremis vel chremae. Nestor enumerat plura eiusmodi. Es. Nestor

¶ Oīa noīa in am desinētia semp sunt indeclinabilia ſm Priscianū. Nisi assumpserint terminatōem latinā: sicut historici faciūt dicētes: roboam⁹ gerobo amus adam⁹ habraam⁹. Bap. mant. calamitatū p̄mo: Et nihil est aliud culis adamus in hortis. Idē in tertio. Quū deus habraamo dedit hec mādata fideli. Hec tn̄ duo noīa declinari pn̄t apud eccłasticos. Balam vero nō variatur Et qn̄ noīa in am termiata variant̄: sunt diptote forme. hoc est p oēs casus hn̄t tm̄ duas termiatōes: scȝ e in gtō et dtō: ꝛ in reliq̄s oīb casib⁹ hn̄t am. Am Priscian⁹ Mantuanus

De Genitiuo et datiuo.

¶ Oīa noīa p̄mi ordinis hn̄t ae diphthōgon. i. e longū in gtō et dtō singularibus: vt aula aulae. interula interulae. Veteres tn̄ gtōs feminorū in a desinentiū plerīq; in as more greco termiauerūt: vt huius familie ꝛ familias. Sic in vsu est paterfamilias/materfamilias/filiusfamilias. Et apud Neuiū: Fili terras. i. terre. Et Ennius: vias p vie ptulit. Virg. Nihil ipa nec auras nec sonitus memor: aures p aure posuit. Et itē veteres ai p ae dixerūt: vt aulai p aulae/et pictai p pictae: sic et aquai viai patriai nepai et silla. Virg. in. iij. Aulai in medio libabāt pocula bacchi. Lucreti⁹: Cōmoda p̄terea patriai prima putare. Cicero: Atq; oculos vrget pedibus pectusq; nepai. Prudētius: Non dedignantū medici purgamen aquai: pro ae. Neuius. Ennius Virgili⁹. Lucreti⁹. Cicero Prudentius

De Accusatiuo.

¶ Accusatiui noīm p̄me declinatōis singularis nūeri terminant̄ in am: vt camera camerā. perna pernā. Excipiunt̄ greca ꝓpria in a et in as: quorū acti etiā in an finiunt: vt aeneas am. vel an. medea medeā vel medean. ossa ossam vel ossan. electra electrā vel electran. Sic helena maia malea odyssea am vel an. pythagoras am vel an. aegina aeginā vel aeginan. boreas am vel an. Alia etiam greca in es: actōs etiā in en emittūt: vt anchises anchisen. Et patronymica in es: vt p̄amides p̄amidam p̄amiden vel p̄amida. Ouidi⁹ in epis. Aeneā animo nocte dieq; refert. Idē: Horriferū cōtra borean ouis arma ministrat. Virg. in aethna. Pelion ossa creat summ⁹ p̄mit ossan olympus. Idē in tertio. Anchisen facio certū. Statius. Nanq; ferūt raptā ꝓprijs Aeginan ab vndis. Ouidius Virgili⁹. Statius.

De vocatiuo et ablatiuo.

¶ Vti et ablti singulares p̄mi ordinis in a desinunt: vt o poeta: ab hoc poeta. o sagena. ab hac sagena. o fidelia. ab hac fidelia. Sȝ noīa i es q̄nq; hn̄t e in vtō et abltō: vt anchises anchise. Interdū etiā in a: nā olim anchisa etiā in ntō dicebāt vt docet Quintilian⁹. ¶ Et est sciendū q̄ q̄uis greca habeant e in abltō: non tn̄ est dicendū grecos habere abltm̄: sed ponere gtm̄ et dtm̄ loco ablatiui quod etiā affirmat Priscianus. Quītilia.

De Prima declinatione

¶ De Nominatiuis et vocatiuis pluralibus.

¶ Plurales nti et vti hui⁹ declinatōis in ae diphthongon desinūt: vt he pirate
o pirate: cataracte: dolabre. Sed ab regula multa excipiunt̄ noia nūero plī ca
rentia: vt fama/vita gloria ꝛc. de quib⁹ de heteroclitis dicem⁹. Scōo manna/
pascha et mām̄ona/q̄ etiā plī carent: et multa silla q̄ numerū multitudinis nō
admittūt/excipiunt̄ a regula. sicut noia fluuiorū: vt odera/istula. Noia virorū
vt seneca/cathilina. Ciuitatū vt vratislauia. Prouintiarū: vt slesia/bohemia/
prussia. ¶ Est tn̄ sciendū q̄ noia ꝓpria nō excipiunt̄ a regula. Cōgrue em̄ dicit̄
Scripta. due catharine: due marie. Vn̄ in sequētia: Jacobiq; pariles. de quibus de he
teroclitis dicemus.

¶ De Genitiuis pluralibus.

¶ Gtī plīs numeri ꝑme inflectiōis terminant̄ in arū: vt poeta poetarū. musa
musarū. Nill ꝑ sincopā cōposita et diriuata noia ꝓferant̄: vt graiugenū ꝓ gra
iugenarū. dardanidū ꝓ dardanidarū. aeneadū ꝓ aeneadarū. celicolū ꝓ celico
Virgili⁹. larū. Virgi. in ꝑmo: Quis gn̄s Aeneadū: q̄s Troye nesciat vrbem. Idem in
tertio. Coelicolū regi mactabā in littore taurū. Est aūt Sincopa cōcisio seu ab-
Sincopa latio littere vel syllabe de medio dictōis. Et hoc fit causa metri. Cui opponitur
Epēthes. Epenthesis: que est additio litere vel syllabe in medio dictōis: vt mauors pro
Ouidius mars/vbi addit̄ uo syllaba. Ouidi⁹. Sic ego: sic posita dixit mihi casside ma-
¶ Hic nota q̄ noia q̄ sincopant̄ sunt duplitia. quedā em̄ sincopant̄ in (uors.
carmine tn̄: quedā in ꝓsa ꝛ carmie: de quib⁹ sic accipe. In hac em̄ declinatōe
sincopari pn̄t tā in carmie q̄z in ꝓsa: patronymica in des: vt priamidū darda
nidū: ꝓ priamidarū dardanidarū. Itē cōposita a colo: vt ruricolū siluicolū:
ruricolarū siluicolarū. agricolū ꝓ agricolarū. A gigno francigenū terrigenū ce-
ligenū troiugenū: pro arū. A fugio transfugū ꝓ transfugarū. A venio aduenū
pro aduenarū. A peto hierosolimipetū romipetū: pro arū. Et oīa noia habē
tia plures syllabas q̄z tres in gtō plī: vt nundinū ꝓ nundinarū. Que vo abun
dant syllabis: et de quib⁹ nō est mētio facta: solum in carmie sincopant̄

¶ De Datiuis et Ablatiuis pluralibus.

¶ Datiui et ablī multitudinis in is terminant̄: vt his valuis maluis. ab his
valuis maluis. Decē tn̄ in abus hos casus hn̄t: vt deab⁹/filiab⁹/natab⁹/mu-
Pilades. labus/equab⁹/libertab⁹/asinab⁹/ seruab⁹/ duab⁹ et ambab⁹: dicit Pilades.
Sulpiti⁹ Sed Sulpiti⁹ enumerat tn̄ septē: vt deab⁹/filiab⁹/equab⁹/mulab⁹/liberta-
bus/duab⁹ et ambab⁹: et vix plura. Quāuis antiq̄ dextrab⁹ et eabus dixerūt
Et falsum est illud q̄ omnia femina q̄ a masculinis in us: neutra carentibus:
Lauren. transformant̄ in abus hos casus habeāt. Nā vt inquit Valla: Diuab⁹ priuig
valla. nab⁹/genitab⁹/asinab⁹/iuuencab⁹/ceruab⁹/lupabus/vrsab⁹/libertinab⁹/pa-
tronab⁹/cōcubinab⁹/seruab⁹/famulab⁹/dn̄abus/aīabus/nō dicimus. So-
Florus ciabus em̄ apud Florum legimus: asinabus apud Pristianum.
Pristian⁹

¶ De accusatiuis pluralibus.

¶ Accusatiui plurales prime declinatōis in as emittunt̄: vt horas/carnifici-
nas/tesseras/gymnasiarchas ꝛc.

Liber Secundus
De Secunda declinatione.

¶ De Nominatiuo singulari

¶ Nomiatiu⁹ singlāris scōi ordis/sex mōis terminat̄. Aut em̄ terminat̄ in er:
vt caper/socer/aper/vafer/surdaster. Aut in ir: vt ista tria/triuir/leuir/ꝛ vir cū
compositis: vt semiuir/duūuir/triūuir/decēuir: reliqua sunt tertie. Aut in ur:
vt satur adiectiū. cetera in ur sīt tertij ordinis. Aut i um: vt pedū/cōmodū/elec
trum/oppidū/carnariū/succinū/vexillum/sigillū. Aut in us: vt thalamus/edi
tuus/calamus/virgili⁹. Aut in eus diphthōgon: grecorū tn̄: vt thydeus/or-
pheus. Et noia in eus finientia etiā in es terminant̄ et sub es tertie declinatōis
vt oedipus oedipi vl' oedipodis/achilles achillei vel achillis. Inuenimus etiā
in os greca termiata: vt hec les bos/hic atos/hec delos/hoc cabos/argos/pa-
ros/melos. Et in on neutra: vt hoc ylion/hoc epitheton/et hn̄t on in actō: ꝛ vo
catiuū ntō similē: in gtō aūt non declinant̄/nisi latinā terminationē suscipiant.
et datiuū et ablīm in o: vt hec delus deli/cabus cabi. Sed greca in os mascu-
lina: habētia excrescentiā in gtō/sunt tertie declinatōis: vt heros/ rhinoceros
dicit Pylades et Sulpitius. Pilades. Sulpiti⁹

¶ De Genitiuo.

¶ Gtūs singularis secūdi ordinis: terminat̄ in i: vt circus circi: tentaculū ten
taculi idolū idoli media ꝓducta. Preter noia in eus: que faciūt gtm̄ in ei vel in
eos: vt orpheus: thydeus thydei: vel thydeos: Peleus pelei vel peleos: achil-
leus achillei vel achilleos: Tere⁹ terei vel tereos. Statius tertio Thebaidos. Statius.
Thydeos egregij ꝓfossum pectus et arma. Martialis. Flet Phylomela nefas Martial'
incesti tereos atq;. Muta puella fuit garrula fertur auis. Etiā in o gtm̄ habēt:
vt Orpheo: androgeo: attico more: et i in dtō: vt huic orphi. Sed qn̄ ntūs ter
minatur in ir: ur: aut in eus: tunc gtūs vna syllaba abūdat: vel excrescit su-
pra ntm̄: vt vir viri: satur saturi: thydeus thydei. Noia aūt in us et in um nō
crescunt: sicut grabatus grabati media ꝓducta: incōmodū incōmodi. Et q̄
formant̄ a noiatiuis in er: habentibus femininū in a: vt niger nigri nigra. Ex
his excipimus: que s: b: sp: vel n: ante er syllabam hn̄t: vt miser miseri: ꝓs
per prosperi: tener teneri: gener generi. ꝛc Et a fero/vel gero composita: vt ar
mifer armiferi: sic lucifer: mortifer: crucifer: armiger armigeri: sic clauiger:
corniger: laniger: nugiger. et alia cōposita de gero et fero: que oīa habent eri
in gtō per excrescentiā. Demit̄ etiā puer pueri: liber liberi: qd̄ bachum et inge-
nuum s̄cat. Nam in alijs s̄cationibus libri facit. Adulter adulteri: socer soceri
lacer laceri: liber liberi penul. producta. Item et eius cōpositū: celtiber celtiberi
presbiter p̄sbiteri: dexter dexteri et dextri: asper asperi et aspri: sed aspri qn̄ est
propriū. Caper capri nomē auctoris puta grāmatici. Cancer cancri pro pisce ꝛ
stella celesti Sed cancer cāceris ꝓ morbo tertie inflectiōis est: de q̄bus in de he
teroclitis dicemus. ¶ Hic nota q̄ octo sunt noia que excipiunt̄ a reglā gtī: q̄a
illa non hn̄t i sed ius in gtō singulari: sc; vnus: vllus: vter: nullus: solus: al
ter: totus: et alius cū eorū cōpositis: vt vnusquisq;: vterq;: alteruter: que

Priscian⁹ omnia fm Priscianū olim habebāt in gtō singulari i: et o in dtō ꝛ abltō/more
Terenti⁹ noim scđe declinatōis. Terenti⁹ Quādo quidē inera tam nulli cōsilij sum. In
Scriptura euangelio. Dico vni vade et vadit/et alio veni et venit: ibi alio est dti casus: ꝛ
Donatus apud Donatū gn̄is neutri. ¶ Et est sciendū q̄ oīa noia que hn̄t ius in gtō/ca-
rent vtō: exceptis vnus/tot⁹/sol⁹. Vñ cūcta carēt qnto/quorū gtūs in ius. Se
quintū casum dant totus solus ꝛ vnus. Itē isti gti in ius/in psa producūt i ante
us/pter alteri⁹ qđ corripit i. In carmie aūt penultima ponit ad placitū. Unde
Corripis alteri⁹/semp producis alius. Rectus vult alius/sed vult gtūs alius.

De Apocopatis.

¶ Noia que hn̄t duo ij in gtō/siue ꝓpria siue appellatiua/deponūt posteri⁹ i: per
apocopen/et hoc fit in carmie tm̄/vt Antoni p antonij/oci p ocij/virgili p vir-
Iuuenalis gilij/tuguri p tugurij. Iuuenalis. Antoni gladios potuit cōtemnere si sic: Oia
Virgili⁹. dixisset. Itē Nil agis Antoni/scripta deserta manēt. Virg. in bucco. Pauperis
et tuguri cōgestū cespite culmen. Idē Nec spes libertatis erat nec cura peculi
Apocopa ¶ Est igit Apocopa/ablatio litere vl' syllabe in fine dictiōis/vt vidisti. Sed Pa
Paragoge ragoge addit lrām vel syllabā in fine dictiōis: vt dicier pro dici. Persius At pul
Persius chrum est digito mōstrari et dicier hic est. Amarier pro amari ꝛc.

De datiuo et ablatiuo.

¶ Dtūs et abltūs scđe declinatōis/formant a gtō i in o cōuersis: vt fabri fa-
bro: xenodochiū xenodochij xenodochio/nosoecomiū nosoecomij nosoecomio
Excipiunt que hn̄t ius in gtō: qz illa in dtō hn̄t i: sed o in abltō: vt vnus vni⁹
vni vno. Excipiunt scđo greca in eus: que hn̄t gtōs in ei vel in eos: ꝛ in eo mo
re attico: etiā hn̄t et dtōs in i: vt orpheus hui⁹ orphei vel orpheo/vel orpheos/
Virgili⁹. huic orphi. Virg. in bucco. Orphi calliopea lino formosus Apollo. Et in serto.
Statius. In foribus letū Androgeo. Stati⁹ Non mutum caput. Orpheos loquebar.

De Accusatiuo.

¶ Actūs singular hui⁹ declinatōis in um erit: vt scopulū/scrupulū/brocho-
dochium/brephotrophiū: hierocoromiū/sarculū. Sed greca in us/termināt
actm̄ in um: vel in on: vt diphthongus/arct⁹/menela⁹/pactalus pergamus/
rhodus priam⁹ dardanus: um vel on hn̄t: sic lesbon: meandron dicim⁹ Vir.
Virgili⁹. in Ethna. Quis nō agricolo defleuit pgamon igni. Ouidi⁹. Ardet amore tui:
Ouidi⁹ sic ꝛ menelaō amauit. Propheta regi⁹. Dilexi mādata tua sup aurū ꝛ topasion
Dauid Greca aūt noia in eus: termināt actm̄ in um: vel in on: vl' in a: vt orphe⁹ hꝫ
Virgili⁹. orpheum: vl' orpheon: vel orphea: tydeus tydeū tydeon vl' tydea. Virgili⁹ in
Horati⁹. bucco. Orphea que in medio posuit siluasqz sequētes. Horati⁹. Quo teneā vul-
Statius. tus mutantē protea nodo. Stati⁹. Tydea magnanimū stimulis ingētibus an-
Priscian⁹ gunt. Et ideo dicit Priscian⁹: q̄ magis a q̄z um vtendū est in scripturis. ¶ Et
est hic notandū q̄ oia hec noia: et silia: etiā faciūt actōs in um more latino: vt
anteus anteū vl' antea. Virgi. Antea sargestūqz videt. Boeti⁹. Strauit anteum
Virgili⁹. lybicis harenis. Et hoc habet veritatē tam de appellatiuis q̄z ꝓprijs: vt scorpi⁹
Boetius. scorpium vel scorpion: topasius um: vel on. Et ideo oīe nomē in us: qđ fm
grecos etiā terminat in os: habet duplicem actm̄: scꝫ um vel on: vt distichus
distichum vel distichon: sic acolytus: abissus.

¶ Hic pueris repetenda est regula gn̄alis in pmo opusculo data: q̄ noia neu- Regula
tri gn̄is cuiuscūqz fuerint ordinis hn̄t tres casus siles in vtroqz nūero: scꝫ ntm̄
actm̄ et vtm̄: vt hoc damnū tormentū vulgus pelagus sacellū hostorū vulu⁹
vlcus cornu. In pli vo hn̄t a: vt damna tormēta vlcera cornua ꝛcij.

De Vocatiuo.

¶ Vtūs singularis nominū in er/ir/ur/vel in um: silis est ntō: vt o magister
o vir/o templū/o satur/o custochiū/o glicerij. Ideoqz aniaduertendū: o euan
dre/o tymbre/o teucre/o puere ꝛ his silia: nō esse a ntis in er sed a rectis in us
dicit Sulpiti⁹: vt euandrus tymbrus teucrus puer⁹ vt antiqui dicebāt. Noia Sulpiti⁹
vero ꝓpria in us terminata et i ante us hn̄tia: vtm̄ in i remoto us minorem ntō
vna syllaba faciūt: vt virgili⁹ o virgili. pompei⁹ o pompei. caius o cai. Sic te-
renti⁹ ouidi⁹ bonifaci⁹ marsili⁹ seruaci⁹ tiburti⁹ stati⁹ antoni⁹ gregori⁹ ambro-
sius tullius boeti⁹ et silia. Et hn̄tia ꝯsonantē ante tius hn̄t vtm̄ in ti et nō ci: si-
cut terenti nō terenci. tiburti⁹ tiburti. quib⁹ addit filius qđ fili abijcit us: vt o
fili. Vetustissimi tñ dicebāt o virgilie pompeie caie. Cetera in us: cōuerso us in De vtis
e faciūt vtm̄: vt priamus o prame. notari⁹ cementari⁹ primari⁹ librari⁹ c. archi us i e mu
magir⁹ archimagire. archigrāmathe⁹ archigrāmathee. tabellarius tabellarie. tatis.
Quedā tñ greca in us terminata hunc casum emittūt in u: vt oedippus oedip-
pu. panthus panthu. Quedā in os silem ntō: vt ilios ilie. Dicim⁹ tñ o deus/o
lucus/o fili et o filie/o populus o populc/o fluui⁹ o fluuie/o agne et o agnus/ꝛ
o vulge et o vulgus/chore et o chorus/pelage ꝛ o pelagus: que sic suo arbitrio
protulere maiores: ait Sulpiti⁹. Sulpiti⁹

Regula de Graecis vtis.

¶ Oīa noia greca in s literā desinētia cuiuscūqz declinatōis: faciūt vtm̄ de-
ponendo s: vt anchises o anchise. achilles o achille. tydeus o tydeu. colchis o
colchi. pallas o palla. penthus o panthu. melamp⁹ o melampu. Virg. Quo res Virgili⁹.
summa loco panthu quā prendim⁹ arcem.

De Ntis et vtis pluralibus.

¶ Nominatiui et vti plurales scđe declinatōis in i longum desinūt: vt hij nun
cij grāmatici cementarij statuarij. Sed neutra noia habent ntōs actōs et vtōs
in a: vt vexilla ephippia demonia sigilla. Sub quib⁹ continent ista femina in
um: vt dortium glicerū que etiā habent a. Unde: Pandunt glicerja rixantes
cuncta secreta. Etiā reperit scortum scorta.
¶ Hic nota q̄ ntūs et vtūs plurales scđi ordinis sunt siles gtio singulari. Tñ
hoc nomen deus reperit habere duplicem ntm̄ et vtm̄ pluralem: scꝫ dij et dei:
sed dij ntūs magis vsitat⁹ est. Siliter habet duplicem dtm̄ et abltm̄: scꝫ dijs ꝛ
deis. Virg. pmo geor. Dijqz deeqz omnes studiū quib⁹ arua tueri. Iuuenalis Virgili⁹.
Dij maiorū vmbris. Lucan⁹: Et veniā meruere dei. Idē: O vtinā celiqz deis Iuuenalis
erebiqz liceret. Virgi. Dijs aliter visum est. Et debet dij cū duplici ij latino scri- Lucanus
bi. Unde colligit q̄ duplex sit syllaba: cum quelibet vocalis (pterqz in diphtō Virgili⁹.
go) per se syllabam faciat. Est ergo duarum syllabarū et sic scribi debet et cloq

Sic etiā ijdem: ij nisi in carmie aliqñ ex necessita te p syneresim vnā faciat syl-
Bebeli⁹. labā qd ex iam dictis carminib⁹ cognoscere licet. Hec Bebeli⁹ noster.
¶ Nota q licet hoc nomē vnus careat plī nūero: pōt tñ habere ipm qñ ponit
Sulpiti⁹ cum dictōe plis numeri tm̄: sic dicim⁹ vnas literas ꝛc. Sulpiti⁹ tñ vnus vna
vnum p omnes casus declinat in plurali.

De Genitiuis.

De sincopati in secūda declinatōne ¶ Gti plurales scōe inflectōis terminant in orū: vt dñs dñorū. diuus diuorū.
Proferunt etiā in um ab autorib⁹ gti masculini: psertim neutro carētes: siue
p syncopā: siue qñ in um naturaliter creant: vt deū et deorū. nummū et num-
morū. Mille nummū tñ et mille denariū nō: mille nūmorū et mille denario-
Varro rū. Triūuirum/sed non triūuirorū: vt Varro docet. In neutris aūt sincopen
fieri aut nunq aut raro inuenies. Dicim⁹ tñ duū p duorū: verū singulari ca-
rent. Causa aūt cur neutris negat sincopa est: ne cū singularib⁹ ꝯfundant. Fit
aūt freques ad euitandā eiusdē syllabe frequentiā: magnanimū p magnani-
Nestor morū. Et Nestor addit plura in hac declinatōe: scʒ libellū p libellorū: socium
p sociorū. talentū p talentorū. senū pro senorū. denū p denorū. quadrigenū p
Virgili⁹. quadragenorū. paruū p paruorū/ que oīa autoritate cōperiunt. Virg. Chara
deū soboles. Idē in pmo: Insequit clamorqʒ virū stridorqʒ rudentū. Idem:
Plaut⁹ Diuū pater atqʒ hoim rex. ¶ Fit etiā syncopa in pnominib⁹ meū/tuum/suū/
nostrū et vestrū. Plaut⁹ in tri. Ut rem patriā gloriā maiorū meum: p meorū.
Idem in penulo: Et q meministi tuū parentū noia: p tuorū ꝛc. ¶ In tertia
declinatōe syncopant: apū pro apiū. procerū pro pcerū. boum p bouiū. pena-
De syncopati i tertia ꝛ qrta declinacionib⁹ tū p penatiū. Et Nestor addit plura: scʒ parentū p parentiū. ciuitatū p ciuita-
tiū. pbitatū pro pbitatiū. vatū pro vatiū. sedum p sediū. mensum p mensium
alpestrū p alpestriū. terrestrū p terrestriū. coelestū pro coelestiū. Ouidi⁹ in fastis
Frigida coelestū matres Arethusa vocauit. Itē macedū p macedonū p synco-
pen. Stati⁹: Fraxineas vibrāt macedū de more sarissas. i. lanceas. Prologat
etiā gtūs plis: vt alituū pro alitū. amazonidū p amazonū. Virg. Alituū pecu-
Virgili⁹. dumqʒ gen⁹ sopor altus habebat. Idē: Ducit amazonidum lunatis agmina
peltis. In quarta declinatōe: manū p manuū/currū p curruū: et vix plura.

De datiuis et ablatiuis.

¶ Datiui et ablatiui secundi ordinis in is finiunt: vt his asinis. ab his asinis.
Sed ludorū et festorum nomia illa semp pluralia in a desinētia: gtōs tam in
ium qʒ orum emittūt: sub scōa et tertia declinatiōe. Dtūs aūt in ibus: vt ho-
rū saturnaliū et saturnaliorū. his saturnalib⁹. ab his saturnalib⁹: Sic baccha-
nalia floralia ceremonialia. Sub quibus ponunt quatuor appellatiua scʒ va-
sa/iugera/menia/suppellectilia. Unde: Nomina festorū dicas in ium vel in
orum. Ut saturnalia: sed his duo iūgimus istis. Menia dic primū: dic iuge-
ra vasa suppellex. ¶ A regula datiui et ablatiui excipiunt ista duo hetherodita
Ambo Duo ambo et duo: que carēt singulari numero: et habent in dtō et abltō ambob⁹
duob⁹. Et declinant in plī sic. Ntō hi ambo duo/he ambe due/hec ambo duo
Gtō horū amborū duorū. harū ābarū duarū. horū amborū duorū. Dtō et abltō

ambobus duobus. Actō hos ambos duos/has ambas duas/ hec ambo duo
Vtō o ambo duo/ambe due/ambo duo. Olim tñ in masculino / in actō ambo
duo habuerūt. Virgi. in. xij. Si duo pterea tales idea tulisset: terra viros. Ho- Virgili⁹.
ratius. Preterea ne vos titillet gloria iureiurando astringam ambo. Horati⁹.

De accusatiuis.

¶ Accusatiui plēs scōe declinatiōis/in os exeunt: vt vitulos/pullos/ catulos/
platanos. Sed acti neutrorū in a desinūt: vt templa demonia sicut dictum est.

De adiectiuorū trium vocū declinatione.

¶ Adiectiua que ptim sunt pme/ptim scōe declinatiōis / sic variant in nūero
singlari. Bon⁹ bona bonū/boni bone boni/bono bone bono/bonū bonā bonū
o bone o bona o bonū/a bono a bona a bono. In plī boni bone bona/bonorū
bonarū bonorū/bonis/bonos bonas bona/o boni o bone o bona/a bonis. Sic
etiam Diuus diua diuū/malus mala malū/sanctus sctā sanctū/ dius dia di-
um/grandeuus grandeua grandeuum.

De tertia declinatione. De Ntō

¶ Tertie declinatiōis singulares nti varie terminant. Desinūt eñ in a: vt hoc
poema: in e vt hoc cubile: In i nullū est nomē/nisi illa monaptota neutri gñis
gummi/sinapi/nauci. Et ois gñis/frugi/nihili/mācipi/hmōi/eiusmōi/et silia.
In o vt hic leo: in al vt hoc anial: in el vt hoc mel: in il vt hic et hec vigil: in ol
vt hic sol: in ul vt ꝯsul: in an vt hic titan: in en vt h nomē: in in vt hec delphin
in on vt hec sydon: in ar vt hoc calcar: in er vt hic vomer: in ir vt hoc gadir: in
or vt h orator: in ur vt hic turtur: in as vt hec hūanitas: in es vt h pes: in is
vt hic panis: in ys greca vt chlamys: in os vt hic flos: in us vt hoc tpus: in
aes diphthongū vt hic praes: in aus vt laus: in ans vt amās: in ens vt mens
in yns vt tiryns: in ons vt mōs: in uns vt aruns: in ars vt hec pars: in ers
vt iners: in ors vt mors: in urs vt tyburs: in uls vt puls: in aps vt traps: in
ebs vt plebs: in ibs vt calibs: i ops vt scops: in urbs vt vrbs: in aps vt daps
qʒuis in vsu non sit: in eps vt adeps: in ips vt stips: in yps greca vt gryps et
cinyps: in ops vt inops: in irps vt stirps: in ems vt hyems: in ar vt far: in
ex vt lex et fex: in ix vt nix: in yx vt styx: in ox vt nox: in ux vt lux: in aux vt faux
in alx vt falx: in anx vt lānx: in unx vt cōiunx: in arx vt arx: in ac vt lac: in ec vt
halec: in id vt dauid: in ud vt bogud: in ut vt caput: in y vt epy. Stati. Quos
diron et sūmis ingestū mōtib⁹ epy. Sed aliq terminatiōes ex his interdū pro- Statius.
ducte interdū correpte inueniunt/quas quidē cum de gtō tractabit cognosces.

De genitiuis.

¶ Omnes gti tertie declinationis in is correptū desinunt: excepto vis huius
vis quod producit. Sed quia aliqui gti excedunt nominatiuū: aliqui vero nō
ostendā qūo fiat gtūs/ſm ordinem finaliū terminationū in forma subscripta.
¶ Nominatiui in a tertij ordinis: faciunt gtm̄ singulare assumendo tis: vel De A
tos: vt enigma enigmatis vel enigmatos: sic poema poematis vel poema-
tos. Sic dogma: syrma: anathema: apostema: aroma: baptisma: carisma

cathe gorema caumá crísma clima dyadema fantasma flegma fleuma grāma smig ma numisma pneuma ꝓblema reuma scisma scōma sophisma stigma
Prisciani⁹ sperma idioma zeugma et cetera hmōi. ¶ Hic nota ꝫm Priscianū q᷑ noia tertie inflectōis in a quondam fuerūt prime declinatōis : vt dragma dragme vel dragmatis. pascha pasche vel pascha paschatis. Et aliq̄ de istis sub illa terminatione um : olim erant scđe declinatōis : vt poema poematis : vel poematū poemati. Et ideo tm̄ greca neutralia declinanť per a tertie.

¶ De E.

¶ Noia in e correptā tertie inflectōis : in gtō singulari mutāt e in is : vt monile monilis. cubile cocleare ꝛc. Cepe aūt indeclinabile est. dicim⁹ etiā hec cepa cepe Sic etiā tēpe mille cete indeclinabilia. In e aūt ꝓducta greca sṫ ꝛ ꝓpriā seruāt declinatōem : vt hec penelope penelopes. parasceue ues. In i nomina nō variant : vt diximus.

¶ De O.

¶ Nomina latina feminini gñis in do et go terminata : faciūt gtm̄ singularem mutando o in inis penul. correp. vt albedo albedinis. dulcedo dulcedinis. Sic rubedo caligo erugo verrugo indago apollo cardo cupido ordo margo albugo
Ennius salsugo fuligo ꝓpago testudo et filia. Nemo neminis qđ caret plī nūero : et vrō/homo hois : vetusti tm̄ homonis dixerūt. Enni⁹ : Uultur vt in siluis miserū mandebat homonē. Uirgo v̄ginis : et virgo virgonis/dicta ea que peperit.
Lācilot⁹ hec Lancilot⁹. Turbo turbinis ꝓ vento : turbo aūt gladiator turbonis habet penul. prod. Quibȝ addunť ista : amazo arrago brito macedo saxo vel sasso truto vangio calcedo q̄ oīa corripiūt penultimā. Cōpago ꝛ ambago ꝯpagis ꝛ am
Ouidius bagis hn̄t. q̄uis ouidi⁹ dixit : Atq̄ȝ ita disparib⁹ calamis cōpagine certo. Dido didonis facit : et grece dydoos vel dydus. Calisto etiā calistonis et calistoos vl calist⁹. Greca eīm ꝓpria feīna in o : vertūt o in us faciendo gtm̄ : vt alecto/hui⁹ alectus. dido/hui⁹ didus. sappho/hui⁹ sapphus. Io/hui⁹ ius. clotho/hui⁹ clothus. Que noia si hoc pacto gtm̄ hn̄t : tres dūtaxat hn̄t casus : ntm̄ et actm̄ in o : et gtm̄ in us. pn̄t et ablatm̄ in o habere : sic manto calypso erato clio clotho.
Capella Capella : Declinare tm̄ possum⁹ dicta noia : et ea latino more. sappho sapphōis dido didonis : et ita dido a p̄ma regula deuiat/cū nō in inis sed onis hēat gtm̄
Uirgili⁹. testis est Uirg. Alia in o noia in gtō assumūt ius. p̄ter anio aniens qđ volunt a recto esse anien. Et caro carnis : antiq̄ hec carnis in ntō dixerūt : et pleraq̄ȝ pe.
Aulus gellius prod. Nerio quoq̄ȝ vxor et vis martis/nerienis : autor est Aulus Gellius.

¶ Alia regula.

¶ Cetera vero in o noia hn̄t onis longū : vt iuno iunonis. caupo cauponis. ligo carbo aleo cerdo pellio vnio sermo opilio decurio burdo bubo lectō obsidio obsessio opio ꝯfessio ꝓmissio : et cetera v̄balia in io regularia. Sic latro palpo gluto epulo aquilo cōtio predo cardo paro māgo pero pedo ticio spado. Cato catonis vel caton. echo vel echon. Echo tm̄ p̄sto pōdo argo soluēdo nō declināť.
De C. ¶ Duo sunt in c noia scȝ lac lactis : halec halecis penul. ꝓducta. Alia noia in c
Baptista nō declinanť : vt isaac melchisedec amalec. Baptista tm̄ declinauit melchisedec Pectore sacrifici melchisedecis erat.

¶ Noia in d terminata assumūt is : vt bogud bogudis pe. cor. rex maurorum. De D.
David indeclinabile est ; sed dauides habet dauidis pe. pro. Unde in hymno Scripta
Israhel es tu rex dauidis ꝛ inclita ꝓles. ꝛ vcīt a ntō dauides. q̄uis aliȷ̄ ꝯdixerit

¶ De Al El Il Ol Ul.

¶ In al desinētia : si neutra sunt : formāt gtm̄ in alis longū : vt hoc aial aialis. ¶ Al.
ceruical ceruicalis. minucal vectigal alis. media pro. Masculina v̄o penul. gtī
corripiūt : vt hanibal hanibalis. hastrubal alis. sal salis. Uir. Et salis occultū re Uirgili⁹.
ferūt in lacte saporē. Et oia noia in al etiā pn̄t terminari in ale : vt toral torale. puteal puteale. Exceptis duobus scȝ anial et sal : dicit Priscianus. Priscian⁹
¶ Noia in el formāt gtm̄ singularē in is penul. prod. vt daniel danielis. gabriel ¶ El
michael raphael. Sed mel et fel assumūt lis : vt fel fellis. mel mellis. Et siliter eorum cōposita : vt paucifel multifel exfel occimel ydromel rodomel. Alia oia in el sunt ꝓpria : vt rachel : p̄ter subtel et plantel:
¶ Noia in il appellatiua hn̄t is pe. cor. vt vigil vigilis. pugil pugilis. mugil mu ¶ Il.
gilis. Propria v̄o si declinanť ꝓducūt. Un̄ : Corripies pugilis : sed ꝓduces tanaquilis. Nil nihil et abigail nō varianť. ¶ Hic nota q᷑ multa noia in l terminata sunt indeclinabilia : vt nil et nihil. Et multa barbara : vt baal tubal betel bel
nicol. Item abel israhel saul que q̄nq̄ȝ leguntur declinata : q̄nq̄ȝ non. Baptista : Baptista
Piguibus et priscū donis imiteť Abelem. Saul inuenit u ꝓducere in obliq̄s :
¶ Noia in ol assumūt is in gtō pe. pro. vt sol solis. Sȝ noia (sed vsus corripit ¶ Ol.
in ul assumūt is in penultia correptū ; vt exul exulis. p̄sul p̄sulis. cōsul cōsulis. ¶ Ul.

¶ De Am et Em.

¶ Unū est nomē in am : nō variabile : oīs gñis : scȝ nequam. Duo in em vt ¶ Am
tantūdem et totidem : vt hoc tantundē. gtō hui⁹ tātidem. actō tantundē : cetera desunt. Totidem triū generū numeri multitudinis nō variať ¶ Em.

¶ De An En In On.

¶ Noia in an terminata a longū seruāt/et formāt gtm̄ addita is vel os : vt pean ¶ An.
peanis vel peanos. pellican pellicanis vel pellicanos : ꝛ sub scđa in us terminať Titan titanis vel titanos. Preter pan qđ panos tm̄ facit ad dr̄īam gtī panis. Et p̄ter euan hn̄s euantis. i. bacch⁹. Partius tm̄ vtimur os/q᷑ greca terminatio est. Reliqua aūt in an non declinanť : vt carbonan sathan leuitan et man.
¶ In en noia mutāt en in inis pe. cor. vt flamen flaminis. argumē arguminis ¶ En.
Sic documen fidicen molimen numen tibicen stamen cornicen liricen iguen/
sumen. Excipiunť decē ꝓducētia penultimā gtī ꝛ assumētia is tm̄ : vt anien anienis. danien danienis. hymen hymenis. lien lienis. rien rienis. ren renis. seben sebenis. splen splenis. syren syrenis. troezen troezenis. Greca ex istis et os habēt vt syren syrenis vel syrenos ; sic tresen.
¶ Noia in in hn̄t is vel os in gtō : vt arin arinis vel arinos ꝓpriū. Sic delphin ¶ In.
phorcyn eleusin neptuni fili⁹. adranin is vel os. salamin cayn trachin : et reliq̄
¶ Noia in on : q̄dā assumūt is pe. prod. vt amphitrion (barbara nō variant
absolon deucalion helicon python simon samson agon artemon lacon phyton ¶ On.
trigon triton. Itē quedā noia vrbiū et locorū : vt babylon sydon ancon ascalon chiteron. Item multa ꝓpria virorū : vt symeon damon gedeon salomon solon

agon/dion/sinon/chiron. Quedã assumũt is penultima correpta : vt actoon/
amphion canon demõ irion agamẽnon lacedemon licaon machaon pharaon:
penultima lõga. Sed ista sequẽtia oĩa ꝓducũt penultimã syllabã nti : et cor-
ripiũt penultimã gti: vt canon demõ sindon lacedemon gnomon hyperion gor
gon halcion strymon. Itẽ multa ꝓpria virorũ : vt acteon arion mennon agamẽ
nõ echion pandon iason eson amphion machaon licaon palemon philemon.
Quedã vero noia in on assumunt tis in gtõ : vt acheron bellorophon laocoon
laomedon.leon ꝓpriũ.horison phlegeton xenophon demophoon egocerõ lache
on pheton stilbon.rinoceron cũ ceteris cõpositis a ceron.vt monoceron egoce-
Seruius ron.que oĩa hñt ontis.que barbara sunt auctore Seruio : qꝛ eorũ nti nõ in n
sed in s desinũt. ¶ Hic nota ꝙ multa inueniunt̃ noia in on inuariabilia. Prio
figurarũ noia in on : vt cacephaton hyphaton. Scdo noia electuariorũ : vt che
ralogodion. Tertio ĩcãtia modos musicales : vt dyatesseron dyapason ⁊c. Si
militer tetragramaton pelion cẽtron argon. Et breuiter oĩa hebraica dissyllaba
vt sion hebreon hermon gion: et multa silia q̃ passim in scripturis legunt̃.
¶ Ar. ¶ In ar noia accipiũt is in gtõ. vt cesar cesaris: nectar nectaris: Sic arar aspar
hostar lar par impar cõpar dispar. Baltasar baltasaris declinabiliter cõtra no-
strũ vsum. ⁊ nõ baltaser. Caspar penultimã gti corripit. Sed far farris facit ad
dñam illi⁹ verbi for faris. Sed neutra si diriuata sunt ꝓducũt a in obliqs : vt
a lupa lupanar. a calce calcar. a lacu lacunar et laqar. a luco lucar. a pluma pul-
Manci- uinar. a turqueo turcular. Quib⁹ addit̃ nar naris : ⁊ lar hois ꝓpriũ lartis. Mã
nellus. cinellus. Lar laris est dinus : lar lartis at induperat̃. Epar aũt epatis facit.
¶ Noia termiata in er tertie declinatõis : hñt is penul. cor. in gtõ singulari : vt
carcer carcerĩ. aer aeris. Sic agger anser celer vomer maguder ciner cucumer
¶ Er. liger procer puluer ether passer siler spinter tuber verber ruder socer vesper ca
dauer asser. cancer ꝓ morbo: liger ꝓ fluuio gallie. puber vber paup degener et
silia q̃ variorũ sunt gñm. Mulier aũt ꝓtrahit̃. Lucreti⁹: Siue virũ soboles si-
Lucreti⁹. ue est mulieris origo. Uer veris etiã producit̃. ¶ Adiectiua tñ in cer q̃ fcim in
is hñt: vertũt cer in cris. vt acer acris. mediocer volucer. alacer alacris. Uete-
res ĩo alacris in masculino ꝓtulerũt. Teren. Quid tu es alacris. Sed celeber
celebris facit. et saluber salubris. Imber imbris emittit : sic et eius cõposita: vt
Terẽtius. septẽber septẽbris. october octobris. nouẽbris decẽbris. Mulciber ĩo mulcibe
ris : et mulcibris olim. ¶ Illa vero que in ter hñt rectos : vertũt ter in tris : vt
frater fratris. pater mater linther vter vẽter. Et oĩa adiectia in ter : vt campe
ster equester paluster pedester sequester siluester : q̃ oĩa tris hñt in gtõ. Ether
tñ etheris dicimus. later lateris. iter itineris penul. cor. nam itiner veteres dixe
rũt in ntõ : inde itineris. Crater aũt crateris. stater stateris. et panther pãtheris
ꝓdu. Quidã bene addi volũt character eris. Et Nestor addit plura q̃ eris pe.
Nestor. producta hñt : scꝫ brachionister clyster cremester luter physeter. alter mas. gñis
Iupiter iouis facit : a quo Plautus ioues in plĩ ꝓtulit. Licet antiqui iupitris
Plautus. et iupiteris dixerint ; et iouis in ntõ. Accipiter accipitris et accipiteris profere-
bant veteres. Sic opiter marspiter diespiter : et scdm aliquos clyster stater et
bicter.

¶ De Ir Or Ur

¶ Ir ¶ Noia in ir assumunt is penul. correp. vt martyr martyris vel martyros : cũ
suis cõpositis : vt ꝓthomartyr semimartyr cõmartyr bimartyr. Gaddir gaddi
Carisius ris. Ir iris : vt Carisius declinauit. Pyr aũt et abadyr indeclinabilia sunt.
¶ Or. ¶ Noia in or/si masculina/aut femia/aut cõia sint addita is / et ꝓducto o for-
mant gtm̃. De masculinis : vt amor/amator/algor/ardor/calor/cãdor/ clamor
color/dolor/frigor/horror/humor/lector/holor/nitor/pauor/pudor/timor/ tre-
mor/tumor/pallor/dulcor/honor/lepor/vapor/sudor. De cõibus/fideinssor/ꝓ-
cessor/ꝓdecessor/rasor/auctor/humanior/mitior/suauior/affabilior. De femini
nis/soror et vxor. A regula aũt iam dicta excipiunt̃ : primo noia greca ꝓpria : vt
actor/hector/castor/agenor/nestor/rhetor amyntor/polymnestor / nicanor : qõ
etiam ꝓducit/philometor. Latina vero ꝓducũt o : vt victor/melitor/nabor. Se
cundo excipiunt̃ hec neutra/ador/aequor/marmor/ robor. Tertio hec q̃tuor /
arbor/memor/marcipor /publipor/que oĩa corripiũt penulti. gti. Quarto exci-
piunt̃ cõposita a corpus et decus : vt bicorpor/tricorpor/indecor/dedecor/ per
decor. Composita a tẽpus vt bitẽpor. Cõposita a puer in or : vt publipor. i. puer
publij habet publiporis/et marcipor marciporis : vetusta sunt noia gti casus.
Composita a memor vt immemor que oĩa penultimã gti corripiũt. Cor aũt fa-
cit cordis, Et in litera barbara in or sũt indeclinabilia : vt nathor/ nabugodo-
nosor/tabor/quod Baptista declinat. Assirij colles assurrexere taboris.
¶ Noia in ur tertie declinatiõis/assumũt is pe. cor. vt vultur vulturis / fulgur Mãtua.
fulguris. Sic aurur : astur : augur/furfur/ligur/murmur / sulphur / turtur / ¶ Ur.
guttur. Preter fur furis qõ pe. pro. Robur vero roboris/ebur eboris /femur fe
moris/iecur iecoris et iecinoris corripit o literã. Et ideo dicit Priscianus ꝙ om Priscian⁹
nia in ur noia penul. corripiũt/excepto hoc noie fur qõ produ. cum suis cõposi-
tis vt pomifur/multifur/et producit fur ideo/ vt habeat̃ differẽtia a gtõ furis /
et a verbo furo furis qõ corripit in scda persona presentis indicatiui.

¶ De As.

¶ Noia in as exeuntia/hñt atis ꝓductũ in gtõ : vt castitas/cupiditas/abbas/
facultas/ciuitas/simultas/benignitas/probitas/vanitas/pietas/bonitas/ bea
titas/claritas/hũanitas/frugalitas/indulgitas/et oĩa abstracta in as. Itẽ Me
cenas/aquinas/tolẽtinas/priuernas/alpinas/atis. Quãdoqꝫ veteres hmõi gẽ
tilia sic declinauerũt : vt hic et hec Arpinas arpinatis/et hoc arpinate. Excipiũ-
tur primo greca in as : que vertũt as in antis vel antos vt atlas/adamas/cal-
chas/elephas/gigas/coribas/papas/pallas pro gigante/grauas/diamas. qꝫ
uis aliqui dicãt ꝙ non legat̃/et quedã alia ꝓpria ; vt papas/abas abãtis/blas
thoas/que oĩa habẽt antis more latino/et antos more greco. Excipiunt̃ secũdo
illa sequẽtia/que hñt adis vel ados : vt archas/dorcas/lampas/ pallas ꝓ dea
hebdomas/olympias/decas/dipsas : cyclas : ogtoas : gimnas : plias: troyas
menas : lampas ; dis vel dos. Itẽ patronymica mutãt as in adis vl' ados : vt
ilias iliadis vel iliados : sic pelias/pleias/scipias/phaetõtias/troas/sphorcias
menechias/boetias/virgilias/herodias/ouidias/tyberias. Ultimo excipiunt̃

hec monosyllaba ; hic as assis. hoc vas vasis receptaculũ qd in pl'i est scd'e decli
natõis. hic vas vadis sponsor. hic mas maris. hoc fas ꝛ nephas indeclinabilia
sic hic et hec et hoc nugas om̃is gñis. anas anatis pe.cor. Est em̃ reg'la Priscia-
Priscianꝰ ni ꝙ oĩa noĩa in as terminata tertie declinatõis semp ultimã nti pducũt : excep-
tis illis q̃ hñt adis in gtõ singulari. q2 illa vltimã corripiũt. Et om̃ia noĩa in as
hñtia atis semp pducunt penultimã : p̃ter anas.

De Es curta crescentibus.

¶ Noĩa in es correptũ latina et appellatiua masculini : cõis vel om̃is gñis for
mando gtm̃ singularem vertũt es in itis pe.cor. vt stipes stipitis. miles militis.
Sed q2 ista regula pueris est difficillima. nã aliqua hñt itis/aliqua etis/et aliq̃
edis p crescentiã. p quorũ pfecta cognitiõe ponimꝰ talem doctrinam.

Doctrina.

¶ Noĩa in es breuẽ terminata crescẽtia in gtõ sunt sextuplicia. Nã quedã crescũt
p etis curtã : quedã per etis longã : quedã p itis curtã : et quedã p edis curtã :
quedã etiã p edis longã : et aliq̃ per idis curtã. ¶ Tredecim sunt noĩa in es
breuẽ que crescunt p etis curtã : sc3 duo masculina vt aries paries : tria femĩna
vt abies seges teges : septẽ cõia vt hebes indiges interpres impes perpes pre-
pes teres. ¶ Decem p etis longã : tria masculina appellatiua vt lebes tapes : ꝛ
aliqua ppria vt chremes dares cures. Tria feĩa vt hagnes magnes et quies
cũ cõpositis : de quibꝰ postea. Duo cõia sc3 locuples et inqes. ¶ Per itis curtã
sunt. xxvi. sc3 duodecim masculina vt cespes fomes gurges hames limes mer-
ges palmes poples satelles stipes trames veles. Tredecim vel circiter cõia vt
ales antistes celes comes diues eques hospes miles obstes pedes prestes sos-
pes supstes : substes itis pe.cor. ¶ Per edis curtã sunt p̃mo cõposita a pes : quo
rũ quedã sunt substãtiua : quedã adiectiua. Substãtiua masculina sunt calo-
pes sonipes loripes alipes : et vnũ feĩni gñis vt cõpes. Adiectiua sunt monipes
bipes tripes cornipes curuipes sonipes tardipes vnipes : preter apes vel apis
in ntõ : habet apis in gtõ. ¶ Per edis lõgam est vnũ masculini gñis sc3 praes
p possessore vel mediatore. Unũ feĩni gñis merces mercedis. Unũ cõis gñis :
vt heres heredis. ¶ Per idis curtã sunt cõposita a sedeo : vt obses deses p̃ses
reses subses. Sed hoc nomẽ ceres feĩni gñis habet cereris. Es neutri gñis ha-
Priscianꝰ bet eris. ¶ Hic nota sm̃ Pris. ꝙ hoc nomẽ quies cũ cõpositis suis indr̃nter est
tertie vel q̃nte declinatõis : vt quies q̃etis quieti : inquies inquietis vel inquiei.
Sub vno tñ gtõ aliq̃ magis sunt q̃nte q̃3 tertie. sic vsual'r dicimꝰ mag3 q̃es qui
etis/q̃3 quiei : potiꝰ req̃es requiei/q̃3 req̃etis. frequẽtiꝰ inq̃es inq̃etis q̃3 inquiei

De Es longa non crescentibus.

¶ Noĩa in es longũ siue graeca siue latina sint : mutata es in is reddunt gtõs.
vt cedes cedis. achilles achillis. sedes sedis. ples plis. p quorũ certificatõe po-
nit̃ talis doctrina. Noĩa in es : q̃ mutãt es in is in gtõ sine excrescẽtia : sunt i tri-
plici dr̃ña. Nã quedã sunt masculina : quedã feĩna : ꝛ quedã cõia. Masculina
sunt circiter. xxvij. sc3 abiges achates aliptes alcides alces auledes agrestes bo
otes cachetes cerastes celtes cometes decures griphes gausapes manes ophi

tes/psaltes/parafrastes/proceres/plastes/teutates/trudes/verres/zelotes/ꝛ si
qua sũt alia. ¶ Femina sũt circiter. xxiiij. vt ambages/crates/cedes/clades/da
pes/fames/gades/indoles/labes/lues/nubes/palũbes/ples/pubes/rupes/
sordes/sudes/soboles/strages/strues/sepes/sedes vepres vulpes. ¶ Cõia sunt
pauca vt abiges/vates/parafrastes. i. falsus interpres. Et licet supꝰ inter mas.
aliq̃ sunt posita/tñ possunt esse cõia. ¶ Hic nota : ppria noĩa in es/vertũt es in
is : sicut appellatiua vt achates achatis/achilles achillis. Sic aristoteles/ hipo
crates. pe.cor. Isocrates/ioannes/vlysses/thucydides thucydidis vl' thucydide
Plura ex his faciũt etiã gtm̃ in i : vt vlisses vlissis vl' vlissi. moses mosi vl' mosae
Quedã triplicẽ genitiuũ habẽt : primũ iuxta regulã : scd'm in eris pe.pro. tertiũ
in etos q2 greca vt appell3 appell3 appellit3 vl' appellitos. sic agelles dares laches
Quedã hñt q̃tuor gtõs : sic chremes huiꝰ chrem3/chremi chremet3 vl' chremetos

De Is non crescentibus.

¶ Noĩa in is latina/hñt gtm̃ similẽ ntõ : vt amnis huius amnis / aedilis huiꝰ
aedilis : sic callis/panis/funis/gentilis/choraulis/piscis/et infinita hmõi. Pro
quorum certificatiõe do tibi puer talẽ regulã. Noĩa in is breuẽ/ in ntõ hñtia is
sine crescentia/sunt in quadruplici dr̃ña : sc3 masculina/feminina/cõia/et infini
ta adiectiua. ¶ Masculina sũt circiter. lvij. sc3 anguis/amnis/ascis/aplis/axis
annularis/auricularis/annalis/cicuris/canalis/curulis/caulis/crinis/callis/
collis/cassis/cẽtris/corbis/centusis/aedilis/ensis/ follis/funis/fascis/fustis/ig
nis/maxillaris/mẽsis/monassis/natalis/noualis/orbis/octussis / pugillaris /
pedalis/postis/panis/piscis/penis/q̃ntilis/sextilis/septussis/torquis / torris /
tressis/vectis/vnicornis/vnguis/vermis/et cetera similia. ¶ Femina multa vt
auis/bipennis/clauis/caribdis/cutis/classis/diocesis/eclipsis/febris/hypocri
sis/lactis/maguderis/messis/nauis/neptis : peluis pellis pestis puppis poe-
sis ptisis prolepsis restis secur3 sitis turris tussis themesis volucris vallis vest3
vis et cetera hmõi. ¶ Cõmunia nõnulla : vt ciuis : canis : hostis iuuenis im-
pubis matruelis patruelis scholaris/sodalis/testis/tricuspis. Et om̃ia noĩa gẽ
tilia : vel localia in ensis : vt phocensis/athenensis/culmensis/ et cetera talia.
¶ Ultimo sũt infinita adiectiua in is : vt facilis/gracilis/humilis/similis. et ce
tera talia/que om̃ia hñt genitiuũ similẽ nominatiuo.

De Is crescentibus

¶ Sextuplicia sunt noĩa in is terminata in gtõ crescentiã hñtia. Primo septem
masculina : vt lapis idis : puluis eris/cinis eris/cucumis eris/ vomis eris/ q̃
indifferenter terminant̃ in is vel in er : Hic et hec puber : et pubes : dicit̃ et pu-
bes pubis genere femino : et significat multitudinẽ adolescentiũ : et totum po-
pulum : vt tradunt Festus et Seruiꝰ. Semis semissis pondus. na3 pro dimi Festus.
dio nõ declinat̃. Sanguis sanguinis. Addit̃ pollis pollinis : olim aũt pollen ꝛ Seruiꝰ.
sanguen a sanguis dicebat̃. exsanguis tñ : huiꝰ exsãguis h3. Scd'o mascl'a is vl'
idis hñtia : vt tybris/tigr3/par3/cassis/is vl' idis. Tertio m'lta greca feĩni gñis
vt aspis/absis/adonis/ adonidis vl' adonidos/ est aũt adonis media pducta
nomen cuiusdã pastoris ; bachis/bassaris/bolis/capis p vase/damis/chrysis

coloquintis/capsis/cuspis/diplois/daphnis/doris/emorrois/egis/andromis
herois/hesperis/ibris/iris/isis/metheis/nereis/nais/nebris/pyramis/pyxis
persis/phyllis/phocis/quiris/sirtis/sinapis/tyrãnis thetis rc. q̃ oia hñt idis:
et multa idis et idos. ¶ Quarto librorũ noia in is: vt achilleis alexandreis ae
neis qd̃ caret pl'l: herois thebais theseis herculeis: q̃ etiam hñt idis vel idos
Sub quibꝫ cõtinent̃ noia mulierum in is: vt amarillis chremis chresis thais
briseis. Nisi tñ d vl'g is p̃cesserit/nõ crescũt: vt aleydis walpurgis heduigis.
Itẽ noia virorũ hñt idis vel idos: vt paris adonis alexis daphnis. Et nomia
mulierũ: vt misis chrisis bacchis thais. Et noia idolorũ: vt apis serapis osi-
ris anubis isis. Itẽ noia fluuiorũ: vt tibris tigris phasis rc. sed hec ꝓpria hñt
is sine crescẽtia. Itẽ patronymica in is femina: vt dardanis priamis tindaris/
idis vl' idos hñt. Sic adonis doris thetys paris hñt idis vl' idos. Thetys etiã
thetyos habet in gtõ ꝓ dea marina: et memphis memphios. Itẽ noia gẽtilia
in is: vt colchis sunamitis moabitis israhelitis betlehemitꝫ q̃ sunt gñis feïni:
que si capiant̃ substãtiue crescũt in gtõ: adiectiue vero nõ. Inueniũt̃ etiã hic ⁊ hec
hierosolimitis: et hoc hierosolimite/cum crescẽtia: sed raro. Itẽ thetys mater
Plautus achillis thetydis habet: cui⁹ abltm̃ etiã thetỹ Plautus ꝓnũciauit. Thetys the-
tyos vxor Oceani: cui⁹ dtũs est thety. ¶ Est p̃terea notandũ q̃ noia greca in-
ueniunt̃ in sextuplici drñia. Quedã em̃ hñt duos gtõs: alterũ ntõ silẽm: alterũ
mutãdo is in ios: vt capis ꝓpriũ viri/hui⁹ capis vel capyos. polis/hui⁹ polis
vl' polios. Sic sua ꝯposita achãtinopolis cãtharopolis ꝯstãtinopolis neapolis
chorreapolis. Quedã vero hñt tris gtõs: primũ ntõ silẽm: scdm vertendo is
in ios: tertiũ in eos: vt emphasis/hui⁹ emphasis vl' emphasios vel emphase
os. eclipsis genesis heresis metamorphosis penul. lõga/nemesis. Quedã vero
formando gtm̃ vertũt is in entis: vt pyrois pyroentis. simois simoentis. opo-
is opoentis. Quedã vertũt s in os vel is: vt hec erinnys/hui⁹ erinnyos vl' erin
nyis/huic erinnyi/hãc erinnym vel erinynn/o erinny et erinnys/ab hac erinny/
hee erinnyes/harũ erinnyũ/his erinnyb⁹/has erinnyes/o erinnyes/ab his erin
nybꝫ. Sic declinat̃ amphibrachis. ¶ Quedã hñt gtm̃ ntõ silẽm: vt caribdis/
opis nympha tyberis themis et alia quedã. Quedã greca in is: etiã in in ter-
minant̃: quare et gtm̃ hñt ac si terminarentur in in: vt aris arinis vel arinos
delphis delphinis. Sic eleusis phorcis adramis.

De Nominibus in is longum.

¶ In is longũ desinẽtia latina: ablato s et addita tis pariunt gtm̃: vt hec lis
litis. hic et hec ditis a dis. hec glis glitis. quiris q̃ritis. samnis samnitis. arnnis
Arnis tñ habet itis curtã. Excipit̃ glis gliris: et glis glissis fm̃ Sulpitiũ. Sũt
Sulpiti⁹ itaqꝫ pauca noia que hñt itis ꝓductã: p̃ter iam dicta. In ntõ vero oĩa in is
noia corripiunt is: p̃ter monosyllaba.

De Os.

¶ Noia latina in os: mutãt os in ris penultima ꝓducta in gtõ. vt mos mo-
ris. Sic flos ros lepos leporis. glos gloris. honos clamos labos. os oris ꝓ p̃te
faciei. odos odoris que et in or terminant̃/vt dixim⁹. ¶ Excipiunt̃ hec latina:

arbos ⁊ arboris hñs penultima correptã. Excipiunt̃ scdo quatuor sequentia: vt
cos cotis. dos dotis. nepos nepotis. sacerdos sacerdotis: mutãt em̃ s in tis pe
nultima ꝓducta. Et custos habet custodis penultima ꝓducta. Bos bouis: et
os ossis. Compos aũt ⁊ impos mutant s in tis penultima correpta. Graeca vo
in os quedã mutãt s in tis vel tos penultima ꝓducta: vt chriseros monoceros
rhinoceros platiceros/degoceros .i. capcorn⁹. sterpsiceros phileros. Quedã vo
mutant s in is vel os penultia ꝓducta: sicut heros herois vel heroos: minos
minois vel minoos vel minonis. tros trois vel troos. Hic athos vl' athon. hu
ius athonis. huic athoni. hũc athon athonem vel athona. o athos athone athos
ab hoc athono vel athone.

De us breui.

¶ Noia in us curtã si neutra sunt deponũt us et oris corripiũt: vt corp⁹ corpo
ris. decus decoris. Sic frigus facin⁹ littus tergus nemus pecus stercus tp̃us
pect⁹ lepus specus. Sed cõpatiua in us pe. ꝓdu. vt forti⁹ gracili⁹ pulchri⁹ vari
us tersius et silla. Reliqua oĩa penultimã corripiũt: p̃ter hic et hec ligus ligurꝫ
Noia aũt neutri gñis in dus: vt foedus pondus sidus. In lus: vt holus sce-
lus vellus. In nus: vt vulnus funus gen⁹ munus onus faciũt gtm̃ us in eris
penultima correpta: quibꝫ addit̃ acus aceris. glomus glomeris. latus lateris.
opus op̃is. fiscus/hulc⁹ hulceris. vetus veteris. Preter facin⁹ et penus que mu
tant us in oris penultima correpta: et nõ eris. Foenus aũt et pignus fm̃ Mã Mancinellus
cinellum hñt eris vel oris penultima correpta.

De us longa.

¶ In us productũ noia feminĩ gñis tertie declinatõis: remoto s: tis faciũt in
gtõ pe. pro. vt iuuent⁹ iuuẽtutis. Sic senect⁹ salus seruitus virtus. Preter incus
incudis pe. pro. et palus paludis penultia ꝓducta: intercus intercutis pe. cor.
tellus telluris pe. pro. venus veneris pe. cor. ¶ Noia autẽ monosyllaba in us
faciũt gtm̃ singularẽ vertendo us in is pe. pro. vt ius iuris ꝓ liquore et iustitia:
Sic crus mus plus pus rus thus: preter grus gruis: et sus suis.
¶ Noia graeca in pus faciũt gtm̃ in odis pe. cor. abiecta us: vt apus apodis De grecis in pus.
auis sine pedibꝫ. Antip⁹ antipodis. cythrop⁹ .i. tripes/cythropodis: sic dasypus
.i. lepus. oedippus. melamp⁹ ꝓpriũ poete. polypos piscis pluriũ pedũ. Cyopus
monstrũ qd̃ estate latitudine pedis vmbrã sibi facit. Strutop⁹. tripus tripodis
Quedã vo graeca in us: mutãt us in untis: vt amath⁹ amathuntis: cerasus
cerasuntis oppidũ. Sic trapezus. opus opũtis. hydr⁹ hydruntis spẽs anguis.

De aes et aus.

¶ Dictõẽs in aes diphthongon: duo latina inueniunt̃: vt hoc aes aeris / hic
praes praedis. In aus femina sunt et in dis gtm̃ hñt: vt fraus fraudis/laus
laudis. Emaus barbarũ est et indeclinabile.

De bs ps ms.

¶ Noia in bs vel ps desinẽtia: hñtia e ante bs vel ps: formant gtm̃ singularẽ
mutãdo e in i: et s in is: pe. cor. vt celebs celibꝫ. forceps forcipꝫ. Sic municeps

participeps pnceps adeps. Preter plebs plebis. seps sepis. auceps aucupis: nō aucipis. Et pter cōposita a caput mutātia e in i et s in itis pe. cor. vt biceps bicipitis: sic triceps anceps pceps rc. Reliqua vo omia in bs/ms vel ps mutāt s in is pe. cor. vt arabs arabis. trabs trabis. scobs scobis. Sic daps calybs stirps hic cinyps fluui⁹ aphrice. hyems hyemis. In ops: pter cyclops cyclopis pe. pro.
Virgili⁹. Virg. Immēores socij vasto cyclopis i antro. Et hydrops hydropis pe. pduc.

De ls. ns. rs.

¶ Noīa in ls/ns/ et rs desinētia: ablato s et sumpto tis emittūt gtm̄: vt puls pultis. amās amātis. Sic lens legumē: prudēs quadrās: tiryns vrbs tirynthis vel tiryntos. fons: frons frōtis ps faciei. mons mōtis. fons. Sic ars artis. iners inertis: sic pars mars mors: tyburs gn̄is oīs tyburtis. sed arons arōtis facit. ¶ Excipiunt pmo ab hac regula quinqꝫ noīa que mutāt s in dis: vt glās glandis. inglans inglandis. lens aial. frons foliū. libripēs libripēdis. Sic faciūt etiā gtm̄ cōposita a cor: vt cōcors cōcordis. discors discordis. vecors vecordis. Scdō excipiūtur ab eo et queo cōposita: puta pticipia hn̄tia cuntis in gtō: vt iens eūtis. qens qūntis. Sic abiēs abiūtis. rediēs redeūtis. exiēs adiēs neqens pter ambiēs hn̄s ambiētis: supbiēs siue ab eo siue diriuet vbo supbiētis hꝫ.

De T.

¶ Dictōes in t formando gtm̄ singularē mutāt ut in itis pe. cor. vt caput capitis. sinciput occiput. Plura nō declinant: vt nepet/git/tot/quot/interciput/berit; et quedā barbara: vt arphaxat/et scariot quod habet scariotis.

De X.

¶ Nomina in x desinentia septem regulis cognoscere licet.
Prima regula ¶ Prima regula: Monosyllaba in x faciūt genitm̄ mutando x in cis: vt arx arcis. crux crucis. dux ducis. Sic falx fax faux fex calx lanx. linx lincis vel lincos. lux merx nux pax pix trax trux vox vocis. Excipiunt septē monosyllaba que faciunt gtm̄ mutando x in gis: vt frux frugis. grex gregis. lex legis pe. pro. cū compositis: vt exlex illex illegis: sic phryx rex sphynx vel spyngos. styx stygis vel stygos. Excipiunt scdō nix niuis. nox noctis cū cōposito pnox pnoctis. xernox rc.
Scda regula ¶ Scda regula. In ax noia formāt gtm̄ mutando x in cis pe. pro. vt audax audacis. Sic capax edax ferax fornax ptinax rapax tenax aiax forax mordax procax. Quedā greca penultimā corripiūt: vt abax abacis. colax colacis. Pharnax aūt et syphax penultimā gti hn̄t indifferentem.
Tertia regula ¶ Tertia regula. Noia in ex faciūt gtm̄ mutando ex in icis pe. cor. vt aurifex codex cortex culex fornifex panifex pulex silex sorex vertex ilex imbrex. Excipiunt sex scꝫ lelex lelegis pe. cor. non cōponit ex lex sed populi sunt leleges et forte ntm̄ singularē non hn̄t. Remex remigis. senex senis: veteres senecis dixerūt. supellex supellectilis: veruex veruecis pe. pro. vibex vibicis pe. prod.
Quarta regula. ¶ Quarta regula. Noia in ix formāt gtm̄ mutando x in icis. Et quedā penultimā corripiunt; quedā pducūt. Penultimā pducunt oia verbalia: vt amatrix nutrix tonstrix assestrix victrix. Scdō pducunt penultimā gti sequentia: cornix ceruix bombyx foelix ibix lodix matrix: foenix p gente et aue. pistrix piscis. pnix pro veloci. sandyx herba. spadyx perdix radix. bebryx aūt habet penultimā gti in

differentē: ait Nestor et Calepin⁹. i. bebrycis. Cetera fere oia penultimā gti corripiūt: vt calix/cilix adiectm̄ qui ex cilitia est. philix herba. Illix fcat fraudulentū ab illiceo. fornix/pernix p pernitioso. Natrix gn̄s serpētis. Mastix femini gn̄is sti syllabā corripit in obliqs pbat Nestor. Inde mastico verbū silr pe. cor. Sed Plini⁹ vtit mastice mastices. salix/latrix. Iapix i latino in scda syllaba: trisyllabū est nomē venti: iapigis habet in gtō pe. cor. Iapyx y greco in scda syllaba: item trisyllabū nomē filij Daedali: iapygis silr pe. cor. Ortyx idem q coturnix ortygis Onyx gn̄s lapidis onychis ch aspirato. sardonyx sardonychis lapill⁹ ch aspirato — Nestor Calepin⁹ — Plinius
¶ Quinta regula. Noia in ox formant gtm̄ vertendo x in cis pe. prod. vt atrox atrocis: sic ferox ferocis/velox. Excipit capadox: et celox gn̄s nauis: ꝛ praecox que penultimā gti corripiunt. — Quinta regula
¶ Sexta regula. Noia in ux et unx faciunt gtm̄ mutādo x in cis: vt pollux pollucis pe. pro. Folux: et redux cōpositū a dux pe. gti corri. Frux quo etiā non vtimur frugis habet: olim etiā hec fruges dixerūt. Quincunx qncuncis pe. prod. Sic sescunx deunx. Preter cōiunx cōiugis habens remota n litera: quā in pli ꝛ in omnibꝫ obliquis perdit. — Sexta regula
¶ Vltima regula. Noia in anx et inx mutāt x in gis: vt phalanx phalangis/syrinx syringis vel syringos. Has regulas ponit Iacobꝫ Henrichmam quē tanqꝫ bonū puerorum pceptorem sum secutus. — Vltima regula — Iacob⁹ Henrichman

De Datiuis

¶ Datiui tertij ordinis in i pductum a gtō remoto s deducunt: vt hui⁹ patris huic patri. Sed si a grecis descendant aliqū corripiunt. Stati⁹ in achille: Palladi littoree celebrabat cyros honorem. — Statius.

De Accusatiuis.

¶ Accusatiui latini hui⁹ declinatōis a dtis i mutato in m formant: vt patri patrem. lictori lictorē. amatori amatorē. Preter bipēnis buris maguderis peluis sitis tussis vis tybris: que termināt actm̄ in im. Et pter restis puppis securis et turris que terminant actm̄ in em et in im. Quibꝫ Sulpiti⁹ addit bipennis/buris/febris/peluis et torquis. — Sulpiti⁹

De Graecis.

¶ Graeca in an et in faciūt actm̄ tm̄ in a: vt titana delphina pana peana. Virgil. Mecū vna in siluis imitabere pana canēdo. Idem: Vescētes letūqꝫ choro peana canētis. ¶ Graeca in es termināt actm̄ in em tm̄. Preter ea q hn̄t duplicē gtm̄: vnū in is nō excedentē ntm̄ a quo formaꝫ actūs in em: ꝛ alterū gtm̄ in etis a quo hn̄t actm̄ in em vel a: vt chremes chremem chremetē vel chremeta darem daretē vel dareta. ¶ Graeca in is hn̄tia gtm̄ in entis: hn̄t actm̄ in em et a: vt simois simoentē vel simoenta. pyrois pyroentē vel pyroenta. Graeca vo in is: terminātia gtm̄ in dis: termināt actm̄ in im et in: vt busiris busiridim vel busiridin: sic tygris. Aliq aūt actm̄ in em et a: vt aspis aspidē vel aspida: sic clamis cassis aeneis aeneidē vel aeneida. Pn̄t quoqꝫ quedā ex illis vtrosqꝫ habere actōs: puto crescentē et non crescentē: exquo sic duos hn̄t gtōs: vt paris parim vel parin/paridem vel parida. aulis aulim vel aulin aulida. Reliq graeca in is finiunt actm̄ in im et in: vt charybdis charybdim vel charybdin. Sic — Virgili⁹.

neapolis thetis erinnys. Sed parin adanin capin lirin phocin ocrin: in tantũ
hñt. Cetera graeca fere oĩa terminãt acm̃ singularem in em et in a: amazo
amazonẽ vel amazona. Sic siren delphin sidon helicon demophon crather aer
ether martyr hector pallas lãpada egis heros rhinoceros oedipp⁹ thorax spinx
Iuuẽalis styx et silia: q̃ apud poetas passim inueniunt. Iuuenalis: Nullam syrena fla
Ouidi⁹ gellis. Ouidi⁹: Nauita puppe sedẽs Delphina videbim⁹ inquit. Idẽ. Ingen
Virgili⁹. tem manib⁹ tollit chratera duab⁹. Virg. Volat ille p aera magnũ. Horati⁹. Ut
Horati⁹. studio maiora petãt helicona virentẽ. Ouidi⁹: Pallada nõne vides iaculatri
cemq; Dianã. Virg. Aegidaq; horrificam turbate Palladis arma. Idẽ: Prin
Statius. ceps ardentẽ cõiecit lampada turnus. Stati⁹: Gaudentes heroa ferunt. Iu
Ouidi⁹ uenalis: Viridem thoraca iubebit afferri. Ouidi⁹: Ad styga tenaria est au
sus descendere porta.

De Neutris.

¶ Neutri aũt gñis noĩa latina acm̃ et vtm̃ sil'em ntõ hñt: vt hoc corpus / hoc
corpus / o corpus. Sic vulnus hulcus zophisma dogma ꝛc.

De vocatiuis.

¶ Vocatiui sunt sil'es ntõ: vt o pater / o miles. Et intelligit regula tã de grecis
q̃ de latinis. At graeca in as es is ꝛ us pñt habere duplicẽ vtm̃: vnũ ntõ sil'em
alterum deponendo s literã: vt pallas / o pallas vel palla. Sic ilias. achilles / o
achilles vel achille. sic vlisses: sic chremes. Aliqua latina etiã grecũ hñt vtm̃: vt
Virgili⁹. hec thebais / o thebai. tybris / o tybris et o tybri: et o paris ꝛ o pari. Virg. Tuq;
Ouidi⁹ o tybri tuo genitor cũ flumie sctõ. Ouidi⁹. Qui sapiãt oculos an Paris vn⁹ hẽs
¶ Graeca in as hñtia antis in gtõ: sicut pallas viri ꝓpriũ: calchas abbas. p̃ter
hos duos vtõs tertiũ accipiũt a gtõ mouẽdo tis: vt pallas vel palla vel pallan

De abltõ singulari Regula gñalis.

¶ Oĩa noĩa tertie declinatõis aut desinũt in i tm̃ in abltõ: aut in e tm̃: aut in
i et e simul. ¶ I hñt noĩa in e: noĩa in al et ar que ꝓducũt in obliq̃s: et adiec
tiua masculina: et cõia in is et in er facientia neutrũ in e. Itẽ noĩa mensiũ in er
vel in is: et oĩa que hñt im in actõ. ¶ I et E hñt gentilia in as longũ: ꝛ nomia
in is hñtia duas ꝯsonãtes ante is: et adiectiua q̃ nõ terminant in er vel in is:
cõpatiui in or et in us: ꝟbalia in trix: et hñtia acm̃ in em vel in im: ꝛ dictões
oĩs gñis. Reliqua hñt e. quã regulã quinq; spẽales regule enarrabunt.

De habentibus i tantũ regule quinq;.

¶ Prima regula. Neutra in e termiata: abltm̃ in i faciũt: vt cubile cubili. ma
Prima re- re mari. foenile mãtile ouile sedile cõclaue. Preter soracte soractis: ꝛ rhete / que
gula hñt e in abltõ. Cepe tris tm̃ habet casus in singulari: ntm̃ acm̃ cũ vtõ. Dicim⁹
et caepa caepe. Praeneste est indeclinabile. Gausape pe. cor. et p̃sepe in singl'ari
nõ declinant. In pl'i gausapa gausapũ / p̃sepia p̃sepiũ. ¶ Hic nota q̃ antiq̃ di
Ouidi⁹ xerũt mare cubile monile in abltõ per e. Ouidi⁹. Exiguam pleno de mare de
Scõa re- mat aquã. Hoc aũt licentia poetica factum puto.
gula ¶ Scõa regl'a. Neutra in al et in ar exeũtia et penultimã ꝓducentia (p̃ter nec
tar et iubar que habent e) in i terminãt ablatiuos. De al: vt ceruical ceruicali.

vectigal vectigali. aĩal aĩali. De ar: vt calcar calcari: sic lucanar torcular lupa
nar ri. Dicim⁹ tñ sale lare farre. par pare et pari: et nar nare fluui⁹. ¶ Dicit in
regula penultimã ꝓducẽtia: q2 si penultimã corripiũt hñt e tm̃: vt hanibal ha
strubal. De ar vt aspar baccar hostar caesar nectar iubar: q̃ omia hñt a breuẽ in
gtõ: ideo retinẽt e in abltõ. ¶ Hic nota q̃ noĩa substãtiua nõ ꝓpria in longam
aris vel alis finiẽtia: hñt i in abltõ: vt auricularis ãnularis pugillaris schola
ris natalis extalis noualis annualis ꝯsularis moralis cãnalis pedalis monia
lis cardinalis offitialis et sil'ia. ¶ Dico nõ ꝓpria. ꝓpter noĩa subũa ꝓprie q̃litat;
que hñt e tm̃ in abltõ: vt iuuenalis et sil'ia / et martialis adiectiue i habet.
¶ Tertia regula: Noĩa adiectiua masculina et cõia: vel in er vel in is desinen
tia: si faciũt neutrũ in e: abltm̃ in i efferũt: vt hic pedester. hec pedestris. ꝛ hoc Tertia re
pedestre. Ab hoc ꝛ ab hac ꝛ ab hoc pedestri salubri celebri volucri cãpestri eque gula
stri alacri siluestri celeri palustri. Hic et hec omis et hoc oĩe. Ab hoc et ab hac
et ab hoc omni. Hic et hec vtilis et hoc vtile. Ab hoc et ab hac ꝛ ab hoc vtili. sic
fortis forti. humilis humili. Sic debilis fragilis sublimis futilis futili ꝛc. Repe
riunt tñ quedã ex istis etiã habere e in abltõ: vt perennis perenne bimestre ce
leste. Ouidius: Hoc mihi nam recolo fore vt a celeste sagitta. Ouidius
¶ Quarta regl'a. Noĩa mensiũ in er vel in is emittũt abltm̃ in i tm̃: vt october Quarta
octobri. nouẽber decẽber septẽber bri. Quitilis sextilis aplis. Hymber hymbre regula
et hymbri format: inq̃t Sulpitius et calepin⁹. Iuuenalis: Pallere et vino toto Sulpiti⁹
miscere decẽbri. Ouidi⁹: Caesar in aprili q̃õ tuearis habes. Virgi. Et vẽtis pul Calepin⁹
sat⁹ et hymbri. Stati⁹: Lacera ora putresq;: Sãguineo videt hymbre genas. Ouidius
¶ Quinta regl'a. Noĩa hñtia im in actõ tm̃: hñt abltm̃ in i tm̃: vt tussis tussi. si Iuuẽalis
tis siti. neapolim neapoli. chrysipolis chrysipoli. Additur strigil strigili: ꝛ vesper Quinta
vesperi. Sz hñtia acm̃ in em vel in im: terminãt abltm̃ in e vel in i: vt puppis regula
puppe vl' puppi. sic securi; torri; resti;. pari; a paride vl' pari. aulis ab aulide vl' auli

De habentibus i et e regule tres.

¶ Prima regula. Noĩa gẽtilia in as longã: finiũt abltm̃ in e vel in i: vt aqnas
aqnate vel aqnati. Sic arpinas tolẽtinas rauẽnas alpinas frusinas. ita docent
Mãcinellus Perotus et Aldus: et alij. Philelphus tñ vult q̃ tolẽtinas nõ ha
beat e in abltõ. Arcas q̃zuis est gẽtile: as tñ corripit: ideoq; nõ habet i sed e tm̃ Mãcinell
Omnia aũt alia desinũt in as longum: que hñt atis in gtõ: dicit Priscianus. Perotus
¶ Hic nota q̃ nostras et vestras ꝓnoĩa quarte declinatiõis seruãt hanc formã Aldus.
declinãdi: Nostras nostrate vel nrãti. Vestras vestrate vel vrãti. De quorũ de Frãcisc⁹
clinatõe vide librum primũ de ꝓnomine. philelph⁹
¶ Scõa regula. Noĩa substãtiua in is: hñtia duas ꝯsonãtes ante is: in eadez Priscian⁹
syllaba: faciunt in abltõ e et i. Vel sic: Noĩa in bris ctis gnis mnis ptis stis et
uis et scis: si hñt gtm̃ ntõ sil'em: finiũt abltm̃ in e et in i: vt febris febre vel fe
bri. vectis vecte vel vecti. ignis igne vel igni. Lucan⁹: Igne vago lustrare iuuat Lucanus
tibi numie ab oĩni. Virg. Vulnus alit venis et ceco carpit igni. Sic vnguis an Virgili⁹.
guis amnis neptis postis piscis nauis. auis ab aue vel aui. Preter pestis testis
et vestis q̃ tm̃ hñt e: et p̃ter vis q̃õ habet i tm̃. Dico si gtũs est sil'is ntõ. ĩdo san
guis hz e. Rudis qñ adiectm̃: rudi solũmodo habet: qñ ꝟo est substãtm̃ rude.

Tertia regula

¶ Tertia regula. Omĩa noĩa et pticipia/omis gñis/tertie declinatiõis/de quibus non est dictũ/hñt i et e in abltõ: vt audax audace vel audaci: sic diues vetus et reliqua. Preter ea que terminant in er non hñtia neutrũ in e: illa namqꝫ e tantũ hñt in abltõ: vt paup/vber/degener. Et pter sospes et hospes dũtaxat e habẽtia. Siliter hñt i in abltõ: parens/hymber/suppellex/pugil/vigil/tridens tam substantiuũ qꝫ adiectiuũ. Strigil strigili tm̃. Ideo tu lector nota/q sextuplicia adiectiua cõtinent sub ista regula. Primo oĩa adiectiua pticipialia in ans et in ens: vt amans legens ⁊c. Scdo oĩa adiectiua noĩalia: vt petulãs/bidens/biceps/demens/frequẽs/prudens/innocẽs/recens/tridẽs/vehemens/inops. Tertio noĩa adiectiua in es: ⁊ in rs: vt diues/hebes/locuples/misericors/cõcors/discors. Item par cũ suis cõpositis: vt impar/cõpar/dispar. Quarto oĩa adiectiua compatiui gradus in or et in us: vt eloquẽtior/humanior/pulchrior/eloquẽtius/politius/elegantius. Excipit senior qḋ habet e tm̃. Quinto oĩa adiectiua in x: vt audax/fugax/felix. Sed senex et exlex hñt e tm̃. Sexto verbalia in trix: hñt etiã ablatiuũ in e vel in i: vt vectrix/amatrix/nutrix. Reliqua omĩa tertie declinatiõis in e finiũt abltm̃: vt clades clade/classis classe. Nisi sua licentia metri causa verterint poete. Virgilius. Aduectũ Aeneam classi. Quãqꝫ datiuum esse multi volũt: ait Sulpitius.

Virgili⁹. Sulpiti⁹

Regula

¶ Regula Omne nomẽ tertie declinatiõis cõis generis/habet e vel i in abltõ: ac si essent gñis omĩs: vt vigil/custos/impos/sacerdos/locuples/ciuis: anniualis/victrix/tridens/molaris/annularis/miles/eques/supstes/diues/prepes/teres/comes/et silia. Paucis tñ exceptis: scꝫ homo/virgo/latro/qḋ te sequens regula docebit. ¶ Et est sciendũ q si adiectm̃ fiat substantm̃ habet e tm̃: et ideo felix et demens qñ sunt adiectiua hñt i et e: substantiua vero e tantum.

De habentibus e tantum.

¶ Omnia noĩa tertie declinatiõis/de qbus non est dictũ hñt e tm̃ in abltõ: vt oĩa noĩa in a vt dogma: in o vt sermo cupido lectio virgo leo: in el: il: ol: ul: vt michael/mel/pugil/vigil: i vel e sol consul. Itẽ in an/en/in/on: vt titan nomẽ delphin canon. Itẽ in er ir or ur: vt pater mater scriptor guttur vultur. Itẽ in as es is os us: vt pietas sedes panis mos virtus. In bs/ls/ns/rs/ps: vt trabs puls arabs mons gens pars. In ax/ex/ix/ox/ux: vt pax lex nix nox nux et pene omnia de quib⁹ nihil dictum est.

De Ntõ: actõ: et vtõ pluralib⁹.

Regula Pristiani.

¶ Ntũs actũs et vtũs plẽs tertie inflectõis finiunt in es pductum: vt hi patres/hos patres/o patres. Est em̃ Regula Pristiani: q omnis ntũs plis tertij ordinis format a gtõ singulari mutando is in es: vt fortis: is in es mutato fit fortes. Inde excipit vnum irregulare scꝫ vis p vires. ¶ Nomia neutri gñis hñtia i tm̃: vel i et e simul in abltõ: formant ntm̃ actm̃ et vtm̃ plẽs sumendo a ad dtm̃ singularẽ: vt cubili cubilia: pare pari paria, sic amãs audax et similia. Preter compatiua: q̃ vertunt i dti in a in pdictis casib⁹: vt acuti⁹ acutiori acutiora: meli⁹ meliora. Et pter vetus vetera: ludicre ludicra qḋ recte dicit. nam

Aul⁹ gel.

Aulus gelli⁹ dicit hic ludicr⁹/hec ludicra/hoc ludicrũ. Plus plura vel pluria.

amplustre amplustra vel amplustria: et aplustre sine m reperitur de quo vide Calepinũ. ¶ Dictões aũt neutri gñis hñtes e tm̃ in abltõ: faciunt ntm̃ actm̃ et vtm̃ plẽs vertendo illud e in a: vt corpe corpa/tpe tpa. Silr cõposita a nomie color: vt bicolor tricolor: a decus vt indecor: a corp⁹ vt bicorpor tricorpor que hñt a. Preter p̃sepe p̃sepia/mille milia/gausapa. Persi⁹: Iam chlamides picti iam lutea gausapa captas. Manilius: Incipit argiuamqꝫ ratem amplustria summa. Sillius: Et transtra et mali laceroqꝫ amplustria velo.

Calepin⁹ Persius Manili⁹ Sillius

Is pro Es.

¶ Oratores ornatus gratia sepe ponũt ntm̃ actm̃ et vtm̃ plẽs in is: pro es: in nominib⁹ hui⁹ declinatõis: in his puto/quorum ntãs ⁊ gtũs singulares siles sunt: gtũsqꝫ plis in ium exierit. Actũs corũ plis frequẽter in is terminari solet: raro in es: vt oĩs pro omẽs/mortalis p mortales/inanis p inanes/tris p tres fascis p fasces/gadis p gades/fontis p fontes/volucris p volucres/acris pro acres/cãpestris p cãpestres/litis p lites. Et hymber cũ cõpositis habet is p es Itẽ noĩa in rs et ns exeũtia is pro es hñt: vt fontis p fontes/ptis pro ptes/absentis p absentes: de quib⁹ vide elegãtias nostras. Pauca enim alia hñt ntm̃ actm̃ et vtm̃ plẽs in is: vt he sardis/o sardis. Itẽ alpis syrtis trallis et gadis quãqꝫ dicim⁹ syrtes et gades. Et antiquorũ more pigneis dulceis maneis p manes/acreis p acres. Sic salubreis imbreis decẽbreis celebreis fonteis pareuteis pteis inerteis reperiunt in actõ pli. Pleraqꝫ itẽ graeca hñt actm̃ etiã in as breue: vt pleiadas lãpadas colchias delphinas panas titanas syrenas piridas chrateras heroas nebridas. Ouidi⁹: Piridas inuenies et rerũ mille figuras. Virg. Chrateras pulchros simul et tapeta relinquũt. Idẽ: Chrateras magnus statuũt et vina coronãt. Idẽ: Et: altera nauis erat que vehat dilectos heroas. Stati⁹: Aut monstrare lyra veteres heroas alumno. Idem: Nebridas et fragiles thyrsos portare putastis.

Ouidi⁹ Poetarũ achilles Statius.

De Genitiuo plurali.

¶ Gtũs plis format a singulari abltõ et desinit vel in ium tm̃: vel in um tm̃: vel in um et ium simul: siue natura siue p syncopã. Pro cui⁹ notitia talẽ do tibi regulã gñalem: Omnia noĩa hñtia i tm̃ in abltõ: vel i et e simul: illa hñt ium in gtõ pli. Si aũt hñt e solã: gtũs in um desinit. Sed omĩa pticipia in ans ⁊ in ens exeuntia: hñt um et ium in gtõ plurali. Sed q ista regula est nimis larga: licet speciales subiungere.

Regula gñalis

De hñtibus ium in gtõ plurali Regule sex

Regule spẽales

¶ Prima regula. Nomina hñtia i tm̃ in abltõ: vel i et e simul: gtm̃ pluralem in ium tm̃ terminant: vt ab hoc cubile cubiliũ/mare marium/lupanar lupanariũ/anĩal animaliũ: omnis omnium. Sic pedestris vtilis octobris hymber tussis febris verax felix. Multa tñ ex his que finiunt ablatiuũ in i et e proferũtur per syncopã: vt sapientũ pro sapientium/merentum pro merentiũ. Sed cõparatiua in um tantũ emittunt gtm̃: vt horum et harum et horum fortiorum. Preter plus qḋ plurium habet. Ista regula est valde gñalis ideo sequẽtes eã limitãt: patit em̃ multas exceptões. Excipit itaqꝫ hoc nomẽ artifex artifitiũ hñs

cū plerisq; sillibus in fex: vt opifex carnifex. Et sequētia; vt memor locuplex stri
gil supplex cōplex vetus vigil pugil q̄ hn̄t um et nō ium. Itē cōposita a color: de
cor et corpus etiā um retinēt. Itē adiectia in es termiata cōis gn̄is: vt diues he
bes teres sospes antistes. Itē oia cōia in os: vt cōpos impos ꝓpos custos sacer
dos. Itē adiectia in us: vt intercꝰ subtercꝰ q̄ oia hn̄t um. de qb; postea dicemꝰ

Scd̄a regula. ¶ Scd̄a regl'a. Noia in c et in l exeūtia hn̄t ium in gtō pl'i: vt fel fellium. halec
halectū. A melle melliū nō inuenit: nec a lacte lactiū/sed a lactes pl'is nūeri tm̄
Sulpitiꝰ qd̄ intestinū fcat: ait Sulpitius. Lac itaq; et halec ꝓpie pl'em numerū nō hn̄t
siliter et fel et mel: p̄ter mella. Item sal saliū. sol solium fm artem. Laus aūt et

Tertia regula ¶ Tertia regl'a: Nomia in es vel in is desinētia: nō crescētia (fraus hn̄t um.
gtm̄ pl'em in ium emittūt. De es: vt sedes sediū. nubes nubiū. vulpes vulpiū.
aedes aediū. De is: ouis ouiū. auis auiū. sodalis sodaliū. collis colliū. piscis pi
sciū. Preter volucris panis heresis canis iuuenis soboles nates fruges. indo-
les indolū. et praes praedū. vates tm̄ vatiū et vatū. Etiā sedes sedū vel sedium
ales alitū vl' alituū. cedes cedum vel cediū. Plura tm̄ ex illis gtm̄ ꝑ syncopen in
um emittūt: vt apes apū vel apiū. mensis mensum vel mensiū. celestis vl' cele-
Virgiliꝰ. stū vel celestiū. agrestis vel agrestiū. Virg. Coelestū vis magna iubet. Idē. Et
nos agrestū p̄sentia numina fauni. Et bos habet boum ꝑ syncopā. De syncopa
tis aūt huiꝰ declinatōis dixīmꝰ in scd̄a noim inflectōe. ¶ Hic tm̄ est sciendū q̄
quedā sunt noia in es vel in is non crescētia: p̄ter ea q̄ dicta sunt: que etiā hn̄t
um ꝑ syncopā. Primo noia greca in sis: vt genesis extasis diocesis sinderesis/
que tm̄ regl'ariter exeūt in ium. Itē morborū noia: vt hydropesis pleuresis. Si
militer ista sequentia: compages conflages ambages. seres ꝓ populo vt dicit
Boetius Boetius: Vellera serum.

Quarta regula. ¶ Quarta regl'a. Dictōes in ns: rs: et ls: gtōs finiūt in ium: vt fons fontium
pons pontiū. mons montiū. Et cōposita ab vncia: vt q̄incuns secuns decuns/
ium. Pars ptiū. ars artiū. mors mortiū. frons frontiū. glās glandiū. gens gen
tiū. mens mentiū. dens dentiū. puls pultiū. Preter cōsors et cohors parens ser
pens rudēs bidēs torrens balās. et pleraq; alia pticipia cū in noia substantiua
trāseunt: um tm̄ retinēt in gtō pl'i: vt etiā postea dicemꝰ. ¶ Notandū est etiā
q̄ simplitia sunt vt in plurimū declinanda sicut cōposita. vt cor habet cordium
q; vecors secors hn̄t ium. et ops habet opum: q; inops habet inopum.

Quinta regula ¶ Quinta regl'a. Dictōes pl'is numeri tm̄: tertij ordinis: faciunt gtm̄ pl'em in
ium: vt manes maniū. sales saliū. fores forium. gades gadiū. grates gratium
edes ediū. Preter ꝓceres ꝓcerū. opes opū. penates penatū ꝑ syncopen. Nā ex
Priscianꝰ regula penatiū facit vt vult Priscianꝰ. Festorū aūt noia et ium hn̄t et orum: vt
etiā antea diximꝰ: vt saturnalia saturnalium vel saturnaliorū. Sic vulcanalia
bacchanalia sponsalia et similia.

Sexta regula ¶ Sexta regula. Composita a caput desinētia in ceps: gtm̄ in ium terminant.
vt biceps bicipiū. triceps tricipiū. Etiā repitur bicipitū tricipitū apud Priscia-
Sulpitiꝰ nū ꝑ sincopen. Et Sulpitiꝰ dicit tricipitū bicipitū; nisi ꝑ syncopen succidere-
tur. Caput aūt simplex habet um.

De habentibus um tm̄ Regule quattuor.

¶ Prima regula. Noia in a/o/il/ul/n/ar/er/ir/or/ur/et as/exeunt in um tm̄ in Prima regula
gtō pl'i. Preter caro qd̄ habet carniū: et cor cordiū. Excipiunt etiā monosyllaba
in as q̄ hn̄t ium: vt as assiū. mas mariū. vas vadiū: sed vas vasis habet va-
sorū vt patebit de heteroclitis: & silia. Dicit tm̄ Sulpitiꝰ q̄ noia in as latina fini Sulpitiꝰ
unt gtm̄ pl'em in ium: vel in um ꝑ syncopen: vt bonitas bonitatiū vel bonita-
tū: sic ꝓbitas arpinas aq̄nas et silia. ¶ Exēpla regl'e sunt. De a vt zophisma zo-
phismatū. dogmatū scismatū. De o virgo homo sermo. De il vt pugil vigil. De
ul vt exul exulū. presul presulū. De n vt acarnan acarnanū. syren syrenū. delphin
delphinū. canon canonū. De ar et er: vt vber vberū. agger aggerū. caesar nec-
tar epar. Quidā tm̄ volūt q̄ venter et vter habeāt potiꝰ ium: sic et spynter/lar &
linther. De ir vt martyr martyrū. De or vt amor amorū. De ur vt turtur turtu-
rū. De as vt humilitas humilitatū. ¶ Hic nota q̄ q̄uis noia in er: um hēant/
excipiunt tm̄ illa in er q̄ in is & i e termiari hn̄t in ntō: vt acer celer: illa enī iū hn̄t

¶ Scd̄a regula. In is et in es desinētia: crescentia in gtō singulari: gtm̄ pl'em Scd̄a regula
in um termināt: vt lapis lapidū. sanguis sanguinū. cuspis cuspitū. stipes stipi-
tū. miles militū. Sic hospes diues sospes comes eques paries. Preter mono-
syllaba: vt dis ditiū. lis litiū. vis viriū. Excipiunt etiā polisyllaba in is ꝓductū
vt quiris quiritiū. samnis samnitiū. Horatiꝰ: Hunc si nobiliū v̄go quiritium. Horatiꝰ.
Itē aes pes et praes etiā hn̄t um. Etiā q̄uis tygris ibis &c. crescūt: hn̄t tm̄ iū:
vt tygrium ibium. hoc tm̄ fm duplicem gtm̄ singularē: vnū sine crescētia et tūc
habent ium: aliū cum crescentia tunc hn̄t um: vt tygridū ibidum.

¶ Tertia regula. Nomia in us et os: silr in bs/ms/ps/termināt gtm̄ pl'em in Tertia regula
um: vt nepos nepotū. heros mos flos florū. corpus corporū. virtꝰ virtutū: sic
seruitꝰ iuuentꝰ. arabs arabū. celebs celibū. hyems hyemū. p̄nceps chyclops for
ceps ethiops. Preter monosyllaba q̄ in ium gtm̄ hn̄t: vt mus muriū. daps da-
piū. vrbs vrbiū. stirps stirpiū. trabs trabiū. plebs plebiū. seps sepiū. ius iurium
os ossis ossiū. Nā os oris caret gtō pl'i: licet Piniꝰ dicat orium. Excipit tm̄ sus Plinius.
suū. grus gruū. thus thurū. crus crurū. opus opū. inops inopū. de quib; aliqui
dicūt q̄ fiat ꝑ syncopen: nos aūt potius dicimꝰ fieri et vt in plurib; fm vsum.
Excipiunt tm̄ a regula gn̄ali cōposita a caput q̄ hn̄t ium vt diximꝰ. Sed cōposi-
ta a capio in ceps termiata in gtō plurali in um desinūt: vt hic & hec et hoc mu
niceps municipū. pticeps participū. muriceps muricipū: et si qua sunt silia.

¶ Quarta regula. Nomia substātiua in x exeūtia gtm̄ pl'em in um emittūt: vt Quarta regula
fornax fornacū. lex legū. dux ducū. calix calicū. rex regū. pulex pulicū. vox vocum.
meretrix meretricū. Ouidiꝰ: Nō mihi sacrilegas meretricū vt ꝓsequar artes. Ouidius
Excipiunt quedā monosyllaba in x: vt nix niuiū. nox noctiū. merx mertiū. lanx
lanciū. pix piciū: fm vsum caret. calx calciū. falx falciū. faux fauciū. aux augium.
Suppellex etiā habet suppellectiliū. cōiunx cōiugū. sphynx sphyngū. sed simplex
simplitiū. ¶ Dixi in regula substātiua: ꝓpter adiectia in x: q; illa formant gtm̄
in ium: vt audax foelix/vt diximꝰ in p̄ma regula de hn̄tib; um. Itē hoc nomē
senex siue adiectie siue substātiue capiat semꝑ habet um: vt senum/nō senium
¶ Hic aduerte q̄ aliq̄ volunt q̄ noia monosyllaba p̄ter iam dicta habeant um

quibus non satis assentior nisi auctoritas poetarū suffraget. Frux tñ frugū habet: et crux caret gtō plurali.

De habētibus um et ium simul Regula vna.

¶ Dictões in ans et in ens desinētes hñt um vel ium in gtō plī: vt amās amā
tum vel amantiū. prudēs prudentū vel prudentiū. cliens clientū vel clientium.
Priscian⁹ ¶ Hic nota fm Pris. q̄ si pticipia noia fiant: hñt um tm̄: vt sunt ista oriens/
occidēs/ancedens/ꝯsequēs/torrēs/rudens/ꝯsonās/parēs qd̄ pcipue habet tm̄
bidens serpēs. sed ens habet entiū tm̄. Oīa aūt pticipia in neutro gñe semp
hñt ium tm̄ et nunq̄ꝫ um. ¶ Etiā nota q̄ sunt aliqua noia in ans et in ens ter-
minata q̄ hñt um vl' ium in gtō: hñt em̄ um tm̄ qñ capiunt̄ substātiue: sed qñ
adiectiue capiunt̄ et pticipialiter etiā hñt um: vt quadrās balans serpēs mēs
Horati⁹ vehemēs demēs parēs et silia. Inuenim⁹ tñ sepe Poetas aliter. Horati⁹. Dos
est magna parentiū. Idē. Tentare multa cede bidētiū. Idē d̄t clientū: ꝛ alibi
Priscian⁹ clientiū. Priscian⁹ etiā allegat Tulliū scribentē parētiū a parēs. ergo oia p̄dicta
Torrētin⁹ ꝓprie hñt ium: sed um p syncopen: vt dicit Hermānus Torrentinus.

De Datiuis et ablatiuis.

¶ Dtūs et abltūs plīs tertie declinatōis terminant̄ in ibus: vt his panib⁹. ab
his panibus. At noia in a neutra hñt is vel ibus: vt dogma dogmatis vl' dog
Priscian⁹ matib⁹. epigrāma epigrāmatis vel epigrāmatib⁹: Priscīāo autore. Et bos bo-
bus habet: repitur et bubus ꝓ bouibus p syncopam.

De quarta declinatiōe. De Recto.

¶ Quarta declinatio duas habet in ntō termiatões: us scꝫ et u. Sed illa de u
sunt in singulari inuariabilia: in plī autē variant̄ iuxta regulas. De us: vt hic
fruct⁹ mictus victus gradus rictus status visus vsus tractat⁹ interit⁹ declina-
tus cōiugat⁹. Hec anus acus socrus manus. De u: vt hoc cornu gelu veru ge
nu penu. ¶ Et est hic sciendū q̄ aliqua noia sunt quarte declinatōis q̄ indiffe-
rēter terminant̄ in us vel in u: vt cestus vel cestu. astus vel astu. penus vel pe-
nu. artus vel artu. specus vel specu. cornus vel cornu. gñs vel genu apud Pli-
Plinius niū et Lucanū. Tonitrus vel tonitru. Et hoc nomen virus habet viru in abltō.
Lucanus in alijs casib⁹ est indeclinabile neutri gñis.

Regula.

¶ Omne substantiū verbale in us est quarte declinatōis: sed inq̄ꝫtū est adiec-
tiuū est scd̄e. Exm̄ vt visus quarte: ein gesicht. Sed visus a. um. gesehen/est p̄
me vel scd̄e/et sic de alijs. Ista aūt regula potissime intelligit̄ de nominib⁹ ver-
balib⁹ venientib⁹ ab vltimo supino: q2 ab vltimo supino potest formari nomē
in us addendo lr̄am s: vt a visu visus. a nisu nisus. a nixu nixus. Vñ: Si ver
bale dat us sixū quarte fore dices. Mobile si fuerit hic in us tibi dico secunde.
¶ Itē nota q̄ noia dignitatū vel offitiorū in atus: vel alia noia in atus: actuꝫ
s̄catia: sunt quarte declinatōis: vt magistrat⁹/doctorat⁹/baccalaureat⁹/papa
tus/p̄ncipatus/clericat⁹/senatus/cōsulatus. Vñ: Tus sus xus actus: atus p̄
latio fertur. Lectus aūt est scd̄i ordinis. q2 s̄cat actum.

De Gtō et dtō.

¶ Gtūs singlāris quarti ordinis in us terminatorū: exit in us ꝓductū: vt hic
magistrat⁹. huius magistrat⁹. Vetustissimi tñ in uis syllabas terminabant: ꝛ
dtm̄ in ui: vt hic senat⁹. huius senatuis. huic senatui. Hic metus. hui⁹ metuis
huic metui: vt vult Aulus Gelli⁹. Et ideo Terenti⁹ dicit: Ipam offendimus Aul⁹ gel.
vestrā velle lugubri eius anuis causa: opinor q̄ erat mortua: anuis ꝓ anus in Terenti⁹
gtō dixit: q̄ apud nos desita sunt et obliterata.
¶ Dtūs singularis terminat̄ in ui diuisas syllabas: et fit a ntō vertendo s in i. Virgili⁹.
vt senat⁹ senatui. spūs spiritui. Poete tñ q̄nq̄ꝫ vtunt̄ abltō pro dtō. Virg. de api
bus: Namq̄ꝫ alie victu inuigilāt. Idem: Q̄ nec cōcubitu indulgent. Et ideo Priscian⁹
fm Priscianū Oīa noia quarte inflectōis in us termiata olim formabāt du-
plicem gtm̄: scꝫ in us et in i: et duplicē dtm̄ scꝫ ui et u: q̄ꝫuis vsus nunc solam
alterā habet terminatōem. De gtō vt ornat⁹ tus: vel ti. tumult⁹ vel tumulti. vt Terenti⁹
apud Terentiū: Nihil ornati: nihil tumulti erat. De dtō dixim⁹. Inuenit̄ pre
terea in dtō metus metui vel metu. Virg. Parce metu citherea manent. Item Pylades
sexus sexui vel sexu: quod etiā Pylades affirmat.

De Actō vtō et abltō.

¶ Actūs singularis fit a ntō mutando s in m: vt senatus senatū. Vtūs similis
est ntō: vt o principat⁹. Abltūs singularis fit a ntō remota s litera: vt magi-
stratus magistratu: u ꝓducta. Excipit̄ domus qd̄ etiā in p̄mo opusculo decli-
nauim⁹: est em̄ scd̄e vel quarte declinatōis. Sub scd̄a caret vtō singulari: ꝛ da
tiuo et abltō plurali: sub quarta abltō tm̄. Sed cū dicimus domi: locū signa-
mus in quo quis manet. Cuꝫ vero dicim⁹ domus: tunc edifitiū qd̄ ex tecto et
parietib⁹ constat: vt domi maneo. Petrus manet domi: nō domus. Et: par-
tem domus demolit⁹ sum: nō domi. Et: supiora domus ascendā: non domi.
Antiqui in abltō singulari etiā domu dicebāt. Et Augustin⁹ domos ꝓ domus Augusti.
gtō vsus est. ¶ Hic aduerte q̄ quatuor sunt noia que hñt e vel u in abltō: scꝫ
impetus/dies/nox/et ritus. Ouidi⁹: Impete nunc vasto ceu concit⁹ imbrib⁹ Ouidius
amnis. Verius tñ dicit̄ q̄ impet⁹ et ritus hñt u in abltō sicut alia nomia: et q̄
impete est abltūs a noie impes: et nō a noie impet⁹: et q̄ rite est aduerbiū lo-
co noīs q̄nq̄ꝫ positum causa metri.

De Ntō actō et vtō pluralibus.

¶ Noīatiuus: accusatiu⁹ et vocatiuus plurales quarti ordinis in us exeunt:
vt hij/hos/et o auditus. Sed neutra illa in u exeuntia hos casus a ntō formāt:
addita a: vt hec cornua/o cornua. hec genua/hec genua/o genua. hec tonitrua
hec tonitrua/o tonitrua.

De Genitiuo.

¶ Gtūs pluralis quarti ordinis formatur ab abltō singulari assumendo uum
vt horum fructuū/audituum/tractatuū/passuum/cornuū/tonitruū/genuum.
Sed in hoc casu quandoq̄ꝫ fit syncope tollendo vnum u: Virgilius. Que gra Virgili⁹.
tia currū armorumq̄ꝫ fuit. Martialis: Cum duo sint que nos distinguāt mi- Martial'
lia passum; pro passuū et curruum.

De Quinta declinatione.

De datiuo et ablatiuo.

¶ Dtūs et abltūs terminant in ibus pe.cor. Exceptis vndecim hn̄tibus vbus
vt arcus arcubꝰ; non arcibꝰ qui est abltūs a noie arx. artus artubus; ne putet
abltūs a noie ars. Partus partubꝰ: qꝛ pars ptibus habet. lacus lacubus. Sic
specus tribus ficus portus acus quercꝰ: silr veru verubꝰ habet. Questus pro
querela questibꝰ; sed questus ꝓ lucro questubꝰ habet et diphthongo scribit.

De Quinta declinatiōe. De Recto

¶ Quinta declinatio nō habet nisi vnā terminatōem in ntō singulari scꝫ es: vt
spēs facies fides spes scabies glacies. Et oīa sunt gn̄is femi: excepto dies incer
ti in singulari: ⁊ meridies in vtroqꝫ masculini gn̄is. Itē oīa noia qnte inflectio
nis sunt substātiua et appellatiā. Itē fides nomē virginis est tertie declinatiōis
nō quinte. ¶ Hic tu lector aduerte q quedā sunt noia sub es qnte declinatōis
et sub a pme: vt luxuries vel luxuria. penuries vel penuria. pauperies segnici
es pigricies duricies immūdicies materies seuicies neqcies; de quibꝰ tn̄ aliꝗ
Regula talē dant regulā. Oīa noia figurarū: et alia in a termiata pme declinatōis ha
bētia i ante a; etiā sub es sunt qnte declinatōis: exm̄ vt euphonia vel es. ironia
vel es. allegoria vel es. amphibologia vel es. ¶ Itē quedā sunt nomia q̄ sub es
sunt qnte declinatōis: et sub um scōe. vt interficies vel ciū: et sub o tertie vt in
terfitio onis. Silr diluuies diluuiū diluuio. elluuies ꝓluuies. Sunt etiā in es
et in o noia semp tertie declinatōis: vt cōpages cōpago. ambages et ambago.
Pristianꝰ indages et indago. Itez fm Pristianū quedā noia sunt q̄ sub es sunt tertie vel
qnte declinatōis: vt fames quies abies plebes. Itē oīa noia qnte declinatiōis
olim habebāt duplicē gtm̄: vnū in ei: et alterū in e abltō silem: sed vsus iam
in georgi. solum gtm̄ ei facit. Et regula hec vera est tā in ꝓsa qꝫ in metro vt apud Uirgi.
Ouidiꝰ Libra die somniqꝫ pares vbi fecerat horas. Et apud Ouidiū: Prima fide vo
Salustiꝰ tisqꝫ rate tentamia sumpsit. Et apud Salus. Dubitauit acie ꝓ aciei. ¶ Preter
ea nota q noia qnte inflectōnis in es et in e et in ij inueniunt ꝓlata patrio casu
Aldus. antiquo more: vt huiꝰ spēs/spetie/specij. Hec Aldus Manutiꝰ Romanus.
¶ Item nota q quātitas noim quinte declinatōis quo ad penultimā gti patet
in his versibus. Res plebs atqꝫ fides et spes sunt noia quinte; Que fiunt in ei
reliquis concedimus ei.

De genitiuis et datiuis.

Uirgiliꝰ. ¶ Gtūs et dtūs finiunt in ei diuisas syllabas: vt huiꝰ rabiei/huic rabiei. maci
Gellius es maciei. Ueteres gtm̄ in es et dtm̄ in e vel in ij termiabant: vt huiꝰ dij. Uir
Sulpitiꝰ giliꝰ in pmo aeneiđ. Munera letitiamqꝫ dij. Et dtm̄ in e: vt huic facie. Gellio
Sulpitioqꝫ testibus. Reliqua horū casuū de ntō explicauimus.

De accusatiuo vtō et ablatiuo.

¶ Actūs fit a ntō mutato s in m literā: vt hec spēs. hanc spēm. rabies rabiem.
effigies effigiem. Utūs silis est ntō. Abltūs in e desinit: vt ab hac effigie.

De ntō actō et vocatiuo pluralibus.

¶ Ntūs actūs et vtūs plurales sunt ntō singulari similes: vt he et has et o spe
cies/ingluuies/colluuies/segnities/internicies/caries ⁊c.

De gtis dtis et ablatiuis.

¶ Gti plēs terminant in erū penultima ꝓducta: vt harū dierū/pernitierum:
¶ Dti et ablti plurales fiunt ab abltō singulari addita bus penultima ꝓducta.
¶ Hic nota q cuncta quinti ordinis noia carent in pli gtō dtō et abltō. Preter
acies/dies/facies/res/spēs/meridies/materies/maneries/et ꝓgenies.

De Nominibus compositis.

¶ Noia cōposita sunt in triplici drn̄tia. Nā quedā cōponunt ex duobꝰ rectis vt
respublica. Quedā ex recto et obliquo vt paterfamilias. Quedā vero ex duobꝰ
obliqs vt huiusmōi. Et dicunt cōpositōes ex duobꝰ integris: eo q ex integris
dictionibꝰ constant. Donatus aūt dicit q q̄tuor mōis cōponunt nomia. Primo Dōatus.
ex duobus integris vt suburbanꝰ. Scōo ex duobꝰ corruptꝭ vt efficax municeps
Tertio ex integro et corrupto vt ineptꝰ insulsus. Quarto ex corrupto et integro
vt nugigerulus. Addit: aliqn̄ ex ꝓluribꝰ vt inexpugnabilis imperterritus.

De cōpositis ex duobus rectis.

¶ Cōposita ex duobꝰ rectis eiusdē numeri: declinabilibꝰ; et quorūꝫ neuter est
corruptus: declinant ex vtraqꝫ pte recti: vt hec respublica. huiꝰ reipublice. huic Respubli
reipublice. hāc rempublicā. o respublica. ab hac respublica. In ntō pli he respub ca decliat
lice. harū rerū publicarū. his rebuspublicis. has respublicas. ab his rebuspubli
cis. Sic equesaura tꝰ eqtisaurati ⁊c. Sic vetusaro/iusiurandū/neutrūpassiuū/
vnusquisqꝫ/malūpunicū/malūgranatū/monspessulanꝰ/monsaureꝰ et similia.
Sic cētimanus et vnimanꝰ. Et cōponunt ex corrupto et integro: declinant aūt
Sulpi. Alteruter aūt nūc postremū tm̄ variat ntm̄: olī etiā priorē: vt alteruter Sulpitiꝰ
alterutra alterutrū. alterutriꝰ. alterutri. alterutrū alterutrā alterutrum. ab alter Alteruter
utro ab alterutra ab alterutro. In pli vt alterutri alterutre alterutra. alterutroꝝ
alterutrarū alterutroꝝ. alterutrꝭ. alterutros alterutras alterutra. ab alterutrꝭ.
Inueniunt alia hmōi: vt holusatrū holusatri holusatro. i. petroselinū. Dicit et
holusatrū: sicut rosmarinū qđ ⁊ rosmarinꝰ nuncupat. ¶ Hic aduerte q due re
quirunt ꝯditōes si cōpositū ex duobꝰ ntis declinabit vtrinqꝫ. Prima est q ābo
nti sint declinabiles: ergo viginti duo vigintiunus vigintitres/pseudo ꝓpheta/
pseudoapostolus nō declinant vtrinqꝫ. qꝛ prior ntūs nō est declinabilis. Et iđo
tredecim nouendecim nō declinant ex vtraqꝫ pte recti: qꝛ sunt indeclinabilia.
Scđa cōditio est vt ambo nti maneāt integri: ideo vndecimꝰ et leopardus nō
declinant vtrinqꝫ: leopardus em̄ nō cōponit a leo: sed a lea vel leena ⁊ pardꝰ.
Itē duodecimꝰ solū declinat ex pte finis. qꝛ fit a noie duodecim in quo duo nō
declinat: ideo nec in duodecimꝰ. Puerpera nō est cōpositū ex duobꝰ rectis: sed
potiꝰ ex duobus obliqs corruptis: scꝫ puerū pariēs. Itē qn̄ alter ntōꝝ in dic
tiōe cōposita caret aliq̄ casu vel nūero: ille defectꝰ ꝑuenit ad totā dctōem cōposi
tā. Un̄ iusiurandū caret gtō et dtō et abltō plibus; eo q ius caret illis casibus
Itē vnusquisqꝫ caret pli; qꝛ vnus caret pli. Suipsiꝰ caret ntō. qꝛ sui caret ntō

De Patronymicis.

De Compositis ex recto et obliquo.

¶ Composita ex recto et obliquo per ntm̄ variantur. vt hic magistercíuiũ. huiꝰ magistriciuiũ. huic magistrociuiũ ⁊c. Sic paterpatrie. patrispatrie. patripatrie. parsorōis ⁊c. hic paterfamilias. huius patrisfamilias ⁊c. Legit̃ tñ paterfamilie apud Liuiũ. (T. Liuiꝰ.) Ita quoqꝫ hic legisperitus. huiꝰ legisperiti ⁊c. Sic senatusconsultũ senatuscōsulti. sic plebiscitũ. tribunusplebꝫ. iuriscōsultꝰ. tribunusmilitũ. legislator

¶ Hic nota ꝙ obliquus in cōpositōe qñqꝫ p̄cedit et qñqꝫ sequit̃. Precedit vt legisperitus/legislator/iuriscōsultus/vnicolor/diuersicolor/omnipotēs/sanctimonialꝫ/pultiuorax/armipotēs ⁊c. Seq̃t̃ vt p̄rfamilias/m̄rfamilias/filiusfamilias

De compositis ex duobus obliquis.

¶ Composita ex duobꝰ obliquis nō variant̃ nisi sub vna voce: hoc est sunt indeclinabilia: vt hmōi/eiusmōi/cuiusmōi/istiusmodi/alteriusmodi/officiperdi vitaspatrũ/aquisgrani nō aquisgranũ/ramispalmarũ et cōsimilia. Ramispalmarum tñ qñqꝫ cōponit̃ a ntō plurali rami et a gtō palmarũ/et tũc declinat̃ ex sola parte recti et iō nihil refert si dicat̃ ad ramispalmarũ vl' ad ramospalmaꝝ

De patronymicorũ formatione.

¶ Nomen patronymicũ est qō descendit et format̃ a ꝓpriis noibus patrum vl' auorum ſm grecam formatiōem/et ſcat cum gtō primitiui sui filiũ vel nepotẽ filiam vel neptẽ. Masculina eñ ſcant filiũ vel nepotẽ/sed femina filiã vel neptẽ Patronymica masculina ſcant filios vl' nepotes et totã progenẽ masculini sexus: vt priamides. i. filiꝰ priami vel nepos vl' de gñe priami masculꝰ. Sed patronymica femina ſcant filias vel neptes. vl' totã geneologiã sei sexus. vt p̄amis est filia vel neptis priami vl' aliqua de gñe p̄ami. Nec tñ sp̄ a noibus patrũ aut auorum deriuant̃. Et ideo formant̃ nomina patronymica.

Patronymica que dam deriuantur:

- A nominibus auorũ: Atlantiades. i. mercurius atlantis filie filius
- A noibus patrũ et pleraqꝫ vt Eacides filius vl' nepos eaci. Amphitrioniades dictus hercules a patre Amphitrione. Pelides pelei filius Achillis videlicet.
- A noibus matrũ vt Iliades dictꝰ Romulus filius Ilie. Maiades. Mercurius a maia matre. Philirides chiron philire filius.
- A nominibus fratrum vt Phaetãtias soror Phaetontis.
- A noibus regum vt Cecropis. Cecropides eñ mulieres dicuntur Athenienses a rege Cecrope. ab Aenea aeneades troiani vl' romãi
- A regionum nomine vt a Troia Throas.
- A nominibus vrbiũ vt ab Argos Argolis.
- A conditoribꝰ vrbiũ vt Romulides romani dicti ab vrbis ꝯditore

In des.

¶ Noia primi ordinis mutant extremũ e gti in a: et iuncta syllaba des reddũt patronymicũ: vt Pelias pelie peliades/et Aenee aeneades: aenides eñ contra regulã est. Anchises anchisiades habet et Laertes laertiades. cũ patronymicum nunqꝫ debeat primitiui gtm̄ nisi vna syllaba supare. Scdi vero ordinis nomina que in i terminãt gtm̄/sumũt des: vt priami priamides. Que in duplex

ſꝫ vertũt vltimũ in a/et des accipiũt. vt Menecias meneciꝫ menecciades. Que vero in ei/mutant ei in i longũ/et sumũt des. vt tydeus tydei tytides qō euphonie gratia quidã volũt d in t vertere. Si tertiꝫ sunt ordinis/ a dtō formant̃ addita des syllaba: vt Hectori hectorides. Herculi herculides. Scipio tamẽ q̃ꝫqꝫ latinum nomẽ Scipiades habet/pro scipionides. Hec Sulpitius.

In is et in ne.

¶ Patronymica femina in is/fiũt a masculino ablato d. vt priamides priamis Aeneades aeneis. Virgilius in eis vsurpauit. (Virgiliꝰ.) Sciendũ est tñ poetas qñqꝫ vel addere syllabas patronymicis: vt Atlantiades pro atlãtides. peliades pro pelides. Vel dimittere: vt Deucalides pro deucalionides ⁊c. ¶ In ne patronymica femina fiũt ⁊ formant̃ a gtis addita syllaba ne: vt Adrestꝰ adresti adrestine Nereos nerei nerine mutando e in i longum. Sed Acrisios acrisiꝫ acrisone penultima producta format.

De patronymicorum declinatione.

¶ Regula gñalis. Oĩa patronymica/aut terminant̃ in des: vt Priamides: Iliades/thesiades ⁊c. Et illa sunt masculini gñis et p̄me declinatiōis. Vel terminantur in is: vt Priamis: dardanis. Vel in ias. vt Menechias / Pelias. Aut in ne. vt acrisone/nerine. Et illa sũt femini generis tertiꝫ ordinis. Et sũt oĩa nomina patronymica noĩa appellatiua/et non ꝓp̄ria.

¶ Patronymica in des declinant̃ per primã declinationẽ hoc modo: vt hic Priamides. huius p̄amide. huic dae. hũc dem. o de. a de. Hiꝫ dae. horũ dum vl' darum. his dis hos das. o de. a dis. Sic Scipiades. atrides. aeneades. peliades

¶ Patronymica in is declinant̃ per tertiã declinatōem (anchisiades sic cetera. hoc pacto. Hec Priamis/huiꝰ priamidis/vl' dos. huic di. hanc den et da. o priami/a priamide. He des. harũ dum. his dibus. has des et das. o des. a dibus. Sic et alia vt Theseis. Aeolis. Aeneis. chriseis. briseis. colchis. nereis thebais

¶ In as quoqꝫ sic variant̃ hec Pelias/huiꝰ peliades vl' peliados/huic di/ hãc dem ⁊ da/o pelia/a peliade. He des/harũ dum/his dibꝰ/has des ⁊ das/o des a dibus. Sic et reliqua variantur.

¶ Patronymica in ne sũt apud nos rarissima/et flectunt̃ eodẽ mō sicut nomia greca in e. vt statim dicam Sed hic caue optie lector ne cũ barbaris p̄ceptoribꝫ erres. Neue petrides ioannides. et paulides dicas. Hec eñ apō receptos nō legunt̃. nec a latinis formant̃ patronymica ait Aldus Manutiꝰ. (Aldꝰ manutius.) Sed in his similibꝰ dicendũ est petri filiꝰ/vl' nepos/aut filia/vl' neptꝭ. vl' possessiuis illoꝝ loco vtamur. vt Scipio Aemilianus. id est Aemiliꝫ filiꝰ. Saturnia Iuno / id est filia saturni. Itaqꝫ credo nobis aliis patronymicis vti non licere/ q̃ꝫ a poetis et oratoribus visitatis dicit Iacobus Heinrichman cui assentior.

De declinatione Grecorum in E.

¶ In e greca siue patronymica sic variant̃. Hec Penelope / huius penelopes: huic penelope/hanc penelopen/o penelope/ab hac penelope. He penelope/harum penelopen/his penelopes/has penelopas/o penelope/ab his penelopes / (Penelope) Sic Nerine. Adrestine. Acrisone. Virgilione patronymica. Sic greca in e vt Lybie. Euterpe. Penelope. penthecoste/parasceue/magdalene/Tispe/ Helene

Et similiter noia artiũ/et figurarũ in a termiata: scd̃m latinã declinatiõem pñt
more grecorum terminari in e: vt grammatice: logice. rhetorice: anastrophe
paragoge: sinecdoche: que omnia habent es in genitiuo.

¶ In Is.

¶ Greca in is hoc pacto variant̃.hec metamorphosis huius metamorphosios
Meta- et huic metamorphosij et phosei/ et phosi / hanc metamorphosim o metamor
morphos phosis/ꝛ phosi. ab hac metamorphosij et phosi. He metamorphosies et sees:
et phosis/harũ metamorphosionꝛ phoseon. his metamorphosisi et sesi.has me
tamorphosias/et seas/et phosis. Vtũs ntõ silis est/et dtũs abltõ. Sed his duo
bus latine nõ vtimur/et aliquibꝰ vocibus abstinemꝰ.q̃s in nr̃am quandoq̃ȝ de
Sulpitiꝰ. clinationem transferimus inquit Sulpitius. Hic aduerte ꝙ genesis habet is
Genesis. vel os in genitiuo/et actõ im/in vtõ is/in alijs casibus i.

¶ In Os et in O.

Melos. ¶ In os greca sic eunt. Hoc melos/huiꝰ melos et meleos.huic melei ꝛ meli.h̃
melos.o melos.ab hoc melei. Hec melea ꝛ mele.horũ meleon ꝛ melon.his me
Delos. lesi.hec melea ꝛ mele.o melea ꝛ mele.ab his melesi. Ita hec delos huiꝰ delos ꝛc̃
que tñ in vsu grecorũ sunt inuariabilia. ¶ Greca in o variant̃ hoc pacto. Hec
Sappho. sappho.huius sapphoos ꝛ sapphus.huic sapphoi et sapphi. hãc sapphoa et sap
phoo. sappho.ab hac sopphoi. He sapphoe ꝛ sapphi harũ sapphon his sappho
es et sapphis has sapphos et sapphus o sapphoe et sapphi ab his sapphoes et
sapphis/declinat Sulpitius. ¶ De grecis satꝫ dixisse volui/ inter latina aũt de
Sulpitiꝰ. grecis mlta diximꝰ. Nec volo hic etiã grecorũ declinatõem docere/ variã nãq̃ȝ
hñt inflectionẽ quam grecis doctoribus non latinis relinquo.
Hiesus. ¶ Hiesus sic variat̃. Hic hiesus huiꝰ hiesu huic hiesu hunc hiesum o hiesu ab
Moses. hoc hiesu. ¶ Hic moses huiꝰ mosi huic mosi hũc mosen o moses ab hoc mose.
Hi et hos moses,reliqui casus in vsu nõ sunt. Dicit̃ et moyses hebree. Dicit̃ et
moses/mosis/et mosi.vt Achilles huiꝰ achillis/et achilli. Item moses mose/
vt Anchises anchise declinatur.

De heteroclitis ꝛ defectis Caput scd̃m

¶ Heteroclitum est qd̃ vario modo declinat̃. Heteroclisis em̃ est varia nomi-
num declinatio: que quidẽ fit in casu: numero/gñe/declinatiõe/voce et signi-
Lãcilotꝰ. ficatione. Fit quoq̃ȝ defectu/abũdantia et variatiõe. Et ideo Lancilotꝰ dicit ꝙ
nomina que destituũt nũero vel casibꝰ male a triuialibꝰ dicunt̃ heteroclita. sunt
enim defectiua dicenda.

¶ Defectiua in casu et nũero.

¶ Hec certis destituũt casibꝰ: et nũero pli astu et promptu soli ablatiui sunt: ab
Pristianꝰ astu legimus hi astus/ꝛ o astus. Pristianꝰ tñ astu indeclinabile inq̃t Aleo. vide
Ganeo. Adeps gtõ plurali solũ deficit. ¶ Crux caret gtõ plurali teste Lanciloto
Lãcilotꝰ. ¶ Hanc ditionem ab hac ditiõe. Aliqui tñ dicunt/huius ditiõis/huic ditioni:
hanc ditionẽ hac ditiõe in abltõ. ¶ Dicam et dicas vtriusq̃ȝ numeri accti sunt.
Cicero. Dica in noiatiuo vtitur Cicero in verrẽ actiõe quarta. Scribit̃ herodeo dica.

¶ Dolus gtõ pli caret non em̃ dicimꝰ dolorũ. Expers ntm̃ tñ habet/et vtm̃ cõ
positum noĩs pes. Alia in es quinti ordinis supius dicta sunt. Hec fors et ab
hoc forte.caret em̃ oĩbus casibus/p̃ter ntm̃ vtm̃ et abltm̃. Flamine ꝓ spũsancto
ablatiuus solus est/vel etiã pro vento. In pli vero ntõ actõ et vtõ.flamina apd̃ Tibullus
Tibullum.dtõ et abltõ flaminibus. Grates nti acti vti pluralis vox sola est Sȝ Cicero.
apud Ciceronem in Oratore legit̃ gtũs gratis si corruptus nõ est inq̃t Sulpi- Sulpitiꝰ.
tius. Ut cũ gratis cura nihil facias. Ganeo/Labeo/et Aleo ntõs tm̃ et vtõs ha Pristianꝰ
bere Pristianus docuit in accentibꝰ/reperit̃ et Ganeonẽ. Inficie et inficias vni
cus actũs. Iussu/permissu masculina abl̃ti casus tm̃: in scd̃a tñ declinatione/
hoc iussum/ꝑmissum.et hec iussa/permissa.probat. Manci. Hunc laterẽ/ꝛ ab Mãcinel
hoc latere/sic Phocas.sed Pristianus/hi lateres/et o lateres. Hec lues/hãc lu- Phocas
em/et ab hac lue / labeo vide ganeo. Macte vtũs solus est: legit̃ et mactus. Pristianꝰ
nã fuit apud vetustissimos adiectm̃. Lucretiꝰ li. v. Ut nũc sepe boues luci ferro Lucretiꝰ
male macte. Et hi macti in pli et macto legit̃. Natu solus abltũs est teste Ser- Seruius
uio. Presto solus ntũs: aliq̃ aptotũ esse volũt: aliq̃ aduerbiũ. Repetundarũ et
repetundis plr̃aliter tm̃ dicimꝰ. Obliq̃ cõmunes Reducis reduci reducẽ a re-
duce ntõ et vtõ singulari deficiũt: in pli reduces tm̃ habet. Sponte abltũs solꝰ
est.legimꝰ spontis gtm̃ apud Columellã et Philelphũ. Suppetie et suppetias Colũella
alijs caret casibꝫ. Hoc specus.huiꝰ specus.ꝛ o specus dũtaxat habet vt Seruio Philel.
placet. Sed cur actõ careat ipe nõ video dicit Sulpi. Satias solus ntũs: q̃ȝꝙ Seruius
Luciliꝰ facietate in abltõ dixit. Tabi et tabo gti et ablti casus.dicimus tñ hec ta Sulpitiꝰ.
bes.hãc tabẽ.ab hoc tabe.tabũ etiã repit̃. Hoc tantundẽ.huiꝰ tantidẽ.h̃ tantũdẽ Lucilius.
¶ Hec carẽt ntis et vtis singularibꝫ tm̃: sed reliq̃s vtriusq̃ȝ nũeri casus habẽt.
¶ Dapis. Liuius tñ daps in ntõ vsus est. Frondis: frons etiam dicitur teste T. Liuiꝰ.
Seruio: sed olim frondis in ntõ dicebãt. Feminis etiã rectũ nõ habet: licȝ sint Seruius
qui dicãt femen. Necis qd̃ ntm̃ nex non habet: legit̃ tñ apud Cice. et Ausoniũ Cicero.
nex in ntõ. Primoris auctoritate Seruij. Remigis: sed remex legit̃ apud Se Ausoniꝰ
renũ. Verberis: qd̃ etiã singulari caret actõ. Serenus

¶ Hec sequẽtia hñt tres casus in singulari: in pli vero omnes.

¶ Huiꝰ opis.hanc opem.ab hac ope.qm̃ appellatiuũ est. Hoc plus.huiꝰ plu-
ris.hoc plus. Hoc virus.hoc virus.o virus. Huius vicis.hãc vicẽ.ab hac vice.
Hec vis.huiꝰ vis.hanc vim.ab hac vi: quatuor habet casus. Plurale eius f̃m
quosdã vires fuit: et apud veteres he vis/et has vis.

¶ Hec hñt abltm̃ singularem tm̃: et in pli omnes casus.

¶ Fruge/obice/p̃ce/viscere: teste Phoca. Pristianꝰ autẽ. v. li. vult inueniri huiꝰ Phocas
p̃cis.huic preci.ab hac p̃ce. Huic frugi. hãc frugem.ab hac fruge: a frux qd̃ nõ Pristianꝰ
est in vsu. Antiq̃ tñ frux et fruges ntõs habuerunt. Addunt̃ p̃dictis nomibꝫ ve
pre grate celite: sed plẽm numerũ hñt: vt celites vepres viscera grates.

¶ Hec neutra hñt oẽs casus in sing. in pli vo ntm̃ actm̃ et vtm̃ tm̃.

¶ Defruta: aera aerũ ꝛ aeribꝫ legit̃ apud Catonẽ. farra fella fora iura: maria Cato
et maribꝫ legimus. mora et moris inuenit̃ et moribꝫ.mella mulsa ora ordea ru
ra thura. vina vinorũ et vinis apud Pliniũ legit̃. Et ideo f̃m artẽ illis plẽ nõ re Plinius.
pugnat. Et ideo dicũt Iurisperiti: doctor in iuribus, constructor iurium. Item
meorũ iurium: suorum iurium.

¶ Uocatiuo carentia sunt multiplicia.

¶ Primo noia quesitiua/vt quis/qlis/quātus/cuius/cuias. Scdo noia distributiua. vt quilibet/vterqꝫ/quisqꝫ/ois distributiũ. Tertio noia et pronoia relatiua qui/is/suus/ipe/sui. Quarto interrogatiua vt quis/qualis/vter quātus/ quot quottus/talis/tātus. Quinto negatiua/null⁹/nemo/neuter/alius/aliqs. Sexto infinita. vt quicũqꝫ/qualiscũqꝫ. Septimo oia pronoia carent vtō. pter tu/meus noster/ et nostras. que hñt vtiũ. Octauo noia hñtia ius in gtō. vt alius/alter/ pter vnus/tot⁹/solus/que nō carēt. Nono res inaniate scdi flexus carēt vocandi casu/nisi figurate vel per psopopeiā enuncient: vt locus nō dicit in flexu loce.
Jocus loce. pōtus ponte. clauus claue. vētus vente. calce⁹ calcee. lud⁹ lude. mu
Ouidi⁹. rus mure. oclus ocle. nasus nase. pplus pple. p arbore p apostrophen dixit Oui
Lauren. dius. Popule viue pcor. Pro gente o populus et popule. Hec Lauren. Ualleñ
Ual.

De defectiuis numero.

¶ De Carentibus nũero plurali Regula generalis.

¶ Plurali nũero naturalr carent: omia deorũ/dearum/angelorũ/spirituũ/hominum/vrbiũ/prouinciarũ/insularũ/regionũ/virorũ/mulierũ/pagorũ/ castrorum/fluuiorũ/ventorum/montiũ/siderũ/et locorũ ppria noia. Nisi sua natura pluralr tm̃modo aut cōfuse pferant. vt Athene/thebe/venetie/cume/verule/velitre/buteoli/argi qd preter aliorũ more in singlari habet hoc argos. Suscipiũt tamen aliqñ ppria noia numerũ multitudinis gratia equocatiōis. vt scipiones lelij/aiaces/decij/marcij/camilli/scipiades/cai/catones/gabij/veij/quintili/fabij/pisones/lentuli. Hñt itaqꝫ ppria noia pluralē numerũ: ridendi ergo veniunt illi dicētes/hic sunt duo petri adiũgentes salua grammatica.

¶ Masculina singularia.

¶ Aer/ether/carcer/fumus/fimus/genuin⁹/humus/herebꝫ halo circulus hysopus /somnus tellus limus indelimosa palus mũdus mustus penus pōtus puluis ros vncus quo mortuorũ corpa trahunt. Robus gñs frumēti qd vulg⁹
Scptura risum vocat. sal/sanguis qd in plī inuenit in psalmo. Libera me de sanguinib⁹
Uirgili⁹. Sol/vesper viscus/et viscũ ptulit. Uirg. Soles plr legimus/et qñqꝫ in sua sig
Quītiliā⁹ nificatiōe/qñqꝫ pro calorib⁹. Quintilian⁹. Uitandos soles atqꝫ ventos nubila.
Plinius. Plini⁹. Ois terra in hoc loco siccata solib⁹. Itē pro splēdore solis. Itē pro diebꝫ Sꝫ defectiũ est sol qꝛ gtiũ soliũ nō hꝫ. Additꝛ cest⁹ p balteo veneris. Sꝫ ñcocōis gñis est/et vnusqsqꝫ ois. ¶ Feminina singularia.

¶ Amentia alnus arena auaritia amicitia bilis bara carices cōtagio culpa colera dementia diligētia eloqētia elegātia fama fames fides fuga gaza galla gloria humus insania iuuēta vel iuuētus inquies indoles labes lues cuius gtō ꝛ datiuo nō vtimur. Mors mēoria linx par paupꝫtas prosapia penus pnities per simonia proles pix requies rabies salus sitis fames sapientia stulticia strues secordia senecta vl senect⁹ soboles. Tabes tussis tellus vecordia vita vespera Itē phia pubes plebs ꝛ plebes scabies spes talio zea ꝛ olira q̄ vulgo speltā vocant. Inuenim⁹ tñ in plī labes luces paces soboles vitas amicitias mēorias ꝛ sapientias sepi⁹; et plā alia apud autores quib⁹ multa licēt q̄ alijs phibentur.

¶ Neutra singularia.

¶ Ador/baratrũ/coenũ cordum cnum fuum fas foenũ gelu halec ir inscitium lac letum loliũ lutũ macellũ mane qd qñqꝫ nomē est. manna māmona nefas/ nihilum nihil nil necesse pasca pelagus penũ pus penus salum. i. mare senium spicum solum ver vulgus vesper vesperũ/virus indeclinabile/viscũ vitrũ/ex q̄bus aliqua sũt inuariabilia. Quibꝫ adiungunt adhuc quedā alia vt albũ pro tabula/appium herba/baculũ chaos fel fascinũ garum hysopũ instar iecur nō enim dicim⁹ plr iecora sed iecinora/ moretũ pedũ sabulũ specimen sinũ stratũ vernactũ vicus vitrũ. ¶ Substantiua indeclinabilia.

¶ Ador/argos/cepe cete cahes cherubin dyatesseron fas gumi geralogodion/ gausape ir logos nefas nausi nil nihil pondo preneste psepe pus pir sinapi seraphin virus. et omnis dictio materialiter posita.

¶ Substantiua declinabilia plī carentia.

¶ Aliqua noia metallorũ vt sunt aurum/argentũ cuprũ auricalcũ electrũ ferrũ stannum plumbũ. Aliqua humētia/vt sũt cercussia nectar lac oleum acetũ mellicraticum hyppocraticũ. Aliqua que vendunt per pōdus/vt sunt lardũ butirũ Et noia pharmacopolarũ/vt mastix/cassia mirra olibanũ cinamomũ ciminũ Aliqua per mensurā vendibilia/vt sunt triticũ siligo spelta cicer miliũ. Hec tñ sequentia plurale nō refugerũt: vt equor mare fretũ vnda latex aqua lympha/ mel vinũ poculũ fons fluuius flumē amnis stagnũ lacuna lacus puteus ordeum frumentũ faba melo pepo citrullus far pisum pisa lupinus fragum.

Regula spetialis de carentibus numero plurali.

¶ Oĩa noia fcantia res que pñt liquefieri igni et indurari frigore/et oia noia syderum/et seminũ. noia ppria colonorũ/terre/maris/hoim. et noia que filant. et que ordiũt. et siliter noia que pilant/et noia spetierũ, cōiter carent plī nũero. Et vniuersaliter quorũ significato repugnat dualitas carent nũero multitudis. Exemplũ primi/vt oĩa noia metallorũ pauloante dicta. Et ista cera/pix/sapo gumi resina aruina smigma sulphur sagimen lardũ butirum oleum/cepum. Exemplũ secũdi. Luna/venus mercurius sol iupiter mars saturn⁹. Exemplũ tertij. Cicer papauer git miliũ auena. Exemplũ quarti. vt Cerusa auripigmentum cenobrium allumen lasuriũ miniũ bolusarmenus. Exemplũ qnti vt terra tellus humus limus arena argilla solũ. Exemplũ sexti/vt pōtus oceanũ pelag⁹ Exemplũ septimi/anaxagoras plato helena. Exemplũ octaui/linum stupa canapus/sericũ. Exemplũ noni/scꝫ de his que ordiunt purpura bissus trabea et huiusmōi noia pannorũ. Exemplũ vltimi/eorũ que pila tundunt. hoc est noia spetierũ: vt piper/crocus/zinziber/galanga/gariopholũ/cinamomũ/ciminũ/ muscatũ et similia/que oia fm vsum nũerũ multitudinis non hñt. Inueniunt tamen sepenũero in plurali in his ergo vsus seruandus est.

De nominibus singulari carentibus.

¶ Masculina pluralia tantum.

¶ Antes/ambo artus alpes aborigenes annales/legit tñ annalis tertius apd Aul⁹ gel.
Gelliũ. Cancelli/celites qd in singlari legit in obliquis. Cani/ canseri/carceres codicilli/ columelli casses dolones ephemerides fasces fastifori fabij furfures/ formidōes gabij gemi gemelli gēlales hirci hirq sbhirci sbhirq iferi lares larue

lemures/liberi/locri/ludi/luceres/loculi/mirmidones/manes/maiores/mi-
Diomedes nores/in singulari tñ legit in obliquis/mores/natales pro gñis nobilitate fm
Diomedem. Optimates qͦ etiam in singulari legit. Penates/pugillares/pis-
ces pro signo zodiaci/posteri/primates qͦ etiã in singulari legitur in obliquis.
Primores hui⁹ primoris in singulari legit. Proceres. q̃rites qͦ in obliq̃s in sin
gulari legit. Quintillij/sales/sentes/superi/tacienses/veij/vepres. Ludorũ quo
q̧ et festorũ multa noĩa sunt hmõi. vt appollinaris q̃nquatres circenses et silia.

Feminina pluralia tantum.

¶ Aedes cum domũ signat/qz pro templo habet vtrũq̧ numerũ. Ambages. ar-
gutie/ambe. antenuae. antie. athenae. arge. quod ꝑter ceterorũ morẽ/ vt dixim⁹
in singulari habet hos argos/amyclae/baiae/bigae/blanditiae/calendae/can-
tes organorũ fistule/siue dee/cerimonie/clitelle/crates/cõpedes/copie ꝓ mul-
titudine/cumae/diuitiae/driades/decretales/dirae/delitiae/quod voluit diuer
sum a delicio esse. decubiae decime excubie exequiae expẽse exuuie eumenides
ferie. fidiculi ꝓ instrumento tortoreo. facecie fores. fauces ꝓ ingressu. genae ga-
des grates. gratiae ꝓ dijs. gingiue geminae/et geminorũ scdẽ. idus illecebrae
Seruius induciae inimicitiae induuiae inferiae inficias insidiae lactes latebre. litere pro
epistola. manubiae. mappe vt Seruio placet: sed mappa legit passim. minae/
minutie ꝓ partiũ partibꝫ. nayades nates nares neuiae nereidos nouae nugae
nundine/nundinũ eñ et trinundinũ legim⁹. prato nuptiae opes / offutie vba
detrahẽdi. pce plagae pugillares pierides pstigie/phalere equorũ strata. puteo
lae. pharrisij apud neothericos. phaleriae paleae primitiae q̃squiliae q̃drigae rel
liquiae repetũdae recubiae scalae seiugae siliquae sortes sentes sordes supetiae
scope/secũdine membranula qua part⁹ inuoluit exterior. thebae themesae tene
brae. trine trenarũ/vel treni trenorũ. terme tespiae tricae trigae verulae rugae/
treuge qͦ barbarũ est. vigiliae valuae velitre. vrbis nũero veneciae et cetera hu
iusmõi. Et festorũ noĩa vt latinae; et forte plura his silia. Item sardis trallis et
similia vrbium nomina.

Neutra pluralia tantum.

¶ Altaria ancilia apiaria alucina artarata ambo arma bactra bellaria buccoli
Suetonius ca cunabula cibaria crepũdia classica/apud Suetoniũ legim⁹ classicũ. carche-
sia cacumia ceratima castra colũbaria chronica/cythera pe. pro. ꝓ insula veneris
cithara aũt instrumentũ musicũ pe. cor. habet ꝛ est singulare. exta effeta eucenia
funebria funabula femoralia flabra flagra/flamia: e in abltõ singulari tñ. ge-
Maur⁹ nitalia georgica gargara hyberna/ilia tertie declinatõis. Maurus tñ hoc ile di
xit. Intestina iuga iusta insignia lachana liba ligustra lustra/lumia ꝓ oculis fre
Diomedes quẽter singulare habet dt Diomedes: lustra magalia moenia mappalia milia
muliebria mellaria munia magnalia noualia natalia ostrea/ostia ingressus flu
Phocas uiorũ. palearea/ꝑsepia qͦ meminit Phocas: pudẽda phisica pascua ꝑcordia/
põdo indeclinabile. rustra anteriores ptes nauiũ. peana ꝓ pindari poemate. ro
boraria repotia scenophegia spolia spõsalia spectacula statiua serta sandalia so-
lẽnia suptellia seria spolia/tẽpe indeclinabile: thessalia thentyra topica tripudia

Diome⁹ tristega. transtra. tesqua. vinacia. verbera. singulare habet inquit Diomedes. vi
rilia. verenda. vaccinia. Omĩa quoq̧ nũeralia absoluta. que referunt ad tot et
quot. Item oĩa ludorũ festorũq̧ noĩa/atq̧ sacrificiorũ tñ plis sunt nũeri. vt sa-
turnalia. vulcanalia. dionysia. orgia. bachanalia. cõpitalia. cerealea. liberalia. q̃n-
quatris. festa Minerue. parentalia. neptunalia. comitia. solemnia. que scdam ꝛ
Seruius tertiam declinationẽ freq̃ter sequũtur. hec ostrea ostreorũ in nũero pli grecuz
est. nam apud nos hec ostrea ostree dicit teste Seruio. Multa tñ ex iam dictis
singularia reperies etiam apud autores receptos.

¶ Adiectiua declinabilia singulari carentia.

¶ Ambo/ambe/ambo/cõplures/cõplura. bini. bine. bina. duo. due. duo. ceteri
cetere. cetera. trini trine. trina. tres. tres. tria. inferi. infere. infera. q̃terni. quaterne
quaterna. pleriq̧. plereq̧. pleraq̧. superi.. supere. supera. quini. quine . qui-
na. exteri. extere. extera. singulari. singlẽ. singla. Totidẽ oĩs gñis etiã singli caret.

¶ Adiectiua inuariabilia singulari carentia.

¶ Huiusmõi/cuiusmõi/eiusmõi/alteriusmõi/tot/quot/aliquot/totidem/de q̃
bus paulo ante diximus quotquot/quinq̧/decem/centũ ꝛc. frugi/nugas/pseu-
do/presto/nequã mancipi. quorũ aliqua sunt singularia.

De heteroclitis genere.

¶ Masculina in plurali neutralia.

¶ Auenurs auerna. balteus baltea siue baltei. carbasus carbasa. cet⁹ cete. Ser-
Seruius uius tñ dicit cetus nunq̧ lectũ. Dindym⁹ dindyma. gargarus gargara. garga-
Strabo. nus gargana. Strabo aũt dicit gargarũ montẽ esse. gargara coloniã docet. his-
marus ra. infern⁹. na. quod tñ adiectiuũ legit locus ca. siue loci. iocus ioca siue
Lãcilot⁹. ioci. massicus ca. et hi massice. menalus. lapileus lea. montis nomẽ. menelus la
sibulus la. et sibuli. supar⁹ supara et supari. Sed suparũ dici ꝓbat Lancilotus.
Tartarus ra. tenarus. taiger⁹. Et declinant ꝑdicta noĩa in singulari sicut dñs/

¶ Feĩa in singu: Neutra in pli. (in pli vero sicut scamnũ.

¶ Arbutus arbuta. altilis et altilia. sed magis ꝓprie adiectiue declinari debet /
Plinius vt hic et hec altilis et hoc altile. sicut reptilis et reptilia. intibus ba. et bi. quo Pli
Sulpiti⁹ nius vtitur/apud quẽ etiã legit intibum. Pascua qͦ vix inuenies ait Sulpiti⁹.
Suppellex et suppellectilia. item zizania zizanie. Item sũt adhuc alia. vt topica
dyalectica/phisica/ethica/analethica/rhetorica/grãmatica/logica ꝛc que in sin-
gulari sciẽtias signant. et sunt ꝑme declinatõis femini gñis. In pli aũt sigt libros
scientiarũ/et sunt gñis neutri sub scda inflectõe. Sic dicim⁹/primo phisicoruz /

¶ Neutra in singli: Masculina in pli. (ꝑmo ethicorꝫ ꝛcijs.

Lucreti⁹ ¶ Argũ argos et hi argi/coelũ et hi celi/nõ cela. Lucretius Quis totidẽ vertit
celos. Claustrũ hi claustri. capistrũ hi capistri et capistra. elysiũ hi elysij tñ. foruz
Lucanus hi fori et hec fora. filũ hi fili et hec fila. frenũ hi freni et hec frena. Lucan⁹. Traxe
Seruius runt torti magica vtigine fili. Idem Calibẽ frenosq̧ momordit. Porrũ hi porri
et hec porra. rastrũ hi rastri. et hec rastra. specus/hi spec⁹ vt Seruio placet / sed
videtur ab hic specus potius deriuari. Ceterũ aduertendũ est; plus neutri ge
neris compatiuum in plurali esse generis omnis.

¶ Neutra in singulari. Feminina in plurali.

Plinius: ¶ Amigdalū ⁊ hec amigdala. nā amigdalus arbor est / sicut hec amigdala apđ
Phocas Plini. Balneū balnee / et hec balnea. cepe ſm Phocā ⁊ Diomedē / sed Sulpitiꝰ
Diomē. ponit inter singularia neutra. Delitiū delitie. epulū epule. nundinū nundine.
Sulpitiꝰ

¶ Que plurifariā efferunt ntm̄ variāt quoq3 gn̄s.

¶ Hic anchiportus / et hoc anchiportū. hic artus et artū. hic baculus ⁊ hoc ba-
Lucanus culum. hec burū et hoc burū. buccina vel buccinū. hic breuiariꝰ et hoc breuiariū
hoc cornu et hic cornꝰ. Lucanus. Cornus tibi cura sinistri. hic clipeꝰ et hoc clipe
um. hic cristallꝰ et hoc lum. hic cothon et hoc cothonū. i. portꝰ non naturalis. hic
crater et hec cratera. hic curriculꝰ et hoc lum. hic cōmētarius ⁊ hoc riū. hic cin-
gulus hec la. et hoc lum. crusta vl' crustū. hic cirographus vl' phū. hec crocꝰ et ħ
crocum. hic calēdariꝰ et hoc riū. hic fūdus ⁊ hoc fundū. hoc fretū et hic fretꝰ. hoc
gelu et hic gelꝰ. ganea vel ganeū. hic galerꝰ et hoc rum. hic gibbꝰ hec gibba / et
hic gibber. hoc gūmi et hec gūmis. hic habenꝰ et ħ num. hyberꝰ hic vel hyberū.
hec ilus hoc iliū et ħ ilion. hic hysopus ⁊ hoc pū. hic lucꝰ et hoc tū. hic limꝰ et ħ
limum ꝑ vase. hoc mundū et hic mūdꝰ. menda vl' mendū. hec margarita et ħ
Seruius tum / et hec margarꝫ vt Seruiꝰ tradit. monitꝰ tū. hec multra et ħ multrale. hic
Plautus. nasus hec nasa hoc nasū legiꝛ apđ Plautū. Nardus vl' nardū. hic natalis ⁊ hoc
natale. noualis hic / et hoc nouale. orarius hic / vl' orarium. Hic pisa / et hoc pi-
Sulpitiꝰ sum. hic pāther / et hec panthera. hoc pctm̄ et hic peccatꝰ. dicit Sulpitiꝰ. hic pūc
tus / vel punctū. pastillus hic / vl' pastillū. pistrina vel pistrinū. postica vl' posticuꝫ.
peragraphꝰ phū. hic rictꝰ / hoc tum. ramꝰ et ramale. rapa vl' rapū. hic rhenꝰ / vl'
Plautus rhenum. rosariꝰ vel um. hic spicꝰ / hec spica / hoc spicū. qđ plē nō habet. Plautus
in plurali spicos dixit. hic sinus / hoc sinū. ꝑ vase. hic syngraphꝰ / hec syngrapha / ⁊
hoc phum. hic sestertiꝰ / et ħ sestertiū. hoc sinapi / et hec sinapis. ħ sanguis et hoc
sanguen. symbolā vl' symbolū. hic sagūtus et hoc tum. hic smaragdꝰ / hoc dum.
hic tonitrus / ⁊ hoc tonitru. ħ tignus et tignū. hic tapes tapetis / et tapetū ti. et ħ
tapete tapetis. hic turbo et hoc turben. hec tiara ⁊ hoc tiarꝰ. hoc tributū ⁊ hic tri
butꝰ. ħ tarus vl' tarū. tanagrus hic vl' tanagrū. textrina vel textrinū. hec vespera
hoc vesperū. et hoc vesp principiū noctis / seu diei finis. Nam hic vesp est venerꝫ
stella / que vesperꝰ / hesperꝰ et vesperugo noiaꝛ. Hec vultꝰ / et hoc vultū. Horuꝫ
pleraq3 remanserūt in vsu ideo notanda. ¶ Sūt pterea aliqua que desinūt in
us: et in o: vt panus et pano. strabꝯ et strabo. capus et capo. scorpius ⁊ scorpio
Seqntia aūt desinūt in um / vel in o: vt contagiū vel contagio. consortiū vel cō
sortio. alluuiū et alluuio. colluuiū et colluuio / et colluuies. Obliuiū vel obliuio.

¶ Que in vario ntō seruāt gn̄s et significationem.

¶ Sūt que duplicē hn̄t rectū seruato gn̄e: vt hec apes et apis. hec adeps ⁊ adi
pes. hic arabs et arabis / et arabꝯ arabi. hic aras et araris. arbor et arbos. athon
et athus. hec cassīs et cassida. hic cometa cometes comete. hic cōgruꝰ / et conger
congri / hic cucumis et hec cucumer. hic cinis et ciner. clamor hic ⁊ clamos. hic
delphyn et delphynos / ⁊ delphynis. hic elephas elephantꝰ. hic euāder et euan-
drus. edipus ⁊ edipos ⁊ edipodes. hic gobio ⁊ gobiꝰ. hic honor ⁊ honos. ħ iber
ibris / ⁊ hiberꝰ hiberi. Iter et itiner vt veteres dixerūt. hic labor et labos. lepor ⁊
lepos. hic mugil ⁊ mugilis. ħ ador vl' ados. hic puluis ⁊ puluer. ħ et hec puber

⁊ pubis. hec plebs ⁊ plebes. ꝓsper et ꝓsperus. hic stips et stipis. hec scobs et sco
bis. hic tybris et tyberis. teucer et teucrus. hic vomis et vomer. vapor et vapos
Confusa in recto / sed nō distincta in obliquis. Sūt et aliqua in obliquo cōfusa:
vt lens lendis et lentis. cassis cassis et cassidis. de quibus postea.

¶ Que diuersi sunt generis.

¶ Multa in vna voce diuersi generis reperiunꝛ. vt hic vl' hec aluus. hic vl' hoc
adeps. hic vel hec clunis. hic vl' hoc carcer. hec cupssus vl' hic cupssus apđ En- Ennius
nium. Hic cassis et hec cassis in ſcato diuersum hic ⁊ hec finis. hic et hec funis.
hic vl' hoc guttur. ħ glis et hec glis ꝑ diuerso ſcato. hec vl' hoc halec. hic vel ħ iu
bar. hic vel hec liquor. ħ lens / et hec lens ꝑ diuerso ſcato. hic malus et hec ma-
lus ꝑ diuerso ſcato. hic penus ⁊ hec penꝰ quarte / ⁊ hoc penꝰ penoris. et hoc pe-
num peni. vt Gelliꝰ scribit. hic vl' hec padisus. hic vl' hec pāpinus. hic vl' hoc pa-
pauer. hec pecꝰ / et hoc pecꝰ pro diuerso ſcato. hic vl' hec rhetis / et ħ rhete. hic vel Aulꝰ gel.
hec vl' hoc specꝰ qđ habuit in neutro specoris. Dicimꝰ etiā specū speci / et specu
specu. hic vl' hec sardonix. hic vl' hoc sexus. hic vl' hec turtur ꝑ aue. hic vel ħ vul
gus. hic vas et ħ vas ꝑ diuerso ſcato. Et plura hmōi poterit quispiā studiosus
colligere. et licet tibi rara videnꝛ chare lector inueniunꝛ tamē apud autores.

¶ De Heteroclitis: gn̄e et declinatione.

¶ Inueniunꝛ quoq3 noia que in casibꝰ alteriꝰ nūeri variāt declinatiōem / ⁊ im
primis hec sequētia. Acer acra acrū. et acer aceris vt dicit Caper. Sed acer acri
ſm Seruiū. quē arguit Prisci. et aceris ſcat arborē. Ambo ⁊ duo declinauimꝰ Caper.
in scđa declinatiōe noim / quorū etiā supius ptim meminimꝰ. Domꝰ ptim est se Seruiꝰ
cunde ⁊ ptim q̄rte. vt antea docuimꝰ in declinatōe q̄rta. Delphyn delphynis ter Priscianꝰ
tie / delphynus ni / scđe est declinatiōis. Elephas in tertia / elephātus vero in scđa
flectitur declinatōe. Glomus mi mas. scđe. glomꝰ eris nutri tertie declinatiōis.
Iugerū ſm Man. et Nesto. in singli scđe declinatōis / in pli tertie. Inueniunꝛ Mācinel
tamē iugeris ⁊ iugere casus singlares in tertia et nō plures. Hoc tn̄ mō Lanci Nestor
lotus declinat / iuger iugeris iugeri iugero / vel iugera iugerorū iugerū iugeris Lāctlorꝰ.
vel iugeribꝰ iugera notū est. Impete ꝑ impetu apđ Lucre. ⁊ Papiniū qđ qui- Lucretiꝰ.
dam volūt ab impes esse / vt diximꝰ Hilarꝰ scđi ordis / vl' hilaris tertij. His et Papiniꝰ.
ab his poematis / his ⁊ ab his teoreumatis sic et alia tertie declinatōis in a ter-
minata / que dtm̄ et abltm̄ plēm more noim scđe declinatōis emittūt. Perennis
vel perēnus. Oui. in fast. Amne perenne latēs. Amna penna vocor. Panthera Ouidius
fe. gn̄is pme declinatōis. Panther neutri gn̄is tertie. Saturnalia hoꝝ saturna-
liorum / et ab his saturnalibꝯ / et reliqua festorū et ludorū noia plia scđe declina-
tionis gtm̄ dtm̄ et abltm̄ more tertie faciūt. Seq̄ster sequestri ⁊ seq̄stris. Multa
em̄ sunt adiectia triū vocū q̄ in tertiā declinatōem trahūꝛ. vt siluester ⁊ silla. vas
vasis in singli neutri ge. tertij ordis. In pli scđi vasa orū. Vesper in mas. vl' ves-
pera in fe. vel vesperū in neutro. etiā vesperꝰ in mas. Vir. vtiꝛ. Vn̄ q̄ in pncipio Virgiliꝰ.
noctis aliquē salutare volūt bonū vesperū dicere ꝯsueuerūt. vl' bona vespa vl' bo
nus vesp. nā vesp sp mas. est. nunq3 neutrū. Bonū sero aūt dicendū nō est. vt in
primo opusculo diximꝰ Meliꝰ em̄ et elegātius diceret Bonū serū / siue felix se-
rū. nā serū diei apđ receptos legiꝛ. autor est Perotꝰ. Reliq̄ de vesp vide ō gn̄ibꝯ Perotus

¶ Hic nota ꝙ multa sunt adiectiua que in tertiā declinationē trahunē. vt sunt composita ab istis dictōibus. Cera/iugum/limus ⁊c. que sub us sunt scđe declinationis/et sub is tertie. Unde.

	Arma		Inermus vel inermis
	Animus		Unanimus vel vnanimis
	Barba		Imberbus vel imberbis
	Bacillum		Imbecillus vel imbecillis
	Cera		Sincerus vel sinceris
Ab	Cliuus	Ut	Procliuus vel procliuis
	Firmus		Infirmus vel infirmis
	Fraenum		Effraenus vel effraenis
	Jugum		Biiugus vel biiugis
	Norma		Enormus vel enormis
	Neruus		Eneruus vel eneruis

¶ Que oīa in us/vel in um/sub diuersis gn̄ibus termīari pn̄t. Et in is sub genere cōi; et in e sub neutro. Sic etiā biiugus et biiugis. q̄driiugus et q̄driiugis. et cetera a iugo. Sic magnanimꝰ et magnanimis/exanimꝰ et exanis/pusillanimus ⁊ pusillanimis. ⁊ reliqua ab aīo deducta/ que in animꝰ desinūt. Sic limus et limis. vt sublimꝰ et sublimis. imbecillꝰ et imbecillis. hilarus ⁊ hilaris infernus et infernis. incolumus vl' incolumis. semisomnꝰ et semisomnis. insomnus ⁊ insomnis. sic accliuus ⁊ accliuis. decliuus ⁊ decliuis. effrenus et effrenis infrenus et infrenis. ludicrus vt vult Priscianꝰ ludicris. sed Ualla nō ꝓbat. *Priscianꝰ. Lauren. Uallen.*

ℭ Secunde et quarte cōiugationi cōmunia.

¶ Subscripta noīa cōperiunē scđe vel q̄rte declinatiōi cōia. Aditus/ auditus/ aductus arcus arquus maſ. et fe. Acus/cetus/cornus colus caestꝰ ae diphthōgo scribiē. cū a caedo caedis deriueē/quarti ordis/repitur tn̄ et scđi. Cestus aūt huius cesti scđe tm̄ declinatōis absq; diphthongo gn̄is fei et maſ. repitur. Cantus de quo postea. Domus de quo dixīmꝰ. Estus/exercitus/ euentus in vtroq; numero maſ. gn̄is et q̄rti ordinis. Hoc vero euentū/hec euēta facit autore Cicerone in partitiōib; et Lucretio li. i. Fluctus/ficus ꝓ arbore scđe et quarte/ pro morbo scđe/pro fructu scđe et q̄rte. Fastꝰ/genitus/hortꝰ de quo postea. Laurus licet laurui et lauru nō dicamꝰ. lacus/lectꝰ/luctꝰ monicꝰ cuius vterq; dtūs/ fm quartā nō est in vsu nec abltūs plīs. Ornatus/obitꝰ ortus piscatꝰ passus pinus tam maſ. q̄ fe. Penus cuiꝰ vterq; dtūs fm quartā declinatōem nō est in vsu nec abltūs pluralis. Quercꝰ/questus senatus saltus sinus tumultus visus versus victus sumptus specus et plura huiusmodi. *Cicero. Lucretiꝰ.*

¶ Quarte sub us maſ. ge. scđe sub um. neutri/ꝓ eodē ſcato. Ut Actus vel actū aditus vl' aditū. astus vl' astū. lusus vl' lusū. monitꝰ vel monitū. euentꝰ vl' euentū potus potui/vl' potꝰ poti. ꝓmissus ꝓmissum. pollicitꝰ pollicitū. pisum neutri secunde/pisa fei prime vult Nestor. Sensus vl' sensū ꝓ sn̄ia verborū. sed pro sensu intellectiuo solū est quarte. Tumultꝰ vel tumultū. Reliqua supius enarrauimꝰ *Nestor.*

¶ De heteroclitis voce.

¶ Multa sunt heteroclita voce. vt ea quorum ntm̄ non imitamur; vt Jupiter Jouis. Ego mei mis. Epar epatis. Ebur eboris. Jecur iecoris. Jter itineris.

Et oīa illa que plurifariā efferūt ntm̄ aut cōtra reglās se attollūt/ de quib; satis superq; diximꝰ in primis ea que cognitu sunt necessaria.

ℭ De heteroclitis significatione.

¶ Septuplitia sunt heteroclita significatiōe. Quedā eīn significāt plura sub eodem gn̄e/nūero/casu/et accentu. Quedā ſcant plura sub diuersis gn̄ibus tm̄. q̄dā sub diuersis nūeris. q̄dā sub diuersis declinatōib;. q̄dā sub diuersis casibꝰ. q̄dā sub diuersis accētibꝰ. q̄dā sub diuersis gn̄ibus et declinatiōibꝰ simul.

ℭ De heteroclitis que plura significant sub eodem genere/ casu/declinatione/ et accentu.

¶ Canis/fatum/munus/et multa alia. Unde. Latrat in ede canis nat in equore/fulget in astris. Fatum ſcat mortem/sortē/et consolationē. Munus offitiū significat/onus/et donum et plura huiusmodi nomina.

ℭ De heteroclitis que plura ſcant sub diuersis generibus.

¶ Cassis huiꝰ cassidis femini gn̄is ſcat galeā. Statiꝰ Capiti tremet erea cassis. Cassis sine crescentia masc. gn̄is ſcat rhete venatorū/et raro legiē in singulari. Ouidius. Incidit in casses preda petita meos. Calx i. īmū pedis ſcans est gn̄is masculini. Persius In portā rigidos calces extendit. Uirgiliꝰ in femino posuit Conipedēq; citū ferrata calce fatigat. Calx aūt pro materia qua muri fiūt etiā est gn̄is femini. Caper tn̄ dicit cals scribi debere. Dis adiectiue. i. diues. dis vo substantiuū. i. pluto ꝑnceps infernorū. Unde. Dis pro plutone. vel dis ꝓ diuite pone. Stirps pro vite est gn̄is masculini. Sed pro ꝓgenie est gn̄is femini. *Statius. Ouidius Persius. Uirgiliꝰ. Caper.*

ℭ De heteroclitis que pl'ra ſcant sub diuersis declinatōibꝰ.

¶ Cetus ceti sine diphthongo idē est qđ ceta. coetus huiꝰ coetꝰ est cōgregatio. Cantus us. ui. i. cantio sine aspiratiōe. Sed canthus huiꝰ canthi in vltima syllaba aspiratū/est ferrū quo rote circūdanē. Persius pro rota posuit. Uertentē sese frustra sectabere canthū. Cancer cancri gn̄s piscis et signū coeli. Uirgi. Et thyopum versemus oues sub sydere cancri. Cancer aūt canceris morb; est. Ouidiꝰ Utq; malū late solet immedicabile cancer. Unde. Canceris est morbꝰ/cancer cri/stellaq; piscis. Pisci vel signo dabis hic/morbo tn̄ hoc des. Legiē et cancer cri gn̄is maſ. apud Catonē. Fastus fasti est dies nō festus/in quo fas est opari. sicut nefastꝰ diciē dies in quo nephas est agere. Fastus huiꝰ fastus est fastidiū vel supbia. Liber adiectīū significat nulli subiectꝰ. Liber substantīū ſcat bachū hoc est deum vini. et pro illis duob; ſcatis prima syllaba ꝓduciē et crescit in genitiuo. Liber aūt prima correpta ſcat corticē et codicem tunc non crescit in gtō. Unde Liber id est bachus vel vir sine cōpede natus. Liber id est codex vel raptus ab arbore cortex. Prima heri faciūt in gtō; huiq; scđa. Lens lendis est vermiculus capitis aut vestiū. Lens huiꝰ lentis est quoddā ligumē. Uirg. Nec pelusiace curā aspernabere lentis. Ortus sine aspiratiōe vel hortꝰ cū aspiratiōe in principio est locus vbi nascunē holera et arbores. Ortus us solis/et partus dr. *Persius. Uirgiliꝰ. Ouidiꝰ. Cato. Uirgiliꝰ.*

ℭ De heteroclitis plura ſcantibus sub diuersis numeris.

¶ Fascis est pōdus vel res que portaē. Uirg. Ego hoc te fasce leuabo. Inde fasciculus. Fasces plr accipiē ꝓ cōsulatu. quia fasces virgarū portabanē a lictorībꝰ *Uirgiliꝰ.*

ante consulē romanũ. ¶ Litera in singulari elementũ ſ̄cat quo litere scribũtur.
In plī vero lr̄as missiuas seu eplām ſ̄cat: vt scripsi vnas lr̄as/binas/ternas/
quaternas/quinas/senas/septenas/denas ꝛc. et non vnā/duas/tres/quatuor
literas: nisi ꝓ elemēto. ¶ Sal quo vtimur in cōdendis cibis vtroqꝫ numero
tā masculini qꝫ neutri gn̄is repitur. Aliqn̄ sal ponit ꝓ sapientia et in masculino
gn̄e tm̄ ꝓferre cōsueuit. Aliqn̄ ꝓ vrbanitate ioco et ridiculo: et dictis ad risum
Ouidius vl' ad delectatōem cōpositis et in singulari et in plī nūero inueniunt. Ouidius
Uerbaqꝫ cū salibꝰ asperiora dedit. Et medici dicūt: sal marinus/sal adustus.
Sal itaqꝫ mas. gn̄is est: vetustissimi aūt in neutro ꝓtulerunt. ¶ Supplitiū in
Salustiꝰ singulari est pena: in plī supplicatōes. Salustiꝰ: Nō votis neqꝫ supplitijs muli
ebribꝰ auxilia deorū parant. Sꝫ vigilādo/agēdo/bn̄ ꝯsulēdo ꝓspere oīa cedūt.
¶ Copia in sing. est facultas ptās. in plī multitudinē armigerorū ſ̄cat.

De his que ſ̄cant diuersa sub diuersis casibus.

¶ Ops opis quod deam terre ſ̄cat per oīnes casus. Rursus in gtō facultatē et
Seruius auxiliū. In actō et abltō auxiliū. In plī diuitias et facultatē: vt Seruiꝰ docet.
Salustiꝰ: Aliqn̄ potentiā. Salustius. Opibus cōiuratōis fretus. Ueteres teste Capro di
Caper. xerunt hic et hec ops ꝓ opulento.

De heteroclitis que ſ̄cant diuersa sub diuersis accētibus

¶ Ara sine aspiratōe altare ſ̄cat et ciuitatis nomen est. Hara aūt ꝓ porcorū sta
Nestor: bulo cū aspirat. etiā auis gn̄s est vt dicit Nestor. ¶ Populus ꝓ arbore femini
Caper generis est. Sed et masculini generis veteres protulere: vt Caper testatur et
Probus Probus. et primam ꝓducit. Uirg. Populus et glauca canentia fronde salicta.
Uirgiliꝰ. Populus singularis nūeri vniꝰ multitudinē ciuitatis ſ̄cat. In plī aūt numero
vrbes designat. Uirg. Hinc populū late regem. Idē. Bellū ingens geret Ita-
lia populosqꝫ feroces: Cōtundet. ¶ Glis cuiꝰ dr̄nam pauloante omisimꝰ. hu-
ius glissis cū duplici ſſ feīni gn̄is est et terra argillosa vocat. Glis huiꝰ gliris fe-
minini etiā carduus dr. Glis gliris gn̄is masculini aīal muri silē nutrit in arbo
Martial' ribꝰ. Martialis. Sōniculosos ille porrigit glires. Un̄. Terra tenax glissis for-
mabit glis gtō. Ris quadrupes: glitisqꝫ dabit tibi carduus idem. ¶ Glos in
Priscianꝰ gtō habet gloris: appellaturqꝫ mariti soror atqꝫ idem fratris vxor ſm Prisciā.
Sed ꝙ quidā dicūt glos glossis et glotis deliramentū est: de his itaqꝫ rebus
dubijs egregios ꝯsule autores. ¶ Et quanqꝫ de heteroclitis inter grāmaticos
magna est dissensio: hec tn̄ breuiter dicta apud autores cōi vsu heteroclita seu
defectiua iudicant. Si vero illis refragari comperies asscribito autoritati. Sci
mus eīm multos multa scripsisse que grāmatica lex vetat: admittit tn̄ analo-
gia hoc est ratio ꝓportōis. Caue tn̄ optime lector ne nimiū audeas tibi vsurpa-
re ꝙ veteribꝰ interdū scriptoribꝰ aut figurate: aut incuria quadā illapsum licu
it. Reliqua vero que hic dicta minus offendes ex frequenti Poetarū et Orato
rū lectiōe satis superqꝫ cognoscere poteris. Uale et qꝫtulacūqꝫ scripta nostra nō
sine mediocri labore exarata/elimata/excussa equo animo admitte.

De Nominibus declinabilibꝰ vt ꝓnoīa quedā Appendix

¶ Nouem sunt noīa scōe declinatōis modum ꝓnoīm imitantia. Unus: et di

minutiuū vllus cū cōposito nullus/totus/alter/solus/vter cum neuter et alius
vllus vlliꝰ vlli vllo vllū ab vllo. Ulli vllorū vllis vllos ab vllis. Sic reliq̄ varian
tur. Unus solus totus hn̄t vtm̄. Ueteres hec nouē noīa flexerūt vt doctus ta. tū
Ideo et hodie neuter duplicē declinatōem habet. Pōt eīm ita declinari. Neuter
huiꝰ neutri. huic neutro ꝛc. Et hoc scias gtōs illorū in penul. esse indrn̄tes. alte-
riꝰ aūt sꝑ pe. cor. aliꝰ semꝑ pro. Ita qꝫ cōes sunt penultie gtōrū ꝓnoīm in ius.

De Nominibꝰ numeralibꝰ Appendix.

¶ Hi duo. horū duū et duorum. his duobꝰ. hos duos et duo. o duo. a duobus.
He due. harū duarū. his duabꝰ. has duas. o due. a duabus. Hec duo. horum
duū et duorū. his duobꝰ. hec duo. o duo. a duobus. Sic ambo declinat: caret
tn̄ vtō. ¶ Hij et he tres et hec tria. horū et harū ꝛ horū trium. his tribus. hos ꝛ
has tres vel tris et hec tria. vtō o tres et tria. abltō a tribus. Cetera vsqꝫ ad cen-
tū sunt indeclinabilia. Hij et he et hec quatuor/qnqꝫ/centū/biscentū/tercentū.
q̄ vltime sunt due dictōes ideo nō declinant. Ducenti vō declinat vt mō dicam
a centū cōposita declinant. Ducenti te. ta. a ducētis. Hoc pacto trecēti/q̄drin gē
ti/q̄ngenti/sexcenti. Hoc mille in singulari nō declinat. In plī hec millia. horuꝫ
millium. his millibꝰ. hec millia. o millia. a millibꝰ: sic est substantiū. Sed cum
est adiectiuū plē triū generū et indeclinabile existit. Alia noīa numeralia vt or-
dinalia: aut alio quodā noīe noīata declinant et mouentur.

De Generibus noīm Caput tertium.

In hoc capite tertio gn̄a noīm adiectiuorū: substātiuorū: et ꝑticipi-
orū enarrabimꝰ. qd in duas ꝑtes distinguimus: In ꝑma itaqꝫ re-
gulas gn̄ales ponētes cum suis exceptōnibus: ex quibꝰ genus quo
ad significatōem dinoscit. In scda vero regulas spēales subiunctur
ex quibus genus quo ad terminatōes discernit.

Octo regule gn̄ales. Prima de nominibꝰ masculinis.

¶ Propria noīa virorū/deorū/angelorū/demonū et fluuiorū: et noīa appellati
ua mensiū atqꝫ ventorū: et quorū ſ̄catio viris tm̄ cōgruit sunt gn̄is mascu. Et
montiū noīa vt antea docuimꝰ. ¶ Propria virorū sunt.
¶ Aristoteles bonauētura chrysippus dyogenes empedocles felix georgius hi
pocrates ioannes plato scipio sceuola seneca columella andreas gregorius ꝛc.
¶ Propria deorum sunt.
¶ Apollo bacchus cupido iupiter saturnus mars neptūnus mercurius pluto
vulcanus. ¶ Hic aduerte ꝙ noīa deorū silr et dearū ſ̄cant ipas res quarū dij
vel dee fuerāt apud gētiles. Sic bacchus quondā deꝰ vini: nūc vero ipm vinū
ſ̄cat. Sic ops terrā: aeolus ventū: thetys ꝛ neptunnꝰ aquā: vulcanus et pro-
serpina infernū: apollo solē: mars bellū: venus luxuriā: pallas castitatē: mi-
nerua sapientiā ipam significat et sic de alijs.
¶ Propria angelorum sunt.
¶ Gabriel michael raphael Hic cherubin seraphin indecliabilia. nā i esaia legit Scptura
Uidi cherubin clamātes alter ad alterꝝ. qꝫqꝫ ecclia cāit: ꝛ btā seraphi cherub qꝫ

Scriptura ꝛ seraph indeclinabilia/quãq; declinabilia ꝛ ordinis tertij: que in plurali habēt
Hierony. cherubin et seraphin indeclinata: vt illa superiora in in. Sic enim diuus Hierony.
vtitur: qui docet seraph significare ardentē et incendentē/et cherub scie plenitudinē
Alexāder ¶ Hic errauit Alexander vbi pcepit: dicito neutra. Plurali nūero cherubim/
errauit. seraphimq; beata. Nā nullū nomē hebreū est neutrū sed masculinū. Et oē no-
men cui⁹ plurale terminat̄ oth iudicamus esse gn̄is femini. vt a sabaa sabaoth

¶ Demonū propria sunt.

¶ Sathanas dicit̄ et sathan. belial. bel. belzebub. Dicim⁹ aūt hoc demoniū/ et
Lactāti⁹. hic demon demonis. et hic significat autoritate. Lanctancij peritum et rerū scientia.

¶ Fluuiorū propria sunt.

¶ Sueuus alias odera. Tybris/iordanis/ mosa clauius rhenus istula isola/
euphrates nilus danubi⁹ ister nechar⁹ mulucha Thuria garumna. Vñ Tibul
lus. Magniq; garumna. Virg. Ceruleus tybris celo gratissim⁹ amnis.
Tibullus ¶ Dixim⁹ in regula ppria: q: fluuiorū appellatiua vt oceanū equor mare pela
Virgili⁹. gus stagnū sunt gn̄is neutri. ¶ Excipiunt̄ a nominib⁹ fluuiorū Primo quedā
feīa: vt albula apud Ouidiū in q̄rto fastorū. Clauiger et tāta est albula pota
Ouidi⁹ deo. Albula tybris est. Alia flumē duodecim lapides ab vrbe distās in via thy-
burnā. Styx et lethe duo inferorum flumia. Scd̄o excipiunt̄ quedā neutra: vt
Lucanus crustumiū. Lucan⁹: Crustumiūq; rapax et iūcto sapis isauro. Jader neutrū ē.
Idē. In molles zephiros tepidū discurrit Jader. Plemmiriū fluui⁹ Sicilie.
Horati⁹. Nutbul/aphrosiū/rhenū apud Horatiū in poetica. Rhenus tñ in masculino
frequentat̄. Vltra hec alia quedā inuenies siue p se siue cū flumine iuncta.

¶ Appellatiua mensium.

¶ Januari⁹/februari⁹/martius/aprilis/maius/iunius/q̄ntilis dictus iulius/
august⁹ dictus sextilis/september/october/nouember/december.

¶ Ventorum nomina.

¶ Aquilo auster aphric⁹ boreas corus cirti⁹ eurus fauoni⁹ nothus subsolan⁹
vulturnus zephir⁹: et quedā alia ventorū noīa. Solent aūt vēti duodecim pn-
cipales in his versib⁹ insinuari. Circius occasum zephir⁹ fauoni⁹ afflant. Pro
ueniūt aquilo boreas et corus ab arcto. Flat subsolanus vulturnus et eur⁹ ab
arcto. Atq; die medio nothus erit et aphricus auster.

¶ De nominib⁹ quorum significatio viris tm̄ congruit.

¶ Auus atauus athleta bractearius carnifex collega frater gener latrunculator
mas magistratus/nauta vel nauita. papa proroneta patriarcha patruus pris-
mides pyrata socer trapezeta.

¶ Scd̄a regula generalis de noībus femini generis.

¶ Propria noīa mulierū/dearū/vrbiū/pagorū/artiū: et appellatiua arborū: ꝛ
noīa quorū significatio mulierib⁹ tm̄ cōgruit: femina sunt. Propria mulierū: anna
barbara catharina dorothea appolonia elizabet fides gerdrudis heduigis he-
lena margarita maria. ¶ Hic nota ꝙ q̄n vir et mulier vno noīe nominant̄: fe
mininū semp in a terminat̄: vt hic Joannes. hec ioanna. hic paulus. hec pau-
la. Sic quoq; Hieronymus scribit ad Paulam. Etiā in brutis: vt hic brunel-
lus hec brunella. hic asinus hec asina. hic equus hec equa.

¶ Propria dearū. Atropos/clotho/ceres/calliope/cybele vel cybelle/dyana/eu-
terpe/iuno/lachesis/minerua/ops/proserpina/pallas/venus.

¶ Propria pagorū/vrbium/et artium.

¶ Agripina/Bononia/bethleem/chrysopolis/et non chrysipolis. Nam chrysis
grece vnctio latine dr̄. Vñ Christus vnct⁹. Chrysos vero aurū significat. Choreapo
lis/corinthus/ephesus/hierusalē/hierico/magūtia/neapolis/pthenopolis/ro
ma/treueris/vratislauia. Grāmatica/logica/rhetorica/arithmetica/geometria
musica/astronomia/ethica/thopica/phisica/oeconomica/monastica/politica/
zophistica. Sed a noib⁹ vrbiū excipiūtur quedā in um neutra. vt Mediolanū
ticinum/ patauiū/ monacū/friburgū tarentū gdanū saganum. Quedā in e/et
in r/et t/vt Preneste vel hec pnestis oppidū italie. Sed Serui⁹ vult pneste esse Seruius
generis femini. Auxur/et tybur neutra sunt. Est em̄ tybur oppidū sex milia pas
suum ab vrbe distans. Hinc tyburs nomē gentile et tyburtyn⁹. Gaddir siliter ꝛ
argos sc̄ gn̄is neutri. In t vt Nepet. Itē Sutul apd̄ Salust. neutrū repit̄. de q̄ Salusti⁹
bus etiā in pmo opusculo dixim⁹. Sunt etiā noīa ciuitatū pluralis nūeri tm̄/q̄
rum que desinūt in i sūt masc. vt Gabij/veij/pompeij/philippij/parrhisij. Que
autem in a desinunt neutra sūt. vt Artaxata/Bactra.

¶ Appellatiua arborum.

¶ Abies/acer/alnus buxus cerasus cupssus cyparissus corilus esculus fagus
ficus fraxinus laur⁹ morus mal⁹ ornus ilex pir⁹ pomus pinus prunus pplus
platanus querc⁹ salix sambuc⁹ vel sabucus taxus tremulus tilia vlm⁹. Hinc ex
cipiunt̄. Primo quedā masculina. vt Oleaster. Calphurni⁹ tamē oleastra neu- Calphurnius.
tro genere in pli pnūciauit. Me teneras salices iuuat aut oleastra putare. Du
mus et vepres etiā masculina sūt. Frutex mas. est. Libanus arbor us pducens
tam mas. q̄z fe. gn̄is est. Spinus arbor pruni/sed hec spina sentis. Rub⁹ masc.
est. Vir. Ferat et rubus asper amomū. Quidā vero ipm posuerūt in feīno gn̄e
Seren⁹. Mandit̄ apta rub⁹ gingiuis ꝛ bona labris. Prudētius. Quē cōtorta Virgili⁹.
rubus dēsis crutiatib⁹ edit. Scd̄o excipiunt̄ quedā neutra vt h buxū ꝛ hec bux Serenus
us/autore Seruio. Hoc hebenū vl' hec hebenus feim. Amomū/viburnū/car- Prudēti⁹
domomū cinamomū et cinnamū pro eodē. balsamū arbor. opobalsamū succ⁹ Seruius
carpobalsamū fructus. xilobalsamū arboris lignū dicit Serui. vt eum allegat
Nestor. Arboris tñ succū balsamū Hiero. appellauit. Tus/mirabolanū/ malo Seruius
braton/ligustū vacciniū neutra sūt. Itē bedelliū/suber siler robur. Vir. scd̄o geor Nestor
Curua tenēt vt molle siler lenteq; geniste. Est etiā siler fluuius Lucanie. Luca. Hiero.
Radensq; salerni. recta siler. Itē Tibullus. Pomū pro arbore ipa in neutro ge Virgili⁹.
nere ptulit. ¶ Hic aduerte ꝙ oīs arbor fructuosa pōt de se formare nomē in Lucanus
aster/significans arborē eiusdē speciei/sed infructuosam. sic de pomus fit pomaster. Tibullus
de pirus piraster. de olea oleaster. et si qua alia vsu veniunt.

¶ Appellatiua mulierum.

¶ Obstitrix nutrix soror socr⁹ saga vxor matrona diobolaris ambubaia nerine
puerpera pregnās genitrix mater. ¶ Hic nota ꝙ ab ista regula excipiunt̄ man
cipium scortū suppositū persona. tria em̄ pma sunt gn̄is neutri. vltimū vero sp
generis femini. Vnde dicim⁹ ad virū. Illa psona est recens sed hoc nō attendit̄
quo ad significatū sed quo ad vocem.

¶ Tertia regula gñalis de noibus neutri gñis.

¶ Nomina literarũ et syllabarũ: et noĩa ſcantia fructus arborũ. Adiectiua in
um. cõpatiui gradus in us: noĩa quoqꝫ materialr/et infinitanter posita/ cõiter
neutra sunt. ¶ Literarũ nomina.

¶ A/b/c/alpha/omega/vita/gamma/aleph/beth / gymel. siue ergo latina siue
greca siue hebraica neutra sũt. Similiter syllabe dictionũ. Persius. Et potis es
Persius nigrum vitio pfigere thaeta. Quãdoqꝫ tñ noĩa literarũ vsurpanť gñe fe. vt a lõ-
ga/e breuis. sed hoc fit figurate. vt subaudiatur litera.

¶ Fructus arborũ significantia.

¶ Pomum/pirũ malũ prunum. Plura excipiunť. vt Auellana/ corylus casta-
nea/ficus fagus glans nux oliua que feĩa sunt per regulas spẽales. Et ideo so
let dari talis regula. Noĩa arborũ cõiter formant de se nomẽ neutri gñis in um
significans fructũ vel lignũ abscisum de tali arbore. Sic de pomꝰ fit pomũ/ de
buxus fit buxũ/de sambucꝰ fit sambucũ. In sterilibus tñ ſcat lignũ vel ipm ar
borem. vt hebenũ. sĩlr oliua et buxꝰ de ligno dicunť. Sex tñ ante excepta fruc
tum et lignum sub eodẽ noĩe seu terminatõe ſcant. eo q in um termiari nõ pñt

¶ Adiectiua in um			¶ Compatiui gradus.	
Bonum	Malum	Optimum	Lepidius	Elegantius.
Aureum	Charum	Studiosum	Prestãtius	Melius
Prauum	Dignum	Clarum	Uenustius	Tersius

¶ Materialiter et infinitanter posita.

Ut hoc Aue maria. hoc vnum salue. vnum requiẽ. pulchrũ benedicamus. do-
minicale kirieleyson. vnũ miserere. Magister est nomẽ. lego est verbũ. a est pre-
positio. mane est aduerbiũ. iacobus est dictio quadrisyllaba. Jesus est dictio tri-
syllaba. In pdictis exemplis. Aue maria. salue. requiem. magister et cetera/ sũt
nomina neutri gñis indeclinabilia. Nam sumunť materialiter pro lr̃is et sylla-
bis. Est aũt nomẽ sumptũ materialiter/nomẽ acceptũ pro seipo/et non pro suo
significato. Et nõ solũ nomẽ ymo quelibet psoratiõis. Uñ verba/ aduerbia / et
adiectiua noĩa materialiter ponunť. vt meum velle. tuũ posse. illud aue. bonuꝫ
Persius mane. Pers. Scire tuũ nihil est nisi te scire hoc sciat alter. Idem. Clarũ mane fe
nestras intrat. Idem. Jam cras hesternũ cõsumpsimꝰ ecce aliud cras. Excipiť
Uirgiliꝰ. sponte quod materialiter positũ feĩ gñis est. Uirg. Sponte sua sandix pascẽtes
vesciet agnos. Infinitãter posita apõ dialecticos. vt nõhomo. nõlapis. nõcurrit.

Quarta regula gñalis de noibus cõmunis generis

¶ Noia quorũ ſcatũ et viris et mulieribus cõuenit. et deriuata a noibus ho-
minum et locorũ/nisi de voce in vocem moueantur. Cõparatiui gradus in or
et adiectiua in is existũt cõia. ¶ Uiris et mulieribꝰ conueniẽtia.

¶ Accola/aduena asseda auriga ascaules cõuiua vl' cõuiuio exul homicida hõ
indigena incola idolatra hydraules pharmacopola parricida hypocrita miro-
pola martyr nubigena pincerna/qđ Pylades solũ vult esse gñis mas. sicut ⁊ lixa
Pylades verna virgo oenopola pe. pro. vẽditor vini. oenopoliũ taberna vinaria dr. Plau.
Plautus in Asi. Cũ a pistore panẽ petimꝰ vinũ ex oenopolio/et multa silia que qñqꝫ mas.

quandoqꝫ fe. sũt. ¶ Hic cõtinenť alia in o noĩa/q̃ vtriqꝫ etiã sexui ꝯueniũt et sũ
etiam cõia/vt hic et hec opilo vl' opilio leno latro susurro gluto palpo pedo scur
ro laneo bibo epulo comedo mando ganeo erro plura quoqꝫ alia.

¶ Deriuata a nominibus hoim et locorum.

¶ Ascolonita/areopagitta arpinas aqnas epirota etiops tolẽtinas niniuita he
remita/ hierosolymita bethleemita ʒodomita ʒunamita leuita israhelita persa/
galatha flesita arabs tyburs ligur piceus laurus. Et aliarũ terminationũ noĩa
vt saxo vel sasso macedo calcedo turio burgũdio treuir trax tento phryx capa-
dox et silia. Addunť a verbis deducta seu cõposita ⁊ pcipue a colo et gigno/se-
quor/venio fugio poto cedo. vt agricola terrigena cõuiua pedisseq̃ aduena per
fuga multipota rompipeta patricida et mlta hĩs silia. ¶ Diciť in reglã nisi de vo
ce in vocẽ varianť. Nam gẽtilia qñqꝫ hñt duas termiatões. vnã masculinã ⁊ al
teram feiam. vt hic teucer hec teucra. i. troyanꝰ. hic apher et hec aphra. i. de aphri
ca/hic italus hec itala. h grecus hec greca. hic teutonꝰ hec teutona. hic gallꝰ hec
galla. i. de gallia. sic germanꝰ. frãcus. britãnus noricus. Itẽ hic phenix hec phe-
nissa. i. de phenetia. hic syrophenix hec syrophenissa. hic trax hec treyssa. hic libs/
hec libyssa. i. de libya. hic cris hec cressa. i. cretẽsis. h lacon hec lacena. i. vir vl' mu-
lier de laconia. Itẽ leo leena vl' lea. draco dracena. straba strabe. leno lena caupo
caupona. ¶ Compatiui gradus in or.

¶ Uelotior audatior sanctior felitior benignior charior ac oẽs compatiui gradꝰ
in or cõis gñis sunt. Preter senior vt vult Sergiꝰ Prisc. Reperiť tñ cõe apõ au- Sergius
torem Priapeũ. Quedã senior hectoris parẽte. Et Ambrosiꝰ dicit. vt fides astru Priscianꝰ
eretur exemplo senioris femine. ¶ Adiectiua in is. Priapeꝰ.
¶ Hũilis affabilꝫ fragilis debilis amabilis biliguis docilis agilis ⁊ silia hmõi Ambros.

Quinta regula generalis de nominibus omnis generis.

¶ Noia nũeralia a q̃tuor vsqꝫ ad centũ sũt pluralia/oĩs gñis/ et indeclinabilia
cum eorũ cõpositis. vt tercentũ. Excipimꝰ adiectia triũ vocũ. vt ducenti ducente
ducẽta. tricenti te. ta. quadringenti te. ta. quingẽti. te. ta. sexingẽti. te. ta. Põt et dici
sexcẽti. septingẽti. te. ta. octingẽti te. ta. nongẽti. te. ta. Et ideo cetera supra centũ
declinanť et moueńť. Poteris tñ loco dictorũ noim dicere. biscentũ tercentũ vel
tercenti. te. ta. q̃tercentũ. q̃nquiescentũ. et illa sũt indeclinabilia. Caue dicas duo
centum. q̃ttuorcentũ. q duo adiectiua sũt que cõiungi nõ pñt nam adiectiũ sub
stantiuũ reqrit. Item noia nũeralia ordialia. vt pmus scđus tertiꝰ. et noia distri
butiua nũeralia. vt binꝰ trinus q̃ternꝰ. Et põderalia. vt simplꝰ duplus tripꝰ etiã
sunt oĩs gñis sub tribꝫ termiatiõbꝰ pime et scđe declinatõis. ¶ Centenariũ ap
pellatiuum nomẽ est neutri gñis. Tres cõis est gñis. Tria neutri. Duo mas. et
neutri. due fe. Mille neu. est singlare. vt mille hoim et hꝫ plẽ millia. vt duo mil
lia hoim. Mille rursus monoptotũ plẽ et oĩs gñis est. vt mille viri mille pecu-
des/et mille picula. nõ millia hoies. Sꝫ q i sacrꝫ lr̃is legimꝰ. duodeci millia sig Sc̃ptura
nati si saluare voluerimꝰ. h pacto expõi dꝫ. signati nũero. xij. millia. vl' signati erãt
xij. millia. vt vult Lan. qđã ĩõo erraueṙt: q legiť duo millia põdo argẽti. ſ põdo Lãcilotꝰ.
gti casꝰ est h loco nõ nti. Dictũ nota q q̃uis mille i singli sbstantiũ ẽ neutrũ ⁊
indeclinabile. In pli vero hec duo millia. horũ duorũ milliũ. his duobꝫ millibꝫ

hec duo millia.o duo millia.a duob⁹ millib⁹. Itē nō debem⁹ dicere duo mille/ tria mille: sed duo millia/tria millia: vel bis mille ter mille vt biscentū tercentū

Sexta regula gn̄alis de nominib⁹ dubii gn̄is.

¶ Nouē ꝛ viginti inueniunt̄ nomia dubij gn̄is: scȝ alnus adeps anguis bubo cardo cortex clunis crux.calx ꝓ parte pedis: nā in alio sc̄ato feim tm̄ est vt dixi- mus.dama dies finis funis forceps. Mancinel. Filorū forfex: ceps ferri: per- qȝ piloꝝ. Imbrex linx margo obex pāpinus penus pinus pumex python sardo nix specus silex serpēs talpa scops. In ijs ergo q̄ nulli⁹ sexus discrimē patiūtur cum duos articulos suscipiūt vsu autorū incerti appellatōe noiant̄: vt dies. Et quanqȝ dies in singl'ari incerti gn̄is existit: in pl'i rū masculinū est tm̄.

Mācinel lus. Prisciān⁹

Septima regl'a gn̄alis de nominib⁹ ꝓmiscui gn̄is.

¶ Noia volucrū/bestiarū/pisciū in quib⁹ non pōt haberi discretio sexus: nunc sub articulo hic: nūc sub articulo hec sunt gn̄is epicheni. Est aūt gn̄s epichenū fm Pris. qd̄ sub vna voce et vno articulo vtriusqȝ nature seu sexus sc̄are solet: Uel quod sub vno articulo sc̄at vtrunqȝ sexum. Unde: Pisces pestiole volu- cres tibi sunt epichena. In quib⁹ articulū binum sexum notat vnum.

¶ Uolucrum nomina sunt.

¶ Ardea.hec aquila.hec alauda q̄ cassita dicit̄.hec achantis.hic accipiter.hic an ser nō auca.anas.apis.hec bonosa.brucus.bubo.buffo.bisdarda.coturnix.cig- nus.cuculus.curruca.ciconia.carduellis.cicada.cornix.coruus.fringilla nō frin gillus.fulica.garrulus.graculus.gurgulio. galerita nō alauda: gallicū est em̄. grus.gryphs.irūdo.locusta.motacilla.musca.monedula.merula.milu⁹. nisus. noctua.nocticorax seu nycticorax.olor.anacratalus q̄ et truo dicit̄.passer.pauus vel pauo.phasian⁹.psittacus.philomela.perdix.palūbes.regulus.strutio..stur- nus.strix.turdus.hec turdella.turtur.vlula.vespilio.vultur vulturis/et vultu- rius in ntō. ¶ Et est sciendū q̄ noia epicheni gn̄is postulāt semp articulū et ad iectiuū iuxta ꝓportōem termiationū: ideo dicim⁹ hic miluus non hec miluus. hec aquila nō hic: hic passer nō hec. Si tn̄ hētur certa cognitio sexus: pōt addi articulus sexui cōgruus. Nā inuenim⁹: Jacob fratri suo Esau triginta came- los fetas ꝑparauit. Itē. Anser erat quondā specioso germie feta. ¶ Excipiunt̄ a regula capus seu capo mas.tm̄: colūbus mas.est: colūba feimini.gallus mascu. gallina feimi.hallicyonis gn̄is cōis: habet pl'e hij et he hallicyones. phoenix sub hic gn̄is ꝓmiscui est. hic pullaster.hec pullastra. oestrū insecti gn̄s neutrale est. picus ꝛ pica diuersi sᷓ volucres epicheni gn̄is.ideo nō excipiunt̄ a regl'a ꝑdicta

Sc̄ptura

¶ Bestiarū nomina sunt.

¶ Aranius vel arania.aelur⁹.anguis.balena.castor.dama.felis.lutra.linx. me lis.martes.mustela.mus.pāthera.pulex.pedicul⁹.pard⁹.rana.sorex.talpa.tigrꝭ serpēs.sciur⁹.vipera.viuerra. Sȝ aialia magna in q̄bꝫ hētur discretio sex⁹ dubia nō sunt.

¶ Piscium nomina.

¶ Anguilla que dicit̄ carere sexu et esse feimi gn̄is tm̄: aurata.cetus ceti.cōcha delphyn.gobi⁹ vel gobio.hallec tā feimi q̄ȝ neutri gn̄is est: autorib⁹ Capro Dio mede Prisciano et Martiali. Lupus.murena.mullus.rhombus.salmo.saxati lis adiectiuū esse potest: sepia.trutta: et plura alia piscium nomina.

Caper Diome' Prisciān⁹ Martial'

Octaua regula generalis de nominū adiectiuorū genere.

¶ Adiectiuum nomē tres habēs voces. Prima est masculini. Sc̄da gn̄is feimi Tertia gn̄is neutri. vt hic iucūdus.hec iucūda.hoc iucūdum.hic pius.hec pia. hoc pium. Qd̄ vero duas voces hȝ. Prima est gn̄is cōis. Sc̄da generis neutri. vt hic et hec humilis et hoc hūile.hic et hec sterilis et hoc sterile. Qd̄ vnaȝ habet est generis oīs.vt hic et hec et hoc tenax.felix/audax/sagax. Adiectiua autē in or compatiua cōia sūt. Compatiua vero in us neutra.vt superius docuimus.

De Grecis et Barbaris.

¶ Omīa noia greca/et barbara sc̄atiue posita/de q̄bus nō datur certa regula sunt illius gn̄is cui⁹ est dictio latina ipsam exponens. Un̄ Kyrios est gn̄is mas. quia dn̄s mas.est.kyria femini est.qꝛ dominā sc̄at. Altera vero ps scȝ eleyson ver bum est/et miserere sc̄at. Ana est gn̄is neutri.qꝛ rectū est gn̄is neutri. Gria est generis fe.sicut mēsura. Theotocos fe.est/qꝛ genitricē dei ꝛ deum parientē sc̄at Anthropos est gn̄is cōis.qꝛ homo est gn̄is cōis. Jesus pe.pro.est et sūt grece tres syllabe.hebreū nomē est/qd̄ apud nos saluator noster dr̄. Sic Christ⁹ vnc tus dicit̄. Microcosm⁹.i.paru⁹ mūdus/nam micr⁹ grece ꝑuus latine dr̄. Ha- gios .i.sanctus.theos.i.deus sūt gn̄is mas. Un̄. Est hagios sanct⁹.o theos. de⁹ Ischyros ip̄e fortis athanatos vult immortalis haberi. Eleyson miserere notat nobis notat imas et sic de mitis alijs. Excipiunt̄ tamē a iam dicta regl'a mar- garita/catapulta/cartha/cataracta/cera/amphora/panthera que fei gn̄is apud nos sunt.sed apd̄ grecos mas.in is termiata. Greca aūt in a vl' in e desinētia fe. sunt.vt theomenia/syncopa/creta/lethe/campe. Greca vero in as aut in is pro- ductam traducta ad nos/siue in as/siue in es/vel in is exeāt.sunt mas. ꝑme in flectionis.vt boreas/planeta/ cometes.greci em̄ dicūt in ntō cometis planetis. Alia greca si eandē apud nos habeāt terminatiōem quā apud grecos / retinēt idem gn̄s.qd̄ si finitiōem variant mutāt et gn̄s.vt crather mas.est / crathera fe. stater et statera eodē mō. Lynther tn̄ feim est apd̄ Seruiū.apd̄ grecos vero mas De his aūt rebus cōsule Lexicon Joannis Crestonij.nos em̄ hic grecū sermo- nem non docemus. Tantum de regulis generalibus.

Seruī⁹ Joānes creston⁹.

Regl'e sp̄eales de gn̄ibus noim ꝑs sc̄da

¶ De terminatis in A.

¶ Nomina in a exeuntia feimi gn̄is sunt.vt hec cā dela/cingula/eccl'ia/dieta/ ex cipula/muscipula mantica mantissa laniena plumbata phistula pustula stipula situla cirpea zona. Demunt̄ primo hec masculina.vt hic poeta/ꝓpheta planeta cometa/que grece in es desinūt.verbigena/ et adria seu hadria pro pte maris adriani nam ꝓ vrbe feim est. Et fm Sulpitiū lanista/papa nauta cytharista / pincerna zophista collega scurra lixa assecla scriba prosuga trāsfuga/que sub re gula gn̄ali cōtinent̄. Et pplorū noia.vt turca scyta geta samatha que etiā pn̄t esse cōmunia.cū mitis alijs populoꝝ noib⁹. Sc̄do excipiunt̄ noia greca in ma. neu tra enī sūt.vt numisma/poema/epigrāma teoreuma enigma comma ꝓblema dyadema epithoma aūt apd̄ grecos fe.est.ꝓ quo etiā epythome dicim⁹. Dic- tis noibus addūt̄ tria barbara.scȝ pascha tis.in ꝑma tm̄ declinatōe.ꝛ in fe.gn̄e

Sulpiti⁹.

Scribitur apȳ hebreos phasa vl'pasha.mammona pe.lōga. mãna hui⁹ man-
natis in neutro gñe.vel hui⁹ mãne in fe. polēta pme declinatiōis neutrū est qȳ
etiam in fe.repit.veluti antea docuim⁹.Tertio excipiunt noia plis nūeri tm̄. vt
arma/ꝑcordia sponsalia bachanalia castra saturnalia ioca loca que inter betero
clita enūerauim⁹.Quarto demunt mlta noia cōia.vt ideota/apostota pedisse
qua aduena quod neutro gñe figurate iungit.vt aduena mancipium.de qui-
bus in regula generali diximus.

In E.

¶ Noia in e correptā latina sūt gñis neutri tertie declinatōis/vt sedile/foenile/
codeare cubile ouileq ausape media cor.capzile mulctrare mare.¶ Excipiūt ꝑ
mo pro.in e greca.que feia sūt/ vt euterpe/libye libyeopēthecoste campe epythō-
me ethice parasceþhe phebe ile phase/et quedā alia barbara. Que si plēm ha-
buerint cōiter scōm pmā declinatiōem inflectunt.vt ode odarū.Sic scale nuge
calende none.Et alia noia pluralia tm̄ in e feia sunt.vt athene/ venecie / diuicie
Virgili⁹. insidie et cetera talia.Quorū tria sunt neutra.scʒ cete tempe ꝛ tesque.Virg. Im
Sc[ri]ptura manis cete.Idē Viuiqʒ lac⁹ et frigida tempe. Et in Genesi Creauit deus cete
grandia.Scdo demūtur adiectia in e/que sūt gñis ois.Qñqʒ sub vna voce.vt
quinqʒ.mille.que.Qñqʒ sub trib⁹ vocib⁹.vt hic vterqʒ.hec vtraqʒ.hoc vtrūqʒ.h
quicunqʒ.hec quecūqʒ.hoc qȳcunqʒ.hic quisqʒ.hec queqʒ.h qȳqʒ. Soracte aūt
generis masculini est quia nomē montis.quod et hic sorax et hic soractis dicit.
Virgili⁹. Virgilius Sūme deum sancti custos soractis Appollo.

In I.

¶ In i neutra sūt.vt gummi/nauci carni sinapi. Reperit et hec sinapis.media
Colūella pro. Columel. Seqʒ lacessenti fletuʒ factura sinapis. Preter plia que maf.sunt.
vt veij/cani liberi gabij cancelli parij liberti fori. Item cōposita a gtis. vt illius-
modi istiusmōi eiuscemōi sūt gñis ois. Obliqu⁹ tm̄ pleriqʒ casus esse voluerūt
qui cū oibus casib⁹ gñeribusqʒ iūgūt. Reliqua quoqʒ adiectia in i ois sūt gñis
vt tibisoli/gemini pleri ceteri singli bini trini q̄terni seni septeni et his silia. Ois
eni gñis sunt. Nibili frugi mācipi neomācipi adiectie eni capiunt. Plaut⁹. Qui
Plautus homo timid⁹ erit in reb⁹ dubijs nauci nō erit. Idē Amas hoiem nō nauci. Tul
Tullius. lius. Nō frugi.oia recta facit. Hora. Sū bon⁹ et frugi.nō pasces in cruce coruū
Horati⁹. Sic dicim⁹. Homo nibili id est nulli⁹ pcij et pōt esse gtūs a noie nibilū. Sicut
frugi dtūs a fruges. Et aduerte q̄ oīa noia in i singlia sunt indeclinabilia.

In O.

¶ Noia in o desinētia plurima masculia inueniunt.vt hic aleo/ardellio/buffo
burdo cento carbo cōmilito draco ganeo belno ligo pugio pellio quaternio ser
Virgili⁹. uio stellio scipio tyro teruio talio themo bubo fe.gñis legit apȳ Vir.in q̄rto So
Ouidi⁹. laqʒ culminib⁹ ferali carmie bubo. Sed Oui.in maf.posuit. Infandus bubo.
Lucanus et Lucan⁹. Et lete iurant aues bubone sinistro.medo maf.esse dr sed barbarū
est dr eni mulsa. Itē ab hac regl'a excipiūt noia mulierū in o.vt clotho. sappho /
dio erato dido que sub hac regula cōtinentur.

In Do et Go.

¶ Noia in do et go exeuntia si vertūt p i in obliquis feia sūt.vt hec amaritudo/
albedo.arundo caligo dulcedo ferrugo farrago fuligo formido grando imago Ouidi⁹.
lanugo. Ouidi⁹. Signarat teneras dubia lanugine malas.nigredo rubedo sar
tago origo vitiligo tentigo vertigo vorago cartago vrbis nomē/siligo etiā p pa
ne fe.gñis est. Iuuena. Tot medicamib⁹ cocteqʒ siliginis offas.margo fe.gñis. Iuuenal'
(quod etiā in maf.repit) apȳ Iuuena. Plena iam margie libri. Ordo et cardo
maf.sunt. Cardo tm̄ apȳ antiquos etiā fe.legit. Hec vgo qȳ quidā volūt esse cō
munis gñis. Scriptura Iōānes apl'us et euāgelista vgo est electus a dño. Hec Sc[ri]ptura
caro/hec cupido pro cupiditate.qȳ etiā legit maf. Hora. At bona ps hoim de- Horati⁹.
cepta cupidine falso. Silli⁹. Ambob⁹ velox vtus geminusqʒ cupido.fcat eni de Sillius.
um amorꝫ. Plau. Cupido quātus est. Demunt et iam dictꝫ noib⁹. predo pedo Plautus
spado burdo cerdo cudo cardo ligo mango teredo p verme que oia maf.gñis
sunt. Excipiunt etiā pondo neutrū plē cū cōpositis/duopondo vl'dipondiū/ qȳ
significat duas libras/tripondo vl'tripondiū tres libras. Pseudo fm quosdaʒ
generis ois.qȳ nō nisi cōpositū inuenit et pseudus p se traductū. Soluēdo cō-
munis gñis.i.potens soluere. Ambro. Aes alienū subire cū debitore soluendo Ambros.
non est. Tullius. Cum ciuitates soluēdo nō essent. Quinti.. Placeam⁹ licet no- Tullius.
bis fortuna nostra pater pauperi soluendo non sum⁹. Argo feminū est. Quītiliā⁹

De noibus verbalibus in io.

¶ Verbalia et pticipialia in io fe.sunt.vt hec auctio/cautio contio cōditio factio
legio lectio natio obliuio opinio obsidio optio oratio potio relligio regio suspitō
seditio. Item quedā alia vbalibus silia etiā feia sūt.dicio/ duellio cōmunio iu-
risdictio mentio portio papilio rebellio internitio supstitio legio regio contagio
consortio alluuio obliuio suspitio. Reliqua oia in o quacūqʒ lra añcedente maf
sunt.vt stellio/gurgullio decurio scorpio ternio quinternio seuio. Vnio p pūcto
et lapillo masculinū est/nam p cōiunctōe/et si raro inuenit femininum est.

¶ De quibusdam alijs in o.

¶ A pdictis regulis excipiunt quedā alia. Nam hō nemo et latro cōia sunt. et
sub regl'a gñali cōtineri pñt vt dixim⁹. Ambo et duo tam maf. q̄ʒ neutra sunt.
presto aduerbiū est nō nomē. Iungiturqʒ solo verbo sum.et psentē esse fcat. vt
presto sum id est presens sum.qȳ aliqui volūt esse nomē ois gñis. Ouid. Ante Ouidi⁹.
tuos oculos presto est tua sp imago. Leo maf.gñis est.cōmunis esse gñis tradi
dit Seruius. Echo femininū est apȳ Pliniū. Ut inimica est apib⁹ echo.dicitur Seruius
eni apȳ latinos imago. Sūt etiā q̄dā ciuitatū noia in o feina. vt castulo narbo Plinius.
taraco. Sill. Fulget pcipuis pnasia castulo signꝫ. Idē Taraco vinitifera. Sʒ sul Sillius.
mo ē maf.ge.lʒ sit oppidi nomē. Oui. Sulmo mihi pria ē gelidꝫ vberrim⁹ vndꝫ Ouidi⁹.

¶ In U C D et T.

¶ Nomina in u c d vel t desinentia neutra sunt.vt cornu/genu/ gelu /tonitru/
veru. In c vt lac. Excipitur balec.quod tm̄ in feino posuit Martialis cū ad Flac
cum ait. Cui portat gaudens ancilla paropsi de rubra halecē. sed q̄ʒ protin⁹ illa Martial'
vorat. Lanci.etiā balec maf.esse ideo ait sub epicheno. In d vt Quid/quod/ ali Lācilor⁹.
quid/aliud. In t vt caput/occiput/sinciput / et nepet vrbis nomen. Sed tot et
quot cum cōpositis.quotquot.aliquot sunt generis omnis.

¶ In Al. el. il. ol. et ul.

¶ In al nomia neutra sũt. vt vectigal et ceruical que me. pro. pnunciantur. vt
animal. tribunal. minucal. subtal. triental. toral. Preter sal q⁹ mas. est et neu. apd
Affrani⁹: vetustissimos. Affrani⁹ Quicqd loqmur sal neu. est qd etiã de heteroclitꝫ enar-
rauimus. Noia ppria in al barbara mas. sũt. vt tubal/nabal/hanibal hastrubal
et vnum appellatm. vt bucefal pro equo saltatoris. vel equo Alexandri/ Philel-
Philel-: phus. Si me⁹ eculeus tãta esset corpis magnitudie quanta animi pstantia ne
bucefalo quidẽ cederet. Dicit em bucephalus vsitatius qꝫ bucephal.
¶ Noia in el neu. sunt. vt mel/fel et cõposita a mel. vt idromel. occimel rodimel
Sed cõposita adiectiua sp sunt ois gñis. vt multifel. paucifel. exfel. rachel. mulie
ris nomẽ fe. est. Reliqua in el ppria subiacẽt regulis gñalib⁹. ¶ In il noia neu.
sunt inflexibilia. vt il. nil. nihil. Excipit vigil puigil cõis gñis per quartã r eglam
gñalem. Et mugil et mugilis in ntõ p eodẽ piscis nomẽ mas. gñis. et strigil et
strigilis in ntõ pro eodẽ fei gñis. Pugil mas. subiacet pme regule gñali. Mulie-
rũ noia in il barbara sũt/et feina. vt Tanaquil. abigail. et filia q̃ in biblijs legũt
¶ Unũ est nomẽ in ol masculinũ. vt sol. Mulierũ vero noia barbara demunt
vt nicol. pol. et edepol. que deorũ noia sũt aut aduerbia iurãdi. ¶ Unũ est no-
men in ul masculinũ. vt cõsul cũ cõpositis pconsul. pconsul. exconsul. presul vo
et exul. cõia sunt. vt ait Priscian⁹. Phocas tñ dicit. presul est masculinũ/ qd mihi
Priscian⁹: verius videt cũ ficat episcopũ. si aũt pro pncipe accipiatur possit esse commune.
Phocas. Sutul/et mutul. barbara oppidorũ nomina sunt et masculina.

¶ In am em im et in um.

¶ In am vnũ repitur nomẽ ois gñis/et vtriusqꝫ nũeri. vt hic et hec et hoc ne-
quam. Et cõposita a quis ꝛ qui sũt ois gñis sub tribꝫ vocibꝫ. vt Quisnã/quenã
quodnã/quispiã quepiã quippiã quidã quedã quoddã et quiddã. Tantidem
neutrũ est sicut tm̃/a quo formatt. Totidẽ ois et pl'e sicut tot/a quo cõponit. Idẽ
prima pduc. masculinũ est qd veteres dicebãt/isdẽ. Idem curta neutri gñis est
¶ In im est vnũ oppidi nomẽ idectinabile. vt chim inqt Sulpi. ¶ In um neu.
Sulpiti⁹: sunt. vt hoc alleũ/aspergillũ/aquinariũ/carnariũ/cõspicillũ/gutturinũ/gymna
sium/hybernaculũ hyppocaustũ fulcrũ infunibulũ lorũ lutum naulũ prelũ pol-
lubrũ prostibulũ speculũ stabulũ sagũ symposiũ vestibulũ verticulũ tomaculũ
¶ Demuntur mulierũ nomina. vt Glicerium/custochium/delphiũ/philoriũ/
dorium/sophroniũ/abrothonium/phanium/silenium/philẽtiũ/erothiũ/phi-
locomasium. et multua alia nomina apud Plautũ/ que qꝫuis habeant articu-
Plautus: los femincos/declinant et formam neutrorũ/tam apud latinos/qꝫ grecos ser-
uant. Item puerorũ nomia apd Plaut. vt Peginũ et diuatiũ. que sũt gñis mas.

¶ In an en in et on.

Ouidi⁹: ¶ Noia in an mas. sũt. vt hic titan. Ouid. Nullus adhuc mũdo pbebat lumia
Statius titan. Pean. pan. itan. acarnan. azan montis nomẽ. Stat. Uenit ꝛ ideis vlulati
bus emulus azan. Inde excipiunt hec barbara. carbonan. et man que sunt ge-
neris neutri. ¶ In en terminata noia neutra sũt. vt culmẽ. documẽ. foramen. flu
men. fulmẽ gramẽ lumẽ numen omen ligamẽ pollen subtigmen stramẽ phimẽ

Preter hec masculia scꝫ lien pecten ren rien splen hymen qd grece dr pellicula/
sed poete accipiũt p deo nuptiarũ: et semp legit masculini gñis. Ouidi⁹. Tur Ouidi⁹.
pia formosus corpe iũgit hymen. Idẽ. Affuit et fertis tpa victus hymen. Itẽ cõ-
posita a cano in en masculina sunt: vt fidicen phistulicen liricen organicen que
etiã formãt feim in a: vt fidicina liricina tubicina. Itẽ liricen tibicen media pro
ducta. tubicen vo media breui: oscen. Addit etiã attagen ficans quendã auem
Horati⁹. Nõ attagen ionicus. Flamen p sacerdote est gñis mas. sed pro flatu Horati⁹.
neutrũ est. Syren feim est: cui addit trozen ciuitatis nomẽ. Statius. Et q̃s vi- Statius.
cina trozen iũgit opes. Et fen fm Auicennã termin⁹ arabicus qd latine dr ma- Auicẽna.
neries vel capitulũ. soletqꝫ sic allegari: Fen pma/fen scda ꝛc. Est aũt fen vt ve
rius loquar modus locutõis cũ de vna re transit ad aliã. ¶ Noia in in desinẽ-
tia masculina sunt: vt hic delphyn. Lucanus. Ne placet incertos qui prouocat Lucanus
equora delphyn. Preter barbara noia ciuitatũ: vt salamin trachin eleusin que
sunt gñis femini. Iuuenalis. Ille tñ q̃lis rediit salamie relicta. Demunt etiam Iuuenal'
noia barbara disertorũ: vt syn raphayn dothayn: et noia mensurarũ: vt hyn/
bathyn: etiã barbara neutri gñis. ¶ In on noia masculina sunt: vt agon canõ
demon phlegethon orison helicon mõtis nomẽ. et reliq̃ montiũ noia: vt cithe- Horati⁹.
ron pelion aulon. Horati⁹. Et amicus aulon fertilis baccho. Stati⁹. Motusqꝫ Statius.
citheron. Excipiunt noia ciuitatũ in on: feina em sunt: vt ascalon ancon baby Lucanus
lon sidon lacedemon. Lucan⁹. Cũqꝫ supba ferit babylon spolianda tropheis. Iuuenal'
Iuuenal'. Ante domũ veneris qua dorica sustinet ancon. Syon et syndon etiaꝫ Martial'
feina sunt. Martial'. Nec sic intyria syndone tutus erit. Greca autẽ in on que in
um vertim⁹ neutra sunt: vt epitheton penul. correp. distichon. pantheon colon
ilion: dicitur tñ ilios. Ouidius. Tunc cum tristis erat defensa est ilios armis.
Barbiton femini gñis est. dicit et barbitos. inuenitur qꝫ in neutro et masc. Ouidi⁹

¶ In ar et in er.

¶ Noia in ar exeuntia neutra sunt: vt hoc calcar epar far iubar laquear lacu-
nar lupanar nectar puluinar pe. cor. torcular media prod. bacchar p vase vina
rio qd et bacchiũ et baccharium dicit. Baccar aũt sine aspiratõe fei gñis herba ẽ.
Colũbar lucar/sed auis nomẽ prima luce canens epichenũ est. Coclear exem-
plar pugillar/et hoc pugillare. pugillaris tñ masculinũ est. pugillarẽ em in euã- Scptura
gelio legim⁹. Excipiunt bostar lar et sotular q̃ masculina sunt. Sotular autem
barbarũ est. Sed legit apud diuũ Hiero. sotularis in ntõ: vide Calepinũ. Sꝫ Hierony
nar arar et cesar p regulas gñales masculina sunt. Par adiectiũ cum cõpositis Calepin⁹
est ois gñis: vt impar cõpar dispar separ. Instar neutri gñis indeclinabile: li Probus.
cet Probus instar instaris gtm̃ dixerit qd et sine ppositõe: vt instar montis: et
cũ ppositõe vt ad instar statue inuenit. et mõ ficat ad equiparatõem/ modo ad
mensuram/mõ ad similitudinem.
¶ In er termiata masculina plerũqꝫ sunt: : vt hic aer ager agger asser carcer
caracter crather ether faber stater. Et fm Priscianũ omnia noia scde inflectiõis Priscian⁹
in er desinẽtia sunt masculina: nullo excepto. Demunt a regula iam dicta pmo
femina: vt mater mulier lynter qd q̃uis apud grecos masculinũ reperit. Ca- Caper.
pro et Probo testibꝫ; apud nos tñ femininũ est. Acer p arbore feminũ est: sed Probus.

Plinius. Plinius vtit̃ eo in neutro gñe: vt acer gallicū. Excipiunt̃ scđo quedā neutra vt
Suetonius ver/tuber qđ etiā legit̃ masculinū apud Suetoniū. Oblatos tuberis seruari
iussit in crastinū. Suber/et vber ꝓ mamilla et vbertate. Ouidius. Fertilior se=
Ouidi⁹ ges est alieno semꝑ in agro. Vicinūqꝫ pecus grandius vber habet. Cancer cā
Micinelus ceris ꝓ morbo neutrū est ait Micinellus. Sic iter ruder ſpinter iuger. Calepi
nus aūt rudus ruderis dicit et nō ruder. Sic etiā poti⁹ dicat̃ iugerū: vel iug⁹
Priscian⁹ iugeris. Nā iuger et ruder apud doctos vix legunt̃. nisi forte apud Pris. qui tñ
Virgili⁹. alio loco rudus ponit. Vesper masculinū est nō neutrū. Virgi. Deniqꝫ qd vesꝑ
serus vehat. Idē. Solis ad occasum cū frigidus aera vesꝑ Tēperat: et saltus
reficit iā rosida luna. Stati⁹. xij. thebaidos In lachrymis exempta dies nec ser⁹
Statius. abegit Vesper: amāt miseri lamēta malisqꝫ fruunt̃. Iuuenc⁹: Si ruber astri=
Iuuenc⁹ fero ꝓcedit vesper olympo. Est aūt tertie declinatōis. Virg. Mutati transuer=
Virgili⁹. sa fremūt et vespe ab atro: Cōsurgunt vēti. Lucan⁹. Et maturato ꝓcedit vespe
Lucanus lucē. Ouidi⁹. Nocte volāt seroqꝫ tenēt a vespere nomē. Vesper qñqꝫ adiectiuū
Ouidi⁹ feīm habet vespera; neutrū vesperū: sicuti de heteroclitis diximus. Hinc dici
mus vespere ꝑces: vel vespa sacrifitia. Nec recte dicim⁹ eo ad vespas vel ma=
tutinas: cū hec noīa substātiua vis esse. Sed eo ad vespas ꝑces: vel matuti=
nas ꝑces. interfui vesꝑis vel matutinis sacrifitijs. Nō sunt em̄ hec substantiua
noīa sed adiectiua. Nunqꝫ em̄ psalmos vel cāpanas vel diuinū sacrifitiū sine
Alexand. adiectiuo hec noīa ſcabāt vt falso Alexander somniauit. ¶ Et noīa ſcantia fruc
tus terre neutra sūt: vt cicer ciser laser lauer papauer piper zinziber. Preter cu
cumer qđ masculinū media breui ꝓ quo magis dicim⁹ cucumis. Excipiūtur
tertio in ver et ber termiata q̄ etiā neutra sunt: vt cadauer ver verber suber tu=
ber et vber substantiū. Preter puluer masculinū: puluis aūt et masculinū et fe
mininū est. Etiā ꝑter ymber cū cōpositis: masculina em̄ sunt: vt october no=
uember decēber septēber. Nisi adiectiue teneant̃ cōposita tunc em̄ mouent̃. Di
Horati⁹. cimus em̄ ꝑdie calēdas decēbres. tertio idus octobres ⁊c. Horati⁹. Age liberta
Ouidius te decembri. Mulciber etiā masculinū est tertij ordinis nō scđi. Ouidi⁹. Mul=
ciberis capti marsqꝫ venusqꝫ dolis. Et ꝑ syncopā mulcibris in gtō. Quarto exci
piunt̃ quedā nomia cōis gñis: vt pauꝑ puber degener et vber ꝓ abundantia.
¶ Caue ne te decipiāt ista cōia cōiuncta obliquis neutrorū: vt paupis tuguri.
Philel. vbere solo et alia hmōi: vt terete telo. diuite regno. Philelph⁹. Supas annos
Lactanti⁹ iā puberis eui. Lactanti⁹. Ecclesie pastor vbere lacte sinu. Lucan⁹. Ponit duces
Lucanus priscos et noīa paupis eui. Stati⁹. Pugna est de paupe regno. ¶ Illud nō pre=
Statius. tereundū est ꝙ quatuor hec alacer/acer/saluber/celtiber olim fuerūt cōis gñis
nunc vo tantūmodo masculini. sicut equester pedester celer volucer paluster cā
pester siluester: q̄ feīm in is hñt et neutrū in e. Sic etiā sequester sequestris se=
questre: et hec sequestra: et hoc sequestrū: tunc em̄ est scđe inflectōis.

¶ In ir/or/et ur.

¶ Noīa in ir masculina sunt: vt hic vir. Et eius cōposita decēuir semiuir leuir
abadir. Tria sunt gñis neutri: vt hic ir pyr gaddir qđ etiaꝫ feīm inuenit̃ apud
Ruffus festus. Ruffum Festū dicentē: Gaddir prima fretū solida supeminet arce. Attollitqꝫ
caput geminis incerta colūnis. Martyr graecū vocabulū est; cū cōposito pro

thomartyr qđ ꝓ sancto Stephano volunt esse masculinū tm̄. ¶ In or nomina
masculina sūt: vt hic algor amor color dolor honor labor calor decor rumor ru
bor tepor nidor rigor vinitor meror squalor pudor stupor doctor auditor ⁊ cete
ra verbalia q̄ feīm hñt in trix. Demunt̃ ꝑmo tria feīa vt arbor vxor et [illegible]. De
munt̃ scđo quedā neutra: vt cor ador robor marmor et equor. Demunt̃ tertio
quedā cōia: vt oēs cōꝑatiui in or: vt doctior sanctior beatior. Preter senior qđ
etiā in masculino reꝑitur. Auctor vo ab augeo siue a greco masculinū est. Auc=
tor a quo autoritas: cōe. Iuno vgiliana in decio aeneid. Auctor ego audendi:
Virgili⁹. et semꝑ per ct scribi debet. Actor ꝓ oratore et recitatore cōis est gñis. Et aduer=
tendū diligēter ꝙ quedā noīa in or q̄ a verbis nō descendūt: vt senator balnea
tor auctore Seruio cōia sunt. Rhetor ꝓ oratore et recitatore gñis cōis est sicut
actor. ¶ Itē verbalia in sor q̄ non hñt feīm in trix cōia sunt: vt sponsor interces
sor lusor possessor fideiussor rasor inuasor lesor trusor diuisor excusor. Tonsor tñ
habet tonstrix: et expulsor expultrix. Quarto demunt̃ quedā noīa in or que sunt
Sulpiti⁹ gñis cōis. Sed Sulpiti⁹ docet ea esse gñis oīs: vt memor/cū cōpositis imme
mor rememor ꝑmemor: in singulari gñis oīs: in plī vero cōia sunt. Veteres
tñ hic et hec memor et hoc memore declinabāt. Et cōposita ab his trib⁹ nomi=
nib⁹ corpus decor et color: vt bicorpor tricorpor indecor dedecor cōcolor disco=
lor varicolor decolor vsicolor vnicolor bicolor tricolor. Quedam ex illis neutris
iūcta repiunt̃: vt discolor agmen. vsicoloria repitur in neutro. Itē indecori vul=
nere. tricorpis mōstri. bicoloribꝫ tapetis. ¶ Desinētia in ur neutra sunt vt ebur
femur fulgur guttur iecur mynfur sulphur. tybur vrbis nomē. murmur qđ etiā
Scḋtura masculinū legit̃ in euāgelio Ioannis. Et multus erat murmur de eo in turba.
Plautus. Plaut⁹ etiā guttur posuit mas. dicens: Et ne obturet gutturē inferiorē. Preter
mas. scꝫ satur furfur et matur qđ non est in vsu. Et ꝑter noīa gētilia vel auiū in t
vel x ante ur hñtia: gētilia quedā masculina: auiū vero epichena sub articulo
hic: vt astur vir ex oppido asture. auxur vir ex oppido auxure. Vultur auis no
men dubij gñis: ꝑter turtur qđ tñ masculinū tm̄ ait Nestor. Preterea excipiūt̃
Nestor. a regula fur ligur augur et cicur q̄ cōis sunt gñis. Cicur itē neutro iungit̃ vt ci=
cur ingeniū. i. mansuetū: dicunt̃ em̄ cicures fere māsuete. Et sunt omia noīa in
ur tertij ordinis: ꝑter satur qđ est scđi. et oīa sunt substātiua: ꝑter satur ⁊ cicur
q̄ sunt adiectiua. Sed cicur nō mouet̃ nisi in ntō ſm vocem.

¶ In as.

¶ Nomina in as femina sunt: vt hec bonitas beatitas celsitas ciuitas claritas
charitas comitas facultas honestas hūanitas lampas pulchritas segnitas ma
gnitas pietas pauptas. cyclas qđ tam pro veste q̄ꝫ insula femini gñis est. ¶ Ex
cipiunt̃ ꝑmo hec masculina as assis. mas maris. vas vadis. boreas bigas ada
mas elephas abbas. primas aūt optimas ⁊ summas raro legunt̃: sed optima
tes summates. papas calchas athlas garamas corybas et tāmantias. palas ꝓ
proprio noīe viri habens pallantis in gtō: pallas autē palladis pro dea est ge=
neris feminini. Cephas pro sancto Petro legitur: sed cephale pro capite. Sa=
thanas/galaxias pro via lactea apparente in celo. Etiam propria nomina in as
masculina sꝫ: vt mecenas/ancias historici nomē/lenas: ⁊ quedā hebraica: vt

Andreas/mathias/et cetera. Demunt̃ scdo hec neutra fas/nefas/ et vas vasis
Demuntur tertio quedã cõia gentilia/vt arpinas/nõ alpinas / quia l nõ legit̃ :
sed alpinus. Ouidi. Erigis. alpino rama sub hoste iacet vir. Arpinas ab dura
Ouidi⁹ niues et frigora rheni. aqnas/rauennas/capẽnas nostras magnas cuias inti⸗
mas supernas infernas infimas. Et dicunt̃ dicta noia cõcisa. i syncopata/ quia
olim oĩa termiabant̃ in atis/p̃ter arcas. vt hic ⁊ hec arpinatis. aqnatis. Cicero
Cicero. etiam dictis noib⁹ in neutro vsus est. ad Atticũ. Cum ea in arpinati nũc predio
Plinius erat. et itẽ. In quo flux⁹ est ad iter arpinas. Plini. quoqȝ vina p̃uernatia dicit.
nugas omnis generis est.

ℭ In es breue crescentia.

¶ Nomina in es breue mas. sunt/vt ames/aries. cespes fomes gurges limes /
merges palmes partes pes poples satelles stipes trames termes. Preter feia
hec seges teges apes vel apis. Demunt̃ etiã cõmunia hec. antistes ales comes /
cheropes diues eques nõ tñ ꝓ dignitate. expes heres hebes iudes interpres in
diges locuples miles pedes p̃pes ꝑpes p̃stes supstes sospes ⁊ hospes licȝ habe
ant sospita hospita vsurpatũ teres vates. Et ꝯposita a sedeo. vt deses obses pre
ses reses. Et a pes cõposita. p̃ter cõpes gñis fei. licet simplex masculinũ sit. Cõ⸗
posita aũt a pes sunt alipes bipes cornipes cẽtipes / ceruipes impes/ ignipes/
lignipes planipes q̃drupes octipes sonipes semipes solidipes tardipes vnipes
tripes/que dicta adiectiue et substãtiue accipi pñt. vt prius dixim⁹. Ales ꝓ velo
Nestor ci etiã cõis gñis est fm Nestorẽ. Antistes cõmunis gñis repit̃/tñ antista feim.

¶ Que ex cõmunibus iungunt̃ neutris.

Valeri⁹ ¶ Diues repitur in neutro gñe apd Valeriũ maxi. vt Diues et p̃potẽs nature
Juuenal' regnum scrutat⁹. Hebes apd Juuenalẽ. vt hebeti ferro. Teres apud Virgi. vt
Virgili⁹. Sed hoc teriti mos est aptare flagello. Comes apd Luca. Rerũ nos sũma seq
Lucanus tur. imperiumqȝ comes. Sospes apd Juue. Depositũ tibi, sospes erit. Inquies
Saluist⁹ apud Salustiũ Iter inqes. Locuples apd Pers. In locuplete penu. Vber apd
Persius. Virg. Vbere solo. Pauper apd eundẽ. Paupis tuguri. Item apd Ouidi. Post
Virgili⁹. mea mansurũ fata supstes opus Et item. os hebes est positeqȝ mouẽt fastidia
Ouidius mense. Prudẽtius. Fortunatũ fortune habitũ cum diuite cornu. Quanq̃ȝ autez
Prudẽti⁹ hec noia neutrũ gñs habeant in singulari. idipm vero in pli non hñt/nec ea in
Horati⁹. plurali declinant̃. Hospes tñ in neutro posuit Horati⁹ in epist. In hospita tes⸗
Statius. qua. Item diuitiora regna Hora. in epist. posuit. Et Statius in neutro posuit.
Manli⁹. Accipias fessiqȝ iterũ hospita flammã pandas. Et Manlius in neutro protulit
Lucanus Hospita sacra ferens. Lucanus. Per inhospita syrtis litora.

ℭ In es productũ non crescentia.

¶ In es productũ desinẽtia sunt gñis femini. vt hec apes ambages cantes ce⸗
des clades crates cõpages cõflages edes fames veles fides indoles labes lu⸗
es/moles nubes ꝓles/ quies/ reqes/ pubes/ rupes/ sedes/ sentes/soboles/
strages sordes sudes tabes torques trudes vepres vulpes merces et sepes se⸗
Virgili⁹. pis apd Virg. in p̃ma eglo. et Marcũ Varronẽ ca. xxiiij. li. p̃mo. Seps serpen⸗
Marc⁹ varro tis nomẽ est apd Luca. li. nono. vbi scribit tabific⁹ seps. Itẽ oia noia q̃nte decli⸗

nationis feminina sunt. vt acies/facies/fides/effigies/immundities/luxuries
ingluuies/materies/planities/requies / in tertia et quinta vt antea diximus.
Item res/spes/speties/scabies/sordities/ Preter meridies quod masculinum
est. Et dies quod in singulari dubium est. in plurali semp masculinũ. lebes etiã
dubij generis est. Praes et verres etiã masculia sunt pres pro porco nõ castra⸗
to. Inueniunt̃ et plura alia masculina in es. Primo hec sequentia vt celtes/ gri⸗
phes/vel griphites/zelotes/abiges/achates/crisolites. Scdo in astes nomina.
vt cerastes/parastes. Tertio quedã in tes. vt prophetes/cometes/boetes/poe⸗
tes. Quarto quedã in ates. vt vates/cenobates. Quinto noia in ites a loco vel
gente deriuata. vt bethleemites/israhelites/heremites/leuites/que etiã in a ter
minari possũt/et esse generis cõmunis. Sexto oĩa polisyllaba in antes preter
hydromantes qd est generis cõmunis. Septimo termiata in altes. vt psaltes /
celtes Octauo oĩa nomina in es terminata pluralis nũeri tantũ. vt penates/
manes/apendices/aborigenes/exceptis duobus scȝ grates / et gades que fe⸗
minini generis sunt. Nono patronymica in es. vt priamides/eacides. Neutra
sunt aes. hipomanes/cacohetes/sed vltima duo sunt inuariabilia.

ℭ In is.

¶ Nomina in is desinẽtia tam greca q̃ȝ latina sunt femini generis. ¶ De grecis
vt aspis/assis barbaralexis bilis basis cassis cassidis in genitiuo/chlamys cha
rybdis colchis cinnaberis celonis curulis cratis crasis eclipsis egis eumenis/
dosis lexis orexis pistris phrasis poesis phtiriasis sintaxis. Et cõposita ex polis
vt chrysopolis/cõstantinopolis diacresis media ꝓducta id est admĩstratio. egis
frenesis genesis apocalipsis heresis ibis ictis iris iaspis metamorphosis pe. ꝓ.
pixis proboscis tigris volucris. Et oĩa figurarũ nomia. vt eclipsis sintesis an
thytesis prolepsis. ¶ De latinis. vt auis/auris/buris cannalis clauis cutis na⸗
ris nauis noualis ouis ratis strigilis vis vallis lactis fm Prisciã. Lactes plu⸗ Priscian⁹
raliter tantũ fm Probum. Excipiunt̃ primo hec masculina. cucumis vel cucu⸗ Probus.
mer. vtrũqȝ cũ dicitur in masculino gñe. caulis/aedilis/molaris substantiuũ /
pro dente lapideue mas. est : adiectiuũ vero generis omnis. Natalis gñis mas
culini et hoc natale legimus. et natalitiũ pro die quo quis natus est. in eodẽ sig⸗
nificato capi põt hic et hec natalis/et hoc natale/pugillaris mas ⁊ hoc pugillare
siue pugillar repitur. ¶ Item hec sequentia masculina sunt. Quintilis/aprilis /
sextilis/patruelis/maxillaris/ sotularis annalis abbatis pedalis pugillaris ri
tualis matalis aqualis annularis subtalaris auricularis amussis cõsularis car
dinalis iugalis. ¶ Item mensiũ nomina in ilis. vt Aprilis/quintilis / sextilis /
septembris octobris nouembris decẽbris/que olim in is termiabant̃. sed vsus
in quibusdã nunc finit in er. ¶ Item lapidũ nomina in is masculia sunt. vt pir
rhitis/emathitis. preter mellotrisis femini generis. Excip iunt̃ scdo latina in is
habentia duas cõsonantes ante is/aut duplicẽ/quia mas. sunt. vt aguis/ ascis /
axis centris callis cassis tassis in gtõ collis corbis ensis fascis follis fuscis men
sis orbis piscis postis pollis puluis sãguis vermis vnguis vectis torquis torris
Et cõposita ab assis monassis dussis tressis quadressis septussis octussis decus
sis vigessis centussis possunt cũ cõponi per oẽs casus vsqȝ ad centũ. Latina

Plautus habentia n ante is maſ.ſunt.vt amnis qd in feino etiã apd Plautũ proferꝛ.Anti
qui eñ hunc amnẽ et hãc amnim indñter ꝑtulerũt.¶ Item paris/lyris capis
tybris ecris maſc.ſunt.tam ꝓpria virorũ/q̃ꝫ fluuiorũ et locorũ.Latina quorũ ge
nitiuus ſinglaris creſcit.vt lapis/ꝗris vomis ſemis ſemiſſis puluis glis gliris
¶ Dixi ſꝑ latina qꝛ greca feia ſunt licet habeãt duas cõſonãtes ante is.vt piris/
eclipſis ſiue gti eorũ creſcãt/ſiue non/ꝛ ideo inter greca feina nũerari debẽt.De-
muntur ab exceptiõe ſcða hec feina/bipennis/cuſpis tricuſpis aũt cõis gñis eſt
glis glitis.glis gliſſis.febris/lis/meſſis nauis pellis peſtis puppis reſtis ſyrtis
Uirgiliꝰ. ſentis ſeuientꝫ torris tuſſis vallis veſtis volucris pro aue.bipẽnis Uirgi.adiec-
tiuum feciſſe videꝛ.Ut ferro ſonat acta bipenni/feim eſt.Quedã maſ.et feia re
periuntur.ideo dubiꝫ gñis ſũt.vt amnis/ callis corbis collis clunis finis funis
et orbis.Hic aduerte q̃ he dictões ſequẽtes due ſũt dictiões/ꝑpoſitio ſcꝫ cũ ſuo
caſuali.vt ab extis qui exta aſpicit.Ab atis qui mẽſuris ꝑeſt.Ab accidẽtibꝫ.qui
notat accñtia.A cõmentarijs/cõcellariꝰ.A caliculꝫ qui ꝑeſt caliculis vaſis.A re-
ſponſis q̃ dat reſpõſa.A ſecretis ſecretariꝰ.A pedibꝫ qui ad iter pedes mittitur
Cicero. Cicero ad Atticũ.Nec vllã ob aliã cauſam ſeruũ a pedibꝫ meis romã miſi.A
Calepinꝰ manibus ſcribe quorũ manu ad lr̃as ſcribẽdas ꝑncipes vtunꝛ.A libellis/ qui
Nestor. libellis ſupplicibus preeſt.De quibus vide Calepinũ et Neſtorẽ.Errant itaqꝫ
dicentes has dictiones nomina cõmunis aut maſculini generis.

¶ De adiectiuis in is.

¶ Nomia adiectiua in is cõia ſunt.formãtqꝫ neutrũ per e/ vt hic et hec agilis/
et hoc agile. affabilis amabilis biliguis comis debilis difficilis flebilis facilis
fortis grauis infamis iugis in anis immanis mitꝫ ſegnis.¶ Cõmunia etiã ſũt
in is termiata hec noia.vt canis/ciuis hoſtis iuuenis teſtis tricuſpis qd iungiꝛ
Ouidiꝰ. neutro in obliq̃s.Oui.Poſitoqꝫ tricuſpide telo.mulcet aquas rector pelagi.Et
impubis neutro iunctũ repitur.Sannis cõis gñis eſt.¶ Item cõia ſunt.affi-
nis/extorris ſodalis cõtubernalis.Dis in ſingli eſt gñis cõis/nec habet neutrũ
per e.ſed in plrali eſt generis om̃is.quia habet hi et he dites/et hec ditia.Oui.
Delubraqꝫ ditia donis.Ecõtrario multa noia in ſingulari ſunt omnis generis.
ſed in plurali ſunt cõmunis.vt pauper/diues/memor/et vigil.

¶ In Os.

¶ Noia in os maſ.ſunt.vt colos/flos honos heros labos lepos logos nepos/
Mãcin. mos monoceros rinoceros iſchinos tripos.Demunꝛ feia.vt arbos/cos/ dos/
glos gloris.Mãci.ſoror mariti/et vxor fratris.Demũꝛ neutra.vt argos in plu
rali repitur tñ maſ.argi ciuitas non longe ab athenis.os oris.os oſſis.cahos.
epos.melos cãtus ſuauis indeclinabile.nomẽ.Demunꝛ cõia bos ꝯpos impos
cuſtos ſacerdos cyronomos tros.Demunꝛ etiã ꝓpria greca que etiã feia ſunt
vt lemnos/leſbos ſamos tenedos rhodos pathmos inſularũ noia.Item theo-
tocos/icos.i.probabilis.ꝛc̃.

¶ In us ſecundi ordinis.

¶ In us noia ſcði ordinis maſ.ſunt.vt hic bractearius/dñs famulus lembus/
limbus lychnꝰ lanius mediaſtinꝰ millus malleolꝰ neruus nymbꝰ pediculꝰ pe-

nicilus plauſtrariꝰ q̃drigariꝰ ſtatuariꝰ ſuarius cingulariꝰ.Excipiũꝛ hec feina.
Abyſſus/antidotꝰ et antidotũ in neutro.arctꝰ athomus aluus incerti gñis po-
nit Feſtꝰ Priſ.et Noniꝰ Mar.et ſilr phaſelus byſſus biblus balanꝰ carbaſus Feſtus.
colus tam ſcðe q̃ꝫ q̃rte.ſed cullus maſ.ge.vel cullũ tormẽti gñs catus/domus/ Priſtianꝰ
dyometrus diphthõgus exodus eremꝰ galbanꝰ et galbana in plr̃ legiꝛ.humus Nonius.
intibus methodꝰ pergamꝰ periodꝰ papyrꝰ/et hoc papyrũ porticꝰ penꝰ padiſus
quod etiã maſ.repiꝛ.Pampinꝰ ſm Serui.et Diome.dubiꝫ gñis eſt.ſinodꝰ ſu- Seruius
parus et ſuparũ viſcꝰ vannꝰ.Preterea noia lapidũ in us feia ſunt.vt ſmaragdꝰ Diomed.
ſaphirus hiacinctꝰ criſtallꝰ birillꝰ maſ.et fe.repiꝛ.Carbũculus qd maſ.gñis eſt
Plini.Principatũ hñt carbũculi a ſilitudie ignũ appellati.cũ ipi nõ ſẽtiãt ignes Plinius.
¶ Item noia herbarũ et arborũ in us ſcði ordinis feini gñis ſũt.Ereꝫ ꝑmt.vt
coſtus et coſtũ legiꝛ.nardus ꝛ nardũ repiꝛ.hiacinctꝰ pro flore/et ꝓ inſula.hyſo
pus pe.pro.et hyſopũ neu.Helleborus iuniperꝰ mirtꝰ crocꝰ ꝓ puero /ſed cro/
cum in neutro ſm artẽ.¶ Item regionũ/ꝓuintiarũ/inſularũ et ciuitatũ noia/
q̃ vertũt os in us feina ſũt.vt delos delus.cipros cyprus.berytos.rhodos.tyros
damaſcos.chorynthos.egiptos.pontos.pharos.Samos.hiacinctos nerethos
arduos aiꝫ Uir.Et q̃dã alia greca.vt athomos.periodos.arctos balanos ere
mos groſſos et ſilia.que oia nũc in os nunc in us leguꝛ.Demunꝛ quedã neu.
vt pelagus/pus/virus/et vulgus qd maſ.etiã eſt.Demunꝛ et hec cõmunia.vt
philoſophus ſeu philoſophos.et philocalus ſeu philocalos.Mancinellꝰ.Chi- Mãcinel
ronomus/paradiſus/pampinus/ſuparus/tyrannus/bubalus/camellus.

¶ In us tertii ordinis.

¶ Noia tertie declinatiõis in us penul.genitiui creſcẽtis ꝓducentia feina ſunt.
Corripientia aũt neutra ſũt.Producẽtia.vt incus/iuuẽtus palus ſalꝰ ſeruitꝰ ſe-
nectus tellus ꝟtus.Corripiẽtia neutra ſũt.vt acus acerꝰ/corpꝰ decus foedꝰ foe
nus frigus funꝰgñs glomꝰ vlcus litꝰ latus munꝰ nemꝰ onus opus pecꝰ oris/
penus oris pignus põdus ſcelꝰ ſidus pecꝰ ſtercus tp̃s vellꝰ vulnꝰ olus.Preter
lepus maſ.pecus pecudis feim.intercꝰ ſubſtãtiue feim.intercus adiectiũ omne
vetus om̃e.ligus cõe.Monaſyllaba in us etiã neutra ſũt.vt crus ius rus thus
pus qd tñ maſ.eſt.vt ait Calepi.pus puris.mus maſ.eſt.grus et ſus cõia ſunt. Calepinꝰ

¶ In us quarti ordinis.

¶ In us deſinentia q̃rti ordinis maſ.ſunt.vt arcus/fructꝰ luctꝰ gradꝰ currus/
auditꝰ ſenatꝰ guſtꝰ conatus viſus lacꝰ queſtꝰ victꝰ magiſtratus raptꝰ ſaltus/
geſtus ſenatꝰ caſus cenſus metus luctus riſus.Preter nouem feina.Acus/anꝰ
domus idus nurus manꝰ porticꝰ ſocrus tribus/ſub quibus cõtineri poſſũt ar
borum noia.ſcꝫ pinus laurus quercus cornus ficus de quibꝫ in regla generali
ficus pro morbo maſ.ſecundi vel quarti ordinis.Pro arbore generis feini ſcði
vel quarti ordinis.pro fructu maſ.et ſecundi tm̃/aut feini et ſcði vl' q̃rti ordinis

¶ In Aus.

¶ Nomina in aus diphthongon finita femina ſunt.vt laus et fraus.Et vnum
hebraicum.vt emaus quod ſignificat caſtellum.

¶ In s precedenti conſona.

¶ Noia in s literã desinentia p̃cedenti cõsona feĩa sunt. vt ars/daps/frons tis
Cecilius q̄uis a Cecilio in mas. ponat᷑ frons dis. glans lens lendis capitis aial. lens len-
Prisciã⁹ tis leguminis gñs. mors/puls/pars scobs fe. ƀm Prisci. vel hic scobis ƀm Pho
Phocas. cam. Stips a quo stipendiũ. fors. trabs. vrbs. plebs. gens. fors. mens cohors/
Virgili⁹. hydrops hyems stirps p̱ origine. sed pro trũco mas. est et feim: et apd̓ Virg. in
neutro inueni᷑. Sed stirpẽ teucri nullo discrimie sacrũ. Scrobs tam mas. q̄z fe.
magis tñ mas. ait Serui⁹. Luca. in neutro posuit. Exigua trepid⁹ posuit scrobe
Seruius nobile corpus. Sunt aũt scrobes fossiones intra terrã manu facte. Excipiuntur
Lucan⁹. primo a dicta reglã hec mas. Dens/et ei⁹ cõpositũ tridens. qd̓ etiã adiectiũ esse
potest/fons pons mons mars seps pro serpẽte. Luca. Vulnificus seps. Sed p̱
munitione ex virgultis feim est. sepeq̄z p̱ scribendũ. Et ptes assis. sextans sex-
tans triens q̄drans quincuns semis septunx/bes dodrans deunx ab. anceps/
chalips manceps rudens tam mas. q̄z feim. ƀcans funẽ nauticũ. Item polisylla
ba in ps mas. sunt. vt mãceps/anceps/forops merops cyclops hydrops adeps
autem et forceps incerti gñis inueniun᷑. adipes pro adeps Varro p̱tulit. Exci
Varro. piun᷑ scd̓o hec cõia bifrons/effrons q̄drifrons. et cetera cõposita a fronte. serpẽs
Virgili⁹. Virg. Corpa natorũ serpens amplex⁹ vterq̄z. Iuuenal. Et mouisse caput visa
Iuuenal. est argentea serpens. anceps municeps p̱nceps celebs libripens adolescens di
Nestor. ens ait Nestor. parẽs infans celebs. Et hec sequẽtia arabs/ethiops municeps
manceps emanceps. Et cõposita a verbo capio in ceps. vt auriceps ligniceps.
¶ Aduertendaq̄z sunt pticipia. vel ad mares tñ. vel ad feinas ptinentia. vt de-
uirginãs/pariẽs lactans vel mas. et neu. et feino esse cõia. Sed figurate diuerso
generi vl' epicheno soli cõiungi. vt anis deuirginãs. Et vterus pregnãs. Et cig-
nus pariens. Et elephas lactãs ait Sulpiti⁹. Excipiun᷑ tertio adiectia que sũt
Sulpiti⁹. trium gñm. vt amans/anceps demens discẽs docens demẽs elegans frequẽs
loquens municeps prudẽs petulãs pticeps recens scribẽs tripudiãs excors/ex
pers discors concors secors vecors misericors iners solers sons insons biceps
triceps pticeps preceps inops prudens sapiens. Et oia pticipia in ans et in ens
presentis tpis: quorũ quedã mas. inueniun᷑. vt oriens/occidẽs rudens p̱fluẽs
serpens vidẽs diens bidens tridẽs. Quedã feĩa. vt cõsonans cõtinẽs p̱ terra
que nõ est insula. Nam p̱ firmamẽto neutri gñis est pregnãs pariens nubens
fetans pro oue. bidẽs balans vtrũq̄z p̱ oue. sub feino repiun᷑. Sed si bidens ca
pitur p̱ instrumẽto rustico est gñis mas. Quedã neutra. vt antecedẽs cõsequẽs
ens decens cõueniẽs accidens cõtingens pñs amans qd̓ et feim repitur ⁊ neu
Ouidi⁹. trum a quo animãtia. Ouidi⁹. Pronaq̄z cõspectãt animãtia cetera terrã. Sed
tamẽ si aliqd̓ p̃dictorũ noim capia᷑ adiectiue: est gñis omnis/per regulã dictã.

¶ In x monasyllaba et polisyllaba.

¶ Nomina monasyllaba in x lr̃am desinẽtia feĩa sunt. vt arx/falx/faux fax/fex/
frux sphinx lanx lux lex nex nix nox nux pax prex pix styx vox. Preter dux coniux
grex et phrix que sunt mas. exlex illex seminex pernox. Et cõposita a predictis cõ-
Ouidi⁹. munis gñis sunt. ¶ Polisyllaba in x mas. sunt. vt apex anthrax blax pro stolido.
Varro. cander cimex codex culex cylex gentile qd̓ format cylissa. Oui. Qd̓ ne ferat dicax
Pylade terra cylissa croco. Celox. Varro Naute remigem mouẽt celocẽ. Pylades autẽ

inter feĩa enũerat. Calx pro ictu. calix/erix phenix frix grex fornix harpax index
latex limax apd̓ Colume. Impliat⁹ conche limax. Murex ramex mastix opifex
pontifex pulex pollex pumex. Catull⁹ aũt in feino p̱tulit. Senex qd̓ in feino Ty- Columel
bullus enũciauit. Silix/spadix thorax vertex vertex sandix rex varix frutex na- Catullus
trix pro serpẽte. Luca. Et natrix violat᷑ aque. Aliqñ tñ est fei. gñis. Onix p̱ lapide
Sed pro vase mas. et feim ait Nestor. Orix et iapix mas. sunt. Iuuenal. Et getu Lucanus
lus orix. Hora. Albus per et iapix. Bombix p̱ verme/nam pro vellere feim est. Nestor.
Martial. Tam lene nec bombix pẽdulus vrget opus. Excipiun᷑ hec polisylla- Iuuenal.
ba feĩa. vt carex herba acuta et durissima. Vir. Et carice pastus acuta. Celox/ Horati⁹.
corendix/carendix et clarendix p̱ concha. Cimex/ceruix cicatrix cornix. Crux qd̓ Virgili⁹.
in mas. antiqui dixerũt. vt malo cruce. Calx qd̓ semp̱ feim est. Dicit eñ Aesticã-
planus q̱ aliter sentiẽtes nõ sunt audiẽdi. Filix gñs herbe/⁊ cetera noia ƀcantia Aesticã-
fructum terre feĩa sunt. vt ilix/atriplex salix. Frutex tñ semp̱ mas. est vt dixim⁹. planus.
similiter ⁊ rumex. Virg. in Moreto Fecũdusq̄z rumex. Fornax fulix auis/que Virgili⁹.
dicitur fulica media cor. Forfex/forpex hastrix animal sile ericio feim est. Onix
ibyx ibycis pe. pro. estq̄z mas. Lodix/matrix mastix obex pellex phalanx agmen
militare macedonicũ. ramex/radix suppellex vibex pernix pro marte ait Nestor
larex/landex. Item vbalia in trix que veniũt a mas. in or/feĩa sunt. vt amatrix Nestor.
doctrix/genitrix nutrix matrix meretrix victrix. Que in obliquis plis nũeri etiã
neutris iungan᷑. vt vltritia aĩalia. Luca. Tollite iã p̱dem victritia tollite signa
Claudian⁹ Victricie cõcepta solo. Vir. Res agamennonias victritiaq̄z arma se Lucanus
cutus. Silli⁹. Mandabat thyriis vltritia bella futuris. Nec inueniun᷑ plã his Claudia.
duobus que adiectiue ponun᷑. vt victrix et vltrix. Sed tñ nõ addun᷑ substãtis Virgili⁹.
mas. quia nõ dr̃ victrices ppli: sed victores ppli. victor exercit⁹/victrix manus. Sillius.
Lucanus Victrix cura deis placuit sed victa Catoni. Excipiun᷑ polisyllaba q̃-
dam cõia. vt auspex/index. sed Valeri. Certissima index inquit. Et Cice. Cum Lucanus
orationis indicẽ vocẽ habeam⁹. Iudex/vindex/ cõiunx dux exlex opifex artifex/ Valeri⁹.
aurifex. Item cõposita a grex. vt segrex cõgrex remex redux irredux tradux com Cicero.
plex trax capadox phryx gentilia de q̄bus in reglã gñali diximus. Aduertendũ
hic q̱ veteres plurimorũ noim gña cõfuderũt in is. vt ait Perotus. frequẽtiori
auctori vsui adherendũ est. Nam larex in mas. et fe. legitur. nũc aũt mas. tantũ.
Hymbex incerti gñis repitur q̄uis veri⁹ in feino dr̃. Obex dubiũ qd̓ teste Ser- Perotus
uio recti⁹ est mas. Baptista. Pius obex Item obiit cõturto. Perdix et pulex in Seruius
mas. et feino repiun᷑ Silex et cortex feĩa sũt. sed tñ magis mas. repiun᷑ apd̓ an Baptista
tiquos. Iuuena. Silicẽq̄z cõterit atrũ. Et Vir. Stabat acuta silex. Idẽ in septio Iuuenal
Raptus de subare cortex et in Bucco. Musco circũdat amare corticis. Sorex Virgili⁹.
etiam dubiũ generis est. Item quincũx/deunx/sepcunx/onix/silex/ et sardonix/
incerti generis reperiun᷑ dicit Sulpitius. Iuuenalis. Cõducta paulus agebat
sardonice. Et alibi. Densi radiant testudine tota sardonices. Sulpiti⁹
¶ Hec breuiter volui dixisse de gñibus noim: que sunt ex vero aucto- Iuuenal
rum vsu deprompta. Et si qua hic omissa viden᷑ ex regulis generalib⁹
cognoscere licet: si inter heteroclita nõ inueniũtur enarrata.

Caput q̃rtũ de ptis et supinis v̾borũ re

¶ De ptis et supinis verborũ reglariũ dicturꝰ post regulas gñales/ (gulariũ. spetiales subiungã. Et p̄mo de ptis/deinde de supinis. Itaq3 capitulũ hoc duabus absoluturi sumꝰ partibꝰ. Prima pars de ptis v̾borũ.puto quatuor cõtinet reglas gñales:p̄ter ea que docuimꝰ in p̄mo opusclo de formis seu spẽbꝰ v̾boꝝ.

ℭ Prima regula generalis.

¶ Composita verba quantũ ad ptã et supina sũt simplicibꝰ suis silia.hoc pacto q̄ qualia sunt ptã et supina : et in quas termĩatiões v̾ba simplicia formãt : talia et in eas terminatões eorũ cõposita formare solent. Ut.

Amo amaui amatum	Sic	Adamo adamaui adamatum
Migro migraui migratũ		Emigro emigraui emigratum
Frico fricui frictum		Perfrico perfricui perfrictum
Cieo ciui citum		Concieo conciui concitum
Doleo dolui dolitum		Condoleo condolui condolitum.
Luceo luxi sine supino		Polluceo polluxi sine supino
Bibo bibi bibitum		Perbibo perbibi perbibitum
Repo repsi reptum		Irrepo irrepsi irreptum
Fultio fulsi fultum		Suffultio suffulsi suffultum

¶ Et potest intelligi regula/de omibus verbis tam actiue vocis/q̃3 passiue vocis/tam psonalibꝰ/q̃3 impsonalibꝰ. Exceptiões in regulis spẽalibꝰ enarrabimꝰ Et est hec regula non solũ in v̾bis verũetiã in alijs ptibus orationis accomodata. Nam cõposita simplicibus plerumq3 sunt similia.

ℭ Secunda regula generalis.

¶ Uigintiq̃tuor sunt verba/primã syllabã pti geminãtia. Primi ordĩs duo sc3 do dedi/sto steti. Scdi ordinis quatuor.mordeo momordi.spondeo spospondi pendeo pependi.tondeo totõdi. Tertij ordinis sunt decẽ et octo.tria in co. vt disco didici.parco peperci.posco poposci. Sex in do.vt cado cecidi pe.cor.caedo cecidi pe.pro.pedo pepedi pe.pro.pendo pependi.tendo tetẽdi.tũdo tutudi. Tria in go.vt pango pepigi pe.cor.pungo pupugi.tango tetigi ambo pe.cor. Tria in lo.vt cello ceculi.fallo fefelli.pello pepuli. In no/vt cano cecini. In ro / curro cucurri. In rio.vt pario peperi.

ℭ Tertia regula generalis.

¶ Composita ex simplicibus geminãtibus nõ geminãt. Unde in ptis compositorum ex geminãtibus/p̄ma syllaba pti simplicis/summouet/et in cõpositis ex spondeo scõe syllabe s addit.vt remordeo remordi nõ remomordi.incido incidi/non inccidi/appello appuli/nõ appepuli.fluccipẽdo fluccipendi/nõ fluccipependi. Sic magnipẽdo/respondeo respõdi/nõ respopondi nec repondi. Ueteres detotondi dixerũt a detondeo. Excipiunt cõposita sequẽtia que geminant sicut sua simplitia. Prĩo cõposita ex do.vt circũdo circũdedi.indo indidi. Scdo composita a sto.vt asto astiti.presto p̄stiti. Tertio cõposita a disco.vt edisco edidici. Quarto cõposita a posco.vt exposco expoposci. reposco repoposci. Quinto

vnum a pugno.repugno repupugi. Sexto tria a curro cõposita que habẽt duplitia preterita.decurri vel decucurri.excurri/vel excucurri.p̄cucurri vl' precurri

ℭ Quarta regula generalis.

¶ Omne ptm̃ in iui per syncopen p̄ferri potest ammouendo u.vt eo iui / vel ij scio sciui/vel scij.peto petiui/vel pecij pecijsti 7c.cupio cupiui vel cupij. Ptã aũt in aui/eui/vel oui/primã personã et tertiã singlares et primã plurale pti perfecti indicatiui non mutãt reliquas aũt personas pti perfecti et ab eo deriuatis mutant per syncopen/deponendo ui syllabam/vel ue syllabã / vt amasti pro amauisti.amastis pro amauistis.amarũt pro amauerũt.amarã pro amauerã.amaras.amarat.et cetera.amassem amasses.sic in noui.repleui.et ceteris contingit. Plura tñ nullam admittunt syncopẽ.sicut laui/iuui / moui.et plura dissyllaba. Preter ista q̃tuor cum cõpositis.scisti.nosti.flasti.flesti.legimus etiã isti.7 istis.p tuistis. Martia. Equore p scylle magnꝰ comes exulis isti. Scirũt v̾o nõ dicimꝰ Martial

ℭ Regule spetiales preteritorum. De preteritis prime coniugationis. Regula vnica.

¶ Uerba p̄me coniugatiõis accipiunt p̄terita pfecta a secũda persona singlari presentis temporis indicatiui/vertẽdo as in aui pe.pro.vt ausculto as aui/ autumo as aui/blatero as aui/sic continuo/discepto/estimo/fatigo/deliro recuso et infinita eiusmõi/que oĩa aui in p̄terito habent. Excipiunt.xvi.ex quibꝰ .xij. sequentia habent ui duarũ syllabarũ.vt crepo crepui.cubo cubui.domo domui frico fricui.mico micui.neco necui vl' necaui.nexo nexui.plico plicui/ vel plicaui seco secui.sono sonui.tono tonui.veto vetui/et vetaui ait Sulpitius. Sed do dedi.sto steti.iuuo iuui.lauo laui. Sulpitiꝰ.

¶ De Compositis.

¶ Discrepo cõpositũ ex crepo/habet discrepui.vel aui. Cõposita a cubo/si assũpserint m erunt tertie cõiugationis. vt accumbo/id est adiaceo.discũbo/id est comedo.procumbo hoc est p̄sternor.recumbo.iaceo.incumbo.significat occũbo / morior.cõcumbo coeo. Hinc cõcubitus/coitus.et cõcubina. Si vero cõposita a cubo/dimiserint m erunt prime cõiugationis.vt acubo.incubo. recubo. id est iaceo.excubo.vigilo. ¶ Utraq3 aũt cõposita sunt simplici quantũ ad p̄terita similia. Nam tam accũbo q̃3 accubo/habet accubui.et incumbo/et incubo/ hñt incubui.recumbo recubui. Dimico cõpositũ ex mico/ p̄teritũ habet dimicaui / significatq3 cõtendo.pugno.dicimꝰ et dimicui.ait Sulpi. Plico cõpositũ cũ nomine habet ptm̃ in aui.vt duplicaui multiplicaui.triplicaui. Sed cõpositũ cum prepositõe h3 ptm̃ in ui plerũq3.rariꝰ in aui.vt implicui.cõplicui.explicui vl' aui replico vel aui/supplico aui. Quatuor ex do cõposita sunt p̄me cõiugatõis.seruantq3 e in ptõ pe.cor.vt circũdo circũdedi.pessundo pessundedi.venũdo venũdedi. Cetera cõposita sũt tertij ordĩs mutãtq3 e in i in ptõ.vt addo addidi.cõdo cõdidi.perdo pdidi.vendo vẽdidi. Mãdere quoq3 et sedare cõposita a do esse volunt/mãdaui sedaui. A venũ/descẽdit venũdo p̄me cõiugatiõis / et detracta vna syllaba a venũdo.vẽdo vẽit tertie cõiugatiõis. Pessundo.i.cõculco.rep̄mo. arceo.ex aduerbio pessu3 cõpositũ est.qd̃ s̾cat mõ retrorsum/mõ deorsũ. Cõposita a sto mutãt sto in sti.vt asto astiti. nõ asteti.resto restiti. sisto tñ cõpositũ ex sto est tertie cõiugatiõis/et caret supĩs/sed ptm̃ habet stiti/et nõ steti.vt inq̃t Cale. Calepinꝰ

De preteritis verborũ secunde cõiugationis. regula vna.

¶ Uerba secundi ordinis faciũt p̄terita p̄fecta indicatiui modi a scda p̄sona singulari p̄sentis indicatiui: vertendo in ui diuisas syllabas: Exempla patebunt in figura sequēti. ¶ Hic nota scdm Priscianũ q͛ oĩa verba in eo sunt scde cõiugatõis: preter .xij. que sunt prime scz meo/laqueo/screo/beo/creo/nauseo/calceo/balneo/laneo/pbariseo/malleo/nucleo. Et duo que sunt quarte cõiugatõis scz eo et queo.

Exempla regule De

- Beo
  - Albeo albui. debeo debui. tabeo tabui.
  - Ferbeo ferbui. prebeo prebui. rubeo rubui.
  - Habeo habui.
  - Sorbeo sorbui vl' sorpsi qđ ondit eı' ɔpositũ absorbeo.
- Ceo
  - Aceo acui. doceo docui.
  - Jaceo iacui. noceo nocui.
  - Marceo marcui. taceo tacui.
  - Misceo miscui. arceo arcui.
  - Placeo placui et placitus sum.
- Deo
  - Candeo candui
  - Madeo primã corripit madui
  - Splendeo splendui
  - Studeo studui
- Geo
  - Egeo egui. frigeo frigui.
  - Rigeo rigui
  - Uigeo vigui: validũ ac robustũ esse ƀcat.
- Leo
  - Caleo calui. calleo callui
  - Doleo dolui. polleo pollui.
  - Oleo olui vel oleui
  - Ualeo valui.
- Meo
  - Timeo timui: vnicum tm̃ est.
- Neo
  - Caneo canui. seneo senui. teneo tenui.
- Peo
  - Stupeo stupui
  - Tepeo tepui.
  - Torpeo torpui
- Queo
  - Liqueo licui vel liqui trisyllabum
- Reo
  - Areo arui. mereo merui sine diphthonga.
  - Uireo virui. pareo parui. torreo torrui.
  - Careo carui
  - Nigreo nigrui. Floreo florui
  - Macreo macrui. horreo horrui
- Seo
  - Denseo densui. Censeo censui.
- Teo
  - Feteo fetui. lateo latui
  - Lacteo lactui. pateo patui.
  - Niteo nitui. scateo scatui.

Exceptio.

Excipiuntur a regula

- Unum in beo; vt iubeo iussi faciens.
- Duo in ceo: vt luceo luxi: et mulceo mulsi.
- Excipiunt a regula tria in deo hñtia si; vt ardeo arsi. rideo risi. suadeo suasi.
- Octo habentia di
  - Uideo vidi. pendeo pependi.
  - Sedeo sedi. spondeo spospondi.
  - Prandeo prandi pransus sum.
  - Tondeo totondi. mordeo momordi
  - Strideo stridi: sicut strido stridi.
- Rudeo sicut rudo inuenit qđ potius in vsu est; facit rudi: sed priorem cõem habet. Uirgi. Sera sub nocte rudentũ. Persius: Findor vt Archadie pecuariũ rudere credas. — Uirgili⁹. Persius.
- Tedeo nõ reperit sed tedet quod facit pertesum est: quasi a tesi tesum: dr tm̃ preduit. Todeo latinis reor fore ignotũ. hec Ascen. — Ascensi⁹
- In geo verba habentia l vel r ante geo que faciunt si in preterito: vt
  - Algeo alsi
  - Fulgeo fulsi
  - Indulgeo indulsi
  - Mulgeo mulsi vel mulxi
  - Tergeo tersi
  - Turgeo tursi.
  - Urgeo vrsi.
- Quatuor in geo xi faciũt vt
  - Augeo auxi
  - Frigeo frixi vel frigui
  - Lugeo luxi
  - Sugeo suxi
- ¶ Excipiunt a regula
  - Dissyllaba in leo hñt p̄terita in eui: vt fleo fleui. pleo pleui.
  - Duo in neo: vt maneo mansi. neo neui
  - Unum in queo: vt torqueo torsi.
  - Unum in reo: vt hereo hesi.

¶ Itẽ dicimus prandeo prandi et prasus sum. audeo ausus sum. gaudeo gausus sum. soleo solitus sum. mereo mestus sum: Olim ausi/gausi/solui/merui/ docet Sulpiti⁹. ¶ Excipiunt etiã hñtia i vel u ante eo: q̄ mutãt eo in i et penultimã p̄ducũt. Preter vieo et quieo q̄ mutãt o in ui: et cieo eo in ui mutat. aueo aui. faueo faui. ferueo ferui. cieo ciui cõpositũ ex cis et eo. vieo vieui. flaueo flaui moueo moui. paueo paui. foueo foui. voueo voui. quieo quieui. caueo caui. langueo langui. pingueo pingui. cõniueo cõniui vel cõnixi. — Sulpiti⁹

¶ De Compositis.

Cõposita ex oleo

- Aliqua hñt ptm̃ in eui: vt exoleo exoleui. inoleo inoleui: obsoleo obsoleui.
- Aliq̃ simplici eq̃parant. vt aboleo aboleui vl' abolui. deleo oblitero. adoleo adoleui vel adolui. redoleo redoleui vl' ui.

¶ Cõposita a maneo/si vertũt a in i.hñt p̄terita in ui diuisas syllabas.immineo imminui.pmineo pminui.Si nõ mutãt sunt simplici silla.vt pmaneo pmãsi.

De p̄teritis verborũ tertie cõiugationis.

¶ Omẽ verbũ tertie cõiugationis/aut terminat̃ in bo.co.do.go.ho.lo. mo.no. po.quo.ro.so.to.uo.monasyllaba.xo.cio.dio.gio.pio.rio.tio.uo.dissyllaba terminatio. Duas termiatiões scđm seriem alphabeticã sumus explicaturi.

In Bo. Co. Do.

¶ Tria verba in bo faciũt p̄terita in bi.vt bibo bibi.lambo lambi vel lambui. legitur apud Hierony.scabo scabi.glubo verbũ obliteratũ apđ Tranquillũ legitur.Tria in psi.nubo nupsi.scribo scripsi.sorbo sorpsi.A cubo cõposita/faciũt preteritũ in ui syllabas.vt incũbo incubui.imbuo quidẽ imbui.Quatuor verba in co ptã in ci faciũt.vt ico ici.vinco vici.disco didici.parco peperci/ vel parsi. posco poposci.Glisco etiã olim glisci/quo non vtimur/vel rarius. Quatuor in ui vnicam syllabã ptm̃ faciũt.vt cresco creui.nosco noui. pasco paui.suesco sueui. Tria in xi hñt p̄terita.vt cõquinisco conquexi..dico dixi.duco duxi.Duo cõposita ex pasco ptã in ui duas syllabas faciũt.vt cõpesco compescui.dispesco dispescui. Verba hñtia n ante do/terminãt p̄terita in di.Et q̃tuor p̄ma n deponũt.vt

Findo fidi	Pando pandi	Tendo tetendi
Fundo fudi	Mando mandi	Accendo accendi
Scindo scidi	Prendo prendi	Incendo incendi
olim sciscidi	Prehẽdo p̄hendi	Succendo succendi
Tondo tutudi	Pendo pependi	Defendo defendi

Cetera hñt si in ptõ	Cedo cessi	Plaudo plausi
	Claudo clausi	Plodo plosi
	Cludo clusi	Rado rasi Rodo rosi
	Cudo cusi vel cudi	Vado vasi
	Ledo lesi	Trudo trusi
	Ludo lusi	Diuido diuisi.

¶ Preter quinq3 que hñt di.vt cado cecidi pe.pro.cedo edi.pedo pepedi. et non
Horati⁹. aliter apđ Hora.Strido stridi.sido etiã sidi olim habuit.nũc sedi.vt Valla do-
Laurẽti⁹ cet.Fido nũc fisus sũ/oli fidi.pdo pdidi./ꝛ cetera cõposita geminãt di.vt credidi
Valla.

De Compositis.

¶ Composita ex scando mutãt a in e/vt ascẽdo/descẽdo/accẽdo vero incẽdo et succendo cõposita sũt ex verbo candeo. Cõposita ex lido sũt.allido/ illido/ elido caedo cũ diphthongo p̄cat ferire ptm̃ suũ est cecidi pe.pro. Cõposita ei⁹ mutãt e in i longũ/qđ seruãt in ptis et supinis.vt decido decidi.excido excidi.recido recidi succido succidi. Cedo sine diphthõgo p̄cat locũ dare.habetq3 ptm̃ cessi.et cõposita eius p̄uant e.vt accedo/discedo incedo recedo.et sũt simplici silla. Cõposita ex cado/mutãt a in i breue.vt decido.incido occido.Diuido ex vido vidis cõpositũ eẽ placz Nestori.Nã ꝛ vido/ꝛ video dicim⁹.Cornucopie aũt hz/diuido
Nestor. a diuiduo descẽdere.qđ cõpositũ est ex viduo,quod significat priuo.Vñ vidua
Perotus dicta//quia viro priuata sit.

In Go.

¶ Verba in go hñtia r ante go terminãt ptã in si.vt hec quatuor mergo mersi/ spargo sparsi.tergo tersi.vergo versi. Cetera xi hñt.vt ango anxi.cingo cinxi.clãgo clanxi.figo fixi.fringo frinxi.fligo flixi.frigo frixi.iũgo iunxi.mingo minxi.ningo ninxi.tingo tinxi.pango panxi.canere scribere et maifestare p̄cat.pũgo punxi vel pupugi.Excipiunt̃ q̃nq3 hñtia gi in ptõ.vt ago egi.frango fregi.lego legi.pãgo pepegi.paciscor pegi.iungo.tãgo tetigi. Sũt qui volũt pepigi a pãgo.i.pactũ facio antiquo verbo deduci Carisius a pãgo panxi format.

De compositis.

¶ Cõposita ex spargo mutãt a in e/qđ p̄uant in ptis et supinis.vt aspargo aspersi aspersũ.conspargo cõspersi cõsparsũ.sic dispargo respargo repũgo est simplici sille.repupugi.vl' repũxi. Cetera hñt tm̃ xi.vt expũgo expũxi.cõpũgo cõpũxi dispungo dispũxi.¶ Cõposita ex rego mutãt e in i in p̄nti.vt arrigo arrexi. Arrige aures Pãphile inq̃t Teren. Corrigo correxi.porrigo porrexi.surrigo surrexi. Terenti⁹
quod idẽ est qđ surgo.dirigo direxi.Preter pgo perrexi.et surgo surrexi.'cõpositum ex sursũ et rego/cuius cõposita Assurgo regit dtm̃ sitq3 in honorẽ alicui.exurgo/insurgo.¶ Cõpositorũ ex ago/quedã mutãt a in i.vt abigo subigo adigo exigo. Quedã seruãt a.vt circũago.pago satago. Quedã abiciũt a.vt cogo coegi dego degi. Cogo cõpositũ a co et ago est/a amittit. In ptõ tñ sumũt e.et in supino a.vt coegi coactũ. Dego aũt faceret deegi. sed p collisionẽ seu sineresim degi facit ait Ascẽsius.¶ Cõposita ex frãgo vertũt a in i/vt cõfringo diffringo infrin- Ascensi⁹.
go refringo.¶ Cõpositorũ ex lego ps mutat e in i.vt diligo eligo intelligo seligo. ps p̄uat e.vt perlego,relego sublego trãslego. Ex qb⁹ tria hñt in ptõ xi.vt diligo dilexi.intelligo intellexi.negligo neglexi. Cetera sũt simplici silla. ¶ Cõposita ex tango mutãt a in i.vt attingo cõtingo. Pango tria notat. Canere et panxi habet
Seruius in p̄terito.pacisci et pepegi facit a paciscor deductũ.vt docet Serui⁹. Quintilia.
Quintiliã⁹ aũt a paco v̄bo antiq̃ssimo vult eẽ deductũ. Habet et pãgo pegi cũ iũgere p̄cat

¶ In Ho et in Lo.

¶ Verba in ho terminãt ptm̃ in xi/vt traho traxi.veho vexi. In eio vnum est vt meio qđ minxi habet.vt mingo.¶ Cõposita a traho sunt.vt contraho detraho A veho inueho inuehor aũt deponẽtale est.¶ Verba in lo duplici ll scripta hñt li in p̄terito.vt cello ceculi.pello pepuli.fallo felli.vello velli.vel vulsi.velli tñ rectius. Vir. Cineres manesue reuelli. Serui.tñ ait velli et reuelli debere dici q̃z uis
Virgili⁹. vulsus et reuulsus/pticipia sint vsurpata cõtra naturã.fallo fefelli.psallo psalli/
Seruius tollo sustuli. Sed vnicũ l hñtia/p̄terita in ui diuisim hñt.vt alo alui.colo colui/ consulo cõsului.molo molui.occulo occului.volo volui.

De compositis.

¶ Cõposita ex cello sũt simplici silla.nõ tñ geminãt ptm̃.vt ãtecello anteculi. precello p̄culi.recello reculi.excello exculi.excelleo aũt scđi ordis excellui hz.p̄cello et excello q̃rũ simplex in vsu nõ est/ait Perott⁹. Tollo olim habebat ptm̃ detuli quo nũc nõ vtimur. Sed p eo vtimur sustuli/qđ est ptm̃ cõpositi ex eo sustullo Siquidẽ cõposita eius hñt ptã ad silitudinẽ antiq̃.vt attollo attuli.extollo extuli sustollo sustuli. Tulo v̄bo antiq̃ nũc nõ vtimur.habebat aũt ptã tetuli/et tuli. h̃ vltimũ accomodat̃ v̄bo fero. ¶ Cõpositorũ ex pello.quedã sunt primi ordinis

2

vt appello/ interpello/cõpello. Quãq͞ȝ hec quidã cõposita esse volũt ex antiquo
verbo pello pellas. Quedã sũt tertie cõiugatiõis. vt repello. impello. appello. ꝓ
applico et adiũgo/ quia pro nomino ꝑme est cõiugatõis. compello pro cõgrego
et cogo. sed pro alloquor prime est. depello tertie tantum.

ℭ In mo no po quo ro.

¶ Verba in mo terminãt preteritũ in ui diuisas syllabas. vt gemo gemui. fre-
mo fremui. remo remui. tremo tremui. vomo vomui. Preter vnũ qd̃ habet mi
vt emo emi. Et vnũ qd̃ facit si. vt premo pressi. ¶ Et ꝑter q̃tuor hñtia ptã in psi.
vt como compsi. demo dempsi. ꝓmo prompsi. sumo sumpsi. Cõposita ex emo v
tunt e in i. vt adimo. perimo. interimo. eximo. redimo. Preter ab emo. et coemo
que seruant e/ et demo qd̃ abijcit e/ oĩa tamẽ e seruãt in ptõ. ¶ Verbo in no faci
unt preteritũ in ui vnicã syllabam. vt lino liui. vel leui. vel lini. sino siui. cerno cre
ui. Excerno excreui. sperno spreui. sterno straui. Preter vnũ qd̃ habet ni. vt cano
cecini Vnũ psi. temno tẽpsi. Duo faciũt in diuisas syllabas. vt gingno genui. po
no posui. Cõposita tñ a lino frequenter ꝑterita in eui formant. vt collino colleui
relino releui. sic olino illino. ¶ Cõposita ex cano mutant a in i/ et terminant ptã
in ui diuisas syllabas. vt precino precinui. accino accinui. concino concinui. vt
Probus. Probo placet. occino occinui. intercino. excino. succino succinui. Hinc cantor. suc
centor. occentor. ¶ Verba in po terminant preterita in psi. vt carpo carpsi. repo
repsi. serpo serpsi. scalpo scalpsi. sculpo sculpsi. sepio sepsi. Preter vnum quod ha
bet pi. vt rumpo rupi. Et preter duo que habent ui duarum syllabarũ. vt crepo
crepui. strepo strepui. ¶ Cõposita ex carpo mutãt a in i: idq͞ȝ seruãt in ꝑteritis
Ascensi⁹ et supinis: vt excerpo excerpsi. decerpo decerpsi. Hic nota fm̃ Ascensiũ ꝙ clepo
est merum grecũ nec vsurpandũ latinis: et ꝙ crepo est poti⁹ ꝑme ꝯiugationis
et sarpo sarpsi antiquũ verbũ. ¶ Verborũ in quo vnũ: terminãt ptm̃ in qui:
vt linquo liqui: cũ cõpositis delinquo relinquo. Alterũ in xi vt coquo coxi: cu
cõpositis vt decoquo recoquo cõcoquo pe. cox. ¶ Verborũ in ro duo: hñt ri in
ptõ: vt curro cucurri. cui⁹ cõposita vt dixim⁹ nõ geminant: nisi decurro et pre
curro que hñt ꝑcucurri et decucurri vt Priscianus admonuit. Verro verri vel
Priscian⁹ versi. Duo hñt si: vt gero gessi: vro vssi. Cetera hñt ui vnicaȝ syllabã: vt quero
quesiui. sero seui. tero triui. Preter fero tuli hñs a vetusto verbo tulo vt dixim⁹
Et ꝑter sero ꝓ admonere qd̃ habet serui: ui bissyllabã terminatõem. Sed ꝓ plã
tare et semiare seui habet. Furo insaniui habet ptm̃ aliunde mutuatũ ab insa-
nio. Legit tñ eius ptm̃ furui apud Philelphũ. ij. epistolarũ. Nullo pacto induci
Philel-phus põt vt Neapolin Lucreti⁹ nauiget / verit⁹ ne qui ob poculũ amatoriũ furuerit.
Seduli⁹ Et Sedulius Nec min⁹ et darij furuerũt iussa tyranni.

ℭ De compositis.

¶ A sero quedã cõposita sunt/ pro vtroq͞ȝ ꝑcato ob id vtraq͞ȝ habẽt ptã. vt cõsero
conserui. ꝓ manib⁹ certare. cõseui pro arboribus hortũ plantare. Insero inserui
immittere imponere ꝑcat. inseui implantare. Quedã sunt cõposita pro ꝑmo tm̃
significato pro admonere. ideo eius significati preteritũ habẽt. vt assero asserui.
dissero disserui. exsero exserui. desero deserui.

ℭ In so/ to/ uo/ et xo.

¶ Verborũ in so vnum terminãt ptm̃ in ui duas syllabas: vt pinso pinsui vel
pinsi. Duo in si: vt facesso facessi. viso visi. Cetera in ui monosyllabũ: vt accerso
accersiui vel accersi. arcesso arcessiui vel arcessi. capesso capessiui capessitũ vel ca
capessum ait Nestor. incesso incessiui. i. impeto molesto. lacesso lacessiui vel laces Nestor
si. i. ꝓuoco irrito. queso quesiui vel quesi. i. rogo. ¶ Verborũ in to vnũ habet ꝑ
teritũ in si: vt mitto misi. vnũ in iui: peto petiui et pecij. duo in ti: vt sisto steti.
verto verti. duo in ui diuisas syllabas: vt meto messui. sterto stertui. Cetera in
in xi: vt flecto flexi. necto nexi vel nexui. pecto pexi vel pexui auctore Carisio. Carisius
plexo plexi. sisto statui et steti habet. resto restiti. consto constiti et hmõi. Vnũ in
uo facit ptm̃ in xi: vt viuo vixi: cũ cõpositis cõuiuo reuiuo. Cetera in ui vnã syl
labã: vt caluo calui. feruo ferui. soluo solui. voluo volui: cũ eorum cõpositis vt
deuoluo ꝓuoluo obuoluo circũuoluo resoluo ⁊c̃. ¶ Verba in xo terminãt ptã
in xui vt nexo nexui. texo texui. Sed flexo flexi: et faxo defectiuũ caret ptis et su
pinis. a texo cõponit̃ ꝑtexo. Reliqua cõposita pauca sunt.

ℭ In Cio.

¶ Duo verba in cio habent ꝑterita in ci: vt facio feci. iacio ieci. Duo in xi: vt li
cio lixi. specio spexi. Sed icio ici facit in ꝑterito.

¶ De Compositis.

¶ Si facio cõponit̃ cũ ꝑpositõe mutat a in i: vt afficio cõficio deficio efficio infi
cio ꝓficio reficio ꝑficio. Cum alijs ꝑtibus compositũ seruat a: vt

Arefacio	paruifacio	candefacio	benefacio	nihilifacio.
cõmonefacio	calefacio	lucrifacio	mansuefacio	frigefacio
fabrifacio	tepefacio	humefacio	madefacio	cõsuefacio
magnifacio	assuefacio	malefacio.		

¶ Illud quoq͞ȝ sciendũ ꝙ facio in cõpositõe cũ retinet a: tã in scd̃a et tertia ꝑso/
na q͞ȝ in ꝑma accentũ supra vnã syllabã seruat: q͞ȝuis a breuis sit: vt hñfacio be
nefacit penul. cũ accẽtu. A facio itẽ fiunt v̾ba ꝑme ꝯiugatõis in co terminata: que
ꝓpe infinita sunt: vt sacrifico magnifico deifico clarifico edifico viuifico mortifi
co iustifico falsifico et hmõi. ¶ Cõposita ex iacio a in i vertũt: vt adijcio cõijcio
deijcio eijcio inijcio ꝓijcio reijcio. Vnũ cõpositũ ex licio: vt elicio qd̃ simplici nõ
est sile. cũ habeat ptm̃ elicui: atq͞ȝ simplex in vsu nõ est sed cõposita sua allicio al
lexi. illicio illexi. pellicio pellexi. ¶ Cõposita ex specio verbo qd̃ in vsu non est: e
in i mutãt: vt aspicio cõspicio despicio inspicio respicio circũspicio. Sic oñdũt
cõposita a lacio verbo ab vsu remoto: vt allicio allexi: sic illicio pellicio. Preter
elicio quod format ꝑteritũ elicui.

ℭ In dio/ fio/ gio/ pio/ quio/ rio/ et tio.

¶ Vnicũ est verbũ in dio qd̃ facit ptm̃ in di: vt fodio fodi: cũ cõpositis effodio
effodi. ꝑfodio perfodi. ¶ In fio vnũ est cũ cõpositis et habet fact⁹ sum: olim fij
habuit. Oĩa aũt cõposita a fio mutãtia ꝑcatum simplicis: mutãt ꝓ illo ꝑcato
ptm̃ et supinũ et hñt iui in ptõ et itũ in supino. Et sunt tria in cõi vsu: vt suffio
iui. itũ. defio iui. itũ. confio iui. itũ. ¶ Vnicũ est verbũ in gio terminãs ptm̃ i gi.

vt fugio fugi cum compositis. aufugio aufugi/cõfugio confugi/ refugio refugi. ¶ Verborũ in pio vnũ hñt pi: vt capio cepi. Unũ iui: vt cupio cupiui/ ꝛ cupi Reliqua faciũt in diuisas syllabas/ vt rapio rapui/sapio sapui/vt vult Probus quod ptm̃ eius cõposita emulant. desipio desipui/resipio resipui/Carisi⁹ sapiui addit. Unum est in quio. vt inquio qd̃ habet inquisii/et inquit tm̃. Cõposita ex capio/rapio/sapio/vertũt a in i. vt accipio/cõcipio/excipio/arripio/corripio/ eripio/desipio. ¶ Cõposita tñ ex capio e resumũt in ptõ. vt simplex scʒ incipio incepi/percipio ꝑcepi/recipio recepi/suscipio suscepi. Occupo as. pe. cor. cõpositũ ab ob ꝛ capio/cõiugationẽ mutat. ¶ Unũ est in rio verbũ pario hñs peperi in ptõ cuius cõposita q̃rti sunt ordinis. Et in simplici antiqui in q̃rto ordine vsi sunt. Ennius Qua parire solet gẽs pẽnis cõdecoratum. ¶ Quatio vnicũ verbũ in tio/quassi habet ptm̃. eius cõposita mutãt a in u/qd̃ in ptis et supinis seruãt. vt concutio cõcussi/discutio discussi/excutio excussi/incutio incussi/ꝑcutio percussi Peritiores volũt qualio mutare q in c/vt inde fiant ꝯposita/excutio/cucutio ꝛc̃.

Fabius. Ascensi⁹. Sic loquor facit locutũ/et sequor secutũ per c scd̃m Fabium ait Ascensius.

In Uo.

¶ Verborũ in uo bi syllabã terminationẽ ptã duo hñt in xi. vt fluo fluxi / struo struxi. ¶ Cetera in ui diuisas syllabas ptã faciunt. vt arguo argui/ imbuo imbui/induo indui/luo lui/metuo metui/nuo nui/pluo plui/vel pluui/ spuo spui suo sui/sterno sternui/gruo grui/acuo acui/agruo agrui/cõgruo ꝯgrui/ingruo ingrui. Sed hecverba vnguo/minguo/linguo/stinguo/tinguo/coquo/linquo verbis in co vl' go iungant cum litera v/m/is euanescat.

De preteritis verborũ quarte cõiugatiõis Regula vnica.

¶ Verba q̃rti ordinis faciũt sua ptã perfecta a scd̃a ꝑsona singl'aris nũeri pñtis indicatiui/vertẽdo s in ui vnicã syllabã / vt amicio amicis amiciui / et amicij. dormio dormis dormiui/eo is iui/ligurio is iui/queo quis quiui/salio is iui / vl' salui duas syllabas/sallio iui/veneo iui/mugeo iui/munio iui/vl' munij/binnio iui/mollio iui/nescio nesciui/glocio glociui sopio sopiui. et id gñs alia.

Excipiuntur
- Primo duodeci
  - Unum faciens ptm̃ in ni vt venio veni.
  - Duo in psi. cambio campsi et cambui/sepio psi
  - Duo in xi. vt santio sanxi. vel sanciui/et olim sancij. Uincio vinxi/quod etiam habet vinciui et vincij ait Sulpitius (Sulpiti⁹)
  - Sex in si. vt fartio farsi. fulcio fulsi vel fulxi. Haurio hausi. et hauriui: et haurij.
  - Rautio rausi. sartio sarsi. sentio sensi.
- Scd̃o composita a pario tertij ordinis: quorũ duo simplici similia scʒ comperio cõperi/reperio repperi/duplicans p in ꝑterito.

¶ Cetera terminãt ptã in ui diuisas syllabas./ vt aperio aperui et aperiui teste Phoca Adaperio adaperui. adoperio adoperui. coopio cooperui. Operio operui. (Phocas) ¶ Cõposita ex salio mutãt a in i et id in ui ptõ seruãt. vt passilio/desilio/exilio/insilio/prosilio/resilio/et magis in duas syllabas habent q̃ʒ iui.

¶ Hec de preteritis verborũ breuiter dicta sunt a quibus cetera tpa verborũ

deriuant/et pauca alia a pñti indicatiui vt in ꝑmo opusculo docuim⁹/circa modum cõiugandi/vbi oim̃ verborum cõiugationem enarrauimus.

De verbis habentibus preterita mutata.

Hec verba habẽt preterita accomodata

Cerno creui	A verbo	Cresco
Ferio percussi		Percutio
Ferio tuli		Veteri tulo
Furio insaniui		Insanio
Sido sedi		Sedeo
Sum fui		Antiquo fuo
suffero sustuli		Sustulo vel
Tollo sustuli		Sustullo

¶ Hec verba habent duplitia preterita/actiua et passiua.

¶ Ceno cenaui/cenatus sum vl' fui. Iuro iuraui/iurat⁹ sum vel fui. Poto potaui/potus sum vl' fui. Titubo aui/titubatus sũ vel fui. Careo carui/ cassus sũ vl' fui. Pateo patui/passus sum vl' fui. Placeo placui/placit⁹ sum vl' fui. Prandeo prãdi/prãsus sum vl' fui

Nubo nupsi	Vel	nupta	sum vel fui
Suesco sueui		suetus	
Mereor merui		meritus	

Libet libuit	Vel	libitum	est vel fuit
Licet licuit		licitum	
Pertedet ꝑteduit		pertesum	
Piget piguit		pigitum	
Placet placuit		placitum	

Veneo veniui/venditus sum non aũt venitus auctore Diomede.

¶ Sed hec sequẽtia hñt duplitia ptã actiua/vt pango pepegi et panxi. pũgo pupugi et punxi. vello velli et vulsi. plico plicui et plicaui. explico explicui explicaui. neco necui et necaui. oleo olui et oleui. sero serui et seui. excello excellui et excelli. lino leui et liniui. salio salui et saliui. sanxio sanxi et sanciui.

Preterita a diuersis presentibus deriuata.

- Acui ab: Aceo / Acuo
- Mulsi a: mulgeo / mulceo
- Pependi a: pendo / pendeo
- Nexi a: Necto / Nexo
- Frixi a: Frigeo / Frigo
- Luxi a: Luceo / Lugeo
- Stridi a: Strideo / Strido
- Attuli ab: Affero / Attollo
- Passus a: Pateo / Patior / Pandor
- Versus a: Vertor / Verror
- Paui a: Pasco / Paueo
- Fulsi a: Fulcio / Fulgeo
- Creui a: Cerno / Cresco
- Pollui a: Polleo / Polluo

De verboꝝ varia significatione

¶ Composita ex salio. et sileo/silere. Cōposita ex pango/ et pingo eadem habēt preterita. et forsan quedam alia.

ℂ Coincidentia in supinis.

Pando / Pateo / Patior — passum	Vinco / Viuo — victum	Mulgeo / Mulceo — mulsum
Verro / Vergo / Verto — versum	Prodo / Prodeo — proditū	Pango / Paciscor — pactum

ℂ Verba primi vel tertii ordinis quibus pro diuersis significatis est vnus indicatiuus.

Appello appellas. Et	Appello appellis.
Como comas et como comis	Compello cōpellas et compello lis
Duco ducas et duco ducis	Dico dicas et dico dicis
Duro duras et dureo dures	Fido fidas et fido fidis
Fundo fundas et fundo fundis	Lego legas et lego legis
Mando mandas et mando mandis	Pedo pedas et pedo pedis
Sero seras et sero seris	Vado vadas et vado vadis
Volo volas Et Volo vis vult	

ℂ Verba primi/scōi/ vel tertij ordinis ꝑ eodē significato.

Alo alas et alo ales	Conniuo cōniuis et cōniueo conniues
Censeo censes et censio censis	Denso densas et denseo denses
Celleo celles ꝛ cello cellis	Fligo fligas rarius et fligo fligis
Fulgeo fulgis et fulgeo fulges	Frendeo frendes et frendo frendis
Ferueo feruis et ferueo ferues.	Nero neras et nero neris
Olo olis et oleo oles	Pinso pinsas et pinso pinsis
Reddo reddas et reddo reddis	Strideo strides et stridio stridis
Sorbeo sorbis et sorbeo sorbes	Sono sonas et sono sonis
Scobo scobas et scobo scobis	Scopo scopas et scopo scopis
Tergo tergis et tergo terges	Vngo vngis et vnguo vnguis
Vno vnas et vnio vnis	Video vides et vido vidis
Lauo lauas Et Lauo lauis apud antiquos.	

¶ Et forte pauca alia.

Priscian⁹ — ¶ Et dicit Priscianus ꝙ talis coincidētia etiā fit sub terminatiōe or: vt ꝯsternor aris/ ꝓprie animo ꝑculsus. sed cōsternor consterneris/ ꝓprie sub pedibus calcare. Metor metaris deponētale id est castra metari. sed metor meteris ꝓprie messes colligere. Ita morior/patior/orior/sub tertia ꝛ q̄rta inueniunt̄. ¶ Itē scōi vel tertij ordinis ꝑ diuersis ꝟcatis sūt. Claudeo claudes et claudo claudis. Frigeo friges et frigo frigis. Caneo canes et cano canis. pareo pares et pario paris. etiaꝫ paro paras. Quoꝝ tn̄ ꝑsone ipa q̄ntitate secernūt̄ vt dico dicis primā ꝑducit. Dico aūt dicas primam corripit. Ita illorum cōposita ꝑdico/ educo educis pe. producit. Educo aūt educas primi ordinis media breui effertur.

Scōi vel tertij ordinis verba sunt.

Regule septē gn̄ales de Supis ꝑs scd̄a

¶ Supina in um desinūt et in u abiecta m: vt amatum amatu. Multa tn̄ supinis carent de quibus primo dicā regulas gn̄ales: deinde ꝓm terminatōes preteritoꝝ speciales subarabo.

¶ Prima regula. Verba ptis carētia: supinis quoqꝫ carēt: qualia sunt meditatiua et inchoatiua quoꝝ ꝑmitiua non sunt verba. Et ea verba q̄ sequunt̄ scꝫ ambigo fatisco glisco fido meio ferio furo. nideo nides que etiā carēt ptis. Addunt quidā sisto cui⁹ tn̄ ptm̄ stetisse sepe legit̄. Sisto. i. stare facio: vt sistere gradū lachrymas. i. cōprimere. aliqn̄ repsento: vt in iure sistere dicimus. Attn̄ hec defectiua sum nolo volo malo q̄uis ptā habeāt attn̄ supinis deficiūt. Or aūt futur⁹ pticipiū legit̄ hoc pinde mutuat̄ supinū. sicut ptm̄ fui ab obliterato v̄bo fuo nec tn̄ supinū mutuat̄. Quedā tn̄ verba mutuant̄ supina quemadmodū ptā: vt fero tuli et latū. Sic tollo sustuli sublatū. ferio ꝑcussi et ꝑcussum. quatio cōcussi cōcussum. meio minxi et mictū. furo sine supino: cū insaniui etiā deficiat.

¶ Scōa regula. Verba neutra scōe cōiugatiōis terminantia p̄terita in ui duas syllabas carent supinis: vt

Albeo		Caleo calitum
Ferbeo		Cario caritum vel cassum
Jaceo		Doleo dolitum
Candeo	Preter hec et forsan quedam alia	Lateo latitum
Rigeo		Pareo paritum
Cauco		Pateo passum
Areo		Placeo placitum
Emineo		Noceo nocitum
Promineo		Valeo valitum

¶ Tertia regula. Hec q̄nquagintatria verba supinis carent: Scilicet

Ambigo	Aueo	Caluo	Cōpesco	Conq̄nisco	Cresco
Dispesco	Ceruo	Disco	Dego	Estuo	Ferueo
Glisco	Horreo	Lambo	Lingo	Linquo	Lucco
Mando	Malo	Metuo	Nolo	Obedio	Pedo
Paueo	Pluo	Psallo	Polleo	Posco	Rennuo
Respuo	Rudo	Scalpo	Satago	Scabo	Spuo
Strideo	Sugo	Strido	Sterto	Timeo	Tremo
Vergeo	Viso	Volo	Vrgeo		

Arceo cuius tamen cōposita supina habent. Luo cuius composita habent supina. Parco peperci: sed persi hn̄s facit persum. Scando: cōposita tn̄ eius nō carent. Sisto steti vel potius stiti: et si sunt quedā alia adiungāt̄ illis. vt arceo/cōniueo/insanio/ningo/luo/paueo/pasco/pluo/pollaceo/mico/et emico/q̄uis emicatū legat̄. dimico dimicatū habet. Sorbeo: legit̄ tn̄ in sacris literis: absorpta ē mors in victoria.

¶ Quarta regula. Verba p̄terita geminātia: supina nō geminant: vt mordeo momordi morsum. pendeo pependi pensum. caedo caecidi caesum. fallo fefelli falsum. Quoꝝ quidē supina nō a ptō ꝑfecto/sed a p̄nti indicatiui formantur.

¶ Quinta regula. Uerba simplitia hñtia a in penultima vel ante penultimã syllabã in pñti indicatiui: hñt et a in supinis: quanq̃z quedã a in ptõ mutant: vt facio feci factũ. iacio ieci iactũ. frango fregi fractum. ago egi actum. Preter gradior gressum: et fatiscor fessum.

¶ Sexta regula. Cõposita mutãtia in sui cõpositione a in i: hñt e in penultima supini: vt sunt cõposita a sequentib⁹ verbis et similibus.

Cano	Accino accentum. Succino succentum.
Facio	Inficio infectum. Perficio perfectum.
Capio	Accipio acceptum. Recipio receptum.
Rapio	Diripio direptum. Surripio surreptum.
Iacio	Eiicio eiectum. Proiicio proiectum.
Fateor	Profiteor professum. Diffiteor diffessum.

Preter
- Unicum cõpositum a cado: occidi occasum.
- Composita ex verbis in go: Adigo adactum. Exigo exactum. Infringo infractum. Compingo compactum. Attingo attractum
- Composita ex statuo: instituo institutum
- Composita ex sapio: desipio desipitum
- Composita ex salio: exilio exultum. presilio presultum
- Composita ex habeo: prohibeo prohibitum. inhibeo inhibitum

¶ Intellige sane hanc regulã de verbis hñtibus supina: quanq̃z eñ taceo et quedã alia verba de se composita faciunt mutando a in i: vt obticeo reticeo: q̃ tñ non habent e in penultima supini: cum eo careant.

¶ Septima regula. Uerba que deponũt n in ptõ: illud quoq̃z abiiciunt in supino: vt scando scidi scissum. findo fidi fissum. vinco vici victũ. frango fregi fractum. Preter pungo pupugi punctum.

Regule speciales de supinis scḋm secundum terminationũ p̃teritorum.

¶ In bi/ci/et di.

¶ Preterita in bi faciendo supina assumũt tũ penultima correpta: vt bibi bibitũ. lambo lambi/adde tum fit lambitũ. Scabo deficit. ¶ Preteritũ in ci facit supinũ mutando ci in ctũ: vt ico ici ictũ. vinco vici verte ci in ctũ fit victũ. ¶ Hic meminisse debes regule sexte gñalis. qr facio factũ facit nõ fectum. iacio ieci iactũ nõ iectũ. Horũ etiã cõposita hñt e ante ctũ: vt pfectũ refectũ. Preter posco et disco q̃ vel supinis carẽt/vel fm̃ quosdã hñt poscitũ discitũ. ¶ Uerba hñtia ptã in di vertũt di in sum formãdo supĩa si nõ habuerint ptã gemiata q̃ sic mutant deo si sint scḋe cõiugatõis: vel do si sint tertie in sum. Pando vero remouet n et geminat ss facit eñ passum. Sedi vidi scidi fodi siliter ss geminãt in supinis vt sessum fissum scissum fossum.

¶ Exempla regule.

Defendo defendi		defensum
Prendo prendi		prensum
Prehendo p̄hendi		prehensum
Cudo cudi		cusum vel cussum
Ostendo ostendi	Hec vertunt di in sum	ostensum vel ostentum
Ascendo ascendi		ascensum
Edo edi		esum vel estum
Accendo accendi		accensum
Uideo vidi		visum

¶ Hec mutãt do in sum: tondo tñ amittit n iuxta vltimã regulã gñalem.

Caeco caecidi pe. pro.		caesum
Cado cecidi pe. cor.	In supin	ocasum
Tendo tetendi		tensum
Tundo tutudi habet		tusum vel tunsum

¶ Mordeo momordi mutat deo in sum: vt morsum. Spondeo spospondi mutat deo in sum sponsum. Composita ex cado carẽt supinis: p̃ter occido pe. cor. occasum hñs. ¶ Excipit a regula p̄cedenti hoc verbũ do: qḋ quanq̃z ptm̃ hẽat in di non tñ facit supinũ in sum: sed in atũ pe. cor. vt datũ datu. Cõposita eius p̄mi ordinis sunt simplici silia: vt pessundo pessundatũ/circũdatũ/venũdatũ/satisdatũ. Cõposita vero tertii ordinis formant supina a prima p̄sona pñtis indicatiui mutãdo o in itũ pe. cor. vt addo additũ. condo conditũ. prodo p̄ditũ. reddo redditũ. vendo venditũ. abscondo absconditũ vel absconsum. trado traditũ. Sido vero et pedo inter defectiua sunt.

¶ In gi/li/mi/ni/pi/et qui.

¶ Preterita in gi terminãt supina in ctũ: formando a prima p̄sona pñtis indicatiui: vertendo go in ctũ. Preter fugio fugi hñs format supinũ mutando o in itũ fit fugitũ pe. cor. Preter dego quod inter defectiua est.

	Ago egi		actum
	Frango fregi		fractum
Exempla	Lego legi	verte go in ctum fit	lectum
	Pango pepigi		pactum
	Tango tetigi		tactum
	Pungo pupugi		punctum

¶ Ptm̃ in li termĩat supinũ in sum: vt cecули culsum. fefelli falsum. pepuli pulsum. pculi pculsum. salli salsum. velli vulsum. Preter fero tuli latũ hñs. tollo sublatũ. psallo deficit. fero et tollo alibi explicata sunt. ¶ Ptm̃ in mi formãdo supinũ mutat i in ptũ: vt emo emi emptũ: cũ cõpositis vt adimo ademptum. redimo perimo interimo eximo. ¶ Ptm̃ in ni termĩat supinũ in tũ: vt cecini cãtũ. venio veni ventũ. Cõposita a cano sunt simplici silia: vt occino occentũ. succino succentũ. ¶ Ptã in pi faciũt supĩa mutãdo i in tũ: vt rupi ruptũ. incipio incepi inceptũ. capio cepi captũ nõ ceptũ/iuxta quintã regulã gñalẽ. ¶ Ptã in qui mutãt q̃ in ctũ. vt liquo liq̃ lictũ. qḋ i simplici poti⁹ supio deficit. delinq̃ deliq̃ delictũ

ℂ In ri/psi/si/et ti.

Calepinꝰ

¶ Ptm̃ in ri facit supinũ mutando ro in sum: vt curro cucurri/verte ro in prima psona indicatiui in sum habebis cursum. verro verri muta ro ĩ sum fit versum. Excipit pario qd̃ habet paritũ vel partũ fm Calepinũ. et penul. pducit si a pario q̃rte ꝯiugatõis descẽdit: vel paritũ pe.cor. si a pario tertie ꝯiugatõis descẽdit. Cuiꝰ cõposita hñt in penultia supini sicut aperio apertũ. cõperio cõpertũ. reperio repertũ.

Ptã in psi supina ꝯmutando faciunt tum: vt

- Scribo scripsi scriptũ
- Nupsi nuptum
- Dempsi demptum
- Compsi comptum
- Scalpsi scalptum
- Serpsi serptum
- Sorpsi sorptum
- Tempsi temptum
- Sepsi septum

Preter cambio campsi campsum habens.

Mãcinellus

¶ Ptm̃ in si facit supinũ vertendo si in sum: vt arsi arsum. tussi tussum. risi risum. clausi clausum. fulsi fulsum a fulgeo. rausi rausum. cussi cusum nõ cussum ait Mãcinellus. mulsi mulsum a mulceo. mulgeo mulsi vel mulxi mulsum facit vel mulctũ. sensi sensum. trusi trusum. versi versum. cessi cessum. excussi excussum. mansi mãsum. tersi tersum. facessi facessum. visi visum a viso. pressi pressum ¶ Excipiunt a p̃dicta regula gessi gestũ. vssi vstũ. capessi capessum facit: capessiui vero capessitũ pe.pro. farsi fartũ. sarsi sartũ. fulcio fulsi fultũ. hausi haustum torsi tortũ et torsum facit. indulsi indultũ vel indulsum. excipit et mitto missum hñs: cũ deberet facere misum. ¶ Preteritorũ in ti: vnũ facit supinũ in tum scꝫ steti statũ: alterũ in sum verti versum vt eiꝰ cõposita ostendũt: nã cõuerti conuersum: aduerto aduersum facit. Cõposita a sto hñt duplitia supina: vnuꝫ in atũ vt simplex: alterũ in itũ pe.pro. vt asto astatũ vel astitũ. consto cõstatũ vel cõstitũ. Luca. Cõstatura fides superũ. Insto instatũ vel institũ. resto restatũ vl' itũ.

Lucanus

ℂ In ui monosyllabum.

¶ Preteritũ in ui mutat ui in tum pe.pro. faciendo supinũ. Hec regula est oim latissima quippe que includit oĩa fere verba primi ordinis. Cuncta ferme q̃rti et plura scd̃i: pluraqꝫ cõp̃hendit sub se tertij ordinis verba. Exempla sunt.

Vt sunt:

- Clamaui clamatum
- Cremaui crematum
- Plicaui plicatum
- Necaui necatum
- Iuui iutum
- Fleui fletum
- Neui netum
- Deleui deletum
- Inoleui inoletum aboletum vel abolui abolitum
- Assueui assuetum
- Consueui consuetum
- Dissueui dissuetum
- Noui notum
- Quieui quietum
- Dormiui dormitum
- Sanciui sancitum
- Sopiui sopitum
- Accersiui accersitum
- Sciui scitum
- Sallio salliui sallitum

Excipiunt a regula p̃senti; ordis

- Primi duo: vt laui lautum vel lotum; quondã lauatum. Potaui potum: quondam potatum.
- Secundi tria:
  - Caui cautum
  - Faui fautum
  - Adoleui: vel adolui adultum
  - Redoleo redolitum
  - Aboleo abolitum et aboletum
- Tertij sex:
  - Agnoui agnitum
  - Cognoui cognitum
  - Paui pastum
  - Seui satũ: cuiꝰ ꝯposita hñt penultimã correptã vt consitũ insitũ. Serui vero sertum habet.
  - Solui solutum
  - Volui volutum a voluo
- Quarti q̃nqꝫ:
  - Amiciui amictum
  - Sepeliui sepultum et sepelitum
  - Vaeniui vaentum
  - Singultio singultum
  - Salio saliui saltum. Cuius cõposita vertunt a in u supini in u: vt insultum desultum
  - Veneo venum facit.

¶ In regula p̃cedẽti dr penul. pro. Nã oĩa talia supina pducunt: p̃ter quinqꝫ. Citũ a cieo ciui scd̃e ꝯiugatõis verbo. Citũ vero a cio ciui quarte cõiugatõis penultimã pducit. Litũ a lino pe.cor. silr quitũ a queo: sitũ a sino: itũ abeo: cum eorũ cõpositis. Excipit vnũ compositũ ab eo qd̃ penultimã supini pducit: ambio ambitũ. ita quoqꝫ pticipiũ ambitꝰ pe. corri: ambitꝰ vo penul. nõ corripit.

ℂ Vi dissyllabum.

¶ Preteritũ in ui duas syllabas p̃cedente. c. l. vel r. facit supinũ vertendo ui duas syllabas in tum. vt alo alui altũ vel alitũ/aperui apertũ. consului cõsultum/docui doctũ. fricui frictũ. sero serui sertũ. deserui desertuꝫ. necui nectum. occului occultum. secui sectũ. Excipit colui cultũ hñs cum facere deberet coltũ. compescui compescitũ. elicui elicitũ. excellui excelsuꝫ. explicui explicitũ. miscui mixtũ. merui meritum. plicui plicitũ. rui ruitũ/vel rutum. pe.cor. dirutũ et erutũ/et eruitũ placet Pristiano Torrui tostum. Si vero ptm̃ in ui duarũ syllabarũ descendit a ṽbo in uo bissyllabo sepato ĩ assumit tum. vt induo indui indutũ. imbuo imbui imbutũ. acui acutũ. statuo statutũ. annui annutũ. argui utũ. cuiꝰ pticipiũ est argutusꝰ vel arguiturꝰ. pluo plui plutũ facit. Suo sui sutum. sterno sternui sternitum. ruo ruitũ et rutũ. ¶ Cuncta reliqua ptã in ui duas syllabas ui in i breue mutando assumũt itum. vt tonui tonitũ. sonui sonitũ. domui domitũ. cubui cubitum. vetui vetitũ. crepui crepitum. posui positũ. habui habitũ. monui monitũ genui genitum. strepui strepitũ. gemui gemitũ. fremui fremitum. vomui vomitum. Preter censui censum. pinsui pistũ/et pinsitũ. apd̃ Columellã. messui messum. rapui raptũ. tenui tentũ. ¶ Cõposita a cano/seruãt normã simplicis cũ mo

Pristianꝰ

Columella

De p̄teritis ⁊ supinis v̄boꝝ passiuoꝝ

deramine regule sexte ḡnalis: Sapio sapiui sapitū/pe.pro. vel sapui sapitū pe cor. ita docet Calepinꝰ. Excipiunt a regula necto nectis h̄ns ptm̄ nexui vel nexi et supinū nexū. Nexo as. xui. xū. s̄m Priscianū frequentatiū a necto. Pecto pectis pexui vel pexi vel pectiui pexum. Texo texis texui textū in supino.

Calepinꝰ
Priscianꝰ

In Xi.

¶ Preterita in xi faciendo sup[ina] cōmutant xi in ctum: vt auxi auctū. vinxi vinctū, cinxi cinctū. augo auctū. duco ductū. diligo dilectū. negligo neglectū. intelligo intellectū. struo structū. tego te[ctū]. punxi punctū. duxi ductū. rexi rectū. pinxi pictū. vinxi victū. frigeo frixi fric[tū]. [sa]nxi sanctū. iunxi iunctū. strinxi strictū. sanciui sancitū. lugeo luxi luctū. tinxi tinctū. minxi mictū. rinxi rictū. Preter figo fixi fixum. fluo fluxi fluxū. plexo plexi plexū. flecto flectis flexi flexū. flexo as. flexi flexū id est flecto. pecto is. pexui vel pexi pexū. necto is. nexui vel nexi nexum.

De p̄teritis et supi[ni]s verboꝝ passiue terminatōis Regule due.

¶ Prima regula. Preterita verboꝝ passiue termīatōis circumloq̄mur ex pticipio p̄teriti tp̄is et verbo sum aut eiꝰ deriuato: vt ornor ornatꝰ sum vel fui. hortor hortatꝰ sum vel fui. doceor doctus sum vel fui. fatigor media pducta fatigatus sum et nō fessus. arbitror arbitratꝰ sum vel fui. digladior digladiatꝰ sum vel fui. luctor luctatꝰ sum vel fui. ¶ Excipiunt p̄mo diuertor diuerti h̄ns. cōperior cōperi. et mereor sine diphthōgo merui. mereo nanq̄ et mereor idem h̄nt ptm̄ Excipiunt scd̄o ab hac regula angor arguor liquor medeor reminiscor vescor q̄ carent ptis et supinis. Ita quoq̄ et p̄teritis et supinis carent oīa passiua quoꝝ actiua supinis carēt: vt discor metuor poscor renuor timeor tremor vrgeor et similia. Sumūt tn̄ q̄nq̄ v̄ba carētia ptis: ptā verboꝝ q̄ magis sūt fcatōi ꝯfinia.

Poscor		postulatus a postulor
Vescor		pastus a pascor
Medeor		medicatus a medicor
Arguor	carēs ptō: sumit ptm̄	cōuictus a cōuincor
Reminiscor	verbi synonymi cū eo	recordatus a recordor
Ferio		percussi a percutio
Fero		latus sum
Liquor		liquefactus sum a liquefio

¶ Scd̄a regula. Verba passiue terminatōis h̄nt eadem supina que habent sua actiua vera vel ficta. Amo em̄ et amor h̄nt idem supinū amatū: lego et legor lectum h̄nt. Ita digladior habet digladiatū supinū sui verbi actiui ficti. si em̄ digladio diceret haberet vtiq̄ digladiaui digladiatū. Misereor finge verbū actiuū misereo: qd̄ si esset miserui misertū haberet qd̄ supinū misereor vēdicat. Sic in omnib[us] verbis deponētalibꝰ et cōibus finge verbū actiuū deponendo r: et discute q̄le supinū illud haberet: tale habet verbū deponēs vel cōe. Excipiunt a regl'a v̄ba sequētia q̄ nō h̄nt supia suoꝝ v̄boꝝ actiuoꝝ fictoꝝ: sed supia h̄nt vt statim dicā; a q[ui]b[us] postea formant pticipia pti tp̄is q[ui]b[us] circūloq̄mur eoꝝ ptā.

Adipiscor adeptum	Amplexor amplexum	Cōminiscor cōmentum
Complector complexū	Circūplector plexum.	Defatiscor defessum
Experior expertum	Expergiscor experrectū	Patior passum
Proficiscor profectū	Fatiscor fessum	Fruor fruitū vl' fructū vl' fretū
Gradior gressum	Irascor iratum	Labor laberis lapsum
Loquor locutum	Metior messum	[Fat]eor fassum
Nanciscor nactum	Nitor nisum vel ni[xū]	Nascor na[t]um
Obliuiscor oblitum	Orior ortum ve[l] o[r]itū	O[r]dior orsum
Paciscor pactum	Queror qu[estum]	Morior moritu[rus] et mortuum
Reor ratum	Sequor se[c]utum	Tueor tutum
Tuor tuitum	Vlciscor [vl]tum Operior o[pe]rtum	Vtor vsum.

De declinatione verboꝝ impersonalium.

¶ Verbum impsonale est quod nec numeros distinctos nec distinctas personas habet: vt oportet. dicimus em̄ Me/te/illum/nos/vos/et illos oportet. ¶ Gn̄a verboꝝ impersonaliū due sunt: actiue vocis et passiue vocis. Actiue vocis in t terminant: vt decet. Passiue vocis terminant in tur: vt amatur.

De p̄teritis et supinis impersonalium.

¶ Verba impsonalia h̄nt p̄terita in tertijs tm̄ psonis singularib[us] que haberent si essent psonalia. p̄ter liquet qd̄ caret ptō s̄m quosdam. et miserescit qd̄ similiter ptō caret ait Aldus Manutiꝰ. Credo tn̄ liquet habere licuit: et miserescit misertū est. ¶ Exēpla regule: tedet teduit. oportet oportuit. decet decuit. iuuat iuuit penitet penituit. vacat vacuit. p̄stat p̄stitit. cōducit cōduxit. benefit b̄nfactum est. docet doctū est. amatur amatū est vel fuit. legit lectū est vel fuit. curritur cursum ē vel fuit. libet libuit et libitū est. licet licuit et licitū est. miseret misertū est vel fuit. ptedet ptesum est vel pertesum est. piget piguit et pigitū est. placet placuit et placitū est. ¶ Verba impsonalia actiue vocis fere oīa supinis carēt: p̄ter libet libitū licet licitum. miseret misertū. pertedet ptesum. piget pigitum. placet placitum. pudet puditū. b̄nfit b̄nfactū. malefit malefactū. satisfit satisfactū/et si sunt alia.

Aldus.

De cōiugatione impersonalium.

¶ Verba impsonalia tam actiue q̄z passiue vocis cōiugant tm̄ in tertijs personis singularib[us]: quanq̄ ipa non tertie tm̄ persone sed incerte: nec singularis numeri vt in primo libro docuimus. Nam si impsonale fuerit prime coniugatiōis: vt vacat iuuat; cōiugat sicut verbum amo in tertijs psonis. Si fuerit secunde cōiugatōis: vt decet penitet; cōiugat sicut doceo in tertijs psonis singularibus. Si aūt fuerit tertie cōiugatōis: vt cōducit incipit: declinat quemadmodū lego in tertijs psonis singularibꝰ. Si vero quarte cōiugatōis impsonale verbū extiterit: vt expedit cōuenit: sicut audio in tertijs psonis singularibꝰ cōiugatur. Carent tamē quibusdam tertijs personis et temporibus sicut videre licet in declinatione huius verbi oportet. Carent em̄ futuro impatiui et futuro infinitiui; item et supinis. ¶ Verba impsonalia actiue vocis carent participijs. Reperimus tamen pertesus. Suetoniꝰ; Quasi pertesus ignauiā suā.

Suetonius

Legim⁹ quoqȝ poenitẽs poenitendus/pudẽs et pudẽdus/pigẽdus/libens/dẽ
cens/que tñ poti⁹ noīa q̃ ꝑticipia sunt dicẽda: scribũt oẽs grãmatici. Quin et
pertesus ignauiã suã ausim dicere nomẽ cũ actõ figurate: vt lucemqȝ perosi:
qꝛ nõ habet ꝑtesus casum verbi tedet: nõ em̃ dicim⁹ ille tedet ignauiã suã: sed
illũ tedet ignauie sue. Ideo nomen est ꝑtesus actõ figurate iunctũ: vt osus exo
Aldus. sus perosus. Hec Aldus Manuti⁹ Neotericorũ nõ extrem⁹. Impsonalia ha
Lãcilot⁹. bere gerũdia Lancilot⁹ docet. Impsonale verbũ passiue vocis solet plerũqȝ na
sci vel a tertijs actiuorũ ꝑsonis singularib⁹ tm̃ addita ur: vt amat amaṫ: vel a
a neutris actiuã vel absolutã vim habẽtib⁹: nõ tñ passiuã: vt statur curriṫ viuiṫ.
Mãcinel A passiuis vo seu cõibus deponẽtibusue nunqȝ impsonalia fiũt ait Mãcinell⁹
Aldus. vtens testimonio Priſtiani. Et addit Aldus ea semꝑ habere actiuã ſcationem.
¶ Verba impsonalia passiue vocis vt ꝑdicta in tertijs tm̃ cõiugaṫ ꝑsonis sin
gularib⁹. Coniugaṫ inquã verbũ impsonale passiue vocis quemadmodũ cõ-
iugaṫ in tertijs ꝑsonis singularib⁹ verbũ passiuũ: verũ vel fictũ verbi actiui
a quo nasciṫ impsonale: quorũ cõiugatio patet ex libro primo.

De verbis anomalis et defectiuis Caput quintum.

D E anomalis et defectiuis dicturi sicut in ꝑcedenti capitulo imitati su-
Sulpiti⁹. mus Sulpitiũ: Ita quoqȝ in hoc capitulo vltimo facturi sum⁹ pau-
xilla nostro marte adiuncturi ſm alphabeti seriem.

ℭ Aio.

¶ Aio defectiuũ hoc pacto ꝯiugaṫ. In pñti indicatiui Aio ais ait: in pl'i aiunt.
Ptõ impfecto indicatiui aiebã bas. bat. In pl'i aiebam⁹ batis. bant. Ptõ pfecto
Cicero. ai aisti ait. In pl'i aimus aistis. Futuro aies: quo vtiṫ Cicero ꝓ cecina. Impa
tiuo ai: rarũ inuẽtu. In pl'i aiam⁹. Futuro optatiui aiat. In pl'i aiatis aiant.

ℭ Aue/Salue/et Vale.

¶ Aue defectiuũ ita variaṫ: In scda ꝑsona singulari impatiui aue. In scda pl'i
auete. Futuro aueto. In pl'i auetote. Infinitiuo auere. ¶ Sic declinaṫ salue
et vale: Valete/saluete/salucto: saluere legimus: et saluebis valebis repim⁹.

ℭ Ausim/Cedo/Diescit ⁊c.

¶ Ausim defectiuũ in pñti subiũctiui modi Ausim ausis ausit habet. In pl'i au
sint: ceteris deficit. ¶ Cedo defectivũ est scda ꝑsona singularis impatiui cede.
In scda pl'i habet cedite. Cedo. i. dic vel da. Comicus: Cede cuiũ puerũ hic po
suisti. ¶ Diescit/lucescit/noctescit/vesperascit/ꝑ tertias ꝑsonas singulares vari
anṫ: at in ptis pfectis et q̃ ab his formanṫ deficiũt. Impsonalia tã actiue q̃ȝ pas
siue vocis ꝑ singula modorũ tpa singulas voces hñt tertijs similes.

ℭ Dico/Duco/Facio/et Fero.

¶ Dicta quatuoꝛ verba anomala in scda ꝑsona singulari pñtis impatiui apo-
copen patiunṫ. Flectunṫ em̃ sic: Dic et nõ dice: duc et nõ duce: fac nõ face: fer
nõ fere. Eorũ cõposita simplicib⁹ silia sunt. At nõ oia ex facio cõposita: cõposita

enim ex facio et ꝑpositiõibus apocopen minime patiuntur. vt perficio perfice,
conficio confice ⁊c. Cetera eius cõposita vt simplex declinanṫ. sicuti malefacere
malefac. bñfacere bñfac. Preter ea que in fio desinũt. Ipa nãqȝ ꝑme sũt ꝯiuga-
tõis/⁊ vt amo inflectũṫ. vt sacrifico. magnifico. edifico mortifico falsifico ⁊ hmõi

ℭ Edo Eo Faxo Fio.

¶ Edo hȝ in ptõ es. et ede edat. edam⁹ este edite edant. In futuro esto estote et
ceteris cum reliqs vocibus. In presenti et ꝑterito impfecto optatiui essem esses
esset/essemus essetis essent. Infinitiuo esse. olim aũt ederem/⁊ edere. nam dice
bant edo edis edit. Illis etiam vocibus Macrobius vsus est in gerũdio/ edẽ Macro-
di/edendo/edendum. Virgilius: Exiguam in Cererem penuria adegit edẽdi bius
¶ Ambest ab edo compositũ/nec habet aliam declinationem. ¶ Eo iui itum Virgili⁹.
cum compositis/sequitur fere quartam cõiugationẽ licet raro seruet e. vt eiunt
eat/eam/eundi et reliquis vocibus/ que illud habent. Sed in futuro presenti
habet ibo ibis ibit. Sed olim apud veteres quarta cõiugatio sic etiã termina-
batur. vt audibo Scibo quod apud comicos leges.
¶ Faxo verbum defectiuũ futuri temporis est/ indicatiui modi id est faciam. Comici
Et in futuro optatiui habet faxim faxis faxit. In plurali faxint. vt Dij faxint vi
ta sit nobis secundior.
¶ Fio in eo est anomalũ/ꝙ ꝑteritum habet passiuũ factus sum vel fui ⁊c. et in
presenti optatiui/ et ꝑterito impfecto eiusdeȝ Item et in preterito impfecto sub
iunctiui habet/fierem fieres fieret. In plurali fieremus fieretis fierent. cum ta-
men regulariter haberet firem fires firet ⁊c. Infinitiuum quoqȝ fieri pro fire.
Gerundijs caret. Supina factũ factu. Fiens aũt et fiendus non dicim⁹/ testes
Lancilotus/et Aldus Manutius. in ceteris modis ⁊ temporibus flectitur fio Lãcilot⁹
vt audio. ¶ Confire/suffire suffiui cõposita ex fio actiuam habent significationẽ Aldus.
licet fio passiuam habet. Confieri tamẽ reperitur et in passiua significatione. vt
ostendit Calepinus. Habet et fio composita ea que faciunt. vt calefio/ frigefio. Calepin
que habent passiuam significationẽ. Item infit verbum est compositũ ex fio ter
tie persone. id est incipit nec habet aliam personam.

ℭ Forem et Inquio.

¶ Forem defectiuum hoc modo inflectitur. Optatio modo tempore presenti et
preterito imperfecto/vtinam forem fores foret. In plurali forent/id est essem es
ses esset. Infinitiuo fore/id est futurum esse. ceteris caret. Sic afforem / deforeȝ
et conforem variantur.
¶ Inquio defectiuum est/et significat dico. cõiugaturqȝ hoc modo. In presenti
indicatiui/inquio aut inquam inquis inquit. In plurali inquiũt. preterito per-
fecto inquisti inquit. Futuro inquã. Impatiuo inquiat. Cicero de oratore. Tu
vero inquisti. Et ad Herenniũ. Quis tibi vis aliquis inquiat. Priſtianus aũt Cicero.
totam fere verbi declinationẽ reperiri testatur. Priſtian

ℭ Memini.

¶ Memini anomalum et defectiuũ hoc modo flectitur. Memini meministi
meminit. In plurali meminimus meministis meminerunt vel meminere. vo

ces sunt cōmunes. Presenti et preterito imperfecto modi indicatiui. preterito
imperfecto et plusq̄ȝperfecto memineram memineras meminerat. In plurali
memineramus memineratis meminerāt. Futuro impatiui memento. In plu
rali mementote. Preterito perfecto et plusq̄ȝperfecto optatiui vtinam meminis
sem meminisses meminisset. In plurali vtinā meminissem⁹ issetis issent. Pre-
terito pfecto subiunctiui cum meminerim memineris meminerit. In plurali
cum meminerim⁹ eritis erint. Preterito plusq̄ȝperfecto meminissem per om̄es
personas vtriusq̄ȝ numeri. Futuro cum meminero memieris meminerit. In
plurali cum meminerim⁹ memineritis meminerint. Preterito perfecto et plus
q̄ȝperfecto infinitiui meminisse. Participium olim habuit meminens.

¶ Sic declinantur Odi/Cepi/Noui/nisi q̄ etiā in impatiuo desitiunt. Legi-
Cicero. mus in scdō de Oratore/odiant. Ab his sunt osus/notus/et ceptus participia.
Pristian⁹ Pristiano autore. Addit Phocas pepigi. Prima persona singularis ideo caret
Phocas imparatiuis. quia sibi ipsa impare non potest. Et prima in plurali ideo habet.
quia alijs potest impare immiscendo seipsam

¶ Malo Nolo et Volo.

¶ Malo et volo in impatiuo modo et supinis desitiunt. Malo etiam in futu-
ro indicatiui. Nolo habet in impatiuo noli nolite/nolito et nolitote Volo ꝛ ma
lo ideo carent impatiuo. quia impatiuus significat necessitatē. et voluntas quā
significat volo debet esse libera.

¶ Ouat et Queso.

Phocas. ¶ Ouat ouans participiū habet/vt tradit Phocas. Multas ꝟo huius verbi
voces legimus quibus videmur tota fere verbi declinatione vti posse. Sodes
Tullius. pro si audes. Sis pro si vis. Capsis pro cape si vis. sole voces sunt vt in Ora-
tore Tullius docet.
Probus. ¶ Queso in plurali quesumus habet. In infinitiuo quesere. Ptō perfecto quesi
et quesiui autore Probo ita et supinū format quesitum. eodem autore.

¶ Sum.

¶ Sum es est/Volo vis vult. et Fero fers fert anomala sunt. Nam nō sequū-
tur certe cōiugationis declinationē. Quorū coniugationem in primo libro po-
suimus. De reliquis consule Donatum et Joannē Brassicanum inter neothe-
ricos grammaticos tersissimū. Nam si om̄ia in hoc libro complecti vellem te-
dio afficerem auditores lectoresq̄ȝ. Quare multa magis destruentia q̄ȝedifican
tia ab hoc nr̄o codice abegi. radicitusq̄ȝ euelli. Sed de his satis/ad alia pgam⁹

¶ Habes suauissime lector nominū declinationes: genera et verborum cōiu
gationes. et ea que nūeris/tpibus/mōis/et psonis/et ꝯiugatōe defectia sūt. q̄ si
diligēter lectitaueris intelliges te nō frustra opus hoc legisse. Vale meq̄ȝ ama.

¶ Ad lectorem.

Quisquis romane normas et verba loquelae.
Consotiare petis: nos lege: doctus eris.

Liber tertius
Hieronymi Cingularij Aurimontani

Syntaxis seu Liber terti⁹ de octo partiū oratōis ꝯstructōe.

E orationis cōstructōe dicturi vt rectus ordo memoriā iuuare possit
hunc librū in tria diuidim⁹ capita. Primū est de grāmatica p̄ceptiua
hoc est: de oratiōibus simpliciter cōgruis seu de cōstructōe visitata.
Secundū de grāmatica permissiua: scȝ de oratōibus figurate con-
gruis seu de cōstructiōe nouata. Tertiū de grāmatica ꝓhibitiua: id est de ora-
tionibus impedimētalibus auctoritate admissis vel simplr incōgruis. Primū
itaq̄ȝ capitulū/octo continet ptes ſm octo partiū oratiōis seriem. Prima pars
est de constructiōe noim: habetq̄ȝ duo membra. Primū membrū est de Syn-
taxi seu cōstructiōe adiectiuorū et cōtinet quatuordecim regulas.

¶ De ꝯstructione adiectiuorū tres regule gn̄ales.

¶ Prima regula Om̄e adiectiuū siue noiale/siue ꝓnoiale/siue pticipiale/et suū
substantiuū debent cōuenire in nūero/in gn̄e/et in casu. Est igitur noiale adiec
tiuum cui in suo teutonico comode nō addit̄ eyn vt antea dixim⁹. Adiectiuum
participiale est om̄e pticipiū. Adiectia āt ꝓnoialia sūt. me⁹/tuus/su⁹ noster ꝛ vr̄

¶ Exempla sunt.

Expertissimus medicus	Intimus amator	Cara annona
Humanissimus princeps	Horribile bellum	Bona valitudo
Promptissimū ingenium	Egregius doctor	Delira senectus
Morata puella	Priuata schola	Adulterina moneta

Bap. Man. Rustica gens nulla genus arte domabile: semper — Baptista
Eglo. secūda. Irrequietum animal.
In satyra scdā Intolerabilius nihil est q̄ȝ femina diues. — Iuuenal'
Hora. in serm. Ieiunus raro stomachus vulgaria temnit. — Horati⁹.
Lucanus Nulla fides pietasq̄ȝ viris qui castra sequuntur — Lucanus
Venalesq̄ȝ manus ibi fas vbi maxima merces.

¶ Hic nota q̄ adiectiuū noiale vult cōuenire cū substantiuo sequēti in gn̄e. vt
leo est pulchra bestia. equ⁹ est forte aial. Sȝ adiectiū pticipiale vult cōuenire cū
substantiuo p̄cedenti in gn̄e. vt verbū caro factū est: nō facta caro. Aqua est fac
ta vinū: non factum vinum. Tu deus es futurus p̄miū: non futurū p̄mium.
Nomē eius vocatū est Jesus: nō vocat⁹. Jesus est vocat⁹ caput eccl'e. Ex om
nibus hi empti sunt p̄mitie deo et agno: et nō empte. ¶ Si dicas scriptura di-
cit. Bonum mihi lex oris tui. Itē Virg. Triste lupus stabulis. Itē Fama ma — Sc̄ptura Virgili⁹.
lū quo nō aliud veloci⁹ vllū. Mobilitate viget. Itē Variū et mutabile semper
femina. Dico q̄ in dictis oratiōibus substātiuum illorū est ens. et ideo bonum
malum/triste/et variū non capiunt̄ adiectiue sed substantiuant̄ in neutro gn̄e
et exponunt̄ per ens vl' res/vt lex est bonū. i. res bona vel ens bonū. Lupus est
triste. i. res trist'. Feia est variū. i. res variabil'. ꝛ malū ens ē fama. ¶ Hic nota q̄
duo adiectiua cohere nō pn̄t/nec duo epitheta i carmie sine vitio ponūt̄ vt Ser- — Seruius
uīdit in. ij. cōmētario. Valla. nec duo substātia ꝯnectit sine copla li. ij. elgātiarū

¶ Scd̄a regula. Quemcūqȝ casum regit ntīūs eundē oīes casus ab eo deriuati regere possunt. Hec quidē regula nō mō de adiectiuorū noīm regimīe verū ꝛ de substantiuorū intelligi pōt et debet. ¶ Exēplā sunt.

Adulterine monetae auctor cremandus est.
Monetā adulterinā nō recipio — Monetae adulterine inuidet
Moneta adulterina erosuo neminem.

Similia exempla in certis casibus et vtroqȝ numero effingere studebis.

¶ In dictis et dicendis exemplis obliquus suo ꝑponit̃ regenti: vt hoīs vita: eleganti⁹ dicit̃ q̄ȝ vita hoīs: quodqȝ frequēter fieri debet.

¶ Tertia regl̄a. Quecūqȝ casum regit positiu⁹ eundē cōpatiu⁹ ꝛ suplt̄ūs regūt.

Exempla sunt:
Maria sancta sanctior sanctissima
Papa benignus benignior benignissimus
Templum pulchrum pulchri⁹ pulcherrimū

Scholastic⁹ sit amās verecundie/literarū amātior/at amātissim⁹ virtutū semper existat. Doli plena est meretrix/fraudis plenior/et oīs neqtie plenissima. Amator impatiēs est more/impatiētior correctōis/sed cōsortis seu riualis oīm impatientissim⁹. ¶ Fallit hec regula in cōpatiuis et suplatiuis q̄ descendunt ab alijs ptibus q̄ȝ a noīe. Quanqȝ eñ citra mōtem cōgrue dicam⁹: non tñ citerior mōtem. Sed vt Lancilot⁹ disputat nō ab alijs ptibus noīa compatiua nec nomina
Lācilot⁹. suplatiua descendūt q̄ȝ a noīe. Propius vrbem tñ dixit Cicero.
Cicero.

¶ De adiectiuis regentib⁹ gtm̄ Regule quatuor.

¶ Prima regula. Oīa adiectiua ꝑrimitatis et vicinitatis localis vel tꝑalis: ꝯtrarietatis et amicitie: ꝯsanguinitatis vel affinitatis: regunt gtm̄. Exēplā sunt

¶ De ꝑrimitate	¶ De cōtrarietate	¶ De amicitia.
Vicinus petri	Aduersari⁹ christi	Amicus caesaris
Coequalis nicolai	Inimicus principis	Necessari⁹ magistri
Propinquus ioannis	Contrarius henrici	Familiaris hospitis

Scriptura — Quis similis tui in dijs dn̄e
Psalmographus. Terentius — Nos sumus affines harū rerum quas fert adolescentia.
Comic⁹. Cicero — Vetus grecorū ꝓuerbiū est: Amicorum omnia sunt cōia
Tullius. Ouidius — Sepe solet similis filius esse patris
Ouidi⁹.

¶ Et est iam dicta regula etiā intelligenda de nominibꝫ substātiuis sꝫcantibus ꝑrimitatē et vicinitatē localē: et sꝫcantibꝫ ꝑrimitatē officij: ꝑrimitatē tꝑalem: cōtrarietatē: amicitiā et familiaritatē: ꝯsanguinitatē ꝛ affinitatē: q̄ etiā regūt gtm̄ sicut adiectiuū. Et ideo meli⁹ diceret̃ excludēdo regulā. Dictio sꝫcans ꝑrimitatē ꝛc. q̄ȝ adiectiua. Exēm ꝑmi: cōuicane⁹ patris. cōterrane⁹ catulli. apud Plinium
Plinius. Cōpatriota marcis. Exēm scd̄i: hyppodidascalus schole. cōmanducones hospitis. cōsodalis iude. cōtubernalis scholastici. Exēm tertij: collectane⁹ matris. coetane⁹ regis. Exēm q̄rti: emulus christianorū. ꝑsecutor fideliū. zoylus ꝑceptoris. Exēm q̄nti: socius ioannis. sodalis bedelli. comes scholastici. Exēm sexti: gener petri. relicta fratris. marit⁹ catharine. vxor nicolai. socrus pauli. cōpater patris. cōmater gereonis. Que exēplā oīa et his silia cōtinent̃ sub regula gn̄ali sequenti scȝ q̄ vnū substantiuū regit aliud in gtō. Et p̄nt oīa tam adiectiua q̄ȝ substātiua

Liber tertius

¶ Secunda regula. Adiectiua verbalia in or vl' in trix desinentia: et ꝑticipia in ans vel in ens a verbis transitiuis descēdentia noīaliter posita p̄nt regere gtm̄.

¶ Exempla sunt.

¶ De verbalibus in or	¶ In trix	¶ De participijs.
Conditor orbis	Inuentrix gratie	Amans vini
Dator munerum	Genitrix vite	Patiens laboris
Amator virtutis	Virtutum operatrix	Metuens virge
Traditor Christi	Expultrix vitiorum	Appetens alieni

Scriptura — Paulus adhuc spirans minarum et cedis.
Non sitis concupiscentes malorum.
Salustius — Catilina habuit corpus patiens inedie/algoris. vigilie/supra q̄ȝ cuiquam est credibile.
Comicus — Herus perliberalis et fugitans litium.

¶ Hic nota q̄ quedā ꝑticipia ꝑteriti tꝑis desinentia in us silīter regūt gtm̄ huius regule. et potissimū hec q̄tuor/peritus/imꝑitus/doct⁹ indoctus. Silr̄ prorsus cōsultus. vt peritus iuris. adolescēs imperit⁹ rerum. Comic⁹. Hic adolescēs imperitus rerū in fraudē illicit. Sic cōsultus iuris. Joānes est oīs diuini et humani iuris cōsultissimus: que exempla sub sequēti regula cōtineri possunt. Comic⁹.

¶ Tertia regula. Noīa adiectiua silia ꝟbalibus in sꝫcando: sunt eis silia in regendo: regūt namqȝ gtm̄. Et sūt fere oīa alia verbalia actiue capta descendētia a verbis trāsitiuis: quorū terminatōes in his continent̃ versib⁹. Iuus/idus/bilis/ax/arius orius tus ꝛ osus. Actiue capta genitū dant: tor quoqȝ trix: ens

¶ De iuus	¶ De idus	¶ De bilis.
Vinū est incentiuū libidinis	Cupidus ludi	Substantia est susceptibilis contrariorum
Bonū est diffusiuū suijpsius	Pauidus mortis	
Acutiuum ingenij	Auidus belli	Telum est penetrabile
Corrosiuum morbi	Pauidus futuri	pectoris scuti toracis

¶ De orius	¶ De arius.
Defensorius fidei	Incendarius horrei est cremandus
Meritorium eterne glorie	Falsarius literarum apostolicarum

¶ De ax	¶ De tus	¶ De osus
Capax discipline	Peritus grāmatice	Odiosus veri
Rapax alieni	Indoctus logice	Curiosus aliene vite
Tenax auri	Assuetus miserie	Studiosus literarum

Scriptura — Ille promissi dubius superni
Donatus — Verbuȝ agendi vel' patiendi significatiuum est
Virgilius — Accipe nunc telum maius penetrabile nostrum
Idem — Tam ficti prauiqȝ tenax q̄ȝ nuncia veri. scȝ fama est
Ouidius — Tempus edax rerū/tuqȝ inuidiosa vetustas: oīa cōsumis
Virgilius — Nescia mens hominum fati sortisqȝ future

¶ Hic nota q̄ oīe adiectiuū hn̄s similē significationē cum ꝑdictis de quo nō potest certa lex dari: qm̄ diuersarū sunt terminationū etiam regit gtm̄. vt ꝓdig⁹ pecunie. certus vite. cōpos rōnis. ꝑceps animi. securus mortis. sercurus amorȝ

nuncius vite. auarus pecunie. interpres sermonũ. opulentꝰ pecunie. credulus veritatis. cõscius boni. ignarꝰ doli. ꝓfusus pecuniarũ. bonarũ artiũ studiosus. Et qñ gtũs põt resolui in actm̃ et nomen in suũ verbum: aut in verbũ similis ſcatõis: mediãte relatiuo qui: excusaꝛ per hanc regulã: vt cupidus ludi. i. qui cupit ludum. cõsistimus sanguinis. i. qui cõsistit sanguinem.

¶ Quarta regula. Partitiua: distributia: quesitia: cõpatiua et suplatiua: numeralia quoqꝫ post se regere pñt gtm̃ plẽm: vel collectiui nois gtm̃ singularẽ.

Quidam vestrum facinus quoddam peregit
Alter istorum altero est doctior
Quemlibet famulorum accersi
Uterqꝫ parentum colendus atqꝫ amandus est
Neuter hoim interfuit   Nullus plebis vidit id negotiũ
Quis deorum hac me leuat miseria
Omnium regum Maximilianus est mitissimus
Terentiꝰ in beautõ tume.   Exm̃a sunt   In tpe veni quod rerum omniũ est primũ: ait Terentius.
Manuũ mearum dextera est agilior
Oculorum tuorum acutior est sinister
Hic vniuersi coetus fuit moderatissimus
Quinqꝫ rusticorum me inuaserunt
Quinquaginta exercitus interierunt
Uirtutũ nulla ꝑstantior: nulla nobilior: nulla deniqꝫ dignior facilitate ac liberalitate.

¶ Hic aduerte ꝙ negatio plerumqꝫ additur compatiuo et nõ suplatiuo. Item
Plinius   omnis singularem gtm̃ non regit: sed in plurali põt regere gtm̃. Plinꝰ: Non omnibus animantiũ insunt oculi.

Regula Elegantiarum.

¶ Adiectiua ſcantia seu importãtia quantitatẽ: itẽ interrogatia: admiratiuaqꝫ et demõstratiua: negatia: ⁊ diuersitatem importãtia: iuncta substãtiuis in sili gñe nũero et casu: pulchre et elegãter ipa adiectia in neutro gñe ꝓlata: illa sua substãtiua regunt in gtõ posita. Nam cũ multã virtutẽ dicturꝰ sum: si multum ỽtutis eius orõis loco posuero: multo ꝓtulerim venustiꝰ. Multũ pecunie em ſcat multã pecuniã. plurimũ viriũ: vires plurimas. quid rei: que res.

Multũ pecunie ꝑdere ⁊ parũ scire sibi cõpare summũ ẽ dedecꝰ
Modicũ vini ingenio cõfert.   Paurillum aque bibunt cellariũ
Aliquid literarũ ad me des oro   Totum culpe in me transtulit.
Exm̃a sunt   Quicqd benefitiũ in te collatum fuerit meminisse debes.
Iuuenalꝰ   Iuuenalis: Quantũ quisqꝫ sua nummorũ seruat in arca
Quid hois es. Quid noui affers. Tantũ habet et fidei.
Nihil prudentie habent amatores.

De adiectiuis regentibꝰ dtm̃ Regule tres.

¶ Prima regula. Adiectiua cõtrarietatis; ꝓrimitatis: silitudinis; familiari-

tatis: et horum cõtraria: pñt regere dtm̃ in eodem sensu sicut gtm̃.

¶ De cõtrarietate
Aduersariꝰ est mihi
Est mihi infensus
Catilina erat deo hominibusqꝫ infestus.

¶ De amicitia ⁊ familiaritate
Amicus est christo
Singularis est nobis
Decanus est familiaris
intimꝰ curato vel curati.

¶ De ꝓrimitate
Iste est mihi vicinus.
Iste ẽ mihi ꝓpinquus
Est mihi emulus.

Scriptura   Isti vna hora laborauerũt et eos pares fecisti nobis
Terentius   Nonne hoc monstro simile est
Scriptura   Quadam die Olibrius molestus deo et hominibus

¶ Et pñt hic poni oĩa exempla in dtõ mediãte verbo substãtiuo: vel sine: q̃ supius posita sunt in gtõ: vt rebellis mgr̃o. vicinus nicolao. emulus populo. similis mihi. filiꝰ plerũqꝫ est silis patri. neuter horũ alteri multũ dissilis est. Philelphꝰ sat. x. Silem nã quisqꝫ videꝛ collaudare sui. Qd dicis nõ est verisilẽ vero   Philel.

¶ Scda reg'la. Adiectiua ỽbalia in bilis et in dus termiata etiã regunt dtm̃.

¶ De bilis
Christus est amabilis nobis
Honorabilis vniuerse plebi
Senes sunt venerabiliores iunioribꝫ
Odibilis deo et hominibus

¶ De dus
Christus est amandus mihi
Cauendus mihi et tibi
Uerecundia ẽ amplectẽda pueris diligenda senioribus.

Scriptura   Odibilis est deo et hominibus superbia
Bohetius   Nesciebas Cresum Lydorũ Cyro Regi Persarũ formidabilẽ.
Item   Nero erat odibilis vniuerso mundo

¶ Hic nota ꝙ verbalia in bilis pñt exponi dupliciter: scꝫ actiue et passiue. Actiue exposita regũt gtm̃: vt ioannes est amabilis petri: hoc est: ioannes aptus natus est amare petrũ. Substãtia est susceptibilis ɔtrariorũ: telũ est penetrabile scuti. Passiue capta regũt dtm̃: vt ioannes ẽ amabilis petro. i. aptꝰ natꝰ amari a petro. Scutũ est penetrabile telo. i. põt penetrari a telo. ¶ Item ꝑticipia in dus exponunꝛ ꝑ debet: aut magis ꝓprie ꝑ futurũ verbi passiui: vt iste ẽ amandus. i. debet amari: vel ꝓprie amabiꝛ. Qz si capiunꝛ noialiter tũc exponunꝛ per dignus: vt iste est amandus. i. dignꝰ amari. ỽsus. Per dignus nomen ꝑ debet ꝑticipãs est. Itẽ ỽbalia in bilis exponunꝛ ꝑ aptus natus: vt amabilis. i. aptus natus amare vel amari. ¶ Nota ꝙ noia in osus plenitudinẽ ſcant: in bilis aptitudinẽ: in bũdus vehementiã nõ silitudinẽ: in ax assiduitatem ⁊c̃. Excipe ab osus pãnosus cerebrosus ⁊ inuidiosus: quibꝫ addiꝛ famosus qd in malã ſcationẽ capiꝛ: vt famosa mulier impudica: quasi sine fama.

¶ Tertia regula. Omnia adiectiua q̃ ex se vel ex adiũcto importãt cõmodum vel incõmodũ: damnũ vel vtilitatem: pñt regere dtm̃.

¶ De damno.

Grauis mihi. Inutile tibi. Infestꝰ ẽ bõis hominibꝫ. Molestꝰ huic mulieri fuit. Ingratꝰ patri erat. Pernitiosus mihi sꝑ fuit. Que tibi vtilia sunt nõ asperneris.

¶ De vtilitate
Gratis patri
Conducibile mihi
Utile mihi
Fidus proximo
Proficuum tibi
Gratus deo

Scriptura — Quid molesti estis huic mulieri.
Propheta — Deo nostro sit iucunda decoraqꝫ laudatio
Cicero — Luxuria vero cũ omi etati turpis/tũ senectuti foedissima est
Bap. Man. — Qui satur est pleno laudat ieiunia ventre
Et quem nulla premit sitis est sitientibus asper.

De adiectiuis regẽtibus actm̃ ꝑ synecdochen regula vna.

¶ Omne adiectiuũ siue noiale siue pticipiale: vel etiaꝫ verbum ſcans accidẽs alicuius ptis integralis pt regere illã ptem in actõ per synecdochen: et in eodẽ sensu ablm̃. ¶ Exẽpla sunt

Ethiops est albus dentẽ vel dente. Mulier ẽ pulchra faciẽ vel facie.
Templũ est pulchrũ tectũ vel tecto. Joannes vulneraꝛ pedẽ vl' pede
Joannes maculaꝛ faciẽ vel facie. Petrus truncaꝛ manũ vel manu

Virgilius — Os humerosqꝫ deo similis fuit: scꝫ Aeneas
Idem — Omnia mercurio similis vocemqꝫ coloremqꝫ
Et crines flauos et membra decora iuuente
Idem — Deiphobum vidit lacerum crudeliter ora
Ora manusqꝫ ambas.
Scriptura — Venit homo ad Dauid veste cõscissa puluere aspersus caput.
Virgilius — Terqꝫ quaterqꝫ manu pectus percussa decorum
Flauentesqꝫ abscissa comas. Loquiꝛ de Didone.
Idem — Et pius Aeneas animũ labefactus amore
Statius — Orabat laniata comas et pectore nudo: Thetys scꝫ.

Synecdoche

¶ Hic nota ꝙ Synecdoche est figura hñs fieri qñ ꝓprietas ptis attribuiꝛ toti: hoc est: qñ totũ denoiatur ab aliquo accñte quod inest soli parti: vt frangitur guttur. suspendiꝛ collũ. prescindiꝛ aures. Itaqꝫ sciendũ ꝙ synecdoche fit multis mõis. Primo ꝑ nomen adiectm̃: vt alb⁹ faciẽ. claudus pedẽ. redimita capillos Scdõ ꝑ verba passiua: vt decolaꝛ caput. iste radiꝛ barbã. lediꝛ costas: ꝑ quib⁹ Oratores dicũt: obtrũcabiꝛ caput. frangeꝛ guttur. Silr a pticipijs: vt iste percussus est manũ. Tertio actũs regiꝛ ꝑ synecdochen a verbis neutralib⁹. vt apd̃ poetas: doleo caput. doleo ilia. frigeo pedes. Sed Oratores poti⁹ cõstruũt hoc verbũ dolet et alia verba absoluta cũ ntõ a pte anteriori; et dtõ a pte posteriori vt dolet mihi latus. dolet mihi caput. dolẽt mihi ilia. manus mihi tremũt. frigẽt mihi pedes. nasus mihi stillat. Quarto ꝑ noia gẽtilia: vt cũ dicaꝛ cuias es: respõdeꝛ alemanus gentẽ. teutonus linguã. aristotelic⁹ opinionẽ. hyspanus prouintiã. Quinto actũs vel ablrũs ꝑ synecdochen rectus ſcat qñqꝫ ptem integralẽ vt pallidus faciẽ: qñqꝫ ptem essentialẽ vt magnus corpus. ornatus aĩo: qb⁹ orationib⁹ rarius vti debemus.

De adiectiuis regentibus ablatiuũ regule tres. pma.

¶ Omne adiectiuũ siue noiale siue pticipiale cuiuscũqꝫ gradus qd̃ regeret post se ablm̃ vel actm̃ mediãte aliqua istarũ septẽ ꝑpositionũ: cũ/de/ex/in/pro/per pre/eundẽ ablm̃ regit ſcantẽ subiectũ vel materiã vel instrumentũ ꝓprietatis vel actus: nulla interueniente ꝑpositione.

¶ Exempla sunt.

Tu es velox pedibus et tardus manibus	intelligitur	cum	
Iste est blandus sermone sed dolosus ope		in vel cum	
Molles qdem carne aptos mẽte dicim⁹		in	Aristoteles
Duo sunt mihi dolia plena vino		de	
Virgo est decora vultu sed clauda pede		in vel de	
Auar⁹ est diues pecunijs sed expers ꝟtutib⁹		in vel de	
Omnes sumus deteriores licentia		per vel pre	Terenti⁹
Vestes tue nõ serico sed pãno facte sũ lineo		ex vel de	
Domus et castra diuitum lapidib⁹ et lignis structa sũ et laterib⁹ nõ straminib⁹ tecta		ex aut / cum	
Sed ipe post paucos annos morbo/etate/ atqꝫ multiplici cura confectus		ex aut / de	
Hic pi⁹ cast⁹ ⁊ iust⁹ est btitudine nãciscẽda		propter	

Ouidius — Sepe feres imbrem celesti nube solutum. i. ex nube
Scriptura — Speciosus forma pre filijs hominũ
Beati mundo corde et humiles spiritu
Virgilius — Troius Aeneas pietate insignis et armis
Attonitus tanto monitu imperioqꝫ deorum
Papa pius — Vidi viros corpe proceros: forma decoros: viribus robustos: sermone gratos: et omni cõuersatione acceptos.

¶ Scdã regula. Omis cõpatiuus compatiue captus põt regere ablm̃ vtriusqꝫ numeri ex ꝓpria natura cõpatiui: et vltra hoc ablm̃ ſcantem quantitatẽ excessus. Diciꝛ compatiue captus: qꝛ si capiaꝛ ptitie regit gtm̃.

¶ De compatio	¶ De quantitate excessus
Fortior leone vel leonibus	Joannes est doctior petro grãmatica
Doctior clerico vel clericis	Femina est peior demone trib⁹ assibus
Prudentior consule vel cõsulib⁹	Hoc lignũ est maius illo trib⁹ pedibus
Doctior illo vel illis	Sum petro tribus digitis longior
Stellis purior: terra latior.	Sum petro semipede longior
Abisso profundior: melle dulcior	Sum ditior te tribus denarijs

Regum. ij. — Saul et Jonatas decori et amabiles fuerunt: aquilis velociores leonibus fortiores.
Scriptura — Oculi ei⁹ pulchriores sunt vino: et dentes eius lacte cãdidiores.
Salomon — Sapientia melior est auro et argento et ꝑtiosior cunctis opibus: et omnia que desideranꝛ nõ valent huic compari.
Horatius — Vilius argentum est auro: virtutib⁹ aurum
Phil. in saty. — Si tibi sit virtus omni sis ditior auro

¶ Tertia regula. Omnia adiectiua vel verba plenitudinis vel inopie: possunt regere gtm̃ vel ablm̃.

¶ De plenitudine	¶ De inopia
Plenum gratia et veritate	Egens auxilio vel auxilij
Diues pecunia vel pecunijs	Expers rationis vel ratione
Alphearũ plenũ melle vel mellis	Immunis crimine vel criminis
Diues agri vel agro	Reus morte vel mortis.

Terra fecunda viroꝝ vel viris — Egenus vestis vel veste
Felix rerum vel rebus — Orbus parentis vel parente
Satur pane vel panis — Egeo panis vel pane
Scriptura — Honora dn̄m de substātia tua et vino torcularia redundabunt.
Scriptura — Bonorum meorum non eges
Virgilius — Quā diues niuei pecoris q̄ȝ lactis abundans

Scd̄m membrū primi capituli sequit̄.

Secundū membrū primi capitis est de regimine noīm substantiuorum: et de absolutiōe eorundem: continet decem regulas. Prima regula est gn̄alis de substātiuis ad idem ptinentibus.

¶ Prima regl̄a. Qn̄ duo vel plura noīa substātiua ad idem ptinentia: vel eandem rem ꝯcantia: simul in vna oratōe cōueniunt sine cōiunctione media: dn̄t poni in eodem casu. ¶ Exempla sunt

Mons tabor	Urbs hierusalem	Animal asinus	Animal homo
Herba vitica	Doctor petrus	Flumen rhenus	Verbum amo
Regina dido	Rex aemilianus	Elementū ignis	Dominus iesus
Arbor cipressus	Princeps frideric⁹	Lapis chrisolit⁹	Substantia corpus
Papa stupor	Magister ioannes	Litera o	Signū aries / Uirgo maria

¶ Et pn̄t dicta noīa substātiua variari p oēs casus sicut adiectiuū et substantiuū. Et est ista regula grāmatice pceptiue.: nō pmissiue vt aliq falso opinātur dicētes in dictis orōibus esse figurā appositōem quā scȝ sic diffiniūt.

Appositō quid. Appositio est immediata associatio duorū noīm substantiuorū: in simili casu positorum: eorundē vel diuersorū generū: ad eandē rem spectantiū: sic se habentiū q̄ magis cōmune pcedat et minus cōe sequat̄. Dicit̄ immediata associatio duorum noīm substātiuorū: q: inter substātiua ex quib9 appositio cōstat nō debet interuenire cōiunctio: nisi ornat⁹ gratia: vt maria et mater et virgo. Itē appō pōt fieri ex diuersis casib⁹: cū hmōi casus regunt̄ a dictōe potēte diuersas dictōnes regere: vt Sicut locut⁹ est ad patres nostros. Neq; est necessariū in appositōe magis cōe pcedere et minus cōe sequi: Auctores eñ alibi magis cōe apponūt minus cōi: alibi cōtra: minus cōe magis cōi.

Virgil⁹. Virgi. Castaneasq; nuces mea q̄s Amaryllis amabat: vbi gn̄s apponit̄ spēi. Silr̄ hic: paulus aplūs. paulus doctor gentiū. maria mater gratie. Itē appō si large capiat̄ fit p adiectiuū: vt coloratu⁹ albus. vitiosus supbus. ṽtuosus humilis. magister petrus. ¶ Hic nota q̄ substātiua hui⁹ regule aliqn̄ sunt eiusdē nūeri vt patuit in exēplis supra dictis: aliqn̄ sunt diuersoꝝ numeroꝝ: et hoc pōt fieri trib9 mōis. Primo qn̄ alterū est plr̄is nūeri tm̄: vt ciuitas athene. signū pisces. signū gemini. Virgilius

Poeta Formosum pastor Coridon ardebat alexim. Delitias dn̄i. Scd̄o qn̄ alterū substātiuorū est geminatū singulare: vt hoīes ioānes et petrus. Genes. Tolle arma

Scptura tua pharetrā et sagittā. In euāgelio. Obtulerūt munera aurū thus et mirram. Tertio substātiua pn̄t esse diuersoꝝ nūeroꝝ ꝓpter spetialē exp̄ssionē nature alicui⁹ aīalis: et hoc qn̄ magis cōe est nomē collectiū vel hn̄s modū collectiui nominis

Ouidius Ouidi⁹. Effugiūt aqlas timidissima turba colūbe. Virg. Ite mee q̄ndā

felix pec⁹ ite capelle. Quid meruere boues aīal sine fraude doloq; rc.

De substātiuis regentib⁹ gtīū Regula scd̄a.

¶ Omne nomē substantiū mundi pōt regere aliud substātiuū in gtō. Vel sic: Qn̄ duo substātiua ad diuersa ptinētia simul cōueniūt in orōe: tūc alterū ipoꝝ erit gti casus: siue ꝯcent possessionē: siue ptē integralē vel essentialē: siue totum alicui⁹ ptis: siue ꝓprietatē aut formā accn̄talē: cōtentū aut cōtinēs: tpus: plationē vel famulatū: causam efficientē: formalē: materialē aut finalē: relatōem pretiū: etatē aut mensurā: signū et signatū: siue supplementū siue hmōi silē: de quib9 omnib⁹ puero nihil sit cure. Nihil eñ opus est hoc in loco p deuia et abrupta: perq; obscura et dānata dispēdia diuagari. Semp nāq; vnū substātiuū regit aliud in gtō: vt exēpla ostendūt sequētia. ¶ De possessiōe: regnū dei. diuitie diuitū. tunica iesu. dyadema regis. dom⁹ pauperū. tuguriū pastoris. contuberniū scholasticoꝝ. De pte integrali: caput corpis. articul⁹ digiti. ianua domus. cornu altaris. mica panis. gutta aque. rota currus. De ꝓprietate: albedo petri. fortitudo ioannis. ꝯstantia pncipis. ṽtus aīe. misericordia beate ṽginis. De cōtento: vinū vasis. aqua fontis. sputū oris. volucres celi. pisces maris. aurū arabie. amphora cereuisie. ioānes colonie. De tpe: dies ludi. dies calamitatis et miserie. tpus gaudij. loc⁹ ludi. schola exercitij. iter triū dierū. silentiū q̄nquēnij De platōe 7 famulatu: rex populi. dux slesie. cliens pncipis. seru⁹ dei. edituus eccl'e. artocop⁹ regis. angelus dn̄i. tabellio ciuitatis. De cā efficiente: eplā pauli omelia bti gregorij. euangeliū ioānis. vaticiniū vel oraculū sybille. ꝓphetia ezechielis. tractat⁹ petri hispani. topica aristotelis. offitia cicerōis. De cā finali: medicina sanitatis. labor pecūie. flagellū timoris. auris audiēdi. festū pasche. vigilia scti andree. ara triūphi. pudor culpe. De cā materiali: calcius corei. liber carthe vel papiri. panis tritici. apostēa sanguinis. aqua rosarū. electuariū succi rosarū. pillule masticis. De cā formali: potētia patris. sapiētia filij. bōitas spūssancti. misc'dia dei. iustitia dei. clemētia pncipis. De relatōe: dupla duorū. spēs generis. gn̄s spēi. dn̄s serui. spōsus nupte. socer generi. De ptio: panes ducētorū denariorū. salmo triū solidorū. vestis duorū aureorū. De etate: mgr̄ triū dierū. puer octo annorū. maledict⁹ puer cētum annorū. De mēsura: vasa triū modiorū. cadus olei. chor⁹ tritici. pute⁹ viginti cubitorū. pip vni⁹ dragme. turba ducentorū hoīm. De signo et signato: circlus vini. ram⁹ cereuisie. crux mulse. halo venti. effigies christi. imago btē ṽginis. De suppleměto: maria iacobi. supple mater. dalila somsonis. supple vxor: et nō dalida vt inepte quidam ꝓferunt.

¶ Hic nota q̄ noīa substātiua ꝯcantia res possessas pn̄t regere oēm gtīm mūdi pter quinq; scȝ mei/tui/sui/nostri/et vestri. q: illa non pōt possessor ꝯcare. Non eñ congrue dicit̄ liber mei: equus tui/sui. Sed liber meus/tuus/suus rc. Itē nota q̄ adiectiua substātiuata in neutro gn̄e pn̄t regere gtōs sicut nomina substantiua: quod ꝓbatur exemplis scripture.

Regius ꝓpheta — Incerta et occulta sapientie tue manifestasti mihi.
In Genesi — Mater Jacob colli nuda protexit.
Scriptura — Uenit christus stulta mundi eligere vt ꝯfunderet sapiētes
In Collecta — Da ꝓspera mundi despicere 7 eius aduersa nō formidare.

¶ Item adiectiua masculina virtute substātiuorū intellectorum etiam regunt genitiuos. vt hic. Ut saluos faceres mansuetos terre. Fortiores Israhel in bello ceciderunt. Ad sapientes et modestos regni.

De substātiuis regentibus dtm̄.

¶ Tertia regula. Oīa noīa substātiua sc̄antia res possessas. ꝓximitates naturales. aut respect⁹ ad aliud. possunt regere dtm̄ mediante verbo substantiuo.

¶ De possessione	¶ De ꝓxītate naturali	¶ De relatiuis.
Equus est magistro	Pater est mihi cure	Pater est filio
Liber est Petro	Mater est mihi domi	Cuiqȝ seruo est dn̄s
Est mihi ager	Affinis est mihi	Cuiqȝ gn̄i est species
Est mihi potestas	Socer est mihi	Cuiqȝ fratri est soror
Uires sunt mihi	Gener est Petro	vel frater.

Uirgilius — Est mihi namqȝ domi pater est iniusta nouerca.
Idem — Sunt nobis mitia poma
Castanee molles et pressi copia lactis

¶ Hic est notandū ꝙ verbum substantiuū in dicta regula potest resolui in habeo. et dtūs in ntm̄. et ntūs in actm̄. Exemplū primi. Liber est Petro. i. Petrus habet librū. Sūt nobis mitia poma castaneeqȝ molles. i. nos habem⁹ castāeas molles et mitia poma. Exemplū scd̄i. Est mihi domi pater. i. habeo domi patrē. Huic monstro Uulcan⁹ est pater. i. hoc monstrū habet Uulcanū patrē. Exemplum tertij. Cuiqȝ filio fuit pater. id est quisqȝ filius habuit patrē. ¶ Est p̄terea notandum ꝙ p̄dicta regula trimembris satis difficilis est et nō suffitiens. qm̄ valde multa sūt noīa substātiua regētia dtm̄ que non sc̄ant rem possessam aut proximitatem ꝛc̄. Et ideo est sciendū ꝙ oīa noīa substātiua cōmunia possunt regere dtōs mediante verbo substantiuo. Exempla sunt. Par erit homini. Arma sunt militibus. Uinū est vasi. Caput est Petro. et sic de alijs.

De substantiuis regentibus abltm̄ regule quatuor

¶ Prima regula est. Oē nomē substantiū sc̄ās totū integrale alicui⁹ ptis regit illam ptem in abltō vel in gtō mediāte adiectiuo laudis vel vituperij.

¶ De laude.

Uir manibus validis	Uirgo honesta facie	Homo flauis crinib⁹
Homo patulis auribus	Uirgo lactea frontre	Hō collo eburneo

¶ De vituperio.

Uir fragili dextra	Equus claudo pede	Homo duro corde
Homo retorto pede	Homo retracto corpore	Rustic⁹ ꝓlixa barba

Scriptura — Filij eorum dura facie et indomabili corde sunt
In genesi — Erat aūt Joseph decorus aspectu
Therentius — Duxit secum virginem facie honesta
Idem — Ruffam ne illā virginē sparso ore / adunco naso

¶ Secunda regula. Oē nomē substantiuū sc̄ans subiectū alicuius accn̄tis regit illud accn̄s in abltō vel gtō mediante adiectiuo laudis vel vituperij p regulam iam datā. Nam regule iste non dr̄nt in regimie. nisi ꝙ prima intelligit de parte integrali. secunda de accidentibus.

¶ De laude	¶ De vituperio
Puella decente forma. Mulier colore viuido	Femina turpi forma
Homo excellenti doctrina. Facies roseo decore	Ancilla lato ore
Homo claris morib⁹. Doctor exq̄sita doctrina	Uetula mammis flaccidis
Homo magna auctoritate: maturo consilio.	
Homo incredibili virtute.	

Uirgilius — Ceruus erat forma p̄stanti et cornibus ingens.
Idem — Regina ad templum forma pulcherrima Dido.
Idem — Et pulchra faciet te prole parentē. i. patrem de pulchra prole.
Terentius — Mulier egregia forma atqȝ etate magna.

¶ Tertia regula. Noīa offitij vel dignitatis: sp̄ualis vel secularis: regūt istos abltōs gratia / fauore / dono / miseratiōe / pietate et siles: sc̄antes causam efficientem. Et omne nomen ꝓpriū regit illum abltm̄ noīe / cognōie vel cognomento.

¶ De dignitate offitij.

Joannes dei gratia episcopus vratislauiensis
Rex francie dono domini: vel diuino auxilio.
Calixtus diuina miseratione summus pontifex
Carolus diuina clementia francorum rex

¶ De proprio nomine.

Joannes cognomine fortis	Saulus nomine
Petrus cognomēto mirabilis	Nicodemus nomine

Scriptura — Uidit iesus hoīem in theolonio Matheum nomine
Item — Uocabant eum nomine patris zachariam.

¶ Hic nota ꝙ oē nomen cōcretū pōt regere suū abstractū in abltō: vt homo humāitate. aīal aīalitate. albus albedine. humilis hūilitate. bonus bōitate. pius pietate. ¶ Itē nota ꝙ sub dicta regula pn̄t cōtineri duplitia noīa. Primo noīa nūeralia cardinalia que regūt illū abltm̄ numero: et nūeralia ordinalia abltm̄ ordine. De cardinali: vt habeo denarios viginti nūero. video armatos cētum nūero: mille nūero. Preterea / plures nūero / pauci nūero / tot nūero. Juuenalis — Juuenal'
Rari quippe boni numero vix sunt totidē quot Thebarū porte ꝛc̄. que cētum erant vt idē testat' dicēs: Atqȝ vetus Thebe centū iacet obruta portis. De ordinali: vt ioannes fuit p̄mus ordine: decim⁹ ordine. Scd̄o iste dictōes natu / loco / etate / et multa hmōi: vt iste est maior natu: minor natu: grandeuus etate dignitate quoqȝ. p̄mus loco. scd̄us loco. vltimus loco. infimus loco.

De absolutione noīm Regule quatuor.

¶ Prima est de absolutōe nti: qn̄ ntūs poni' in oratiōe sine verbo expresse: vel cū aduerbio ecce: tunc poni' absolute: hoc est sine verbo p̄sonali expresso.

¶ Exm̄ primi	¶ Exm̄ scd̄i
Dominus vobiscum: suppleo sit	Ecce ancilla domini
Par huic domui: suppleo sit	Ecce agnus dei
Gloria tibi domine. s. sit	Ecce lignum crucis
Bonum mane. s. sit	Ecce magister
Benedicite dominus: suppleo bn̄dicat	Ecce crux domini

¶ Regula secunda de vocatiuo.

¶ Omnis vtĩus est secunde psone et vult cõstrui cum verbo secunde psone: nõ curando an regitur siue non.

Exempla sunt: Petre salue / Mi fili vale / Dilectissimi vigilate — Et similia huiusmodi

¶ Tertia regula de absolutiõe genitiui acti et ablatiui.

¶ Om̃ia ꝓpria noĩa locorũ minorũ: vt ciuitatũ/castrorũ/villarũ: et illa appellatiua militia domus rus cõstructa cũ verbo ſcante quietẽ vel motum in loco carent rectore in gtõ: et hoc si sunt prime vel scõe declinatõis et singularis nũeri.

¶ De pma declinatõe.	¶ De scõa declinatõe	¶ De appellatiuis.
Studeo colonie	Sum natus rhodi	Sum domi
Sum Dauantrie	Nunc sum zuzari	Sum militie
Fui rome	Habito Sagani	Jaceo humi
Fuisti vratislauie	Fui Sedani	Rure in abltõ tñ

¶ Si aũt sunt tertie declinatõis singularis aut plis numeri prime declinatõis carent rectore in abltõ.

¶ De tertia declinatõe	¶ De pma decli. plis. n.	¶ De appellatiuis.
Turcus est Cõstantinopoli	Plato studuit Athenis	Uenio domo
Sum Babilone	Sum Thebis	Militia
Sum Thibure	¶ De scõa declina. p. n.	Rure
Fui carthagine	Fui delphis. sum gabijs	Humo

¶ Si cõstruunt dicta noĩa cum verbo ſcante motũ ad locũ ponunt absolute in accusatiuis. ¶ Exempla sunt

Uado Tornum	Equito coloniam	Pergo romam	Proficiscor delphos
Eo Tralectum	Iuit Athenas	Eo Babilonem	Iuit Saddir
Eo donum	Eo rus	Uado humum	Ibo Sedanum
Curro Zuzatum	Nauigo Uenetias	Pergit Cracouiam	

¶ Pro declaratõe regule est sciendũ q ideo dr noĩa ꝓpria locoꝝ minorũ (addũt aliq simplicis figure) q si sint noĩa appellatiua vt eccl'ia cãpus: vel noĩa maioꝝ locorũ vt boemia slesia prussia: vel si sit cõposite figure vt mõspessulanus: oĩa illa dñt regi in abltõ mediãte ppõe in: vt licet dicat cõgrue studui colonie: fui vratislauie. tñ nõ dr cõgrue studui almanie: sed in almania. Nõ dr cõgrue fui mõtepessulano: sed in mõtepessulano. Sed si noĩa ciuitatũ indeclinabilia sunt cũ ppõe in exponi dñt: vt studui in Culmen. fui in lipsick. ¶ Est pterea sciendũ q noĩa locorũ minorũ siue ſcant quietẽ in loco: siue motũ de loco et p locũ: cuiuscũq3 declinatõis fuerint: pñt poni in abltõ. Exm̃ pmi: sum vernone. Exm̃ scõi: veni roma. venio zuzato. venio hãmone. venio athenis. Exm̃ tertij: Ibit roma/tibure/rothomago/athenis. ¶ Itẽ nota qñ humus ꝯstruit cũ ṽbo qetis haud dubiũ est qn careat rectore in gtõ: ꝓbat p Uirgiliũ: Qui legitis flores ꝛ humi nascentia fraga. Per Ualeriũ: Mea nihil refert humi ne an sublime putrescã. Et tũc ſcat in terra: sicut hic pauperes domi sedent humi. i. in terra. Etiam

Uirgili⁹. Ualeri⁹

ſcat ad terrã: et tũc ponit cũ verbo motus in gtõ. vñ Boeti⁹: His ille coruꝰ increpit⁹ deiecit humi mestior vultu. Itẽ tertio humus ſcat illũ locũ in quo romani solebãt spaciari: et p illo ſcato qñ cõstruit cũ verbo mot⁹ localis semp caret rectore in actõ. Itẽ hoc verbũ habito inuenit cõstructũ cũ gtõ vel actõ frequẽti⁹ apud auctores. Exm̃ pmi: habito rome vel romã. Exm̃ scõi: Uirg. Atq3 humiles habitare casas ꝛ figere ceruos. Sic in actib⁹ aploꝝ. Et q habitãt meso(potomiã ꝛc.) — Boetius; Uirgili⁹. Scriptura.

¶ Quarta reg'la. Duo abl'ti q sic se hñt q vnus sit noĩalis vel ꝓnoĩalis: et alter pticipialis vel resolubilis in pticipialẽ: ponunt absolute in designatõe cõsequentie: et exponunt p dum/si/quia/quoniã/postq3.

Exempla sunt:
- Sole oriente dies fit: id est dum sol oritur
- Magistro legente pueri proficiunt.
- Inclinato capite emisit spiritum
- Philippo duce erat pax. i. ducente philippo
- Christo dei filio nascente Augustoq3 regnante ꝛc.

¶ Hic nota q abl'ti positi absolute in designatõe ꝯñtie pñt quinq3 mõis variari iuxta regulã. ¶ Primo qñ sunt duo abl'ti quorũ vnus est noĩalis et alter pticipialis explicite positi: vt sole oriẽte dies fit. Scriptura: Crescẽte nũero apostolorũ fact⁹ est murmur graecorũ. Itẽ Aptis thesauris obtulerũt aurum thus et mirrã. Itẽ Acq̃sitis necessarijs antiq inceperũt philosophari. ¶ Scõo qñ sunt duo abl'ti quorũ vnus est ꝓnoĩalis et alter pticipialis: vt me viuẽte lĩas amabo. Uirgi. Dante te colligẽt. Aperiẽte te manũ tuã implebunt ꝛc. ¶ Tertio qñ sunt duo abl'ti quorũ vn⁹ est resolubilis in abltm̃ pticipialẽ: vt deo duce hñ studebo. i. ducẽte: vita comite. i. comitãte. In collecta dr: Multiplica sup nos misericordiã tuã vt te rectore: te duce sic trãseam⁹ p bona tpalia vt nõ amittamus eterna. i. te regẽte et ducẽte. Teren. Me impulsore nõ fiat hoc. i. me impellente. — Scriptura. Propheta regius. Terenti⁹

¶ Quarto qñ vnus est abltũs noĩalis et intelligit abltũs pticipialis: vt videbimus deũ facie ad faciẽ: intelligit exñte. Petr⁹ venit se tertio. i. se exñte tertio. qd melius dr: petrus terti⁹ venit. ¶ Quinto qñ ecõtrario est vnus abltũs pticipialis et intelligit noĩalis: vt pluente intrandũ est domũ: intelligit deo vel natura. Item qñ vnus abltũs pticipialis est resolubilis in duos abltõs: vt dicto de nomine dicendũ est de verbo. i. dictione facta.

Sequitur secũda pars primi capituli.

Secunda ps pmi capituli est de regimine seu syntaxi ꝓnoĩm: et continet nouem regulas.

¶ Prima regula. Quinq3 ꝓnoĩa maxime in neutro gñe sc3 illud/ipm/istud/hoc/id/et quid: pñt regere gtm̃. ¶ Exm̃a sunt

Illud iuris pro te est	Quid hoc morbi est	Istud boni tibi prodest
Quid hoc hoĩs est	Id vini petro nocet	Ex meo rure ꝓpinquo
Quid hoc rei est	Hoc caplo comodi	

Ista em̃ ꝓnoĩa licet nõ sint noĩa tñ capiunt substãtiue ꝛ ponunt loco nominũ.

¶ Scõa regula. Omnia ꝓnoĩa pñt regere gtm̃ pluralem sub cõuenĩetia gñis sicut adiectiua partitiua.

¶ De ꝑmitiuis
Hic virorum cantat
Hec feminarum saltat
Hoc animalium potat.
Ego scholarium lego
Tu hominū imprudens

¶ De possessiuis
Meus asinorum laborat
Tua filiarum dormit
Tuum mancipiorum mulget.
Tuus liberorum currit
Noster seruorum ambulat.

¶ Tertia regula. Octo ꝓnoīa ꝑmitiua qñ demōstrant aut referūt totū integra le alicuꝰ ꝑtis integralis: pn̄t regere illam ꝑtem indrn̄ter in gtō vel in ablatiō mediante adiectiuo laudis vel vituperij.

Exempla sunt
- Ego claudi pedis vel claudo pede
- Is magni capitis vel magno capite
- Illa sparsi oris vel sparso ore
- Iste adunci nasi vel adunco naso

¶ Hic nota ꝙ abltūs huiꝰ litere regiť a noīe vt supius dictū est. A ꝓnoīe: que ponunť loco noīm substātiuorū totius et subiecti: et a verbo substātiuo. A noīe vt hō lippis oculis. A ꝓnoīe vt hic: illa vultu placido ꝛc. Et regiť a verbo substātiuo: vt sitis bono et impterrito aīo. Petrꝰ est exangui colore. Jacobꝰ est viuido colore. Joānes est bono aīo. Et non drn̄t hee due reglē ab his q̄ supius de noīe posite sunt: nisi qꝛ hic ponunť ꝓnoīa loco noīm substātiuorū q̄ pn̄t regere casus illorū noīm

¶ Quarta reglā. Octo ꝓnoīa ꝑmitiua qñ demōstrant aut referūt nomen substantiū: aut subiectū alicuius accn̄tis: pn̄t regere illud accidens in gtō vel abltō mediante adiectiuo laudis vel vituperij: vt

	Illa placidi vultus vel placido vultu
	Illa praui animi vel prauo animo
Scriptura	Tu modice fidei: vel modica fide: cur dubitasti.
Cato	Tu esto forti animo cum sis damnatus inique
Salustius	Neqꝫ illi corruptis moribus victorie temperarent
Terentius	Non adeo ego inhumano sum ingenio
Idem	Sensisti eam amico animo esse erga te
Boetius	Illa placido vultu nihil meis questionibus mota est
Terentius	Res ipsa iudicat illum esse alieno animo a nobis

¶ Quinta regula. Demonstratiuū et sua res demōstrata teneňť cōuenire in genere in numero et in casu. Et intelligiť regula tam de demōstratiuis noīalibus q̄ꝫ ꝓnominalibꝰ.

¶ De demōstratiuis noīalibus.
Tantus: talis honor — Tanta talis virtus
Tantum et tale tuum carmen; dogma et munus.

¶ De demōstratiuis ꝓnoīalibus
Hic/ille/iste/meus/tuus/suus/noster/vester hortus
Hec/illa/ista/mea/tua/sua/nostra/vestra domus
Hoc/illud/istud/meum/tuum/suum/nostrum/vestrum palatium

¶ Sexta regula. Relatiū et suū añcedens teneňť cōuenire in numero ⁊ in gn̄e Et intelligiť hec regula solū de sex relatiuis scꝫ qui/ille/ipse/iste/hic et is.

Exempla sunt
- Deus est pius et is/ipse/ille/vel qui adoratur
- Mater est pia et ea/ipa/illa/vel que honoratur
- Munus est magnum et id/ipm/illud/vel quod laudatur.
- Reus qui tacet consentire videtur: Est regula iuris.

¶ Hic nota ꝙ relatiua sunt duplitia scꝫ noīalia et ꝓnoīalia. Relatiua nomīalia sunt nouem scꝫ qui/qualis/quantus/cuius/cuias/quotus/quot/alius et alter Et ista nō teneňť cōuenire cū añcedente: ꝑter qui vt patet in regula. Alia vero que sunt relatiua accidētis teneňť ꝯuenire cū substātiuo sequenti in tribꝰ. Exm̄ vt Nullū est tale deo sacrifitiū qualis est zelus animarū: et nō quale. Ita: q̄ntitatis aliud cōtinuū aliud discretū: et nō alia. Relatiua aūt ꝓnoīalia sunt quatuor scꝫ is/suus/ipse/sui. Et relatiū et suū an̄s nō teneňť cōuenire in casu: eo ꝙ a diuersis verbis reguňť: diuersa aūt verba requirunt diuersos casus.

¶ Regula septima indifferentie.

¶ Quotienscūqꝫ duo noīa substātiua inanimata: vl' vnū sit inanimatū: diuersorū vel eiusdem gn̄is: cōiunguňť ad adiectiū vel ad demōstratiuū vel relatiū pluralis numeri: tunc illud adiectiū vel demonstratiuū vel relatiū debet poni in neutro genere. ¶ Exm̄a de substātiuis eiusdem gn̄is.

Scriptura	Lunam et stellas que tu fundasti
Item	Emitte lucem tuam et veritatem tuam ipa me deduxerunt
Item	Mors et vita opposita sunt tibi
Virgilius	Aut hic ad veteres fagos quum daphnidis arcum
	Fregisti et calamos que tu peruerse Menalca
	Et cum vidisti puero donata dolebas.
Tullius	Eadem mente comphendimus colorem/saporem/odorem/sonū/que nunqꝫ animus cognosceret ꝛc.
Ius	In ꝓmouendis etatis maturitas: grauitas: morum et literarum scientie sunt inquirenda.

¶ Exm̄a de substantiuis diuersorū generum.

	Virga tua et baculus tuus ipa me consolata sunt
	Ira et furor vtraqꝫ sunt execrabilia.
Scriptura	Sensus et cogitatio humani cordis ad malum prona sunt
	Error et tenebre peccatoribus concreata sunt
	Ver et estatem tu plasmasti ea
	Nix/ignis/grando ꝛc. que faciunt verbum eius
Orator	Epistole tue grauitas et ornatus que magna et clara sunt

¶ Et diciť in regula inaniata: qꝛ si sunt aniata faciūt cōceptōem gn̄m aut zeugma: vt ioannes et catharina sunt albi: et non alba. Et ratio regule est: qꝛ neutrū est gn̄s indifferētie: etiā qꝛ neutrum gn̄s suauius sonat.

¶ Regula octaua Oratorū de relatiuo et antecedente.

¶ Qñcunqꝫ relatiū poniť inter duo substātiua diuersorū gn̄m quorū sequens substantiū est ꝓpriū hoīs vel alteriꝰ rei: tūc relatiuū cōformabit se cū substantiuo sequēti in gn̄e. Et sepe fit respectu verborū vocatiuorū: vt dicor vocor ꝛc.

Scriptura — Galeam salutis accipite et gladiũ quod est verbũ dei; et nõ qui.
Item — In semine tuo qui est christus; et nõ quod
Tullius — Studium sapientie que philosophia dicitur: nõ quod
Idem — Cõsilia actusqꝫ hoim iure sociati que ciuitates appellantur.
Idem — Ex illis sempiternis ignib⁹ q̃ sidera ⁊ stellas nũcupatis/⁊ nõ q̃s.
Salustius — Est locus in carcere quod tullianũ appellatur
Est locus Rome quod capitolium dicitur

¶ Sed si relatiũ ponit̃ inter duo substãtiua quorũ neutrũ est nomen ꝓprium: tunc põt cũ alterutro conuenire. Exm̃ vt spẽs que est vniuersale: vel spẽs qđ est vl'e. Et tales oratões nõ parum ornatus afferũt latino sermoni: et qui secus fecerit nõ latinã oratõem sed alienã a doctissimorũ ꝯsuetudine efficiet.

¶ Nona regula et Oratorum.

¶ Qñcunqꝫ relatiũ cũ suo verbo ꝑponit̃ añcedẽti: tunc illud añs ꝑpulchre in casu cũ relatio cõcordat: licet in casu cũ apposito discordat. Hãc regulã nõ solũ sacre scripture: Poetarũ et Oratorũ priscorũ exempla ꝓbant: verumetiã peritissimi eam ꝓ elegantia vsurpant.

Scriptura — Quem decollaui Joannem surrexit a mortuis.
Terentius — Populo vt placerent quas fecisset fabulas
Ouidius — Decidere manu quas legerat herbas
Tullius — Eos q̃s ꝓtulit scipiones ⁊ metellos tãte fuerũt opĩonis et glorie
Timeo ne quos porrexerunt cibos venena fiant
Quintilian⁹ — Quam existimas Demosthenis oratõem Eschinis est
Quas misisti literas fuerunt iucundissime

¶ Et dicit̃ notanter in regula qñ ꝑponitur relatiuũ: q2 si añcedenti postponit̃ oratio est impedimẽtalis.

Exempla sunt:
- Sermonem quem audistis nõ est meus
- Urbem quam statuo vestra est
- Jesum quem queritis non est hic

Sequitur tertia pars primi capituli.

Tertia ps primi capituli est de syntaxi verborum: et habet tria membra. In primo agit̃ de regimĩe verborũ ꝑsonaliũ finiti modi. In scđo membro de regimine verborũ impꝑsonaliũ. In tertio agit de regimine infinitiuorũ: gerundiorũ: et supinorũ. Primũ membrũ cõtinet viginti quatuor regulas: quarum tres sunt de verbis regentib⁹ ntĩm.

¶ Prima regula de ntõ ante verbum.

¶ Oĩe verbũ ꝑsonale finiti mõi siue illud sit actiuũ: siue passiuũ: siue neutrale: regit ntĩm ante se explicite vel implicite: vel aliqđ positũ loco nti: sub cõueniẽtia triũ scꝫ numeri ꝑsone ⁊ rectitudinis casualis. Dicit̃ ꝑsonale: ꝓpter impꝑsonale q2 nullũ verbũ impꝑsonale regit aliquẽ casum ante se: vt placet mihi studere. Dicit̃ finiti mõi: q2 verbũ infinitiui mõi regit actm̃ ante se: vt mgr̃m legere. Dicit̃ explicite: ꝓpter verba ꝑsonalia tertie ꝑsone: vt hõ currit. Dicit̃ implicite: ꝓpter verba ꝑme et scđe ꝑsone. q2 in oĩ verbo ꝑme vel scđe ꝑsone cert⁹ intelligitur ntĩs: vt scribo: subintelligit̃ ego scribo. scribis subintelligit̃ tu. Dicit̃: vel aliquid positũ loco nti; qđ fit quinqꝫ modis vt patebit inferius.

De Actiuis:
- Ego studeo. Tu studes. Jlle studet.
- Nos studemus. Uos studetis. Jlli student.
- Ego studui. Tu studuisti. Jlle studuit. Nos studuimus ⁊c.
- Ego studebo. Tu studebis. Jlle studebit
- Magister legit: legebat: legerat.

De Passiuis:
- Ego doceor. Tu doceris. ille docetur
- Nos docemur. Uos docemini. Jlli docentur
- Ego doctus sum vel fui. Tu doctus es vel fuisti ⁊c.
- Ego docebor. Tu doceberis. Jlle docebitur

De neutralib⁹:
- Ego viuo. Tu viuis. Jlle viuit
- Nos viuimus. Uos viuitis. Jlli viuunt.
- Ego vixi. Tu vixisti. Jlle vixit. Nos vixim⁹. Uos vixistis ⁊c.
- Ego viuam. Tu viues. Jlle viuet. Nos viuemus ⁊c.
- Homo currit: cucurrit: cucurrebat. Hoies currunt ⁊c.

¶ Sic pñt variari exẽpla per verba actiua: passiua: neutralia: deponẽtalia et cõia: in indicatio: in cõiunctiuo: impatiuo: optatio in omnib⁹ tpibus et ꝑsonis vtriusqꝫ nũeri. Jta oportet ꝙ oia verba ꝑsonalia prime vel scđe ꝑsone semp hñt ꝓ suppositis hec q̃tuor ꝓnoia ego nos tu et vos. Sed ṽba tertie ꝑsone hñt ꝓ suppositis oia noia substãtiua: et quinqꝫ ꝓnoia scꝫ ille ipe iste hic is ꝑmitiua: et oia ꝑticipia nti casus: vt tu lect⁹ es: tu lect⁹ fuisti. ¶ Hic nota iuxta regulã ꝙ quinqꝫ mõis aliqđ ponit̃ loco nti; ṽsus. Jnfi/materies/dictũ/attri/simul appel. Primo infinitiu⁹: vt studere est bonũ. peccare est malũ. legere et nõ intelligere est negligere. Persi⁹. Scire tuũ nihil est nisi te scire et hoc sciat alter. Uelle suum cuiqꝫ est nec voto viuit̃ vno. ¶ Scđo dictio materialr̃ posita: vt amo est verbum. mgr̃i est gti casus. pater noster est oĩo dñica. aue maria est salutatio gabrielis. Hic amo/mgr̃i/pater noster/aue maria ponunt̃ loco nti et sunt dictões materialr̃ posite. ¶ Tertio attributũ: ⁊ est infinitiu⁹ cum obliquo aptepost: vt seruire deo est regnare. vñ Hiero. Sola libertas est nõ seruire pctis: sola nobilitas est clarere virtutib⁹. Scriptura: Nõ est bonũ sumere panẽ filiorũ et mittere canib⁹. Persi⁹: At pulchrũ est digito mõstrari et dicier hic est. ¶ Quarto dictũ. i. infinitiu⁹ cũ actõ ante se: vt deũ orare est sanctũ. fortẽ currere est possibile. ioannẽ legere est bonũ. discipulos ꝓficere est laudabile. ¶ Quinto appellatũ: et est oĩo suppositi et appositi ꝙ vel vt ꝑcedente: vt ꝙ iustitia seruet̃ est bonum reip. ꝙ soror mea reliqt me solã ministrare. ꝙ curat⁹ ꝑdicat audit̃ a populo. qđ eleganti⁹ dr: curatũ ꝑdicare audit̃ a poplo ⁊cẽt. Et põt addi sext⁹ modus. nã aduerbiũ noialiter positũ etiã ponit̃ loco nti: vt sero est. mane est. Cũ sero factũ esset ⁊c. ¶ Est ꝑterea sciendũ ꝙ ntĩs subintelligit̃ implicite in oĩe q̃nqꝫ mõis. Primo in ṽbis ꝑme vel scđe ꝑsone vt dictũ est. Scđo qñ ṽba sunt appropata hominib⁹: vt dicũt ioannẽ venisse. dicũt regẽ venturũ. pulsant ad sacrificiũ diuinũ in q̃b⁹ oĩoib⁹ subintelligit̃ hoies. Tertio ntĩs subaudit̃ in ṽbis exempte actõis. vt pluit ningit fulminat: in q̃b⁹ suppositũ subintelligit̃: de⁹ vel natura: vel aliqua alia res; quia dicit Statius: Saxa pluunt. Et Plinius ait: Luna pluit.

Persius
Hieronymus.
Scriptura
Persius
Statius.
Plinius.

Sunt aũt verba exempte actiõis cõiter ista. Fulminat/tonat/ningit pluit hye-
mat fulgurat serenat chorꝰscat tonitruat rorat grandinat pruinat noctescit dies-
cit lucescit aduesperascit. Dicunt̃ eñ exempte actionis. nam actꝰ eorũ eximit̃. eo
ꝙ a nullo fieri vel ꝑfici possint nisi a deo vel a natura. Quarto causa relatiõis:
Comicus vt Valeãt qui inter nos dissidia querũt. subaudit̃ illi. Qui currit mouet̃. Quin
to qñ potest haberi suppositũ ex orõibus p̃cedẽtibus vl' sequẽtibꝰ. vt cibauit eos
ex adipe frumẽti. Mensurã bonã et refertã dabũt in sinus vestros. Sili' fit in ꝓ
lepsi et zeugmate. vbi freqũeter verbum appositũ subintelligit̃ ex p̃cedentibus

¶ Secunda regula de regentibus ntm̃ a parte post.

¶ Tria verba substãtiua/sum/forem/existo/et q̃nqʒ vocatiua/nũcupor/appel-
lor/vocor/nominor/dicor/et oĩa alia verba qñ hñt naturã et vim verbi substan
tiui regunt ntm̃ casum post se et siliter ante cum sint ꝑsonalia.

¶ De substãtiuis	¶ De vocatiuis	¶ De hñtibus vim eorum
Sum bonus	Nuncupor Joãnes	Sedeo erectus
Es clericus	Appellor Petrus	Ordinor episcopus
Ero doctus	Nominor monoculus	Reputor Petrus
Fio doctior	Dicor luscus	Sto curuus
Existo animal	Vocor magister	Dormio nudus
¶ De substãtiuis hñtibus ntm̃ ante et post	¶ De ṽbis vtis	¶ De vim hñtibus.
Ego sum studiosus	Ego vocor petrus	Jste dormit nudus
Tu es discolus	Jlle appellatur dñs	Joãnes sedet vestitus
Ego fui rusticus	Tu noiaris iacobus	Jlle apparet egrotus
Joannes erat doctus	Petrus dicit̃ cephas	Ego ordinor presbyter
Vos estis nequam	Tu nuncuparis stultus	Hic reputat̃ magister
		Jlle stat erectus

¶ Et hic est notatu dignũ ꝙ qñ post verbũ substantm̃ sequit̃ nomen adiectiuũ
vel ꝑticipiũ tunc semꝑ debet poni in ntõ sub cõuenientia trium cũ substãtiuo vt
Populus est bonus/Vulgus est bonũ. Gens est bona/ciuitas est munita.
¶ Sed si sequit̃ nomẽ substantiuũ et exponit̃ per eyn: debet poni in ntõ. vt Pe
trus est mercator. Si sonat des vel der: ponat̃ in gtõ. vt frantia est regis. reg-
num est romanorũ. Si sonat dem vel den vel tzu: ponat̃ in dtõ. vt multa par
est iusto. hec res est mihi incredibili damno. Si post verbũ substantiuũ sequit̃
dictio importans tp̃us ponat̃ in actõ vel in abltõ. vt Christus fuit in terra duos
annos vel duobus annis et triginta. Ex quo patet ꝙ verbũ substantiuũ potest
post se regere oĩes casus preter vocatiuum.
¶ Circa hanc regulã est notandũ ꝙ oĩa verba ꝑsonalia tam actiua q̃ȝ passiua
q̃ȝ neutralia possunt habere vim verbi substantiui et regere nominatiuũ apte
post siue sit participialis cuiuscũqʒ temporis siue nominalis.

De actiuo
- Clamabant voce magna dicentes
- Ego torcular solus calcaui
- Jesus respondit eis dicẽs

Virgilius — Pan primus cera calamos coniungere plures: Jnstituit.

De passiuo — Pueri custodiebantur illesi in camino ignis

Phũs ait — Studere negamus vt ingeniosi videamur
Scribor heres: salutor princeps: eligor papa.
Jste efficitur/creditur/existimat̃/famat̃/clamatur/reputat̃/vide
tur: facundus/doctus/liberalis/pius et clemens.

De Neutralibus
- Mulier accessit egra vt rediret sana
- Jste moritur robustus/sanus/diues et fortis.
- Jbant et flebant mittentes semina sua.

¶ Est p̃terea sciendũ ꝙ vim verbi substãtiui pñt habere fere oĩa verba mun
di: q2 oĩa verba resoluunt̃ ꝑ sum. Precipue tñ hanc vim hñt ṽba passiua et
neutralia: et maxĩe sextuplitia. Primo verba duratia: vt maneo subsisto ꝑseue
ro: vt maneo doctꝰ. ꝑseuero in esse. Scõo verba positia. vt sedeo iaceo quiesco.
inclino. vt sedeo erectꝰ. quiesco dormiẽs. Tertio verba incessiua. vt vado curro
ambulo pergo redeo. vt accessit intrepidus. rediit festinꝰ. Quarto ṽba reputa-
tiua. vt reputor estimor iudicor. vt iste reputat̃ diues cũ ꝓpe nihil habeat. Quin
to verba ꝓductiua. vt nascor generor ꝓducor. vt iste nascit̃ nobilis. christus na
tus est paup. Sexto ṽba electiua. vt eligor ordinor cõstituor. vt eligor iudex. ordi
nor p̃sbyter. ¶ Preterea oĩa verba pñt regere ntm̃ ꝑticipii multũ clare et famili
ariter: vt iste laborat cãtans. comedit esuriens. iesus aperiẽs os suum dicens.
¶ Jtẽ nota ꝙ verba vocatia capiunt̃ duplr. Vno mõ exponunt̃ ꝑ werden: et
sic exponunt̃ passiue: vt vocor petrus/ich werde geheissen petrus: sic sunt pas-
siui gñis. Alio mõ exponunt̃ neutraliter. vt dicor/ich heisse: sic sunt ṽa vocatia
et deponẽtalia: vtroqʒ tñ mõ regũt ntm̃ casum. Jnq̃ȝtũ tñ passiua sunt sic hñt
actiuã vocẽ. et eorũ actiua ꝓprie regũt duos actõs. vt voco te petrũ. nomio te io-
annẽ. Sepe tñ ponit̃ ntũs loco scõi acti: vt vocabis nomẽ eius iesus. Jtẽ q̃nqʒ
ponit̃ loco scõi acti vtũs: vt vocatis me magister ⁊ dñe. Et possumꝰ dicere istos
ntõs et vtõs poni materialiter vt sunt noĩa neutri gñis et acti casus. ¶ Jtẽ sci-
endũ est ꝙ verbũ substantiuũ sum plerũqʒ nõ habet ntm̃ appꝰ: et hoc cõtingit
Primo qñ sequit̃ aduerbiũ: vt deꝰ est vbiqʒ. sum hic. Scõo qñ sequit̃ p̃põ cũ
suo casuali. vt sum in domo. fui in tẽplo. Tertio qñ capit̃ possessiue. vt liber est
mihi. Quarto qñ capit̃ imꝑsonaliter ꝓ ꝑtinet. vt est patris. Quinto qñ nihil se-
quit̃. vt ego sum qui sum. Sexto qñ regit dtm̃ vel abltm̃. vt sum bono animo.

¶ De personalibus regentibus gtm̃ Regule quinqʒ.

¶ Prima regl'a. Verba recordatõis et obliuionis pñt regere gtm̃ vel actm̃. Et
hec pauca sunt scʒ recordor/reminiscor/recolo/memini/memoror/obliuiscor.
At tñ hoc nomẽ memor solum regit gtm̃: vt sum memor tui: nõ te.

Recordor tui vel te. Obliuiscor lectõis vel lectionem.
Nõ gratus recordari debet bñficiorũ sibi factorũ: vel bñficia sibi facta.

Scriptura — Reminiscere dñe miserationũ tuarum.
Sapiens — Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tue.
Memento mei dñe dum veneris in regnum tuum.
Gregorius — Cũ prioris vite recolo quasi post tergũ oculis ductis suspiro.
Augustinus — Percutit̃ hac pena peccator vt moriẽs obliuiscat̃ sui: q dũ sanus viueret oblitus est dei.

Uirgilius Nõ me meminisse pigebit Elisse.i.Didonis : dũ memor ipa mei.
¶ Hic nota ꝙ gtũs aliqñ ponit loco nti ꝑ figurã que dr alleotheca vel ambite⸗
sis : et marie sunt hi gti aduenti/tpis/diei. Terenti⁹ : Cũ ei⁹ aduenti mihi ve⸗
Terenti⁹ nit in mentẽ. Cicero. Cũ eius tpis mihi venit in mentẽ. Hiero. Cũ hui⁹ diei mi
Cicero. hi in mentẽ venit nõ solũ aĩo cõmoueor verũetiã toto corpe ꝑhorresco.
Hieronymus. ¶ Scd̃a regula. Uerba plenitudinis et inopie pñt regere gtm̃ vel abltm̃ fcan⸗
tem id quo quis abundat vel eget. Excipit careo qd̃ solum regit abltm̃ : vt ca⸗
reo pecunia vel pecunijs. careo vestimẽto vel vestimentis.

Exẽpla sunt
- Egeo libri vel libro. Uas repletur vini vel vino.
- Pauper repletur calamitatũ vel calamitatibus
- Eget subsidiorum vel subsidijs

Scriptura Bonorum meorum non eges domine
Horrea tua implebunt saturitate et vino
Salomon Ipe delitijs affluit cũ pncipib᷒ q̃ replet domos auro et argento
Uirgilius Implent veteris bacchi pinguisq₃ ferine
Esopus Nemo sibi satis est : eget omnis amicus amico
Terentius Quasi tu huius indigeas patris

¶ Transitiua plenitudinis : impleo/repleo/saturo/dito. Transitiua inopie: va
cuo/spolio/denudo/orbo/depaupero. Neutralia plenitudinis sunt affluo abũ⸗
do. Neutralia inopie egeo indigeo.

¶ Tertia regula. Uerba accusatõis/laudatõis/damnatõis: et horum cõtraria
pñt regere actm̃ cũ gtõ vel abltõ qui resoluit per ꝓpter : vt arguo vel accuso pe
trum furti vel furto.i.propter furtum.

Accuso te furti/mendatij/perfidie/negligentie.
Arguo te sceleris/leuitatis/malitie/auaritie.
Laudo te virtutis vel virtute. Moneo te ꝓmissi/debiti.
Damno te nequitie/periurij/hyppochrysis
Expurgat se criminis/nequitie/facti.
Mulcto te violentie/rixarum/tumultus.
Cõmendo te ꝓbitatis/sanctimonie.

Scriptura Morte turpissima condemnabant eum
Ouidius Parce tuum natum sceleris damnare Cupido

¶ Sunt circiter decẽ et octo sc₃ damno/purgo/mulcto/cõmendo/laudo/casti⸗
go/ago/vitio/punio/accuso/arguo/vitupero/incuso/rephendo/cõuinco/excu⸗
so/increpo/insimulo/moneo/cõuenio.

¶ Hic nota ꝙ regula intelligit de actiuis que regunt actm̃ cum gtõ. Sed eorũ
passiua et hoc verbũ ago regunt gtm̃ vel abltm̃ : vt petrus accusat a sotio furti.
ideo agit iniuriarũ cõtra eum. Accusor a te leuitatis. Arguor a te criminis.

¶ Quarta regula. Ista deponẽtalia auxilior/dominor/misereor et miseresco re
gunt gtm̃ vel dtm̃. ¶ Exẽpla sunt.

Miserere nostri vel nobis Dominor tui vel tibi
Auxiliare mihi vel mei : in gtõ rarũ est. Miserere mei deus.
Scriptura Qui miseretur pauperis foeneratur dño.

Dñs miseret pater filiorum misertus est dñs timentibus se
Sancta trinitas vnus deus miserere nobis
Propheta regi⁹. Quis dñat tui in dijs dñe. Tu dñaris potestati maris.
Uirgilius Oro miserere laborũ tantorũ : miserere animi nõ digna ferentis
id est indigne patientis.
Ouidius O virgo miserere mei : miserere meorum.
Uirgilius Archadie regis queso miserescite diui.

¶ Hic nota ꝙ hoc verbũ misereor misertus sum scd̃e cõiugatõis regit gtm̃ vel
dtm̃ : et ptinet ꝓprie ad deu₃ : licet qñq₃ ad hoies vsurpet. Miseror miseratus
sum ꝑme regit solũ actm̃ : et spectat ꝓprie ad hoies. Uirgili⁹. O sola infandos Uirgili⁹.
troye miserata labores. Canit ecclesia : Miserans pcepti transgressorẽ. Et fcat Ecclesia
ꝓprie ex misericordia iuuare. Inde miserabilis vñ. Prestat mundũ esse q̃₃ mi⸗
serabilem. Itẽ miseret impsonale miseritũ est regit actm̃ cum gtõ : vt pauperta
tis tue me miseret. Tui me miseret.

¶ Quinta regula. Uerba emẽdi vel vẽdendi pñt regere actm̃ cũ abltõ pcij cer
ti vel incerti : aut cũ illis quatuor gtis pluris/minoris/tanti/quãti cũ eorũ cõpo
sitis. vt tantidẽ tãtilibet quãtilibet. Et eorũ passiua regũt istos gtõs cũ suo casu
ꝓprio sc₃ cũ abltõ mediãte a vel ab. Sed regunt ꝑtium certum in abltõ.

¶ Exm̃ de abltõ pretij certi cum actõ.

Emi panem tribus nummis Locaui domum decem florenis.
Emi librum tribus solidis Comparaui villam ducentis aureis.
Christus venditus est triginta argenteis
Scriptura Emamus ducentis denarijs panem
Hoc vngentũ potuit venundari tricentis denarijs.

¶ De abltõ pretij incerti.

Scriptura Potuit ne hoc venundari multo ꝛc.
Christus redemit nos suo sanguine
Uirgilius Exanimũ corpus auro vendebat Achilles.
Scriptura Empti em̃ estis pretio magno
Ualerius Magno vbiq₃ pretio virtus estimatur

¶ Exẽpla de vbis emendi ꝛ vẽdendi cũ quatuor
gtis incerti ꝑtij semꝑ in gtõ et nunq̃₃ in dtõ.

Emi librum tanti quanti tu
Uendidi domum tanti quanti nuper emi
Scriptura Nonne multis passeribus pluris estis vos
Btũs Petr⁹ Dic mihi mulier si tanti agrum vendidisti.
Augustinus Regnum celorũ tanti valet quanti es
Terentius Quanti empta est : quanti dos est : et non quantos.
Ouidius Uir tanti totaq₃ troya fuit
Iuuenalis Balnea sexcentis et pluris porticus empta est
Cicero Non pluris vendo q̃₃ alij : fortasse etiam minoris
Idem Te tantidem estimasse quantilibet sacerdotem
Esopus Quilibet est tanti munera quanta dedit

¶ Exempla de Passiuis.

A me domus venditur tanti quanti empta est
A te liber emitur tanti quanti a me emptus est
A me comparatur domus tribus ducatis et centum

¶ Hic nota q̃ si queraẽ: q̃zto emisti librũ tuũ: q̃zto cõstat hec papirus: nõ bñ querit. Neq̃z bene rñdetur emi tãto: si ei nihil addaẽ. Sed si eis addaẽ aliud substantiuũ bene reguntẽ in abltõ: vt q̃zto pretio emisti librum tuũ. Nec dicas pro q̃zto precio cõparasti q̄z barbarum est.

¶ Verba appretiandi vel contractus sunt.

Emo/comparo/merco/vendo/venundo/auctionor/veneo/taxo/estimo/app̄tio/appendo/licitor/insto/conduco/loco/valeo/consto/liceo/liceor/addico/foeneror/paciscor/pango et huiusmõi. ¶ Est p̄terea notandũ q̃ ista quatuor v̄ba facio/pendo/curo/estimo regunt actm̃ cũ his gtĩs tanti/quãti/minoris/pluris et eorum cõposita. Itẽ equi/boni/flocci/nihili/magni/maioris/maximi/parui/minoris/minimi/multi.

Quanti id facis	Parui duco istud	Pendo id pluris
Nihili facio hoc	Parui hoc estimo	Equi facio istud
Estimo id maioris	Parui curas hoc	Multi facio istud

Terentius	Certe Chreme istud equi boniq̃z facio
Idem	Aut hoc tibi doleret aut ergo istud factũ nihili penderem
Cicero	Quanti quisq̃z seipm facit tanti fiat ab amicis
Salustius	Legatorum verba quanti fecerim
Comicus	Rideant et irrideãt vt libet quos minoris pendo q̃z floccos indumenti mei.
Terentius	Tu forte quid de me fiat parui curas dum illi cõsulas

¶ De p̄sonalibus regentib⁹ dtm̃ Regule quinq̃z.

¶ Regula prima gñalis p̄ tribus casib⁹ sc̄z dtõ actõ et abltõ: talis est. Omne verbũ adiectiuũ siue transitiuũ in o vel in or q̃d idem est: põt regere actm̃ transitiuũ tanq̃z casum p̄priũ: et cũ illo duos vel tres casus cõmunes sc̄z dtm̃ actm̃ et abltm̃ tp̄is: et ablm̃ sine p̄positiõe. Et omẽ verbũ passiuũ regit abltm̃ medi ante p̄positiõe a vel ab: et tres casus cõmunes. Sed verbũ neutrale in o vel in or solum regit tres casus cõmunes.

¶ De actiuo transitiuo in o.

Magister legit suis discipulis duas horas vel duab⁹ horis multo labore.

¶ De actiuo in or.

Joannes molitur insidias mihi toto anno sine causa magna violentia.

¶ De passiuo

Logica declaraẽ a magistro suis discipulis duas horas vel duab⁹ horis maxima diligentia.

¶ De neutrali in o.

Famulus cucurrit dño suo totã noctem vel tota nocte p̄ vino celeri cursu

¶ De neutrali in or.

Deus irascitur mundo peccatrici toto eno sua iustitia.

¶ Hic nota q̃ p̄dicti casus non semp̄ et necessario simul ponunẽ. sed sep̄atim verba pñt regere qñq̃z dtõs. qñq̃z actõs tẽporis. qñq̃z abltõs sine p̄positiõe. Et quia regula gñalis est: in sequẽtibus declarabitur. Item pro intellectu regule est sciendum q̃ oĩa deponẽtalia regũt actm̃. Item actiua seu transitiua. Sed regentia dtm̃ tantũ sunt neutralia, de quibus dictũ est in sc̄do libro.

¶ Secunda regula. Oĩa verba mundi pñt regere dtm̃ si acquisitiue ponũẽ. Et tunc verbum poniẽ acq̃sitiue qñ in teutonico de eo potest interrogari/wem dynstu/et qñ dtõ preponiẽ dem vt dem menschen.

Loquor tibi	Malefaciat tibi deus	Obest mihi	Noceo tibi
Certo tibi	Conducit mihi	Scribo tibi	Prodest mihi
Adest mihi	Obuio tibi	Acquiesco tibi	Laboro tibi

¶ Dicitur in regula/oĩa verba mũdi regũt dtm̃/ideo q̄z dtũs est casus cõis omniũ verborũ et p̄ticipiorũ. Inde excipiẽ iuuo q̃d tm̃ regit actm̃. vt iuuo te. iuui petrũ. iuua me et nõ mihi. ¶ Nota/aliqua sũt verba que reperiunẽ cum dtõ et accusatiuo in eodem sensu. vt

Inuideo	noceo	benedico	maledico
Propitior	moderor	intendo	calumnor

vt deus bñdicat nobis vel nos. Ita flamma nõ nocebit tibi vel te. Judica dñe nocẽtes me. Intende p̄cib⁹ nostris vel p̄ces nostras. Itẽ quoq̃z indulgeo/illudo/prestolor/illudo cũ dtõ. Judei illuserũt Christo. In Genesi. Ne puteris me sibi velle illudere. In libro regũ. Ne veniãt incircũcisi et mihi illudant. Illudo cum actõ. Teren. Statim supbe illuditis me. Item dignã me putasq̃z illudas Indulgeo cũ dtõ. Cato. Indulgere gule noli. cum actõ. Teren. Nimiũ me indulgeo. Prestolor cum dtõ. Cicero. Qui tibi ad forum prestolarenẽ. Cum actõ. Terentius. Quem hic prestolare. ¶ Item multa sunt verba que in diuersa sententia regunt dtm̃ vel actm̃ vt timeo. consulo. cõuenio cõduco. suffitio ₇c. timeo tibi tanq̃z amico. i. ne alius tibi malũ inferat. timeo te tanq̃z inimicũ. i. ne tu mihi malum inferas. Cõsulo tibi. i. do tibi cõsiliũ. consulo te. i. peto ꝯsiliũ abs te. Versus. Consulo te posco. tibi cõsulo cõsiliũ do. Cõuenio tibi. i. sum tibi vtilis. Conuenio te. i. alloquor. Etiam est in iuditiũ te traho. Conduco tibi. i. sum tibi vtilis Conduco te. i. pro laboribus mercede tecũ cõuenio. Suffitio tibi. i. satis sum tibi. Sed suffitio te. i. locũ in alterius te substituo. Desitio tibi. i. desum tibi. Desitio te. i. derelinq̃. Hiero. Deficeret me dies plura loqui vellẽ. Audio tibi. i. obedio. audio te. s. aurib⁹. Ausculto tibi. i. obtempero et obedio ausculto te. i. audio te. Cedo cessi tibi. i. locũ tibi do. cedo cecidi te. i. flagello te. Cõmendo tibi. i. in fidem tuã trado. cõmẽdo te. i. laudo te. Do tibi literas tanq̃z tabellario seu nũcio Do ad te lr̃as vt ad te p̄ferendas seu portãdas. Aliqñ simul iunguntẽ. Cicero. Dedi illi ad te lr̃as. Vñ nota qui mittit dat lr̃as. nũci⁹ si p̄fert reddi dr literas. Ad quẽ mittunẽ accipit eas. Retulit mihi. i. narrauit mihi. retulit ad me. i. in cõsulatione dedit. Quinti. Non retulit ad matrẽ: nõ ad p̄pinquos. i. nõ cõsuluit neq̃z matrẽ neq̃z amicos. Interdico tibi aqua et igni. nõ aũt interdico tibi aquã et ignẽ. neq̃z interdico te aqua et igni. Dono tibi mun⁹. i. do. sed dono te munere p̄prie begabẽ. qñq̃z grã p̄miĳ. qñq̃z cã admiratõis vel bñuolẽtie vel misericordie

Marginal notes, in order down the right margin: Scptura; Genes. ij.; Terenti⁹; Cato; Cicero; Terenti⁹; Hieronymus; Cicero.; Quintilianus

De his et similibus vide Laurẽ. de Valla et libellũ varie cõstructõis Mãci.

¶ Tertia regl'a Quedã ṽba qñqꝫ regũt duos dtõs q̃rũ vnꝰ ſcat cui acq̃rit̃ et in teutonico ꝑponi põt dem: alter significat modũ acq̃sitiõis et ei ꝑponi potest cõ muniter tzu: vt Venioꝰ Petro auxilio. Jch komme dem peter tzu hilffe.

Exempla sunt

Est mihi honori	Venit mihi auxilio
Venio tibi auxilio	Venit inimicis damno
Habeo te derisui	Habeo Joannem odio
Hec res est mihi laudi	Non est salus tua mihi cure

Litere tue fuerũt mihi magne iucũditati/dolori ꝛc.
Erit tibi laudi/vitio/pudori/damno/honori
Tu id tibi laudi ducis quod tibi vitio dandum est
Jd dabit̃ tibi damno/vituperio/dedecori/honori vituperatõi
Tu das mihi hoc vitio quod mihi honori est
Joannes dedit librum suum cõmodato
Accipe hunc librum a Petro cõmodato

Scriptura — Domine non est tibi cure ꝙ soror mea dereliquit me sola ꝛc.
Cicero — Ego aũt semper ornamento te mihi fore duxi
Fuistiqꝫ mihi predio tristissimis meis tp̃ibus
Virgilius — Fistula Dametas dono mihi quam dedit olim
Idem — Phebo sunt mea carmina cure
Vitis et arboribus decori est. vt vitibus vue.

¶ Quarta regula. Verba ꝑcipiendi/loquendi/et dandi acq̃sitiue posita cõiter regunt dtm̃ cum actõ. Sub his cõprehendunt̃ eorũ cõtraria ꝛ silia vt verba prohibendi/subtrahendi/spondendi/notificandi/compandi/proferendi/ subiungendi/inferendi. De verbis loquendi excipiunt̃ alloquor/et affor que volunt accusatiuum. vt alloquor te/affatus sum Petrum.

Exempla sunt

Precipio tibi hec	Et habent loco acti infinitiuũ
Do tibi librum	Precipio tibi legere
Loquor tibi veritatem	Jubeo te legere
Hec mando vobis	Prohibeo te legere
Suadeo tibi ista	Jnhibuit nobis ludere
Dico tibi noua	Precipit nos studere
Doceo tibi filium tuum grammaticam	Erudio tibi filium tuũ.

¶ Hic nota ꝙ multa sũt verba que regũt dtm̃ cum actõ/acquiesco/aspiro/ assẽtio annuo abnuo appareo appropinquo adhereo ausculto assisto asto bñfatio/ confido cõsentio cõtradico caueo cedo credo derogo detraho deseruio displitio faueo insurgo innotesco inseruio incũbo noceo obedio offitio obtempero occurro/obuio obsisto obsto parco pateo placeo preiudico ꝑuideo profitio repugno/ resisto succurro suffragor et infinita huiusmodi.

¶ Quinta regl'a. Dtĩs sepe potest resolui in abltm̃. hoc est dtĩs sepe ponit̃ pro ablatiuo. vt iste est dilectus mihi. i. a me. Quãdo talis resolutio fieri debet patet ex cõuenientia sentẽtie. Nam vbicũqꝫ ponimꝰ abltm̃ cũ ꝑpõne a vel ab. loco ablatiui põt poni dtĩs. vt ꝑcuteris a me vl' mihi. recipio librũ a te vel tibi. Videris

mihi. nec cernitur vlli. foeneratur mihi. venisti mihi. fletur virgilio. formidolosus oĩbus. diuersꝰ mihi. abest mihi. subtraho tibi. sustulit mihi aurũ. legit̃ mihi.

¶ Est tñ sciendũ ꝙ dtĩs rectus ab illo deponẽti videor videris. vt videor mihi videris tibi. non est ꝓprie resolubilis in abltm̃. Et in prima ꝑsona dicendũ est. videor mihi. in secũda videris tibi. in tertia videtur sibi vl' illi. Jta etiã in plĩ videmur nobis. videbimini vobis. videt̃ sibi. Qui modꝰ loquẽdi elegãtior est illo videtur mihi. Jta vt quidã loquuntur impsonaliter. vt si visum fuerit. i. si placet

¶ De regentibus actm̃. Regule septem.

¶ Prima regl'a. Om̃e ṽbũ actiuũ trãsitiuũ regit post se actm̃ tanqꝫ casũ ꝓpriũ in quẽ trãsit actus verbi. Verbũ aũt transitm̃ gñalr̃ est illud de q̃ in teutonico põt iterrogari/was oder wen. Sic video est trãsitm̃. qꝛ ð eo põt iterrogari was oder wen sihest du. Sed seruio nõ est trãsitm̃/qꝛ de eo nõ q̃rimꝰ/was oder wen sed tm̃ in dtõ wem/vt wem dinst du/et põt dici verbum debilis trãsitionis. qꝛ regit post se obliquũ. licet non actm̃. Que vero nullo casu post se opꝰ hñt dicuntur absoluta. vt sedeo. curro. vt amo deũ. scribo librũ. video lumẽ. suo tunicam

¶ Et põt hic cõtineri vna regula gñalis. Quemcũqꝫ casum regit indicatiuus: eundẽ quoqꝫ regũt om̃es ceteri mõi: supina quoqꝫ gerũdia et ꝑticipia ab ipo diriuata. vt bibo vinũ. bibi vinũ. bibã vinũ. bibere vinũ. bibissem vinũ. bibiturus sum vinũ. bibendũ est vinũ. ¶ Hic nota ꝙ triplitia sunt actiua. Primo actiua in o: et sunt illa que pñt exponi ꝑ werdẽ: et pñt accipe r. vt mitto scribo video ꝛc. Scdõ actiua in or: vt sunt oĩa deponẽtalia transitiua q̃ pñt exponi per werdẽ: vt lucror patior ꝛc. Tertio verba cõia: vt largior experior ꝛc.

¶ De Actiuis in o.

Septẽ sapiẽtes

Cognosce teipsum: Chilon Lacedemonius ait
Seruare modum est optimũ: Cleobolus Lindius.
Sponsio damna dabit: Tales Milesius.
Viaticum ad senectutem compara: Bias Prieneus.
Cognosce tempus: Pitacus Mitylenеus.
Meditatio totum continet: Periander Corinthius.
Spectare iubeo cunctos vite terminũ: Solon Atticus.

Propheta — Arcum conteret et confringet arma et scuta comburet igni.
Idem — Cogitaui dies antiquos et annos eternos in mente habui
Idem — Jniquos odio habui et legem tuam dilexi
Terentius — Obsequium amicos: veritas odium parit.

¶ De Actiuis in or.

Qui machinant̃ sequunt̃ et operant̃ iniquitatem: merent̃ et adipiscent̃ et patientur penã eternam.

Scriptura — Cur odis iustum: cur inuides bono; cur nõ pateris simplicẽ; cur ꝑsequeris modestum.

¶ De verbis cõmunibus.

Scriptura — Fratres hortor vos in domino et moneo
Deus largit̃ penitentibꝰ copiose gratiam suam
Sicut filij suos parẽtes ita discipuli suos mgr̃os et ꝑceptores tenent̃ venerari

De verborū ꝑsonaliū ꝯstructiōe.

¶ Verba actiua que sepius regunt actm̄ sine datio. possunt tamen regere datiuū acquisitiue posita.

¶ Amo/armo/adiuuo/amitto/ago/amplio/apparo/appeto/appello/ aspitio/ audio/augeo/calco/suppedito/conforto/cōtamino/clamo/cogito/colo/ cedo cecidi/cōtemno/cupio/capio/cōpleo/comperio/cogo/deuasto/desidero/diffamo diffido/diglutio/deuoro/diligo/despitio/decipio/deijcio/extenuo/exq̄ro/ existimo/exaudio/extollo/effero/extermio/expello/eripio/extiguo/fatigo/fedo/fraudo/fugo/veno/fugio/voueo/genero/guberno/heredo/exheredo/ increpo / iugulo/inuestigo/inq̄ro/inuenio/interfitio/iuuo/laudo/libero/libo/molesto neco posco/occido/oppugno opto/predo/ꝑcipito/ꝑcutio/ꝑpetro/puto/stipo/ suparo sumo/suscipio/submergo/sperno/tango/trucido/terreo/torqueo/v̄bero/voco/ verto/vitupero/vulnero/et multa similia. Possunt tn̄ si sententia requirat regere accusatiuū cum datiuo et alijs casibus cōmunibus.

¶ Secunda regula. Verba absoluta que ex natura sua ꝓpria non regunt actm̄ sumpta foris.i.pro trāsitiuis : possunt regere accusatiuū.

	Bonus homo ardet Christum.i.ardenter amat
Scriptura	Exultabit lingua mea iustitiā tuam : pro exprimet
Esayas	Jubilate montes laudem : pro dicite
Idem	In die illa stillabunt mōtes dulcedinem et colles fluent lac et mel/pro emittent.
Scriptura	Qui erubuerit me et sermones meos, hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiestate/pro spernet
Virgilius	Sonitumq̄ pedū vocemq̄ tremisco/ pro timeo
Idem	Formosum pastor Corydon ardebat Alexim.
Idem	Pars stupet innupte donum exitiale Minerue : ibi stupet ponitur pro miratur.
Propheta regiꝰ	Et nubes pluant iustum.i.emittent
Idem	Deus pluet super peccatores laqueos.

Et habet hic fieri figura que dr̄ Euphonismus.quia verbū ponit̄ pro verbo

¶ Tertia regula. Verba cōposite figure absoluta sepe regūt actm̄ virtute cōpositionis.scȝ que cōponunt̄ cum ꝑpositiōe deseruiente actō casui. Unde vbi dicitur Eo ad magistrum : potest eo cōponi cum ad.et dici/adeo magistrum.

Exeo ciuitatem.i.extra ciuitatem

Perlabor vndas Alloquor te

Adeo magistrum Percurro forum Aggredior/accedo te Affor te

Quorum simplitia regūt datiuū vt loquor tibi/ for tibi

¶ Hic nota q̄ cōpositū non sp̄ regit casū quē regit ꝑpō cū qua cōponit̄. Et ideo dicitur in regl'a sepe et nō sp̄. Nā illa ꝑpō ad/facit verbū q̄n̄q̄ regere actm̄. vt
T. Liuiꝰ. aggredior accedo adorior. Liui. Ne nimis lete res eēnt pestilētia ciuitatē adorta
Ecclesia. est. Eccl'ia canit. assilit tenebras. Q̄n̄q̄ ꝑpō ad facit verbū q̄n̄q̄ regere dtm̄. vt as
Scriptura sū.assideo/asto/assisto/aduenio tibi. Scrip. Adhesi testimonijs tuis dn̄e. An̄ ꝑ
pō q̄n̄q̄ facit v̄bū regere actm̄. vt an̄pono scipionē oib̄ romanis. Q̄n̄q̄ dtm̄ vt
Terentiꝰ Cice. an̄cellit oib̄ eloquētia. In ꝑpō facit v̄bū q̄n̄q̄ regere actm̄ vt ineo domū.
Virgiliꝰ. ingredior tēplū.ineo tecū pactū.inierit fedꝰ. Terē. Hāc grām tecū inibo. Vir.ij.

Inuadunt vrbē somno vinoq̄ sepultā. Q̄n̄q̄ dtm̄. vt innuo/insidio/insurgo /
inseruio. Virgi. Insidere ramis. Ob ꝑpositio facit verbū q̄n̄q̄ regere actm̄. vt Virgiꝰ.
obruo/obsidio/obābulo oppugno. Sic socij vlyssis obambulabāt tecta domꝰ. Filij israhel obruebāt arbor lapidibꝰ. Princeps noster obsidet ciuitatē illā. Q̄n̄q̄ ob facit verbū regere dtm̄. vt obuio/occurro/obumbro. vt obuiauerūt dn̄o. occursare capro. Alie ꝑpositiōes deseruiētes actō faciūt fere sp̄ verbū in cōpositiōe regere actm̄. vt sunt per/trans/ꝑter circū ⁊ huiusmōi. vt ꝑambulo forū. circuiui terram. peragro terras. transeo montes. transilijt om̄es strennue mōtes collicu losq̄ Betel. preterlabit̄ horas. Rhenus ꝑterabit̄ Coloniā. ꝑ preter fluit ciuitatē transgressus est alpes. et sic de alijs. Item verbū cōpositū q̄n̄q̄ regit duos accusatiuos. Unum v̄tute ꝑpositiōis: alterū virtute simplicis. vt traduco te pontē hoc est : duco te transpontē. Unde canit ecclesia. Mente polū nos transferre sa Ecclesia.
tago. transuexit eum rhenū. pertraho te hostes. traijecit exercitū rhenū.i. transpo suit. Item ꝑpositōes deseruiētes ablatiuo : plerūq̄ faciūt verbū regere ablatiuū vt sunt expello/excido abdico excedo elabor absum depello desilio deduco. Dicitur enī expulit eum regno. abdicauit se magistratu. hec res excidit mihi mēoria. manu. fenestra. desilij tecto et similia.

¶ Quarta regl'a. Verba neutralia spatiādi vl' ābulādi p̄nt regere actm̄ ⁊ abltm̄

	Pergo septem milia vel septem miliaria vel miliaribus
Exm̄a sunt	Curro tria stadia vel tribus stadijs
	Nauigamus octo miliaria vel miliaribus
	Spatior tres horas vel tribus horis

¶ Sub hac regula p̄nt contineri om̄ia verba ꝑtantia actū ornandi vel vestiendi. et regere apartepost duos actōs. vt vestio te tunicā / induo te clamydē. Et potest regula etiā intelligi de verbis cōpositis. vt exuo te vestimēta tua/ exspolio te tunicam. exsquamo pisces squamas vl' squamis. quia etiā regūt abltm̄. Silr verba distandi regūt actm̄ vel abltm̄. vt hec verba adsum disto. vt Colonia distat tria milia passuū ab illa vrbe. Joānes abest hinc tria miliaria. Preterea verba ponderandi etiā regūt accusatiuū. vt hoc plumbum ponderat quinq̄ talēta Aurum hoc appendit tres ciclos.

¶ Quinta regula. Omnia verba m̄udi possunt regere accusatiuū temporis vl' ablatiuum. sed accusatiuum elegantius.

	Studeo tres annos vel tribus annis
	Scribo tres horas vel tribus horis
Exm̄a sunt	Habito colonie tribus annis vel tres annos
	Sedi duas horas vel duabus horis
	Jeiunaui vnam diem vel vna die
	Vigilaui totam noctem vel tota nocte

¶ Ubi tp̄us regit̄ in actō. ¶ De actiuis.

Terentius	Noctes atq̄ dies me ames meq̄ desideres
Virgilius	Una cum gente tot annos bella gero

¶ De passiuis.

A grecis Troya annos obsidebatur decem

¶ De neutris.

Terentius — Filius clam patre ꝓfectus est: menses tres abest

Uirgilius — Facilis descensus auerni.
Noctes atqꝫ dies patet atri ianua ditis
Centum errant annos volitantqꝫ hec littora circum.

¶ Exẽpla vbi tꝑus regit̃ in abl'ō.

Scriptura — Symon apostolus centesimo ꝛ vigesimo etatis sue anno crucis tormento interijt vt preses miraret̃.

Legenda — Js sanctus fuit tꝑibus Decij: defunctus est.xiij.anno calendas februarias vel februarij: intelligit̃ ꝓpositio ante.

Psalmista — Unam petij a dño hanc requiram: vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee.

Item — Uespere: mane: et meridie annunciabo laudem tuam.

Uirgilius — Lac mihi nõ estate nouum nec frigore defit.

¶ Hic nota ꝙ q̃uis tꝑus regit̃ in gt'ō: vt scribit̃ de sc'tō Symõe. Mirabat̃ iudex ꝙ centũ et viginti annoꝝ senex crucis patibulũ ꝑtulisset: tñ ibi tꝑus a noīe regit̃: a verbo aũt semꝑ regit̃ in ac'tō vel in abl'ō. Et licet tꝑus a verbo regit̃ in gt'ō: vt Cũ iesus fact⁹ esset annoꝝ.xij. Et in genesi. Noe cũ q̃ngentoꝝ esset annoꝝ genuit Sem Cham et Japhet. Dico ꝙ ille modus loquẽdi nõ est imitandus sed more grecoꝝ ille gt'ūs duodecim annoꝝ ponit̃ ꝓ abl'ō annis. Greci eñ carẽt abl'ō loco cui⁹ vtunt̃ gt'ō: nõnunq̃ꝫ dt'ō: ꝓdicte vero orões e greco traducte sunt. ¶ Hic notandũ ꝙ dupl'r querim⁹ de tꝑe. Uno mō per qñ: et tunc tꝑus semꝑ regit̃ in abl'ō. vt qñ venit pater tuus: rñdet̃ hora q̃rta: et non horã quartã. Alio mō per q̃ꝫdiu: et tunc regit̃ in ac'tō vel in abl'ō. vt q̃ꝫdiu studuisti parrisijs: rñdet̃ annos decẽ vel annis decem. Quõ aũt per annos querendũ ꝛ respondendũ est vide Elegantias nostras de litera A.

¶ Sexta regula. Uerba absoluta ꝑtinentia ad actũ viuendi pñt cõstrui cũ dictione importãte modũ viuendi in ac'tō: qui actũs potest exponi ꝑ aduerbiũ. vt vir bone viue deum.i.deifice.

Hic asinũ viuit.i.asinine vel instar vel ad modum asini.
Petrus viuit sanctum.i.instar sancti: vel sancte.
Joannes viuit bacchanalia.i.instar bacchantium
Hec vox nõ sonat hoīem.i.ad modum hominis

¶ Hic nota ꝙ in locutõib⁹ hui⁹ regule sequendi sunt boni auctores. Nã q̃uis aliq̃ sic loquunt̃: vlulat canẽ. bibit vaccã. comedit lupũ. clamat bouẽ. stertit cattũ.i.sicut cattus. hmōi tñ locutões nõ sunt vsurpate vel frequẽtes apud bonos auctores q̃ sic loquunt̃: comedit vt canis. bibit vt vacca. vel comedit instar vel ad modũ canis. Jnuenit̃ tñ apud Juuenalẽ: Qui curios simulãt et bacchanalia viuũt. Sic discedentib⁹ nobis vel nos discedẽtes dicim⁹ longũ vale.i.ꝑ longũ tꝑs. Uirg. Et longũ formose vale: Uale inq̃t Jolla. Et morientib⁹ dicim⁹: Uale eternũ.i.eternaliter. Uirg. Eternũq̃ꝫ vale: vale mihi optĩa Palla. Et põt fm aliq̃s oīs casus noīs adiectiui poni aduerbial'r excepto vt'ō. Jtẽ quedã noīa inueniunt̃ aduerbialiter oñi casui addita; et dicunt̃ ab aliquib⁹ substãtiua; vt

Juuenal' (margin, beside "lia viuũt")

Uirgili⁹. (margin, beside "Uale eternũ")

dulce/triste/turpe/sublime/ꝛ multa alia in e tertie declinatõis: vt aquila est volans sublime. Uirg. Cantãtes sublime ferant ad sidera cigni. Jn sequentia pascali: Uolucres dulce canunt: et sic de alijs. Poeta.

¶ Septima regula. Uerba docẽdi/rogandi/vestiendi/et hoꝝ similia et cõtraria possunt regere duos actõs. hec dicunt̃ vehementissime trãsitiõis. Et ꝑmus actũs de quo in vernacula lingua interrogari põt wen: regit̃ ex vi trãsitiõis: ꝛ ille cũ verbo passiuo stabit in nt'ō. Sed sc'dus de quo põt interrogari was oder wo regit̃ ex vi nature vehemẽtissime transitionis. et iste etiã regit̃ a passiuo istorum verborum in accusatiuo.

¶ De verbis docendi
Doceo te grammaticam
Doceo te malos mores
Justificationes tuas doce me
Timorem domini docebo vos

¶ De verbis vestiendi
Jnduo te nouam tunicam
Cingo me corrigiam
Exuo me calceos

¶ De verbis rogandi
Postulo te pecuniam
Oro te veniam
Rogam⁹ deum miscd'iam
Peto magistrũ licentiam

¶ De passiuis.
Petrus rogat̃ a me panẽ
Doceor a te grammaticã
Postulor a te veniam.

¶ Uerba rogandi sũt hec. postulo/posco/flagito/moneo/oro/exoro/obtestor/interrogo/precor/queso. Supplico tñ tm̃ regit dt'm̃ vt supplico tibi. supplico paternitati vestre. supplicamus tibi oīpotens deus. Etiã inuenit̃ postulaui patrẽ meum: sed hoc non est nobis imitandũ. Etiã peto sepe regit ac'tm̃ cum abl'ō mediante ꝓpositione. vt peto abs te argentũ mihi debitum. ¶ Uerba docendi sunt. doceo/erudio/instruo/imbuo/informo/introduco/instituo/et eoꝝ ɔtraria vt celo te. doceo te. Sed aduerte ꝙ ista verba instituo/imbuo/informo et introduco magis frequẽter regũt ac'tm̃ cũ abl'ō. vt magister instruit disciplos suos optimis artibus. ¶ Uerba vestiendi sunt/vestio/induo/exuo/calceo/cingo et eorum sinonima. vt caligo/caputio/hec et similia. vt poto te aquã. moneo te promissum. interrogo te sermonẽ occultum. defraudaui te pecuniam.

Scriptura — Uenite filij audite me timorem domini docebo vos

Uirg. in vi. — Tu modo posce deos veniam

Scriptura — Jnduit eum dominus loricam fidei
Calcia te caligas tuas et sequere me

¶ De passiuis.

Scriptura — Sacerdotes tui induantur iustitiam

Jn Job. — Multa minora exigeris a deo q̃ꝫ meretur iniquitas tua

Uirgilius — Testor chara deos et te germana: tuumq̃ꝫ
Dulce caput: magicas inuitam accingier artes.

De regentibus ablatiuum Regule quatuor.

¶ Prima regula. Oñia verba mũdi post que in vulgari sermone intelligit̃ aliqua istarum septẽ ꝓpõnũ/cũ de ex in pro ꝓpter per pñt regere abl'm̃ sine ꝓpõne ſcantẽ instrumẽtũ vl' materiã. aut modũ vl' cãm actus. ¶ Exẽpla sunt.

Percussit eum hasta. pugione. gladio. id est cum.

Cecidit eum pugnis Pugno me impulit Video oculis
Audio auribus Faber fabricat frenũ ere Anulum auro .i. ex
Ceruisia braxatur brasio et humulo
Pharmacopola conficit poculum herbis
Viuimus dei gratia .i. per gratiam dei
Facio atramentum galla et vitriolo
Incidit morato gradu vel concito gradu Accingere gladio tuo
Iste cantat alta voce et submissa Repo manib⁹ et pedib⁹.
Fulget virtute modestus Tacet pudore Pallet timore
Iste incedit testudineo incessu Induit veste purpurea

Ouidius de remedio. Neue puellarũ lachrymis mouearе caueto
Vt flerent; oculos erudiere suos

De Ponto. Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit. et immemores non sinit esse sui.

Idem. Artibus ingenuis quesita est gloria multis
Ferreus assiduo consumitur annulus vsu

Ouidi. de Pon. At reditus iam quisq; suos amat et sibi quid sit
Vtile sollicitis supputat articulis

Phil. in saty. Pauca velim famio vel serus more loquaris
Nec quicq; in mente prius dicenda volutes

¶ Secunda regula. Hec sex verba deponẽtalia: scz dignor/potior/fungor/ vescor/fruor/et vtor/etiã regunt abltm̃. Et hoc verbũ careo solum regit abltm̃. vt careo libro vel libris. careo pecunia vel pecunijs.

Exñа sunt.
Dignor te mea societate
Iste est dignus honore/laude/ veneratione.
Iste est indignus honore/ offitij &c.
Potior triumpho/victoria/voluntate mea
Fungor honore/sacerdotio Vescor pane/carnibus &c.

¶ De futuro.

Fretus sum tuo auxilio/tua humanitate/ beniuolentia &c.

Virgilius. At venus: haud equidem [illegible] me dignor honore.
Vtor tuo libro/consilio/cultro.
Abuteris mea benignitate/conuersatione/ et societate.

Scriptura. Felix namq; es sacra virgo &c. omni laude dignissima.
Nescit homo an odio vel amore dignus sit.
Beatus Nicolaus iam triumpho potitus
In sudore vultus tui vesceris pane tuo
Da nobis eterna perfrui leticia

Terentius. Ego te Pamphile vsus sum. Et similia.

¶ Tertia regl'a. Verba passiua regũt ablatiuũ mediante p̄põe a vel ab s̄cantes rem agentem/tanq; casũ ꝓpriũ. Excipit̃ delector qd regit abltm̃ sine p̄positione.

Diligor a te Liber legitur a Petro
Percutior a magistro Videor a Ioanne

¶ Nota q̄ hic cõp̄hendunt̃ q̃druplitia passiua. Primo oĩa passiua in or que deponendo r transeũt in actiuũ. vt virgilius legit̃ a magistro. similis amat̃ a simili. Scd̃o nouem verba cõia. vt om̄e bonũ largit̃ a deo. Tertio om̄ia deponẽtalia actiua in passiua s̄catione capta. vt aurum furat̃ a latrone. pecunia lucrat̃ a scriptore. Quarto/ sex v̄ba in o que passiue s̄cant. vt exulo/vapulo/veneo/fio nubo/liceo. vt filius malus a patre vapulabit .i. verberabit̃. opus malũ non fit ab artifice bono. Et licet multa verba actiua et neutralia regũt abltm̃ mediante a vel ab. vbi tñ abltũs non est casus ꝓprius verborũ passiuorũ. Unde scriptura A verbis tuis formidauit cor meum. A testimonijs tuis nõ declinaui. Redime me a calumnijs hoim. De neutris scriptura. A fortitudie manus mee defec̃. Item Astitit a dextris tuis. Dico q̄ non oĩs abltũs medĩãte a vel ab: est ꝓpri⁹ casus passiuorũ. sed ille solus qui s̄cat cãm efficientẽ passiõis qui põt esse suppositum verbi actiui qñ oratio passiua mutat̃ in actiuã. sic non est in dictis orõibꝰ. Scptura

¶ Hic est notandũ q̄ ꝓprius casus verborũ passiuorũ est abltũs. sicut ꝓprius casus verborũ actiuorũ est actũs. Inueniunt̃ tñ verba passiua etiã regere actm̃ et hoc quinq; mõis. Primo per synecdochen. non oĩa passiua sed illa que s̄cant passionẽ alicuius tp̄is integralis extrinsec⁹ illatã. vt mulier que fucat̃ faciẽ: me retricatur mentẽ. Virg. Terq; quaterq; manu pect⁹ p̄cussa decorũ est. Flauentesq; abscissa comas. Scd̃o passiua verborũ regentiũ duos actõs. vt sunt postulor/poscor/doceor. Scriptura. Sacerdotes tui induant̃ iustitiã. Item Appollo potens in scripturis duct⁹ eram viã dñi. Tertio regũt actm̃ tp̄is. vt campane pulsabant̃ tres horas. Quarto p̄ ꝯpositionẽ. Virg. Interea magnũ sol circũuoluitur annũ. Item cõsilio om̄es animis volẽtibus hanc vrbẽ efferimur. Quinto per transsumptionẽ. i. qñ sumit̃ pro verbo actiuo. vt Capre pascunt̃ syluas. i. corrodũt pascẽdo syluas. Virgili⁹. Scptura Virgili⁹.

¶ Quarta regula. Verba suscipiẽdi aliquid ab alio. verba recedendi/distandi/separandi/ etiã pñt regere abltm̃ mediante p̄positõe a vel ab. s̄cantem locũ vel p̄sonã a quo suscipit̃/recedit̃/ vel separatur.

¶ Exempla sunt.

Accipio a te Recedo a te Audio a te Abstineo me a malis
Percipio a te Repello a te Remoue a me Separo me a vobis.

¶ Verba suscipiẽdi sunt disco conduco. vt cõduxi a Petro domũ. Capio accipio/suscipio/recipio/sumo/audio/censeo/intelligo et similia. Verba recedendi sunt/recedo abscedo/concedo/reuertor/regredior.. Verba separandi sũt/ disto differo/auerto/abigo/remoueo/amoueo/alieno/separo/abijcio/aufero/expello eripio/libero/extraho/migro/formido/declino/redimo/nauseo/ et similia.

Secũdũ membrũ de v̄bis imp̄sonalib⁹

¶ Secundũ membrum est de verbis imp̄sonalibus. et primo de imp̄sonalib⁹ actiue vocis de quibus dantur quatuor regule.

¶ Prima regula de regentibus genitiuũ.

¶ Ista tria verba imp̄sonalia actiue vocis/interest/refert/ et est captũ p̄ p̄tinet regunt omnẽ genitiuũ mundi; preter istos quinq; pronoiales. mei/tui/sui/nr̃i

et vestri.loco quorũ regũt abltõs femini gñis/mea/tua/sua/nostra et vestra.in quibus intelligitur mea re.i.vtilitate.

Exẽpla sunt
Regis interest gubernare regnum
Regine refert vt viuat pura sine crimine
Boetius — Est miserrimi ingenij semper vti inuentis
Cicero. — Est adolescentis maiores natu vereri
Terenti⁹ — Nihil mea interest dum potiar modo
Si quid mea minus interest id te forte delectat
Tua interest calefacere et mea respondere.

¶ Hic aduertendũ est pro elegãtia: ꝙ interest/refert/et est/multũ elegãter cõstruuntur cũ istis gtis/magni/parui/tanti/quãti/nihili. Et cũ istis aduerbijs; magis/minus/maxie/mime/multũ/plus/plurimũ/parũ/ modicum. Cicero. Interest magni eius qui vult dicere. Teren. Illud permagni referre arbitror. Tullius Illud pmum parui refert. ¶ Hic nota ꝙ q̃uis hec verba interest ⁊ refert cõstruant̃ cũ illis abltis mea tua sua hoc tñ verbum impsonale est: nõ construitur cũ illis abltis.neqȝ cum gtis mei tui sui ⁊c. Sed cum ntis neutri gñis vt meum tuum suum. vt Actuũ primo. Non est vestrum nosse momenta et tempora. In euãgelio. Sedere ad dextram vl' sinistrã non est meũ dare vobis. Etiã hoc verbũ est construit̃ cũ istis gtis. vt moꝛum fuerit literis dare operam. Iuris est.i. ad ius pertinet. Unde Iuuenal'. Moris est.i. ad moꝛem pertinet. Moris erat quondam festis seruare diebus.

(Margin: Tullius; Comic⁹.; Cicero.; Scptura; Iuuenal'.)

❡ Secunda regul'a de regentibus datiuuũ.

¶ Uigintiunũ sunt verba impsonalia actiue vocis regentia dtm̃ scȝ/cõtigit/accidit/euenit placet libet licet liquet vacat suppetit competit expetit fit cõstat succedit sufficit apparet pertinet dolet prestat congruit conuenit.

¶ Exempla sunt.

Contingit nobis sicut volumus	Euenit mihi res inopinata
Accidit tibi quod non putaueras	Placet tibi vt loquar. et c⁹ cõposi.
Licet mihi gustare panem	Ut displicet mihi
Omnia mihi licent sed non expediũt	Non licebat tibi
Uacat mihi audire negotiũ tuum	Liquet omnibus quod feceris

¶ Et pñt verba p̃dicta variari intertijs psonis. vt placet/placuit/placebit/lupo deuoꝛare. libet libuit libebit vulpo defraudare. nõ licet licuit licebit hoi fenerari.
Expedit vobis vt vnus moꝛiatur homo pro populo.i. vtile est
Scptura — Cunctis qui placeat non credo ꝙ modo viuat

¶ Uacat capit̃ dupliciter. Uno mõ pro carere tũc regit ablm̃. Alio mõ psonaliter pro intẽdere ⁊ opam dare. tũc regit dtm̃. vt iste vacat studio poetico. Ille vacat singulari negotio. Tertio capit̃ impsonaliter pro ꝯuenit tũc nullũ casum regit añ se. sed dtm̃ post se ⁊ sic capit̃ in textu. vt iã vacat mihi audire vr̃as lectões

❡ Tertia regula de regentibus accusatiuum.

¶ Quatuoꝛ sunt verba impsonalia actiue vocis regentia accusatiuũ tantũ scȝ. Iuuat/decet/delectat/ opoꝛtet.

Iuuat/iuuit/iuuabit/mercatores negociari.
Non decet/decuit/decebit quenqȝ foꝛnicari
Delectat/delectauit/delectabit/monachos cõtemplari
Iuuat me exire poꝛtam — Decet te talia loqui
Scriptura — Nonne opoꝛtebat Christum pati
Terentius — Sapientem decet oĩa prius consilio q̃ȝ armis experiri

¶ Sub his verbis quedã alia impsonalia cõprehendunt̃. vtputa Preterit/fugit/cõcernit/respicit/tangit/latet/vt p̃terit me. fugit me/si quisq̃ȝ domi sit nec ne. Hec quippe verba affirmatiẽ posita sine negatiõe. idem valẽt ꝙ nõ scio. sed cũ negatõe valẽt scio. vt nõ fugit/nõ latet idem valet: ꝙ scio vel constat mihi. Itẽ hoc verbum iuuat dupliciter capitur. Uersus. Si iuuat actiuũ fuerit tunc auxiliatur. Impersonale si sit delectat vbiqȝ.

❡ Quarta regula de regentibus actm̃ cum gtõ.

¶ Quinqȝ sunt verba impersonalia actiue vocis regentia accusatiuũ cum gtõ scilicet. penitet/tedet/miseret/piget/et pudet.

Penitet penituit penitebit me peccati — Tedet teduit tedebit me fr̃is tui
Miseret misertum est me bonarum foꝛtuuarũ
Scriptura — Tedet animam meam vite mee
Sapiens — Teduit me vite mee videntem mala vniuersa
Terentius — Nonne te facti pudet.
Scriptura — Tedere incepit populum itineris et laboꝛis

¶ Nota qnqȝ sũt v̓ba impsonalia ex adiũcto scȝ cepit/incipit. desinit. potest. et solet. Et dicunt̃ impsonalia ex adiũcto quia iungi solẽt infinitiuis impsonaliũ actiue vocis. vt cepit me penitere peccati. desinit me pigere laboꝛis

❡ De impsonalib⁹ passiue vocis dat̃ vna regula trimẽbris.

¶ Uerba impsonalia passiue vocis qñ veniũt ab actiuis et exponunt̃ per man regunt actm̃ trãsitiuũ et tres casus cões. Sed qñ veniũt a passiuis et exponunt̃ per es wirt; regũt abltm̃ mediãte p̃põne a vel ab cũ casib⁹ cõib⁹. Sed qñ veniunt a neutralib⁹ et sunt absoluta regũt casus cões virtute p̃positiõis.

Exemplũ
Primi. pulsatur campanas duas hoꝛas vel duabus hoꝛis canonicis ad templum venturis multo laboꝛe
Secundi. legitur a magistro suis scholaribus hoꝛa prima in scholis magna diligentia.
Tertij. Curritur domino pro vino hoꝛa quinta celeri cursu.

Duo sũt fundamẽta iustitie: vnũ ne alicui noceat̃/aliud vt in cõi vtilitate fuat̃. Cicero.
Uirgilius — Itur in antiquam siluam.

Sequitur Tertium membrum.

¶ Tertiũ membrũ est de infinitiuis. gerũdijs. et supinis. et cõtinet octo reglas.

❡ Prima regula de cõstructione infinitiuoꝛum.

¶ Quando duo verba sine cõiunctione media simul cõueniũt in oꝛatiõe tũc vnum illoꝛum debet poni in infinitiuo.

Volo scribere Desiderat studere Volo legere
Audio pulsare Opto bibere Audeo dicere

¶ Hic est notandū q infinitiu⁹ debet cōstrui ꝓprie et immediate cū verbis ꝓhereticis. Sunt aūt verba ꝓheretica que importāt actū aīe interiorē: maxime actū volūtatis: vt volo nolo malo: post quos actus volūtatis sequit̄ tūc cupio/appeto/desidero/eligo/sperno/et quidā actus intellect⁹: vt scio dubito et silia. Et talia verba cū infinitiuo fere semꝑ ptinent ad idē suppositū. ¶ Dicit̄ aūt immediate: qr multa alia verba nō ꝓheretica pñt cōstrui cū infinitiuo actō mediante: vt video sentio audio dico pulsare scribere: non bñ dicit̄: sed mediante actō. vt video dico sentio audio petrū pulsare. sentio ignem calefacere. Et hec verba cū infinitiuis fere semꝑ ptinent ad diuersa supposita.

De regimīe infinitiuorū a pteante datur vna regula.

¶ Oīs infinitiuus verbi psonalis siue actiuus/passiu⁹/siue neutralis/pōt regere actm̄ ante se sicut verbū psonale finiti modi ante ntm̄.

¶ De actiuis

Me/te/illum/Nos/vos/illos legere/legisse/lectum ire.
Scriptura Quid me vis facere dn̄e.
Terentius Meum natum rumor est amare

¶ De passiuis

Maleficū vel maleficos corrigi: correctū esse: correctū iri est bonum.
Virgilius Malo me Galathea petit lasciua puella
Et fugit ad salices: et se cupit ante videri.

¶ De neutrali.

Equū vel equos currere/vel cucurrisse/vel cursum iri est necesse.
Tirannos viuere nocet reipublice.
Virgilius Phillida amo ante alias nam me discedere fleuit

¶ Hic addiscant pueri se ab orationib⁹ q et vt remouere.

De regimīe infinitiuorū a ptepost Regule due.

¶ Prima regula est gñalis: Omnia infinitiua/gerūdia/supina et pticipia regunt eundē obliquū casum app⁹ quē sua verba a quib⁹ descendūt. Exm̄: sicut hoc verbū mitto regit post se actm̄ casum ꝓpriū: et cū hoc duos vel tres casus cōmunes: ita et suus infinitiu⁹ mittere: et sua gerūdia mittendi do. dū. et suū supinū missum: et sua pticipia mittēs missurus etiā regunt actm̄ cum duob⁹ vel tribus casibus cōmunibus.

Exemplū
- Ego volo mittere
- Est nūc tpus mittēdi
- Ego vado missum
- Ego sum mittens

patri meo vnas literas magna beniuolētia

Secunda regula spetialis trimembris.

¶ Infinitiua ṽborū actiuorū. vt scribere/mittere/loqui polliceri ꝛc. regūt actm̄ post se ꝛ tres casus cōes. Infinitia verborū passiuorū. vt scribi/mitti/vapulare/nubere ꝛc. regūt abltm̄ mediante a vel ab casum ꝓpriū/ꝛ tres casus cōes. Sed

infinitia verborū neutraliū. vt sedere/viuere/rixari luctari ꝛc. regūt solū tres casus cōmunes/et casum virtute prepositōis. vt Magister vult legere virgilium suis scholarib⁹ duas horas vel duabus horis sūma diligentia. Virgilius debet legi a magistro suis scholaribus. ꝛc.
Seruus cupit ire dn̄o suo pro vino hora nona celeri cursu.

De cōstructione gerundiorū a parteante. Regula vna.

¶ Gerūdia in di volūt ante se cōstrui cum noīe substātiuo p̄cedenti. Sed gerūdia in do cum verbo p̄cedenti. vel cū p̄positione in/de/pro. Sed gerūdia in dū quādo sunt nti casus reddūt suppositū verbo psonali. Sed quādo sunt acti casus tunc cōstruntur cum p̄positione ad precedenti.

Exm̄a sunt
- Magister venit causa legendi.
- Monachus ad templum properat causa p̄dicandi
- Petrus sedet dormiendo
- Monachus in contione stat predicando
- Joannes fuit pro emendo pane
- Horis lectis monachus vadit ad predicandum
- Orandum est deum

¶ Dixerūt antiqui q gerūdia regūt ante se actm̄.. Exm̄. Cum impletū esset tps Elizabet pariendi. Sed hoc in dictis poetarū nullū habet fūdamentū. ¶ Hic nota diligenter q gerūdia multo eleganti⁹ construūtur sine regīe cum gtīs/accusatiuis/abltīs/a partepost sub cōueniētia gñis/nūeri et casus. q̄z cū regimine vt elegātius dr̄. Mgr̄ venit causa legēdi vel legēdorū librorū/ vl'libri. Legende historie/vel legendarū historiarū. Legēdi euāgeliȷ/vel legendorū euageliorū. q̄z si diceret̄. Venit cā legendi librū/historiā/euangeliū. Jta quoq3 vado ad emēdum librū. emendā papirū. ad emendos pisces. ad emēda frumēta. q̄z cū regimine. vado ad emendū papirum ad emendum pisces et frumēta. Pretea rogatus sū pro scribēdo libro. ꝓ scribēda lectōe. ¶ Jtē notatu dignū/ q gerundia habēt oēs casus p̄ter vtm̄. et sunt ois gñis/et hñt plēm nūerū. vt legēdus legenda legendū pōt esse gerundiū pticipiū et nomē Tūc est gerundiū qñ fcat tpus presens. tūc pticipiū qñ fcat futurū. sed est nomē qñ exponit̄ per dign⁹. Sed tñ gerundia fm se et simplr̄ accepta sunt verba. qñ non cōstruūtur cū casibus. Et declinant̄ in masculio gñe singlr̄ sic. Amandus di do dum a amādo. Plr̄ter sic Amandi dorū dis dos a amandis. Jn feīo vero gñe singlr̄ sic. Amāda amāde amande dam a amāda. Plr̄ter sic. Amāde darū is as a dis. Jn neutro singlr̄ter sic Amandū di do dum a amando. Pluraliter sic amanda/dorū/dis/da a dis.

De regimine gerundiorū post se. Regula vna.

¶ Gerundia in di/do/dum/qñ veniūt ab actis regūt actm̄ tanq3 casū ꝓpriū et tres casus cōes sicut verba cōia. Sed si veniūt a ṽbis passiuis tūc regūt ablatiuum mediāte p̄pōne a vel ab/et tres casus cōes. Sed qñ veniūt a ṽbis impsonalibus passiue vocis regūt actm̄/vel abltm̄ mediante p̄pōne a vl'ab. Sed si veniunt a verbis neutralib⁹ tunc solū regūt tres casus cōe/et casum virtute prepositionis. Ex illo patet q eadā gerundia fm vocem veniūt a verbis actiuis/

passiuis/et impsonalibus passiue vocis. Sed differũt multũ in ꝑcatiõe ⁊ regie

¶ Exẽma sunt: Mgr̃ venit causa legendi scholaribꝰ terentiũ duas horas: vel duabꝰ horis magna diligẽtia. Terentiꝰ emiꝶ gratia legendi a mgr̃o scholasticꝭ d duos annos: vel duobus annis mira declaratiõe. Legendũ erit epistolam ante euangeliũ. Standũ est in foro duas horas: vel duabus horis longa mora ꝓ emendis piscibus

ℭ De ɔstructione supinorũ ante se Regula vna.

¶ Priora supina: scꝫ in um: volũt ɔstrui cũ verbo vel pticipio ꝑcante motum ad locũ. Sed posteriora: vicꝫ in u: volũt ɔstrui cũ quibusdã nominibꝰ adiectiuis: vt sunt facile/difficile/dignũ/indignũ/absurdũ/triste/iucundũ/rarum/turpe/fedũ/horrẽdũ/suaue/credibile/mirabile/stupẽdũ/obscenũ/miserabile ⁊c.

	┌ Vado iam piscatũ	Magister misit allatum virgas
Exẽma sunt	Cras ibo venatum	Hoc est facile dictu
	└ Difficile factu	Magister venit auditum

Virgiliꝰ. ¶ Et patet hec regl'a ex dictis Virgilij/Terentij/Salustij/Tullij/et aliorũ doc
Terentiꝰ tissimorũ: nõ obstãte doctrina Priſtiani et aliorũ grãmaticorũ dicentiũ vltimũ
Salustiꝰ supinũ posse cõstrui cũ verbis ꝑcantibꝰ motũ de loco: vt venio lusu: q̃ oratio ⁊
Tullius. siles nõ mõ barbare sed et incõgrue sunt et ineptissime; et dictis fide dignorꝫ minime approbate. Vñ inepte dr̃: maneatis sessum: sed dr̃ maneatis sedẽtes si plures sint: aut maneas sedẽs si sit vnus. Ego venio lusu nõ dicaꝶ: sed de ludo. Ego sui lusu nõ dicaꝶ: sed fui ludẽs. Itẽ nõ diceꝶ petrus est lusum: sed iuit lusum. Neqꝫ dicaꝶ: petrus est vias: sed petrus est absens.

Virgilius	Nec facilis visu: nec dictu effabilis vlli Et dictu video mirabile monstrum.
Terentius	Sum extra noxam sed nõ est facile excusatu
Idem	Hec fabula nõ solũ auditu iucunda sed ⁊ scitu digna videꝶ.
Tullius	Non facile dictu est q̃ꝫtopere cõciliet animos comitas affabilitasqꝫ sermonis.
Salustius	Optimũ factu ratus est fortunam bello temptare.

ℭ De regimie supinorũ post se Regula vna.

¶ Priora supina: scꝫ in um: qñ veniũt a verbis actiuis in o vel in or: tunc regunt actm̃ casum ꝓpriũ et cũ illo duos vel tres casus cõmunes sicut verba actiua. Sed qñ veniũt a passiuis regũt ablm̃ mediãte ꝑpõe a vel ab casum ꝓpriũ: et cũ illo casus cões si sentẽtia reqrit: sicut eorũ verba passiua. Si veniũt a neutralibꝰ regũt casus cões: et casum ꝟtute ꝑpõnis. Et ex hoc patꝫ ꝙ verba actiua et passiua hñt eadẽ supina ꝺm vocẽ: sed dñt in ꝑcatiõe. Posteriora aũt supina vt dictũ est nullum hñt regimen sed construunꝶ cũ adiectiuis.

	┌ celeri passu	Abltũs casus cõmunis
Vado emptum	dño ꝑposito	Dtũs casus cõmunis
	pisces marinos	Actũs casus ꝓprius
	└ tribus ducatis	Abltũs casus cõmunis

	┌ a piscatoribꝰ: vel seruis	Abltũs casus ꝓprius.
Pisces portanꝶ emptũ	domino ꝑposito	Dtũs casus cõmunis
	└ celeri passu tribꝰ ducatis	Ablti casus cõmunes
	┌ duci nostro cõtra regẽ	Dtũs cõmunis
Exercitꝰ magnꝰ vadit pugnatũ	fortissimis armis	abltũs
	└ spe et gratia victorie	casus cõmunes.

Quarta ps p̃mi capituli de aduerbijs

¶ Quarta pars primi capituli est de Syntaxi aduerbiorũ: de quibus dantur septem regule.

¶ Prima regula. Illud aduerbiũ o qñqꝫ ɔstruiꝶ cũ ntõ: qñqꝫ cũ actõ: ⁊ qñqꝫ cum vtõ. Et silr̃ illa interiectio heu: licet cum actõ magis in vsu est.

	O lepidum patrem	O ineffabilem virum · O celum
	O variã volucremqꝫ fortunã	O Neptunia regna
	O festus dies hoim	Heu cum ntõ: Heu ioannes moritur
Terentius	Heu me miserũ	Heu cum dtõ: Heu mihi domine
Virgilius	Heu pietas	Heu presta fides
Idem	Heu stirpem inuisam	

¶ Hic nota ꝙ o qñqꝫ est nomen litere: et est vna quinqꝫ vocaliũ. qñqꝫ transsumitur ꝓ fine: vt in apocalipsi. Ego sum alpha et o. i. principium et finis. Qñqꝫ est aduerbiũ: vt O formose puer huc ades. O Melibee caper tibi saluus et Virgiliꝰ.
hedi. Qñqꝫ aduerbiũ optandi: qd̃ qñqꝫ cum si poniꝶ; qñqꝫ si subaudiꝶ: vt O tm̃ libeat mecum tibi sordida rura: Atqꝫ humiles habitare casas et figere ceruos. Qñqꝫ est interiectio: sic regit actm̃ vt postea diceꝶ: et in bonũ et malũ accipiꝶ: vt O magnã humilitatem. O magnã crudelitatem.

¶ Scd̃a regula. Ista duo aduerbia en et ecce pñt construi cum ntõ vel actõ. Et aduerbia ellum ellam ellas que demõstrant hoies absentes: eccum eccã eccas que demõstrant hoies p̃sentes: volunt construi cum actõ.

	Ecce ancilla domini	Ecce agnus dei
	Ecce lignum crucis	Ecce homo
	Ecce Priamus	Ecce Statius noster
	En Priamus	Eccum Parmenonem
	Eccam Catharinam	Ellum Joannem: Ellam Barbarã.
	En Pariden hostem	En quatuor aras
Virgilius	Ecce duas tibi Daphni duoqꝫ altaria phoebo	
Plautus	Opus ne tibi est aduocato: ecce me.	

¶ Ex quibꝰ patet ꝙ ecce frequentius ntõ iungiꝶ et raro actõ in soluta oratione sed in metro frequẽter. Inueniꝶ etiã sine casu sepe: vt ecce dies veniũt: ecce spõsus venit exite obuiã ei. Et vtimur hoc aduerbio ecce semꝑ loquẽdo de eo q̃ añ conspectũ nostrũ adest: vt ecce ego. ecce homo. ecce ille. En qñqꝫ etiã sine casu
poniꝶ: vt En quo discordia ciues: Perduxit miseros: en q̃s cõseuimꝰ agros Virgiliꝰ.
Itẽ apd̃ comicos hem ꝓ en positũ ntõ vel actõ iungiꝶ: et sic in summa q̃tuor reperiunꝶ dictões que regunt ntm̃ vel actm̃: scꝫ ecce/en/o/et hem.

¶ Tertia regula. Quadruplitia sunt aduerbia regentia gtm̄ scʒ aduerbia loci: tpis: quātitatis: et suplatiui gradus. Et hoc aduerbium instar.

Nuncq̄ꝫ dierū meorū dolui dentes — Aliqn̄ dierū visitabo parentes
Tunc tpis fui colonie — Nunc tpis fui hic
Ubiqꝫ locorū. Ubicūqꝫ terrarū. Parū vini potaui. Sat vl' satis ceruisie
Cicero — Ubi nam gentium sumus — Qua in vrbe viuimus.
Terentius — Quocūqꝫ hinc asportant terrarum
Nimiū laboris vires exterminat — Parum pecunie est mihi
Tullius oim̄ doctissime orauit — Uirgili⁹ oim̄ doctissime cecinit
Omniū maxime. Omniū minime. Instar montis. Instar vulnerati.

¶ Nota q̄ interea qn̄qꝫ cōstruit̄ cū gtō loci: vt interea loci. Qn̄qꝫ cū gtō tpis: vt interea tpis. ¶ Itē nota q̄ ista aduerbia ꝓdie postridie cōstruunt̄ cū nominibus kalendarū/nonarū/iduū in gtō. Uel in actō kalendas nonas/idus: vt ꝓdie illi⁹ diei. ꝓdie nonarū decēbriū. ꝓdie kal'. ianuarias. ꝓdie nonas id⁹ ianua. ꝛc̄

¶ Quarta regl'a. Oīa aduerbia descendētia a nominib⁹ adiectiuis potētib⁹ regere dtm̄ (vt sunt adiectiua ꝓximitatis/cōtrarietatis. adiectiua ṽbalia in bilis: et adiectiua damni vel vtilitatis) regunt dtm̄.

Exempla sunt:
- Petrus scribit simil' henrico
- Filius venit obuiam patri et magistro suo
- Lepus currit inequaliter asino

¶ Nota sub ista regula cōtinent̄ triplitia aduerbia. Primo aduerbia descendētia ab adiectiuis ꝓximitatis et cōtrarietatis: vt vicine/ꝓpinque/amice/aduersarie/silr̄/eq̄liter ꝛc̄. Scd̄o aduerbia q̄ descendūt a ṽbalib⁹ in bilis. Tertio que descendūt ab adiectiuis impoꝛtātib⁹ damnū vel vtilitatē: vt grate/ingrate/fideliter/infideliter/cōueniēter/ꝯformiter. Cōtraria horum et multa alia.

¶ Quinta regula. Oīa aduerbia cōparatiui gradus que semꝑ terminant̄ in ius pn̄t regere ablm̄ sicut compatiui nomi̇̄ales. vt equus currit velotius asino Leo multo fortius pugnat lupo. Expertus certius oꝑatur inexperto.

¶ Sexta regula. Omne aduerbiū pōt stare iuxta suū verbū vel ꝑticipiū ad ei⁹ ꝓcatōem declarandā. Et illa determiātio fit tot mōis quot sunt ꝓcatōnes in aduerbio: de quibus dictū est in ꝑmo libro.

¶ De aduerbijs — ¶ De participijs.
Deus retribuet abundātissime — Hic est comedens sobrie
Celum mouetur velocissime — Ille potans ebrie
Joannes scribit bene — Joannes est scribens cito

Sequitur Regula de quatuor interrogatiuis locorum scʒ quo/qua/vbi/et vnde.

¶ Quo querit de motu ad locū: qua de motu ꝑ locum: vbi de quiete in loco: vnde de motu a loco. Unde ad quo rn̄detur per ꝓpria noīa ciuitatū/villarum/castrorū/pagorū simplicis figure in actō. Siliter ꝑ ista quatuor appellatia rus domus/militia/hum⁹. Scd̄o aduerbialiter: vt ꝑ hec aduerbia huc/illuc/istuc/illic/intro/foras.

Quo fuit pater. Rn̄detur:
- Romam
- Domum
- Huc
- Foras

Uel mediāte ꝑpositiōe ad. vt ad Coloniā. ad villā

¶ Ad qua rn̄detur primo noīaliter per propria noīa ciuitatū/pagorum in ablatiuo. Siliter per q̄tuor appellatiua. rus. domus. militia. humus. Uel melius in actō mediāte ꝑpōne per. Scd̄o aduerbialiter per hec aduerbia hac illac istac

Qua venisti. Respondet̄:
- Basilea vel per basileam
- Rure vel per rus
- Hac. vel per hunc locum

¶ Ad vbi respondet̄ primo noīaliter per ꝓpria noīa ciuitatū/villarū et ꝑ hec q̄tuor appellatiua/rus/domus/militia/humus/in gtō: si sunt ꝑme vel scd̄e declinatiōis et singl'aris nūeri. Si vero sūt tertie declinatōis et ꝑme plis nūeri tm̄ aut composite figure. tunc respondet̄ in abltō. Secundo aduerbialiter per hec aduerbia/hic/istic/illic/intus ꝛc̄.

Ubi est rex. Respondet̄:
- Rome
- Domi
- Cōstātinopoli
- Ruri
- Athenis
- in aureomōte
- Hic. Foris

Uel etiam in ablatiuo mediante prepositōe in. vt in Colonia

¶ Ad vnde rn̄det̄ ꝑmo ꝑ noīa ciuitatū in abltō: ꝛ ꝑ ista q̄tuor appellatia rus/dom⁹/militia/hum⁹. Scd̄o aduerbialr̄ ꝑ illa aduerbia hinc illinc istinc.

Un̄ venit rex. Respondetur:
- Roma
- Sdano
- Hinc
- Illinc
- Istinc

Uel mediante ꝑpositione de: vt de Sdano

¶ Hec dicta sunt de interrogatis aduerbialib⁹. Sed interrogatia noīalia volunt conuenire cum suis rn̄siuis tm̄ in casu: vt q̄s nat in equore: rn̄det̄ piscis. Quē vidisti: rn̄det̄ petrū. Cui⁹ loci es: rn̄det̄ quinti. Nomē cui⁹ ꝑtisoratōnis rn̄det̄ nois: et nō nomē. ¶ Hic nota ꝑ elegātia q̄ dn̄t ille iste et hic. q2 ille demōstrat rem ad quā fit sermo: vel rem rei ꝓpinquā. Iste demōstrat rē ad quā fit sermo: vel rē ei adiacentē. Hic demōstrat rē de se loquentē: vel rē ei adiacētē. Et ideo si de tertia ꝑsona aut de reb⁹ ad illā ꝑtinentib⁹ intelligam⁹: ꝑ ille loquendū est. Si de scd̄a ꝑsona ꝑ iste: si de ꝑma ꝑsona ꝑ hic. ¶ Siliter dn̄t illa ista hec: vt illa ciuitas ꝓcat ciuitatē nō in qua ego sum vel tu es: sed in qua alius terti⁹ est de quo fit sermo. Ista ciuitas ꝓcat illam in qua tu es. Hec ciuitas ꝓcat illā in qua ego sum. Ita hoc caput: hoc opus: de meo loquor capite ꝛ oꝑe Istud caput et istud opus: de tuo loquor. Illud caput ꝛ illud opus: de illo capite vel oꝑe loquor de quo fit sermo ꝛc̄. ¶ Hn̄t et aduerbia ab istis descēdētia eandē ꝓcatōem. Hic em̄ ꝓcat locū in quo ego sum: ergo hinc. i. de hoc loco in q̄

ego sum. Istic ꝯcat locum in quo tu es: ergo istinc.i.de loco in quo tu es. Illic ꝯcat locū in quo terti⁹ est. Ex quo sequit ꝙ inepte scriberet: tu rome resides et multi nuncq̄ illinc istuc veniūt. Sed scribendum est: et multi nuncq̄ istinc huc veniūt. De quibus vide elegantias in capitulo de ꝓnomine.

Sequitur quinta pars de Participijs

¶ Quinta pars ꝑmi capituli est de Syntaxi ꝑticipiorū. et cõtinet q̄nq; regulas

¶ Prima regula generalis.

¶ Omnia ꝑticipia regūt eundē obliquū a partepost quē sua verba a q̄bus descendunt. dum tñ verbi ꝯcationē retinuerint

Exempla sunt
- Comedens auidus haud dissimilis est lupo
- Obliuiscens bñficiorū ingratus merito nuncupabitur
- Dantem mihi pecuniam magnifice excipio
- Omnia scientem vidi neminem
- Repletus vino discere potest nihil
- Carens equo vadere per pedes cogitur
- Malo virum carentem pecunia q̄ȝ pecuniam carentem viro inquit Themistocles.

Preceptū cesarianū

¶ Diximus in regula dum tñ verbi significationē retinuerint. Nõ eñ dicim⁹ osculans Catharinā. et osculās a Chaterina vt dicim⁹. osculor te et a te. eo ꝙ osculans non vtramq; ꝯcationē retinet. sed actiuam tantum.

¶ Secunda regula. Oīa ꝑticipia pñtis temporis in ans et in ens et futuri temporis in rus/que veniūt a verbis actiuis in o/vel ab actiuis in or: possunt post se regere actm̄ transitiuū et tres casus cõmunes sicut verba actiua.

¶ Exemplū de ꝑticipijs venientibus ab actiuis in or.

Magister est legens vel lectur⁹ Virgiliū suis scholarib⁹ sex hebdomadis multa diligentia lucri causa.

¶ De ꝑticipijs venientibus a deponētalibus actiuis seu transitiuis.

Parētes sūt lucrātes/vel lucraturi victū et amictū/suis liberis/multis laborib⁹.

¶ De participijs venientibus a cõmunibus.

Deus est largiens/vł largiturus penitētibus gratiā/sua pietate/saluādi gratia

Virgilius. iiij.	Credo equidē Aencā medijs si quid pia numina possunt:
	Supplitia hausurū scopulis et noīe Dido: sepe vocaturū
Terentius	Quid credebas dormienti tibi hec confecturos deos
Ouidius	Expectabo ego illum qui me nunq̄ȝ visurus abijt
Idem	Remediumq; dedi quo me fugiturus abires

¶ Tertia regula. Oīa ꝑticipia pñtis tp̄is in ans et in ens: et futurū in rus/que veniūt a verbis neutralibus in o et in or: que sunt deponētalia non trāsitiua regunt tantū tres casus cõmunes. et cū hoc actm̄ vel ablm̄ virtute ꝑpositiõis.

¶ De participijs venietibus a neutralibus in o.

Dux noster est regnans et regnaturus/vincens et victur⁹. subditis suis annos duos et viginti: multa dementia.

¶ De participijs venientibus a neutralibus in or.

Impijssimus teucer/est iniurians iniuriatur⁹. et aduersans aduersatur⁹/populo christiano/noctes atq; dies. crudelissimo bello. spe delendi nomē Christi.

¶ Quarta regula. Oīa ꝑticipia preteriti tp̄is in tus sus xus. et futuri tp̄is in dus. que veniūt a verbis passiuis in or: que faciūt actiuū in o. et que veniunt a passiuis/que nõ deponūt r. vt sunt quedā deponētalia que possūt regere ablm̄ mediante ꝑpõne a vel ab. et casus cõmunes/et vltra hoc etiā actm̄ vel ablm̄ virtute ꝑpositiõis.

¶ De participijs passiuoꝝ in or que faciūt actiua in o.

Duo capones sunt missi/vel mittendi/a patre meo/domino decano/multo fauore/suis optimis meritis.

¶ De ꝑticipijs verborū cõmuniū in passiua ꝯcatione captorū.

Gratia est largita vel largienda nobis a deo sua pietate.

¶ De ꝑticipijs verborū deponentaliū in passiua ꝯcatione captorum.

Victus et amictus sunt lucrati/vł lucrandi a parentibus filijs suis pluribus penis et laboribus.

¶ Quinta regula. Oīa ꝑticipia p̄teriti tp̄is in tus sus xus. que veniunt a verbis cõmunib⁹ qñ capiunt in actiua ꝯcatõe/regūt casus actiuorū. et qñ in passiua ꝯcatione regūt casus verborū passiuorū. Sed participia in dus solum passiue significant. ergo tm̄ regūt casus verborum passiuorum.

¶ De participijs in tus et sus verborum cõmuniū.

Deus largitus est nobis suam gratiam ꝛc̄.

¶ De participijs in tus et sus verborū deponentaliū.

Sanctus Petrus est secutus Jesum oculis lachrymantibus.

Ego lucratus sum patri tuo duos ducatos. ꝛc̄.

Virgilius	Quum complexa sui corpus miserabile nati.
	Atq; deos atq; astra vocat crudelia mater

¶ Hic nota ꝙ licet ꝑticipia in dus semper capiunt passiue et habent regimen verborum passiuorū. tamē ꝑticipia in tus vel sus que veniūt a cõmunibus ꝛ deponentibus transitiuis. q̄nq; capiuntur passiue quandoq; actiue.

¶ Sexta regula. Ipsa ꝑticipia in quocunq; casu ponunt volunt construi cum nominibus substantiuis sub cõuenientia trium sicut adiectiuū et substantiuū.

¶ Exempla sunt — Sol visus — Stella visa — Coelum visum.

Sexta pars de Coniūctione.

¶ Sexta pars hui⁹ capituli est de Syntaxi cõiunctionū. et cõtinet duas reglās

¶ Prima regula. Coniunctio copulatiua et disiunctiua: et iste tres dictiones. q̄ȝ nisi, preterq̄ȝ. volūt copulare similes casus et similiter verba similiū modoꝝ.

- Deus est iustus pius et misericors
- Petrus et Paulus: petri et pauli: petrum et paulum
- O Petre paule et iacobe orate pro nobis
- Ego mater pulchre dilectionis et timoris et sancte spei — Scꝑtura
- Benedicamus patrem et filium et sanctum spiritum

De ꝯstructiōe cōiunctionū ⁊ ꝓpōnū.

A patre et filio et spiritusancto procedunt omnia.
Legere et scribere et intelligere bonū est. Leo est fortior ꝗ̃ asinus
Nullum amo nisi deum. Nullus saluatur preterꝗ̃ iustus

¶ Hic nota ꝙ hec regula fallit tripliciter. Primo qñ post verbū substantiuū vel post verbū hñs naturā eius. ponit̃ adiectiuū nti casus: qḋ sibi ꝯiungit genitiuū partis vl' ꝓprietatis. vt Hector fuit robustus et incredibilis fortitudis. Item de us patiēs et multe miscḋie. De verbo hñte naturā verbi substātiui: vt iste appa ret/ videtur/ credit̃/ sapiens/ ⁊ magni cōsilij. Scḋo econtra: qñ post verbū sub stantiuū ponit̃ gtīs et cōiungit sibi possessiuū nti et ediuerso: vt ista domus est fratris et mea vel mea et fratris mei. Tertio qñ nomē vel verbū potest regere diuersos casus eadē rōne. vt plenū gratia ⁊ veritatis. Omes mense replete sūt vomitu sordiūꝗ̃. Sicut locut⁹ est ad patres nostros Abraā et semi ei⁹ in secula

¶ Secunda regula. Duo singularia copulata per cōiūctionē copulatiuā affir matiuam equipollēt vni plī. Sed non si cōpulant̃ per cōiunctionē disiunctiuā. hoc est tm̄ dictum ꝙ duo substantiua singularis nūeri requirūt adiectiuū plu ralis numeri. et duo supposita copulata requirūt verbū pluralis numeri.

Exempla sunt:
- Petrus et Paulus beati apostoli
- Pater tuus et ego dolentes super te fili
- Misericordia et veritas obuiauerunt sibi
- Justitia et pax osculata sunt
- Pater et mater viuūt. Dñs seruusꝗ̃ precantur
- Absolutus sum auctoritate Petri et Pauli apostolorū
- Audiui planctū pauperis et pupilli clamantiū ad dominum
- Honoro Petrū et Jacobum beatos apostolos
- Defendor a Petro et Joanne fratribus.

¶ Dicitur in regl'a affirmatiua. ꝓpter copulatiuā ⁊ negatiuā/ ad quā sequit̃ ver bum plurale: vel aliqñ singulare. vt legere et non intelligere est negligere. Et si dicatur. In illis orōibus. aurū et argentū non est mecū. ibi copulant̃ affirmatiue et non hñt verbū plurale. Dico qñ et copulat inter dictiōes requirit verbū pl'e. Sed in dictis orōibus copulat inter orōes et tunc verbū debet bis sumi. Nam valet istam. Aurū nō est mecū: est vna orō/ et argentū nō est mecū/ est alia orō.

Septima pars de Prepositione.

¶ Septima ps est de ꝓpositonū syntaxi/ et cōtinet vnā regulā trimēbrē q̄ est ista

¶ Regula. Triginta sunt ꝓpositiōes volētes cōstrui cum actō. quib⁹ adduntur versus et retro. Et q̄ndecim sunt volentes cōstrui cū abltō. quib⁹ addit̃ procul. Et q̄tuor volētes cōstrui cū vtroꝗ̃. ¶ Et nota hic ꝙ qñ in capit̃ pro cōtra vl' pro erga: cōstruit̃ cum actō tm̄. Silr sup qñ s̃cat de: cōstruit̃ cum abltō tm̄.

¶ De actō	¶ De abltō	
Ad patrem	A domo	
Apud villam	Coram testib⁹	Exempla regule patent.
Ante edes	Pro clientibus	

¶ Exempla vbi iungunt̃ vtrisꝗ̃ casibus.
Vado in domo vel in domum Sub gradu vel sub gradum

¶ Et tunc actō iungunt̃ cū ad locū s̃cant: qḋ fit qñ ꝯstruunt̃ cū verbo motus ad locū. Et tunc abltō iungunt̃ cū in loco s̃cant: qḋ fit qñ ꝯstruunt̃ cum verbo quietis vel motus in loco: vt itur in antiquā siluā: ibi est verbū motus. Stās celsa in puppi: ibi est verbū quietis. Reliqua exēpla regl'e patēt in figura seq̄nti

¶ In capitur sex modis.

Pro ad	Itur in antiquā siluam Credo in deum patrem.
	Inclina cor meū in testimonia tua ⁊ nō in auaritiam: id est ad.
Pro erga	Meus animus semper fuit in amicos bonus
Pro cōtra	Ipsi currunt in hostes. i. contra
Pro per	Oratio diuidit̃ in imꝑfectam et perfectam. i. per
Pro inter	Benedicta tu in mulieribus. i. inter
Teu. pro in	Planete mouentur in celo

Quatuor p̄mis modis iungit̃ actō: et duobus alijs abltō.

¶ Sub capit̃ quatuor modis.

Pro ad locū	Postesꝗ̃ sub ipos nitunt̃ gradibus. Virgilius dicit.
Pro añ tpus	Sub lucem exportant. i. ante
Pro per	Sub noctem recusant. i. per
Pro in loco cum abltō iungit̃: teutonica lingua vnder.	
Virgilius	Arma sub aduersa posuit radiantia quercu. i. in

¶ Super capit̃ quatuor modis.

Pro supra	Pugno super montem. i. supra.
Pro contra	Munitus eo super hostem. i. contra
Pro iuxta	Super flumen sedimus. i. iuxta
Pro de	iungit̃ abltō. Virgili⁹. Multa sup Priamo rogitās sup Hecto re multa. i. de Priamo et de Hectore.

Octaua pars de Interiectione.

Octaua pars et vltima huius capituli primi est de Syntaxi interiectio nū et cōtinet vnā regulā. ¶ Regula.

¶ Ista interiectio ve vult cōstrui cū dtō: heu cū actō: o cū actō et vtō. que regula ꝑ̄im de aduerbijs tacta est. O virum ineffabilem.
Ve mihi misero Ve mūdo a scādalo Ve vobis ridentib⁹ qr plorabitis vos.
Heu mihi quia incolat⁹ meus prolongat⁹ est. O prisca fides

¶ Ex quo patz ꝙ o interiectio habet varias ꝯstructōes: vt O magna vis veri tatis q̄ cōtra oīa ingenia calliditatē solertiā cōtra fictas hoīm insidias se ꝑ seip sam defendit. Qñꝗ̃ cū vtō. vt o none decēbris ille q̄ me cōsule fuistis. Virgili⁹ O fortunati quorū iam menia surgūt. Qñꝗ̃ cum dtō: vt O mihi dies in oēs. Qñꝗ̃ cum actō. Virgili⁹: O fortunatos nimiū bona si sua norint: Agricolas. Inuenit̃ qñꝗ̃ sine casu apud Lucanū. O male vicinis menia condita Gallis. Qñꝗ̃ o subaudit̃: cū dolor vel affect⁹ animi nō est vehemēs. vt apō Ciceronē.

Indignũ facinus et hoiem neq̃ q̃ nõ dubitaret in foro alea ludere: vbi si excã descerem⁹ vehemẽter dicendũ esset. O hoiem neq̃ ⁊ o hoiem impatientẽ. Sũt et q̃nedã alie interiectões q̃ q̃nq̃ regũt actm̃ vel ablm̃ casum: vt prob aspira-tũ in fine. q̃ interiectio q̃nq̃ ꝯstruit cũ ntõ: probpudor probdolor probnephas

Lucanus — Q̃nq̃ ꝯstruit cũ vtõ. vñ Lucan⁹: Prob superi viridesq̃ dei. Prob superi q̃tuz mortalia corpa cece noctis hñt. Q̃nq̃ ꝯstruit cũ actõ. vt Prob deũ hoimq̃ fidẽ .i. deorũ. vbi videt subintelligi hoc verbũ testor qđ regit illũ actm̃ fidem.

Capitulũ scd̃m de grãmatica permissiua seu constructione nouata.

SEcundũ capitulũ est de grãmatica pmissiua: id ẽ de orõib⁹ figuratiẽ cõgruis: Uel poti⁹ schemate .i. ornatu excusabilib⁹. Fit em̃ schema q̃drifariã / synthesi / syllepsi / prolepsi / et zeugmate: q̃ sunt figure grãmaticales vt statim patebit. Est aũt figura grãmaticalis vitiũ rõne vel rõnib⁹ excusatum.

Figura grãmaticalis q̃d — Dicit in diffinitõe vitiũ: ꝓpter orões simplr cõgruas: vt ego curro. Dicit rõnibus excusatũ: ꝓpter orões simplr incõgruas; vt ego currit. Ex quo sequit ꝙ orõ figuratia: vt ego petr⁹ curro: est mediũ inter cõgruũ et incõgruũ: qm̃ habet aliq̃d de cõgruo et aliq̃d de incõgruo. ¶ Et est figura grãmaticalis duplex scz locutõis et ꝯstructõis. Figura locutõis est q̃ nõ peccat cõtra aliquã regulam cõgruitatis: sed cõtra oẽm modũ loquendi. vt affer mihi fontẽ. bibi magnũ ciphũ. Figura ꝯstructõis est q̃ peccat cõtra aliquã regulã cõgruitatis: vt petrus scribit et ego; q̃ peccat cõtra regulã suppositi et appositi. Et sunt figure ꝯstructionis in gñali quinq̃ scz synthesis anthitesis ꝓlepsis zeugma et syllepsis. Sed in spẽali sunt octo figure ꝯstructõis scz euocatio / cõceptio ꝑsonarũ / cõceptio gñm / cõceptio nũerorũ (q̃ sub syllepsi cõtinent Est em̃ syllepsis indignioris ad digniꝰ reductio) ꝓlepsis / zeugma / synecdoche / anthitesis. Quib⁹ possum⁹ omnibus vti p̃ter anthitesim q̃ est spẽs alleothece: sub quib⁹ duab⁹ cõphendunt oĩa impedimẽta incõgruitatis. quorũ vsus sine auctoritate nobis ꝓhibetur. de quibus dicet in capitulo tertio.

ℭ Prima regula de Euocatione.

¶ Uerbũ ꝑsonale aliq̃ñ regit añ se duos ntõs diuersarũ ꝑsonarũ in euocatiõe. Euocatio est orõ in q̃ demõstratiuũ p̃me vel scd̃e ꝑsone et demõstratũ tertie ꝑsone regunt a vbo ꝑsonali ꝯcordãte in ꝑsona cũ demõstratio ⁊ nõ demõstrato.

Ego petrus bibo Tu nebulo ludis
Nos miseri cõtemnimur Uos philosophi disputatis
Nos filij pecuniam perdimus
Ego preceptor ea doceo que vos discipuli discitis
Uos iusti regnum dei possideatis
Scriptura — Ego deus tuus viuo ait dominus
Uidete manus meas et pedes meos q̃r ego ipse sum.
Uirgilius — Ast ego que diuũ incedo regina Iouisq̃ et soror et cõiunx.
Terentius — Sumus nos omnes licentia deteriores .i. efficimur
Scriptura — Ecce ego Joannes vidi alterum angelum.

¶ Hic nota ꝙ euocatio implicite q̃nq̃ fit: q̃ñ scz ꝑsona euocans subintelligit: vt piger sedeo. egrotus parum dormio.

Scriptura — Nudus egressus sum de ventre matris mee
Gaudeamus omnes in domino
Tullius — Omnes trahimur et ducimur ad scientie cupiditatem
Uirgilius — Non omnia possumus omnes

ℭ Scd̃a regula de Conceptõe ꝑsonarũ

¶ Uerbũ ꝑsonale a fronte regit duos ntõs diuersarũ ꝑsonarũ interueniẽte cõiunctõe in cõceptõe ꝑsonarũ. Est aũt cõceptio ꝑsonarũ oratio in qua verbũ ꝑsonale plis nũeri respicit ante se dictões diuersarũ ꝑsonarũ cõiunctõe copulatiua cõiunctas r̃ndens digniori in ꝑsona. Et ꝑsona prior semꝑ posteriori dignior cẽsetur. p̃ma videlicet dignior est scd̃a et tertia: et scd̃a dignior tertia. — Cõceptio ꝑsonarũ

Ego et tu cum essemus scholastici Chrysopolitani
Ego et germanus meus nunc agimus colonie
Tu et familiaris tuus parum adhibetis literis diligentie
Nos et magistri disputamus
Uos et iudei clamatis. Uos et rustici saltatis

ℭ Tertia regula de Conceptõe generum

¶ Adiectiuũ noĩale: ꝓnoĩale: vel ꝑticipiale plis numeri respitiẽs substantiua singularia diuersorũ generũ: rerũ animatarũ: debet cõuenire in gñe cũ substãtiuo digniori ꝑ conceptõem generũ. Est aũt masculinũ gñs dignius femino et neutro: femininũ aũt digni⁹ est neutro. Est p̃terea syllepsis vel cõceptio generũ cõiunctio duorũ pluriũue substantiuorũ: diuersorũ generũ: interueniente coniunctiõe copulatiua; ad adiectiuũ plis numeri cõueniẽs in gñe cum dictõe cõcipiente. Dignius aũt semꝑ reliquũ concipit. — Cõceptio generum

Optime de liberis pater et mater meriti sunt
Fratrem et sororẽ charissimos nõ secus ac teipm̃ diligito
Maritus et vxor casti pudicos generabunt liberos
Exẽpla sunt — Filius et filia mortui sunt eodemq̃ defuncti die
Ancilla et iumentum in flumine submerse sunt
Serua et stolidum animal eque pigre sunt ac praue
Et vir et mulier in ethiopia nigri sunt
Adam et Eua primi parentes nostri transgressi sunt legem dei

ℭ Quarta regula de Conceptõe casuum.

¶ Adiectiuũ plurale respitiens ntm̃ cum abltõ: ꝑpositõe cum intercedente: cõformabit se cum ntõ in casu per conceptõem casuum: vt

Judeus cum vxore conuersi sunt ad fidem.
Tu cum fratre diligentes discitis
Romulus cum Remo condiderunt romam
Catilina cum coniuratis sunt occisi.

ℭ Quinta regula de Prolepsi.

¶ Sepissime verbo ꝑsonali cõgrue cũ suo casu ꝑposito adiũgunt postea alij ca

sus discōueniētes verbo ꝑ ꝓlepsim. Prolepsis reglariter est orō suppositorialis (Prolepsis quid)
plis nūeri cui orōi postea subiūgunt̄ singlaria nti ꝑoris nō respōdentia verbo.

Adolescētes student: ille rei amatorie: ille literis.
Rustici laborant: hic in aruo: hic in vinea.
Philosophi disputāt: ꝗdā in phia morali: ali⁹ in rōali: terti⁹ in naẗali.
Exercitus fugit: hij in siluam: illi in orbem.

Scriptura — Uidi duos angelos: vnum ad caput: alium ad pedes.
Dic vt hij duo filij mei sedeāt: vnus a dextris: alius a sinistris.
Uirgilius — Cōuenimus ambo: tu calamos inflare leues: ego dicere ꝟsus.
Terentius — Curemus equā vterq₃ ꝑtem. i. tu curabis vnā ꝑtē ⁊ ego alterā.

ℭ Sexta regula de Zeugmate.

¶ Substantiū qn̄q₃ sub discōueniētia gn̄is vel alteri⁹ accn̄tis iungit̄ adiectiuo ꝑcedentis orōis cōgrue in zeugmate. Zeugma est ꝯstructio suppositorialis vel adiectiualis cōgrua: cui postea mediāte cōiugēte fit subiūctio alteri⁹ suppositi vel substātiui discōueniētis cū ꝑcedētis orōis ꝟbo vel adiectio in aliquo accn̄te. (Zeugma quid.)

Ut
Hospites ebrij sunt et caupo — Filius sepultus est et mater
Uxores domine sunt atq₃ magistre et non mariti
Mater honesta est et liberi — Uos eratis pigri et ego
Preceptor est doctus et auditores non

Scriptura — Erunt signa in sole et luna et pressura gentium
Pleni sunt celi et terra gloria tua
Regi⁹ ꝓphe. — Repletum est gaudio os nostrum et lingua nostra
In euāgelio — Turbatus est rex Herodes et om̄is hierosolima cū illo
Uirgi. in. iiij. — Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis
Tuq₃ puerq₃ tuus.
Idem. iiij. — Et tacet omnis ager pecudes picteq₃ volucres
In buccolicis — Atq₃ deos atq₃ astra vocat crudelia mater
Cicero — Conseruate liberos fortunasq₃ vestras
Terentius — Uxor et liberi inuenti sunt

Sequit̄ tertiū capitulum et vltimū de grāmatica ꝓhibitiua. seu orationib⁹ auctoritate admissis.

Tertium capitulū et vltimū hui⁹ libri est de grāmatica prohibitiua. i. de orōibus simpliciter incōgruis: seu de his ꝗ auctoritate: venustate: ac cōsuetudine defendunt̄: vel ꝟm alios de impedimētis que singula im pedimēta cōgruitatis sub vna figura que Anthitesis nūcupat̄ cōphendi cōueni t. Est aūt anthitesis figura nobis ꝓhibita: vbi nobis auctoritas nō suffragat̄ et habet fieri qn̄ accn̄s grāmaticale ponit̄ ꝓ accn̄te. vt gn̄s ꝓ gn̄e. ꝑsona ꝓ ꝑso na. casus ꝓ casu. numer⁹ ꝓ nūero sine breuitate sermōis. Ideo anthitesis ꝗ est spēs alleothece nobis ꝓhibet̄. qm̄ si liceret nobis illis vti nūq₃ aliqs incōgrue lo qret̄. Nā cū diceret vir alba. femīa alb⁹. ego currūt. video cāis. excusādo diceret ꝙ ibi gn̄s poneret̄ pro gn̄e. ꝑsona ꝓ persona. numerus ꝓ nūero. casus ꝓ casu

ꝑ anthitesim: ⁊ sic non esset opus regulis grāmaticorū: qr quilibet ꝓ arbitrio suo loqueret̄ ꝑ ꝑdictā figurā. Uult tn̄ Joannes Brassicanus ꝙ in hisce locutio nibus schema committitur: et ꝙ hec schemata vitiose locutiōes nō sint vt illite rati fabulatores garriūt: cui ego assentior in his quib⁹ auctoritas suffragatur. (Brassicanus) Nā quedā auctoritate/venustate/ac ꝯsuetudine plerūq₃ defendunt̄: ꝗdā rōne quedā ꝟo adeo recepta sunt vt nomē figure pene effugerint ita vt ꝗto his cre bri⁹ vsi fuerim⁹ tāto minus aures nostras feriāt. Et sunt hic quatuor regule.

ℭ Genus pro genere Regula prima.

¶ Adiectiuū plis numeri auctoritate et ꝑuilegio sacri eloquij Oratorū et Poe tarū qn̄q₃ iungit̄ substātiuo collectiuo singularis nūeri et alteri⁹ gn̄is. Et Mā cinellus dicit hic esse figurā synthesim. Est em̄ Synthesis qn̄ adiectiū a substā tiuo gn̄e et numero discordat. (Mancinellus)

Scriptura — Duodecim milia signati
Uirgilius — Pars hominū validi turres et menia scandunt
Ubi est ille scelus qui me perdidit.
Scriptura — Coluber est facta mistica virga
Jacob misit fratri suo quadraginta camelos fetas
Omnis domus israhel circumcisi sunt
Item — Gens hec que nō nouit legem dn̄i maledicti sunt
Uirgilius — Uenerunt ꝑs visuri Aeneadas. i. troianos: et ꝑs certare parati
Idem — Pars scindit muros pars missile ferrum: Corripiunt.
In illis etiā numerus pro numero ponitur.

ℭ Numerus ꝓ numero Regula secunda.

¶ Crebro verbum ꝑsonale pluralis numeri iungit̄ nō collectiuo singularis nu meri auctoritate Oratorū/Poetarū/et sacri eloquij.

Scriptura — Plurima turba strauerunt vestimenta sua
Uidi turbam magnam stantes ante thronum
Item — Domus israhel sperauit in dn̄o
Masculum et foeminam creauit eos
Bona gens deus est ꝓtector eorū. Ibi etiā gn̄s pro gn̄e ponit̄
Item — Sermones summi patris est meditatio iusti
Gregorius — Mulier est vetus arma diaboli
Juuenalis — Atq₃ vetus Thebe centum iacet obruta portis
Horatius — Legati magnis missi de rebus vterq₃
Utraq₃ formose me iudice sunt venerande
Uirgilius — Pars leuis clypeos et spicula lucida tergunt.
Idem — Pars spoliant aras frondem ac virgulta faceisq₃
Pars in gramineis exercent membra palestris
Pars pedibus plaudunt choreas et carmina dicunt

ℭ Persona ꝓ persona Regula tertia.

¶ Relatiuū auctoritate Sacre scripture Oratorum et Poetarū qn̄q₃ refert̄ ad āncedens sub discōuenientia ꝑsone.

Scriptura	Domino benedic aqua que ſupra celos extat
	Benedicite aque que ſupra celos ſunt domino
Item	Hieruſalem que edificat vt ciuitas: ſtaret enī que edificaris
Uirgilius	O Danai qui parent atridis q̄ꝫprimū arma ſumite: qui parent pro qui paretis.

Caſus pro caſu Regula quarta.

¶ Antecedens ſepe reperit̃ cōformari ſuo relatiuo in caſu qñ immediate p̄cedit ita qꝺ ſe nō cōformat in rectitudine caſus cū appoſito et adiectiuo auctoritate oratorū: poetarum: atqꝫ ſacri eloquij.

Scriptura	Sermonem quem audiſtis non eſt meus
	Jeſum quem queritis non eſt hic.
Ouidius	Ueſtes quas geritis ſordida lana fuit
Scriptura	Omnis qui venit ad me non eijciam foras
Propheta	In cōuertendo dominus captiuitatem ſyon ⁊c.
Uirgilius	Urbem quam ſtatuo veſtra eſt ſubducite naues
Terentius	Eunuchum quem dediſti nobis quas turbas fecit
Scriptura	Multa talia vidit oculus meus et fortiora horum.
	Ibi gt̃us horum ꝓ abltō his.

¶ Iſte oratōes dicte et ſiles: licet in ſacra ſcriptura et apud Poetas et Oratores inueniant̃: nobis tñ nouas fingere et inauditas ⁊ illis vti minime cōgruit qꝛ vitio nō carerent: eo ꝙ ibi eſt incōgruitas ſine breuitate ſermonis. In orationibꝰ aūt ꝑ euocatōem: cōceptōem: et ꝑ alias figuras cōgruis: q̄uis in eis ſit vitiū excuſant̃ tñ et admittunt̃ vſu et breuitate ſermonis: qꝺ nō eſt in orationibꝫ dictis: quare circa illas nulla iuuenibꝰ debet fieri mora. Et ideo fruſtra indocti alexandrini cōmētatores de impedimētis cōtenderūt q̄ recto noīe impedimēta appellauere: nā ingenia iuuenū hiſce ſpinis et vepribꝰ ita obdurerunt vt nullus inſerende latinitati locus erat relictꝰ. Icirco q̄ſquis eruditos q̄ꝫ indoctos imitari malueris cōmenticias triuialiū nugas quibus ſchole triuiales paſſim reboant ſurda aure veluti Uliſſes Syrenū loca tranſeas: et tibi bene cōſultum eſſe ꝓpediem fatebere.

De conſtructione Annotatio

Summopere aduertendū ꝙ oculus tranſlatoris ſeu expoſitoris debet ſibi inter duo pūcta querere ſigna: que ſunt duo ſcꝫ ntīus ⁊ verbum ꝑſonale Ad que ſigna om̄es ſagittas ſuas. i. oīa cōſtructibilia curet iacitare ⁊ ordinare. Et debet attente ꝯſiderare que cōſtructibilia reglariter p̄cedunt ntīm ⁊ que impedimētaliter. Itē que reglariter dn̄t ſequi ntīm: et quibꝰ modis fallit. Preterea que verbū p̄cedunt regulariter et impedimētaliter. Poſtremo q̄ poſt verba ſequi debent: vt in figura ſequenti patebit.

De modo cōſtruendi et ordinandi conſtructibilia pro pueris Regule ſeptem.

¶ Prima regula. A vtō ſi ſit debet incipi cōſtructio. Scda regula. Poſt vtīm debet ſequi ntīus: a quo ntō ſi vtīus nō ſit debet incipi cōſtructio: qꝺ etiā intelligi debet de illo qꝺ ponit̃ loco nti: vt o petre deū viuere eſt neceſſe. Tertia regula Poſt ntīm debet ſeq̄ verbū ꝑſonale: a quo verbo debet incipi cōſtructio ſi ntīus et vtīus nō fuerint in orōe: qꝺ debet intelligi poſt ntīm et eius determiatione: vt equus petri. claudus pede male currit. Quarta regl'a. Poſt verbū debet ſequi dtīus vel actīus. Quinta regl'a. Poſt verbū debet cōſtrui aduerbiū ſi ſit in orōne. Sexta regula. Gtīus caſus debet cōſtrui poſt ſuū rectorē: qꝺ etiam intellige de abltō qui etiā ſequit̃ ſuum rectorē. Septima regula. Prepoſitio debet p̄conſtrui actō vel abltō quē regit: et ambo ſimul debent conſtrui poſt verbū vel ꝑticipiū.

¶ Exceptōes dictarum regularū patent in figura ſequenti.

¶ Ante ntīm regulariter ponit̃ vtīus. Etiam adiectiuū nois ſi nō regat caſum. ¶ Ante ntīm impedimētaliter ponit̃. Cū qꝛ dū donec ⁊c. Uel duo ablti abſoluti. vel obliq̄ de quis q̄lis quātus. Ul' obliquꝰ aūtis p̄ponit̃ qñqꝫ ꝓpter reltīm	Ntīus	Poſt ntīm regulariter verbū ꝑſonale. Quod fallit ſi ntīus regat gtīm vel ablatiuū. Si ſequat̃ adiectiuum regēs caſum: vt potētia regis timetur. gratus deo beatificat̃. nudus pede friget velox pedibus currit. Quandoqꝫ infinitiuus: vt paratꝰ et dignus accipere gratiam.
¶ Ante verbum regulariter ponitur ntīus explicite vel implicite: Uel aliquid poſitum loco nominatiui: ſcꝫ infinitiuus ſolus: vel cum obliquo.	Uerbū ꝑſonale	Poſt verbū ſepe ponit̃ infinitiuꝰ. vt volo legere. Sepe aduerbiū: vt ſtudet bn̄. Sepe ntīus vt ſtat erectꝰ. Sepe gtīus. vt recordor lectiōis. Sepe dtīus et actīus vel abltīus. Et actīus ⁊ ablatiuus ſine p̄pōne pn̄t poni. qꝛ ſtꝫ caſus cōes. actīus poſt v̄ba actiua: abltīus poſt v̄ba paſſiua. Sepiſſime p̄pō cū ſuo actō vel abltō.

¶ Aduerbia tp̄is et etiā oīa alia q̄ p̄cedunt ntīm impedimētaliter: vt duo ablti et obliq̄ de quis q̄lis quātus: ⁊ abltīus aūcedentis: impedimētaliter ponunt̃.

¶ Ante impſonale nullus pōit̃ caſus quē regat an̄ ſe: ſed bn̄ ſi ſint. Cū qꝛ dū donec: ablti abſoluti: obliq̄ de quis q̄lis q̄ntꝰ	Uerbū impſōale	Poſt ipm ponit̃ ſuus obliquꝰ cū infinitiuo: ſcꝫ gtīus et dtīus: vel actīus tm̄ aut cū gtō. Si impſonale ꝑ tur ponatur actīus aut abltīus cū p̄poſitione.

Pro practica regularū cōſtructōis et figure depicte ponuntur hic tria Uirgiliana carmina.

At tibi prima puer nullo munuſcula cultu — Uirgiliꝰ.
Errantes hederas paſſim cum baccare tellus
Mixtaqꝫ ridenti colocaſia fundet achanto.

¶ Hic tu incipe a vtō: vt O puer in p̄mo carmie: et ſequit̃ ntīus tellus in ſcdo: et ſequit̃ verbū fundet in tertio. Poſtea ſequit̃ dtīus tibi: deinde actīus prima munuſcula: tūc abltīus nullo cultu: tūc reſumit̃ fundet cū alijs actis et abltis: cū p̄poſitōibꝫ ⁊c. Ita oportebit ſemꝑ cōſtructōem querere ꝑ ſingula ſupra dicta in conſimilibꝫ exemplis.

2

Conclusio libri.

¶ Et est hic notandū q̄ in constructionib⁹ et traditionibꝫ sepissime intelligitur
verbū substantiuū / est/fuit/erit: vt gloria tibi dn̄e ꝛc. Sepe intelligit᷑ nt̄us: et
qn̄qꝫ resumit᷑ nt̄us prius positus. Preterea in relatiuo qui frequenter intelligit᷑
an̄cedens scꝫ ille. Itē Ante pasche intelligit᷑ festū. Sexto calendas martis: intel
ligit᷑ die ante. Ita quoqꝫ et verba intelligunt᷑ plerumqꝫ ſm exigentiā sententie.
Virgili⁹. Unde Virgi. in p̄mo: Tantas audetis tollere moles: Quos ego. Oratio im
p̄fecta est et loquit᷑ Neptunnus ad ventos: et intelligit᷑ castigabo vel simile.
Comicus Terenti⁹ in Andria: Quem q̄dem ego si sensero. Hec est orō impfecta ꝛ trun
cata quo mō loquendi vtunt᷑ irati: et cū motiōe capitis p̄nunciat᷑: intelligit᷑ si
Sanctus Ambrosius sensero suppleo Dauū impedire nuptias ipm puniā. Itē in legenda scte Aga
the: Mentem sanctā: spontaneā: honorē deo: et patrie liberationem. Id est:
Mētem sanctā habuit: honorē deo fecit: et patrie liberatōem impetrauit. Ita
suo modo de alijs prout sententia requirit.

Conclusio.

HEc sunt que in Syntaxi pueris videbant᷑ necessaria:
reliquis figmentis quib⁹ sepe iuuenile caput demēter
obtundit᷑ obmissis. Nunc vo pios Adolescentie p̄ceptores
adhortamur vt q̄ primū p̄scripti tres primi codices pueris
modeste vtiliterqꝫ fuerint inculcati: eos continue ad Marci
Tullii Ciceronis Epistolas: ac Francisci Philelphi: alio-
rumqꝫ doctissimorū scripta remittant. Sic scholastici eorum
breuissimo admodū tempore doctissimi sunt euasuri. Valete
et Hieronymū vestrum vt consuestis amate. Ex wittembur
gensi omniū laudatissimarū artium Gymnasio / decimo ca-
lendas septembres. Anno dominici natalis duodecimo su-
pra millesimūquingentesimum.

¶ Lipsi impressit vuolfgangus Monacensis
Anno humane saluationis. 1515.